

การศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม”
สำนวน “แม่วัน” กับสำนวน “ว.วินิจฉัยกุล”

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2546

ISBN 974-04-3514-9

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม”
สำนวน “แม่บ้าน” และสำนวน “ว.วินิจัยกุล”

.....
นางสาววิไลลักษณ์ เรืองมานะ
ผู้วิจัย

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชุมาวดี จำหิรัญ M.A.
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
รองศาสตราจารย์สุวิไล เปรมศรีรัตน์ Ph.D.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
รองศาสตราจารย์โสภณา ศรีจำปา Ph.D.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
รองศาสตราจารย์สุจริตลักษณ์ ตีผดุง Ph.D.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
รองศาสตราจารย์รัศมีดาร่า หุ่นสวัสดิ์ Ph.D.
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชงบุท บุราสิทธิ์ ศศ.ม.
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม”

สำนวน “แม่วัน” และสำนวน “ว.วินิจัยกุล”

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา

วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2546

วิไลลักษณ์ เรืองมานะ

นางสาววิไลลักษณ์ เรืองมานะ

ผู้วิจัย

สุวิไล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุขุมาวดี จำหิรัญ M.A.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

โสภา ศรีจำปา

รองศาสตราจารย์โสภา ศรีจำปา Ph.D.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

สุวิไล เปรมศรีรัตน์

รองศาสตราจารย์สุวิไล เปรมศรีรัตน์ Ph.D.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

พิมพันธุ์ เวสสะโกศล

รองศาสตราจารย์พิมพันธุ์ เวสสะโกศล Ph.D.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

สุวิไล เปรมศรีรัตน์

รองศาสตราจารย์สุวิไล เปรมศรีรัตน์ Ph.D.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รัศมีศิตา หุ่นสวัสดิ์

รองศาสตราจารย์รัศมีศิตา หุ่นสวัสดิ์ Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

สุวิไล เปรมศรีรัตน์

รองศาสตราจารย์สุวิไล เปรมศรีรัตน์ Ph.D.

ผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ ผศ. สุขุมาวดี ขำ
หิรัญ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รศ. ดร. สุวิไล เปรมศรีรัตน์ รศ. ดร. สุจริตลักษณ์ ดี
ผดุง และ รศ.ดร. โสภนา ศรีจำปา คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้เมตตาให้โอกาสแก่ผู้
วิจัยในการศึกษา ตลอดจนให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ของการวิจัยมาโดยตลอด รวมถึง
รศ.ดร. พิมพันธ์ เวสสะโกศล คณบดี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่กรุณาสละเวลา
อันมีค่า มาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ อีกทั้งยังให้ความรู้เพิ่มเติมและข้อแนะนำอัน
เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านด้วยความรักและ
เคารพยิ่ง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รศ. ดร. คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์ ที่สอนให้เห็นถึงคุณค่า
ของนวนิยายแปล เรื่อง "ความพยาบาท" จนเกิดเป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาครั้งนี้ และยังได้
เอื้อเฟื้อต้นฉบับนวนิยายเรื่อง 'Vendetta' สำหรับใช้ประกอบในการวิเคราะห์อีกด้วย

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของ ผศ. อภิญญา บัวสรวง ที่
คอยห่วงใยและให้คำชี้แนะในการศึกษาแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา อีกทั้ง ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่
ของสถาบันวิจัยภาษาฯ ทุกท่าน ที่ให้การช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี
รวมถึงเพื่อนๆ ทุกคน ที่พร้อมเป็นที่ปรึกษา และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหมดมาโดย
ตลอด

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้มีพระคุณอันหาที่เปรียบมิได้ รวมถึงพี่ๆ
และญาติมิตรทุกท่าน ที่มอบความรัก ความเข้าใจ และสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน
จนประสบผลสำเร็จในวันนี้

วิไลลักษณ์ เรืองมานะ

การศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยาบาท” สำนัก "แม่วัน" กับสำนัก "ว.วินิจฉัยกุล" (A COMPARATIVE STUDY OF MAE-WAN'S AND V.VINICCHAYAKUL'S THAI TRANSLATIONS OF 'VENDETTA!')

วิไลลักษณ์ เรืองมานะ 4136627 LCCD/M

ศศ.ม. (ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและพัฒนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สุชุมาวดี จำหิรัญ, M.A., สุวิไล เปรมศรีรัตน์, Ph.D.,
สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, Ph.D., โสภณา ศรีจำปา, Ph.D.

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปล การถ่ายทอดความหมาย และการใช้ภาษา ของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจฉัยกุล" ในการแปลนวนิยายเรื่อง “ความพยาบาท” จากต้นฉบับเรื่อง ‘Vendetta!’ ของ Marie Corelli ผลที่ได้จากการศึกษามีดังนี้

ในแง่กลวิธีการแปลพบว่า การแปลในระดับคำ/สำนวนนั้น "แม่วัน" ใช้การทับศัพท์โดยตรงในคำที่เทียบเคียงได้ และแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบกับวิธีตีความ และวิธีเทียบเคียงสำนวนไทยเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ "ว.วินิจฉัยกุล" จะใช้การทับศัพท์เฉพาะคำที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทย และแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบแบบตรงตัวเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการแปลในระดับประโยค ผู้แปลทั้งสองมีกลวิธีที่คล้ายคลึงกันคือ การเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ การปรับวิธีเรียงคำในประโยค และการปรับรูปประโยคกรรมาจกให้เป็นกรรตุวจาก ในด้านกลวิธีการแปลในระดับย่อหน้า พบการจัดย่อหน้าใหม่ด้วยการแบ่งย่อหน้าในบทแปลทั้งสองสำนวน แต่การรวมย่อหน้าจะพบในบทแปลของ "แม่วัน" เท่านั้น สำหรับการแปลบทร้อยกรอง พบว่าผู้แปลทั้งสองใช้วิธีถอดความหมายแล้วเรียบเรียงตามรูปแบบคำประพันธ์ไทย

ในด้านการถ่ายทอดความหมาย พบว่าบทแปลของ "แม่วัน" ถ่ายทอดได้ไม่ตรงตามต้นฉบับ เนื่องจากมีการเพิ่มความ การเปลี่ยนความ การรวมความ และการละไม่แปล แต่บทแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" จะรักษาความหมายไว้อย่างครบถ้วนตรงตามต้นฉบับ สำหรับในแง่ของการใช้ภาษาโดยรวมพบว่า "แม่วัน" จะใช้สำนวนภาษาแบบเก่า และมักใช้ศัพท์สูงที่มีความหมายซับซ้อน ส่วน "ว.วินิจฉัยกุล" จะใช้สำนวนภาษาที่มีลักษณะร่วมสมัย และใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายเข้าใจง่าย

คำสำคัญ: ศึกษาเปรียบเทียบ/ การแปลนวนิยาย/ ความพยาบาท/ แม่วัน/ ว. วินิจฉัยกุล

191 หน้า ISBN 974-04-3514-9

A COMPARATIVE STUDY OF MAE-WAN'S AND V.VINICCHAYAKUL'S THAI TRANSLATIONS OF 'VENDETTA!'

WILAILUK RUANGMANA 4136627 LCCD/M

M.A. (LANGUAGE AND CULTURE FOR COMMUNICATION AND DEVELOPMENT)

THESIS ADVISORS: SUKHUMA-VADEE KHAMHIRAN, M.A., SUWILAI PREMSRIRAT, Ph.D., SUJARITLAK DEEPADUNG, Ph.D., SOPHANA SRIJAMPA, Ph.D.

ABSTRACT

This comparative analysis of Mae-Wan's and V.Vinicchayakul's respective versions of the Thai translations of the novel, *Vendetta!*, analyzes, in particular, the translators' techniques, the transference of meaning, and the language styles they use. In doing so, it identifies several salient features.

It was found that besides making use of interpretation or Thai idioms of equal meaning to translate English idioms, Mae-Wan utilized transliteration as a technique to substitute some words and even those which could have been directly translated into Thai. V.Vinicchayakul, on the other hand, mostly translated idioms literally and only transliterated words for specific terms which did not exist in Thai. Sentence level translations varied in that both translators, depending on their individual preference, sometimes kept the word order of the original sentences, changed the word order, or even reformed sentence structures from passive to active. With regard to paragraphing, although both translators frequently split long paragraphs, it was only Mae-Wan who tended to join a series of short paragraphs into one. As for verse translations, both translators were generally able to effectively transfer the meanings of original verses, yet still adhere to traditional Thai poetic patterns.

The transference of meaning and the language style used by both translators were different. Mae-Wan applied four methods i.e., addition, alternation, summarization, and omission, thus making the translated content differ from the original. In contrast, V.Vinicchayakul tried to retain the entire meaning of the original manuscript. Finally, Mae-Wan favored a classical and complicated literary language style, whereas V.Vinicchayakul, for the most part, used a more contemporary and simple language.

KEY WORDS: COMPARATIVE STUDY/ NOVEL TRANSLATION/ VENDETTA/
MAE-WAN/ V. VINICCHAYAKUL

191 P. ISBN 974-04-3514-9

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของหัวข้อศึกษา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	4
1.3 ประโยชน์ของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 ข้อยกเว้นในการศึกษา.....	6
1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการแปลทั่วไป.....	8
2.2 หลักการปรับบทแปล	21
2.3 หลักการแปลวรรณกรรม.....	26
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	35
3.1 รูปแบบของงานวิจัย	35
3.2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
3.2.1 การเลือกข้อมูล.....	36
3.2.2 การศึกษาข้อมูล.....	36
3.2.3 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์	37
3.2.4 การเก็บข้อมูล.....	37
3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	37
3.2.6 สรุปรูป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การเปรียบเทียบกลวิธีการแปลของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจฉัยกุล"	39
4.1 การแปลในระดับคำ/ ส่วนวน	40
4.1.1 การใช้ทับศัพท์	40
4.1.1.1 การทับศัพท์โดยตรง	40
4.1.1.2 การทับศัพท์โดยเพิ่มคำอธิบาย	52
4.1.2 การแปลส่วนวนและคำเปรียบเทียบ	57
4.1.2.1 การแปลแบบตีความ	57
4.1.2.2 การแปลโดยเทียบเคียงส่วนวนไทย	61
4.1.2.3 การแปลตรงตัว	64
4.2 การแปลในระดับประโยค	69
4.2.1 การแปลรูปประโยคกรรมจาก	69
4.2.2 การเรียงคำในประโยค	78
4.2.2.1 การคงลักษณะการเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ	79
4.2.2.2 การปรับวิธีเรียงคำในประโยค	83
4.3 การแปลในระดับย่อหน้า	88
4.3.1 การจัดย่อหน้าใหม่จากย่อหน้าเดียวมาเป็นหลายย่อหน้า	89
4.3.2 การจัดย่อหน้าใหม่จากหลายย่อหน้ามาเป็นย่อหน้าเดียว	96
4.4 การแปลบทร้อยกรอง	104
บทที่ 5 ความแตกต่างในการถ่ายทอดความหมายและการใช้ภาษาของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจฉัยกุล"	113
5.1 การถ่ายทอดความหมาย	114
5.1.1 การเพิ่มความ	114
5.1.1.1 การเพิ่มความเพื่ออธิบายวัฒนธรรมต่างชาติ	115
5.1.1.2 การเพิ่มความในเชิงวัฒนธรรมไทย	118
5.1.2 การแปลตัดแปลง	125
5.1.3 การรวมความ	129
5.1.4 การไม่แปล	135

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.2 การใช้ภาษา.....	144
5.2.1 การใช้ถ้อยคำในเชิงกวี.....	145
5.2.2 การสร้างคำใหม่.....	150
5.2.3 การใช้คำซ้อน	156
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	167
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	167
6.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	171
6.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ	175
บรรณานุกรม	177
ภาคผนวก	
เรื่องย่อ “ความพยาบาท” (Vendetta!).....	181
ประวัติผู้เขียน มารี คอเรลลี (Marie Corelli).....	182
ประวัติผู้แปล "แม่วัน"	183
ประวัติผู้แปล "ว.วินิจฉัยกุล"	184
ประวัติผู้วิจัย.....	185
Executive Summary	186

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความสำคัญและที่มาของหัวข้อศึกษา

นับตั้งแต่ที่มนุษย์เรามีการติดต่อสื่อสารข้ามกลุ่มวัฒนธรรม “การแปล” ก็เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อกลางถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนวิทยาการต่างๆ ของคนชาติหนึ่งไปสู่คนอีกชาติหนึ่ง เพื่อให้คนต่างชาติ ต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม สามารถทำความเข้าใจซึ่งกันและกันได้

ในสมัยแรกๆ ผลงานที่แปลจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งมักเป็นพวกวรรณกรรม คัมภีร์ทางศาสนา สนธิสัญญา พงศาวดาร ฯลฯ เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้ ศาสนา และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากประโยชน์ในด้านต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น การแปลในยุคต่อมามีจุดมุ่งหมายเพื่อความบันเทิงอีกด้วย

สำหรับในประเทศไทยนั้น การแปลเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาแล้ว โดยส่วนใหญ่จะเป็นการแปลวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา จนกระทั่งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จึงได้เริ่มมีการแปลวรรณคดีจีน เช่น สามก๊ก ไชยสัมพันธ์ ซึ่งยังคงมีชื่อเสียงเป็นที่แพร่หลายจนทุกวันนี้

งานแปลวรรณกรรมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ได้เริ่มมีขึ้นในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ใน พ.ศ. ๒๔๒๗ พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าคชนางค์ กรมหลวงพิชิตปรีชากร ได้ทรงออกหนังสือพิมพ์ “วชิรญาณวิเศษ” ขึ้น เรื่องราวที่ลงตีพิมพ์รวบรวมมาจากกรรมการหรือสมาชิกหอพระสมุดวชิรญาณ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาแผนใหม่แบบตะวันตก คือมีความรู้ทางภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ในหนังสือนี้เอง เริ่มมีวรรณกรรมแปลจากภาษาทางตะวันตกเป็นครั้งแรกในรูปของนิทาน เช่น นิทานอีสปปรกรณ์ เพื่อสอนคติธรรมและให้ความบันเทิง หนังสือพิมพ์ “วชิรญาณวิเศษ” ล้มเลิกไปเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๗ แต่หอพระสมุดได้ออกหนังสือ

ขึ้นมาใหม่ ใช้ชื่อว่า “วชิรญาณ” เริ่มตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๘ วรรณกรรมที่ตีพิมพ์ในหนังสือนี้มีเรื่องที่แปลจากภาษาอังกฤษตรงตามรูปแบบของการแปลในยุคปัจจุบัน คือการแปลโดยตรงจากต้นฉบับเดิม เช่นเรื่อง “มายอริคอ” แปลโดย “กิตติยากร”

ในเวลาต่อมา การศึกษาแบบตะวันตกรวมทั้งภาษาอังกฤษได้แพร่หลายมากขึ้น พระเจ้าลูกยาเธอหลายพระองค์ รวมทั้งนักเรียนไทยที่ได้รับทุน ต่างมีโอกาสได้ไปศึกษาต่อในต่างประเทศทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกา เมื่อท่านเหล่านั้นกลับสู่ประเทศไทย ก็ได้ช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตกให้เป็นที่นิยมยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้เกิดนิยายสารใหม่ขึ้นอีกฉบับหนึ่ง ชื่อว่า “ลักวิทยา” โดยมีบุคคลรุ่นใหม่ที่ผ่านการศึกษามาจากประเทศในยุโรปทั้งสิ้นเป็นผู้จัดทำ ได้แก่ พระราชวรพงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (พระองค์เจ้ารัชนิแจ่มจรัส) เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดินฯ) และพระยาสุรินทราชา (นกยูง วิเศษกุล) หนังสือรายเดือนฉบับนี้ แดลงวัตถุประสงฆ์ไว้ว่า “เรื่องที่จะลงในหนังสือพิมพ์ฉบับนี้จะเป็นเรื่องแปล หรือ “ลัก” เอามาจากภาษาอื่นโดยมาก เพราะฉะนั้น หนังสือ “ลักวิทยา” จะเป็นล่ามในส่วนข่าวต่างประเทศ และเรื่องอ่านเล่นเอาจริงต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็นผู้แต่งเอง”

หนังสือ “ลักวิทยา” นับได้ว่าเป็นแหล่งเผยแพร่การประพันธ์รูปแบบใหม่ ที่เรียกว่า “นวนิยาย” แก่แวดวงวรรณกรรมไทย กล่าวคือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓ นวนิยายแปลที่จับสมบูรณเรื่องแรกของไทยได้ลงตีพิมพ์ในหนังสือนี้คือเรื่อง “ความพยายบาท” ก่อนหน้านั้นวรรณกรรมไทยไม่มีนวนิยายเรื่องยาว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแปลหรือแต่งเองก็ตาม จะมีก็แต่เรื่องสั้นแปลที่ลงในหนังสือวารสารต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา เรื่อง “ความพยายบาท” นี้ ผู้แปลคือ “แม่วัน” หรือ พระยาสุรินทราชา (นกยูง วิเศษกุล) ได้แปลจากนวนิยายเรื่อง ‘Vendetta! (or the Story of One Forgotten)’ ของ มารี คอเรลลี (Marie Corelli) นักประพันธ์สตรีชาวอังกฤษยอดนิคมคนหนึ่งของยุคปลายสมัยวิกตอเรีย (ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕) คอเรลลีได้แต่งเรื่องนี้ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๕ แล้วประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูงจนได้รับการตีพิมพ์ถึง ๔๕ ครั้ง นวนิยายเรื่อง ‘Vendetta!’ เป็นเรื่องโลดโผน (Melodrama) เกี่ยวกับความรักและการแก้แค้น แนวเรื่องเช่นนี้นับเป็นแนวที่แปลกใหม่สำหรับผู้อ่านชาวไทย ด้วยเหตุนี้ นวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายบาท” จึงได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างมาก

นอกจากความโดดเด่นในด้านเนื้อหาที่มีความแปลกแล้ว “ความพยายบาท” ยังมีความสำคัญในการก่อให้เกิดการปฏิวัติทางภาษาไทย เพราะภาษาที่ใช้ในนวนิยายแปลเรื่องนี้เป็นภาษา

แบบใหม่ที่มีลีลาทันสมัยสำหรับ พ.ศ. ๒๕๔๓ จนแม้ในยุคปัจจุบันก็ยังอ่านได้สนิทหู หลายคำหลายประโยคยังคงใช้อยู่ทุกวันนี้ ความพยายาม เป็นงานแปลที่ประณีต มีอรรถรส ดังที่ “แสงทอง” หรือ หลวงบุญมานพพาณิชย์ (อ้างถึง ใน วินิตา คิถียนต์, 2542: 28) นักประพันธ์ผู้มีชื่อเสียงอีกท่านหนึ่งของไทย ได้กล่าวถึงความสำคัญของ “ความพยายาม” ไว้ว่า “...เป็นภาษาไทยที่ตามความเข้าใจของข้าพเจ้า ถอดมาจากภาษาอังกฤษอย่างใกล้ชิดที่สุดเป็นเรื่องแรก และเป็นเรื่องขนาดยาว ซึ่งตามความเข้าใจของข้าพเจ้าอีกเหมือนกันว่า เป็นเรื่องจงใจให้มีการแปลนวนิยายต่างประเทศเรื่องยาวๆ ลงเป็นภาษาไทย จนได้พบเห็นกันดาษดื่นในเวลาต่อมาตราบนานเท่าทุกวันนี้... ข้าพเจ้าเข้าใจว่าภาษาไทยเริ่มปฏิวัติคือปีที่เรื่อง “ความพยายาม” ได้ปรากฏ เพราะสำนวนที่พิมพ์อยู่ในหนังสือ “ลักวิทยา” เป็นสำนวนใหม่แก่คนไทยที่ไม่ชินแก่ภาษาอังกฤษ มาอ่านเรื่องและรสใหม่ก็พากันสนใจ”

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า นวนิยายเรื่อง ‘Vendetta!’ ของมารี คอเรลลี เป็นเรื่องโลดโผนที่มีใจความสำคัญเกี่ยวกับความรักและการแก้แค้น ขณะเดียวกัน ผู้เขียนยังได้มุ่งสะท้อน และดำเนินคดีความเสื่อมศีลธรรมในสังคมชั้นสูงของอังกฤษสมัยวิกตอเรียด้วย แต่ทว่า ในความพยายามฉบับภาษาไทย “แม่วัน” ได้ตัดทอนรายละเอียดที่เป็นการวิจารย์เสียดสีสังคมดังกล่าวออกเกือบหมด ตลอดจนดัดแปลงเนื้อความบางตอนเพื่อความสะดวกแก่ความเข้าใจของผู้อ่านคนไทยร่วมยุคของท่าน เนื่องจากจุดมุ่งหมายในการแปลครั้งนั้นเพื่อเป็นเพียงเรื่องอ่านเล่นให้ความบันเทิงเท่านั้น ดังนั้น ผู้อ่าน “ความพยายาม” บางคนจึงอาจมีข้อสงสัยเกี่ยวกับตัวละครและสถานที่ในเนื้อเรื่องบางประการ รวมถึงไม่สามารถเห็นจุดมุ่งหมายตามที่ผู้เขียนแฝงไว้ได้

ในเวลาต่อมา “ว.วินิจฉัยกุล” นักประพันธ์และนักแปลที่มีชื่อเสียงที่สุดท่านหนึ่งในยุคนี้ ได้แปล ‘Vendetta!’ ขึ้นใหม่อีกครั้ง โดยใช้ชื่อไทยอย่างเดิมว่า “ความพยายาม” แต่งานแปลครั้งนี้เป็น “ความพยายาม” (ฉบับสมบูรณ์) เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านที่จะได้รับทั้งสาระและบันเทิงอย่างเต็มที่ สอดคล้องตามความมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ รวมถึงได้เห็นลีลาการเขียนของ มารี คอเรลลี ซึ่งมักใช้รูปแบบภาษาที่ซับซ้อนทั้งทางด้านไวยากรณ์และสำนวนโวหาร ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ “ว.วินิจฉัยกุล” ได้กล่าวไว้ในคำนำของหนังสือเล่มนี้ว่า “เป็นการแปลและถ่ายทอดถ้อยคำสำนวนโดยละเอียด มิได้ตัดทอนข้อความใดออกเลยแม้แต่ย่อหน้าเดียว” นับได้ว่าผลงานชิ้นนี้เป็นงานที่ผู้แปลต้องใช้ความสามารถและความละเอียดอ่อนอย่างมากทีเดียว

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่า นวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม” มีความสำคัญในฐานะเป็นนวนิยายแปลเรื่องแรกของไทย เป็นต้นแบบของวรรณกรรมรูปแบบใหม่ และมี

ชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายจวบจนปัจจุบัน ส่วน “ความพยายาม” (ฉบับสมบูรณ์) ก็ สามารถเก็บรายละเอียด ถ่ายทอดเนื้อหาและลีลาการประพันธ์ได้อย่างเทียบเคียงต้นฉบับ สามารถ จัดข้อสงสัยบางประการที่ผู้อ่านมีต่อเนื้อความบางตอนในความพยายามฉบับแรกได้

ทั้ง “ความพยายาม” ฉบับแปลโดย “แม่วัน” และฉบับแปลโดย “ว.วินิจฉัยกุล” ต่างก็มีความโดดเด่นในเรื่องการใช้ภาษาที่ไพเราะสละสลวยได้อรรถรส น่าอ่านน่าติดตาม อย่างไรก็ตาม งานแปลนวนิยายทั้งสองฉบับนี้ แม้ว่าจะแปลมาจากบทประพันธ์เรื่องเดียวกัน แต่เนื่องจากช่วงเวลา ที่แปลนั้นห่างกันเกือบร้อยปี จึงน่าศึกษาว่าจะมีสำนวนภาษาที่แตกต่างกันหรือไม่ รวมทั้งกลวิธีใน การแปลของผู้แปลทั้งสองท่านจะต่างกันหรือไม่อย่างไร ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายแปล เรื่อง “ความพยายาม” ทั้งสองฉบับ จะทำให้เห็นความแตกต่างในการแปลงานจากภาษาอังกฤษมา เป็นภาษาไทย และการใช้สำนวนภาษาที่ต่างสมัยกันได้ชัดเจนขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบนวนิยายแปลเรื่อง “ความ พยายาม” สำนวน “แม่วัน” และสำนวน “ว.วินิจฉัยกุล” จากบทประพันธ์ภาษาอังกฤษเรื่อง ‘Vendetta!’ ในประเด็นต่อไปนี้

- 1.2.1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบกลวิธีเฉพาะตัวที่ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ใช้ใน การแปลทั้งในระดับคำ ระดับประโยค ระดับย่อหน้า และ บทร้อยกรอง
- 1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม” สำนวน “แม่วัน” และ สำนวน “ว.วินิจฉัยกุล” โดยวิเคราะห์ในแง่ของการถ่ายทอดความหมายจากต้น ฉบับและลีลาการใช้ภาษาของผู้แปลทั้งสองท่าน

1.3 ประโยชน์ของการวิจัย

ประโยชน์ที่ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ มีดังนี้

- 1.3.1 ทำให้ทราบถึงกลวิธีเฉพาะตัวที่ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ใช้ในการแปลนวนิยายจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

- 1.3.2 ทำให้ทราบถึงลีลาการใช้ภาษาของผู้แปลต่างยุคต่างสมัย
- 1.3.3 เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้และความสำคัญเกี่ยวกับนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายบาท”
- 1.3.4 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักแปล และผู้ที่สนใจงานด้านการแปล สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับงานของตนได้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาเปรียบเทียบไว้ดังนี้

- 1.4.1 ข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเปรียบเทียบในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็นนวนิยายต้นฉบับภาษาอังกฤษ 1 เรื่อง และ นวนิยายแปลจากต้นฉบับเดียวกัน 2 ส่วน ซึ่งมียุทธศาสตร์เรียงดังต่อไปนี้
 - ต้นฉบับเรื่อง ‘Vendetta!’ ของ Marie Corelli ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 49 ปี ค.ศ. 1971 (พ.ศ. 2514) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Methuen, London จำนวน 405 หน้า
 - นวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายบาท” แปลโดย “แม่วัน” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2518 จัดพิมพ์โดย กุรุสภา จำนวน 381 หน้า
 - นวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายบาท(ฉบับสมบูรณ์)” แปลโดย “ว.วินิจฉัยกุล” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2530 จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร จำนวน 542 หน้า
- 1.4.2 ศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีที่ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ใช้ในการแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย โดยจะวิเคราะห์ทั้งในระดับคำ ระดับประโยค ระดับย่อหน้า และการแปลบทร้อยกรอง
- 1.4.3 ศึกษาเปรียบเทียบบทแปลสำนวน “แม่วัน” กับบทแปลสำนวน “ว.วินิจฉัยกุล” ในด้านการถ่ายทอดความหมาย รสชาติ และบรรยากาศของเรื่องจากต้นฉบับมาสู่ฉบับแปล
- 1.4.4 ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการใช้ภาษาที่ปรากฏในงานแปลทั้งสองสำนวน ได้แก่ การใช้ภาษาตามความนิยมในแต่ละยุคสมัย การใช้ถ้อยคำในเชิงกวี การใช้คำซ้อน และการใช้คำที่สร้างขึ้นมาใหม่

1.5 ข้อจำกัดในการศึกษา

เนื่องจาก "แม่วัน" ซึ่งเป็นผู้แปลนวนิยาย เรื่อง "ความพยายาม" เมื่อพ.ศ. 2443 (ค.ศ. 1900) ไม่ได้ระบุถึงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับต้นฉบับ ไม่ว่าจะเป็นปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และสถานที่พิมพ์ นอกจากชื่อเรื่องและชื่อผู้ประพันธ์เท่านั้น ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถยืนยันได้ว่า ต้นฉบับที่ "แม่วัน" นำมาแปลนั้นเป็นฉบับพิมพ์ครั้งที่เท่าไร

ผู้วิจัยได้พยายามค้นหาบทประพันธ์ต้นฉบับเรื่อง 'Vendetta!' ที่พิมพ์ไว้ก่อนปี ค.ศ. 1900 จากห้องสมุดต่างๆ ในประเทศไทย แต่ปรากฏว่าไม่พบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสืบค้นรายละเอียดเกี่ยวกับนวนิยายเรื่องนี้จากฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ประเทศอังกฤษ ผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต (เข้าถึงได้จาก <http://hebe.olis.ox.ac.uk/FETCH::sessionid=1837:next=html/record.html>) ปรากฏว่า ที่ห้องสมุด Bodleian BOD Nuneham มีนวนิยายเรื่อง 'Vendetta!' ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 11 ปี ค.ศ. 1896 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Methuen ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์เดียวกับผู้พิมพ์ฉบับครั้งที่ 49 ปี ค.ศ. 1971 ที่ "ว.วิจิตรกุล" ใช้เป็นต้นฉบับ

จากข้อมูลที่พบเกี่ยวกับนวนิยายเรื่อง 'Vendetta!' คือ ปีที่พิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1896 นั้น จัดได้ว่าอยู่ในช่วงเวลาใกล้เคียงกับที่ "แม่วัน" แปล เรื่อง "ความพยายาม" (ค.ศ. 1900) ดังนั้น "แม่วัน" จึงอาจจะใช้นวนิยายเรื่อง 'Vendetta!' ฉบับที่พิมพ์ในปี ค.ศ. 1896 นี้เป็นต้นฉบับ นอกจากนั้น ผู้พิมพ์ฉบับปี ค.ศ. 1896 และผู้พิมพ์ฉบับปี ค.ศ. 1971 ซึ่ง "ว.วิจิตรกุล" ใช้เป็นต้นฉบับ เป็นผู้พิมพ์รายเดียวกัน คือสำนักพิมพ์ Methuen ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่า ต้นฉบับที่ "แม่วัน" และ "ว.วิจิตรกุล" ใช้ในการแปล น่าจะมีเนื้อหาและรายละเอียดต่างๆ ตรงกันอยู่มาก ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบกับบทแปลทั้งสองสำนวนได้

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

การนำเสนอตัวอย่างประกอบการวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเรียงลำดับจาก 1) ตัวอย่างภาษาอังกฤษในต้นฉบับ 2) ตัวอย่างภาษาไทยในฉบับแปลสำนวน "แม่วัน" 3) ตัวอย่างภาษาไทยในฉบับแปลสำนวน "ว.วิจิตรกุล" สำหรับการอ้างอิงเลขหน้าของแต่ละตัวอย่าง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ตัวอย่างภาษาอังกฤษจากต้นฉบับเรื่อง ‘Vendetta!’ ของ Marie Corelli ใช้ชื่อผู้เขียน Corelli แล้วตามด้วยเลขหน้า เช่น *Corelli* :27 หมายถึง ใน ‘Vendetta!’ หน้า 27
- ตัวอย่างภาษาไทยจากฉบับแปลเรื่อง “ความพยายาม” แปลโดย “แม่วัน” ใช้ชื่อผู้แปล “แม่วัน” แล้วตามด้วยเลขหน้า เช่น “แม่วัน” :28 หมายถึง ใน “ความพยายาม” ฉบับแปลโดย “แม่วัน” หน้า 28
- ตัวอย่างภาษาไทยจากบทแปลเรื่อง “ความพยายาม (ฉบับสมบูรณ์)” แปลโดย “ว.วินิจฉัยกุล” ใช้ชื่อผู้แปล “ว.วินิจฉัยกุล” แล้วตามด้วยเลขหน้า เช่น “ว.วินิจฉัยกุล”: 29 หมายถึง ใน “ความพยายาม” ฉบับแปลโดย “ว.วินิจฉัยกุล” หน้า 29

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และนำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์เปรียบเทียบในการศึกษาครั้งนี้ โดยแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้แก่

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการแปลทั่วไป
- 2.2 หลักการปรับบทแปล
- 2.3 หลักการแปลวรรณกรรม
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. แนวคิดเกี่ยวกับการแปลทั่วไป

ในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการแปลนี้ มีนักวิชาการหลายท่าน ทั้งนักวิชาการต่างประเทศ และนักวิชาการไทย ได้เสนอความคิดเห็นไว้ สรุปได้ดังนี้

ไนดา (Nida, 1964: 2) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการแปลไว้ว่า การแปลเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความหมาย และรูปแบบของการเสนอความหมายของข้อความในภาษาหนึ่ง เป็นอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ไนดามีความคิดว่า การแปลนั้นไม่ใช่เรื่องของการเสนอความหมายเท่านั้น แต่รวมไปถึงรูปแบบของการเสนอความหมาย ซึ่งหมายถึงการใช้เสียง คำ วลี หรือประโยค และข้อความที่ประกอบด้วยประโยคหลายๆ ประโยค ดังนั้น การเลือกคำ การเรียงคำให้เป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้นในระดับวลี และแม้แต่การจัดวางวลีใดก่อนหลัง ก็มีส่วนสำคัญที่ผู้แปลจะต้องพิจารณา และถ่ายทอดจากต้นฉบับ มาเป็นฉบับแปลด้วย

นอกจากนี้ เนื่องจากการแปลเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษา จึงมักเป็นที่เข้าใจว่าทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแปลคือทฤษฎีทางภาษาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียว แต่แท้ที่จริงแล้วทฤษฎีหรือหลัก

ของการเปล่งนั้นไนดา (Nida อ้างถึงในกรมวิชาการ, 2540:65-66) กล่าวว่ามาถึง 3 ทฤษฎีด้วยกันคือ ทฤษฎีทางอักษรศาสตร์ ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ และ ทฤษฎีทางสังคมวิทยาภาษาศาสตร์

ทฤษฎีทางอักษรศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับการแปลวรรณกรรมประเภทต่างๆ และให้ความสำคัญในการถ่ายทอดรูปแบบและลีลาการเขียนตลอดจนวัตถุประสงค์ของการเขียน ผู้แปลจึงไม่ได้ถ่ายทอดแต่เนื้อหา หรือเนื้อความเท่านั้น ยังต้องพิจารณาให้ลึกถึงระดับความหมายที่สื่อโดยผ่านสัญลักษณ์ด้วย

ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์จะถือว่า “สาร” เป็นการแสดงออกถึงความชาญภาษาของผู้สื่อสาร ทฤษฎีนี้มุ่งเปรียบเทียบและวิเคราะห์โครงสร้างของภาษาต้นฉบับและภาษาของผู้รับสาร ทั้งในระดับโครงสร้างผิวและโครงสร้างลึก การวิเคราะห์โครงสร้างลึกนั้นจะมีความสำคัญมาก เพราะโครงสร้างลึกของภาษาหลายภาษา มีความคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ การวิเคราะห์โครงสร้างลึก จะสามารถทำให้ผู้แปลทราบความหมายที่แท้จริงของประโยค และหาโครงสร้างที่ใกล้เคียงกันได้ ในภาษาของผู้รับสาร ตลอดจนทำให้ผู้แปลได้ทราบถึงความหมายที่แท้จริงของสาร ที่อาจจะกำกวมในระดับโครงสร้างผิว อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีนี้ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับลักษณะการเขียนเลย เพียงแต่มุ่งให้ได้ความถูกต้องในด้านความหมาย และ โครงสร้างประโยคเท่านั้น

ทฤษฎีทางสังคมวิทยาภาษาศาสตร์จะมุ่งให้ความสำคัญกับหน้าที่ของสารในการสื่อสาร ตลอดจนผู้สื่อสาร ความเป็นมาของสาร สภาพแวดล้อมทางสังคมในการสื่อสาร การตีความในสาร และที่สำคัญคือผู้รับสาร ในการแปลผู้แปลจะต้องนำสิ่งเหล่านี้มาพิจารณาด้วย

เนื่องจากทุกๆ ไปเราจะแปลจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง ดังนั้น รูปแบบของการแปล การเสนอความหมายจึงมักเป็นปัญหาที่หนักใจของนักแปล เมื่อต้องพยายามรักษารูปแบบของต้นฉบับไว้พร้อมๆ กับคงความหมายเดิมเอาไว้ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดคำใช้แทนความหมาย และการประกอบคำขึ้นเป็นวลีหรือหน่วยที่ใหญ่ขึ้นไปในภาษาหนึ่งย่อมแตกต่างไปจากอีกภาษาหนึ่งมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่จะเป็นภาษาใด ตามความเห็นของไนดาในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบและความหมายนี้ ไนดาให้ความสำคัญกับความหมายมากกว่า โดยจะเน้นที่การถ่ายทอดความหมายมาเป็นอันดับหนึ่ง ผู้แปลต้องถ่ายทอดความหมายที่ตรงกับต้นฉบับ หรืออย่างน้อยก็ต้องเป็นความหมายที่เทียบเคียงกับต้นฉบับได้มากที่สุด

จากการพิจารณาในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบและความหมาย ไนดา (Nida, 1964: 159-171) ได้แบ่งวิธีการแปลออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) การแปลเทียบเคียงตามรูป หรือการแปลตรงตัว (Formal- Equivalence translation) การแปลประเภทนี้จะมุ่งเน้นไปที่สาร ทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา โดยพยายามรักษารูปแบบให้เหมือนต้นฉบับให้ได้มากที่สุด เช่น ถ้าต้นฉบับเป็นร้อยกรอง ผู้แปลจะแปลเป็นร้อยกรอง ถ้าต้นฉบับเป็นร้อยแก้ว ก็จะแปลเป็นร้อยแก้ว ผู้แปลจะแปลประโยคต่อประโยค ความคิดต่อความคิด เนื้อความในฉบับแปลจะใกล้เคียงที่สุดกับเนื้อความในต้นฉบับ การแปลประเภทนี้ จะสามารถเห็นลักษณะทางไวยากรณ์ การใช้คำ และความหมายจากต้นฉบับในฉบับแปลด้วย หรือบางทีผู้แปลก็จะใช้เชิงอรรถอธิบายความเพิ่มเติม ซึ่งจุดประสงค์ของการแปลประเภทนี้ คือการพยายามทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาของภาษาต้นฉบับให้ได้มากที่สุด
- 2) การแปลเทียบเคียงต่างรูป (Dynamic- Equivalence translation) เป็นการแปลแบบอิสระที่มุ่งเน้นไปที่ผลตอบสนองจากผู้อ่านฉบับแปล ว่าต้องมีความเข้าใจในฉบับแปลได้เท่าๆ กับที่ผู้อ่านต้นฉบับมีความเข้าใจในต้นฉบับ และไนดายังเน้นไปที่ลักษณะที่เป็นธรรมชาติของภาษาฉบับแปล นั่นคือ ในการแปลแบบนี้จะไม่ยึดติดอยู่ที่รูปแบบเดิมในต้นฉบับ แต่จะมีการปรับบทแปลทั้งในด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ ให้เข้ากับภาษาของฉบับแปล โดยอาจจะนำโครงสร้างทางไวยากรณ์ในภาษาฉบับแปลมาใช้ ทั้งนี้ จุดประสงค์หลักก็เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลสามารถเข้าใจในเนื้อหาอย่างถ่องแท้แน่นอน

ไนดา (Nida, 1964: 241-245) ได้กล่าวถึงกระบวนการแปลไว้ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล คือ ผู้แปลต้องวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์ของทั้งสองภาษา รวมทั้งความหมายของคำต่างๆ ทั้งความหมายหลัก และความหมายที่นอกเหนือไปจากความหมายหลัก และยังต้องรู้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และความนิยมในการใช้ จะทำให้ผู้แปลสามารถเข้าใจความหมายของข้อความที่จะแปลได้อย่างถูกต้อง และสามารถใช้ทำนองการเขียนที่เหมาะสม

ขั้นที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์ต้นฉบับ เพื่อพิจารณาเลือกใช้ภาษาที่สามารถสื่อความหมายได้ดีที่สุด ส่วนใหญ่จะเป็นการวิเคราะห์ความหมาย โดยพิจารณาจาก ลักษณะความหมายของคำและ

ไวยากรณ์ บริบทของข้อความ บริบทในการสื่อสาร บริบททางวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับ และ บริบททางวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปล

ขั้นที่ 3 เลือกคำแปลที่เทียบเท่าและเหมาะสมกับภาษาในฉบับแปล มีขั้นตอน 2 ขั้นตอน คือ หาหน่วยความหมายพื้นฐานที่แสดงถึง ความสัมพันธ์อย่างเด่นชัด และเลือกใช้ภาษาในฉบับแปลให้สละสลวยและเหมาะสม

แคทฟอร์ด (Catford, 1965: 1-27) กล่าวว่า การแปลเป็นกระบวนการที่ทำต่อภาษา กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่เอาถ้อยความที่เขียนด้วยภาษาหนึ่ง ไปแทนที่ถ้อยความที่เขียนด้วยอีกภาษาหนึ่ง แต่การที่จะแทนที่ข้อความใดๆ ผู้แปลจะต้องพิจารณาถึงข้อความที่จะนำมาแทนที่ด้วยว่า ต้องเป็นข้อความที่เทียบเคียงกันได้กับข้อความต้นฉบับ

แคทฟอร์ด ได้แยกประเภทของการแปลไว้หลายลักษณะ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ต่างๆ คือ ขอบเขตของเนื้อความต้นฉบับ ระดับของภาษา และชั้นของความหมายเทียบเคียงในการแปล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เกณฑ์ที่ 1 เมื่อพิจารณาในแง่ของขอบเขตของเนื้อความต้นฉบับ สามารถแบ่งการแปลออกเป็น 2 ประเภท คือ การแปลที่นำเอาเนื้อความทั้งหมดจากต้นฉบับ มาแปลเป็นภาษาฉบับแปลได้อย่างครบถ้วน (Full Translation) และ การแปลเนื้อความจากต้นฉบับเพียงบางส่วน ส่วนที่ละไว้ อาจจะเป็นคำที่ไม่สามารถหาคำในภาษาฉบับแปลมาแปลได้ หรือเป็นเจตนาของผู้แปลที่จะไม่แปลคำๆ นั้น เพื่อคงลีลา หรือบรรยากาศของต้นฉบับเอาไว้ให้ปรากฏในฉบับแปล (Partial Translation)

เกณฑ์ที่ 2 เมื่อพิจารณาในแง่ของระดับของภาษา สามารถแบ่งการแปลออกเป็น 2 ประเภท เช่นกัน ได้แก่ การแทนที่เนื้อความในภาษาต้นฉบับ ด้วยเนื้อความในภาษาฉบับแปลที่สามารถเทียบเคียงกันได้ ทั้งในแง่ของไวยากรณ์ คำศัพท์ รวมไปถึงระบบเสียง และตัวเขียน โดยการแทนที่เสียง หรือตัวเขียนนั้นอาจจะไม่สมบูรณ์เท่าไรนัก เรียกว่า Total Translation และการแปลด้วยการแทนที่เนื้อความในภาษาต้นฉบับ ด้วยเนื้อความในภาษาฉบับแปลที่สามารถเทียบเคียงกันได้ในระดับหนึ่ง เช่น ในระดับเสียง การเขียน ไวยากรณ์ หรือคำศัพท์ เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งที่เรียกว่า Restricted Translation

เกณฑ์ที่ 3 เมื่อพิจารณาในแง่ของชั้นของความหมายเทียบเคียงในการแปล สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การแปลที่ระดับความหมายเทียบเคียงในการแปลเกิดขึ้นในระดับเดียว หรือ อาจมากกว่าหนึ่งระดับ แต่จำกัดวงอยู่แค่ลำดับชั้นที่ต่ำๆ เท่านั้น เช่น ระดับคำกับคำ หรือพยางค์ กับพยางค์ (Rank-bound Translation) และ การแปลที่ระดับความหมายเทียบเคียงในการแปลซึ่งมีหลายระดับ และสามารถเลื่อนขึ้นเลื่อนลงระหว่างลำดับชั้นได้ (Unbounded Translation)

จากการพิจารณาในแง่ของชั้นของความหมายเทียบเคียงในการแปล ซึ่งหมายถึงในแง่ของเสียง คำ หรือวลีในข้อความ แคทฟอर्ड ยังได้ระบุถึงประเภทของการแปลที่เป็นที่นิยมกันมากอีก 3 ประเภท ได้แก่

- 1) การแปลคำต่อคำ หรือ Word-for-word translation เป็นการแปลประเภทเดียวกับที่แคทฟอर्ड เรียกว่า Rank-bound translation
- 2) การแปลตรงตัว หรือ Literal translation เป็นการแปลประเภทที่อยู่กึ่งกลางระหว่างการแปลคำต่อคำ และการแปลแบบเอาความ การแปลแบบนี้มีลักษณะเหมือนการแปลคำต่อคำ แต่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างและการใช้คำ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการใช้ภาษาของภาษาฉบับแปล
- 3) การแปลแบบเอาความ หรือ Free translation เป็นการแปลประเภทเดียวกับที่แคทฟอर्ड เรียกว่า Unbounded Translation ซึ่งจะมีการเรียบเรียงตำแหน่งของเสียง คำ และวลีในข้อความ ให้แตกต่างไปจากต้นฉบับ

บาร์นเวลล์ (Barnwell, 1980: 13-20) ได้เสนอความเห็นไว้ว่า จุดมุ่งหมายในการแปลคือการถ่ายทอดสารจากภาษาหนึ่ง ไปยังอีกภาษาหนึ่ง โดยอาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบบ้าง แต่สารหรือความหมายยังคงอยู่ หากผู้แปลพยายามถ่ายทอดเนื้อหาโดยไม่ปรับเปลี่ยนรูปแบบใดๆ ผลงานแปลที่ได้ อาจจะยากต่อการเข้าใจ หรืออาจสื่อความหมายผิดไปเสียก็ได้

บาร์นเวลล์ กล่าวว่า การแปลประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 2 ขั้นตอน คือ ขั้นวิเคราะห์สารต้นฉบับ และ ขั้นตอนของการถ่ายทอดความหมายออกมาให้ใกล้เคียงกับต้นฉบับให้มากที่สุด ในรูปแบบที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด ในภาษาฉบับแปล

บาร์นเวลล์ ยังเสนออีกว่า การแปลที่ดีควรประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการดังนี้

- ความถูกต้อง (Accuracy) การถ่ายทอดสารจากต้นฉบับไปสู่ฉบับแปลนั้น ต้องแปลได้อย่างถูกต้องและใกล้เคียงกับต้นฉบับให้มากที่สุด
- ความชัดเจน (Clarity) บทแปลที่ดีควรถ่ายทอดด้วยวิธีที่คนทั่วไปเข้าใจได้ง่าย ชัดเจน และไม่คลุมเครือ
- ความเป็นธรรมชาติ (Naturalness) ภาษาที่ใช้ควรมีความเป็นธรรมชาติตามลักษณะการใช้ภาษาในฉบับแปล เพื่อไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษา

นอกจากนี้ บาร์นเวลล์ได้แบ่งประเภทของการแปลออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การแปลแบบตรงตัวหรือแปลคำต่อคำ โดยคงรูปแบบในภาษาต้นฉบับเอาไว้อย่างเคร่งครัด เรียกว่า Literal translation
2. การแปลที่คงรูปแบบในภาษาต้นฉบับเอาไว้เพียงบางส่วน โดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเท่าที่จำเป็น เพื่อหลีกเลี่ยงรูปแบบที่ผิดไวยากรณ์ในภาษาฉบับแปล เรียกว่า Modified literal translation การแปลลักษณะนี้มีหลักอยู่ว่า
 - เรียงลำดับคำตามเนื้อความในต้นฉบับให้ได้มากที่สุด
 - แปลโดยคงชนิดของคำไว้ให้เหมือนเดิมเท่าที่จะทำได้ เช่น แปลคำนามเป็นคำนาม คำกริยาเป็นคำกริยา
 - แปลจำนวนในต้นฉบับด้วยการแปลแบบคำต่อคำ
 - คงลักษณะประโยคเอาไว้ให้ตรงตามต้นฉบับ เช่น การเชื่อมประโยค หรือ การใช้คำสรรพนาม

นิวมาร์ค (Newmark, 1981: 7) ได้พูดถึงการแปลไว้ว่า เป็นการพยายามเอาคำหรือข้อความจากภาษาหนึ่งเข้าไปแทนที่ในอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งการกระทำเช่นนี้ อาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายบางส่วนไป อันเกิดจากการแปลเกิน (Overtranslation) หรือการให้รายละเอียดเพิ่มเติมและการแปลขาด (Undertranslation) หรือการให้ข้อมูลอย่างกว้างๆ

นอกจากนี้ นิวมาร์ค ยังได้กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงความหมายบางส่วนไปว่า ภาษาสองภาษา ทั้งในแง่ความรู้เกี่ยวกับภาษา และการใช้ภาษา ย่อมมีความแตกต่างทางด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ ระบบเสียง รวมไปถึงส่วนประกอบทางวัตถุ สิ่งแวดล้อม หรือความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้การใช้ภาษาของผู้เขียนและผู้แปลต่างมีลักษณะเฉพาะตัว ไม่สอดคล้องกัน ต่าง

คนที่อาจมองความหมายของคำแต่ละคำแตกต่างกันไปได้ กล่าวคือ หากต้นฉบับบรรยายสถานการณ์ซึ่งมีลักษณะแปลกพิเศษไปจากสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมในภาษาฉบับแปล ผู้แปลก็อาจถ่ายทอดความหมายคลาดเคลื่อนไปได้ เนื่องจากไม่สามารถหาคำที่ครอบคลุมความหมายของคำในต้นฉบับได้ นอกจากนี้จะมีศัพท์ที่ได้รับความตรงกันพอดีเป็นกรณีพิเศษ

นิวมาร์ค (Newmark, 1981: 39) กล่าวถึงประเภทของการแปลไว้ 2 ประเภทด้วยกัน คือ

- 1) การแปลเชิงอรรถศาสตร์ (Semantic translation) คือ การแปลที่เน้นความหมายของต้นฉบับเป็นสำคัญ จึงให้ข้อมูลได้มากกว่า เพราะผู้แปลจะพยายามคงไว้ซึ่งความหมายทั้งหมดของต้นฉบับ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบโครงสร้างประโยค ความยาวของประโยค ตำแหน่งของคำของภาษาต้นฉบับ อาจกล่าวได้ว่า การแปลเชิงอรรถศาสตร์ คือการแปลแบบเน้นภาษาต้นฉบับนั่นเอง การแปลลักษณะนี้จะยุ่งยาก และมีรายละเอียดมากเกิน ไป จนกลายเป็นการแปลเกินจากต้นฉบับ
- 2) การแปลเชิงสื่อสาร (Communicative translation) คือ การแปลที่เน้นให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจเนื้อความได้ใกล้เคียงกับที่ผู้อ่านต้นฉบับเข้าใจ ถ้อยคำสำนวนหรือรูปประโยคของภาษาต้นฉบับจะถูกเรียบเรียงใหม่ ให้อยู่ในลักษณะภาษาของผู้รับสาร ซึ่งดูเหมือนการอ่านงานเขียนแท้ๆ ไม่ใช่งานแปล อาจกล่าวได้ว่า การแปลเชิงสื่อสารคือการแปลแบบเน้นภาษาฉบับแปลนั่นเอง การแปลลักษณะนี้จึงง่ายกว่า และมีความชัดเจนกว่า แต่มักจะแปลได้ความไม่ครบตามต้นฉบับ เพราะอาจจะมีการแปลแบบสรุปความ

นอกจากนี้ นิวมาร์ค (Newmark, 1981: 45-47) ได้กล่าวถึงวิธีการแปลว่ามีอยู่ 8 วิธี ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ การแปลแบบเน้นภาษาต้นฉบับ และการแปลแบบเน้นภาษาฉบับแปล โดยในแต่ละกลุ่มจะแบ่งย่อยออกเป็น 4 วิธี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การแปลแบบเน้นภาษาต้นฉบับ

- การแปลคำต่อคำ
- การแปลตรงตัว
- การแปลตามต้นฉบับ
- การแปลเชิงอรรถศาสตร์

การแปลแบบเน้นภาษาฉบับแปล

- การดัดแปลงต้นฉบับ
- การแปลแบบเอาความ
- การแปลอย่างมีสำนวน
- การแปลเชิงสื่อสาร

- 1) การแปลคำต่อคำ (Word-for-word translation) เป็นวิธีการแปลที่เน้นภาษาต้นฉบับมากที่สุด การแปลวิธีนี้จะยังคงรักษาการเรียงลำดับคำของภาษาต้นฉบับเอาไว้ในภาษาฉบับแปล การแปลคำต่างๆ จะแปลตามความหมายต่างๆ ไปของคำนั้น โดยมีได้คำนึงถึงบริบท ส่วนคำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ผู้แปลจะแปลไปตามตัวอักษร การแปลวิธีนี้ มักจะใช้เพื่อการศึกษากลไกทางภาษาของภาษาต้นฉบับ หรือใช้เป็นวิธีหนึ่งในการแปลข้อความที่ยากๆ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นเตรียมการก่อนการแปลนั่นเอง
- 2) การแปลตรงตัว (Literal translation) เป็นวิธีการแปลที่ผู้แปลพยายามถ่ายทอดลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาฉบับแปล ให้เทียบเท่ากับลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาต้นฉบับมากที่สุด ในการแปลคำต่างๆ จะแปลตามความหมายของคำศัพท์แต่ละคำโดยไม่คำนึงถึงบริบท
- 3) การแปลตามต้นฉบับ (Faithful translation) เป็นวิธีการแปลที่ผู้แปลพยายามที่จะถ่ายทอดความหมายเป็นภาษาฉบับแปล ให้ตรงกับความหมายตามบริบทของต้นฉบับ
- 4) การแปลเชิงอรรถศาสตร์ (Semantic translation) เป็นวิธีการแปลที่มีลักษณะคล้ายกับการแปลตามต้นฉบับ ต่างกันที่ว่า การแปลเชิงอรรถศาสตร์ จะคำนึงถึงการใช้ภาษาที่สละสลวย และความเป็นธรรมชาติของภาษาในฉบับแปลมากกว่า
- 5) การดัดแปลงต้นฉบับ (Adaptation) เป็นวิธีการแปลที่อิสระมากที่สุด มักใช้กันมากในการแปลบทละคร และบทกวี ผู้แปลจะเรียบเรียงเนื้อความขึ้นมาใหม่ตามลักษณะทางวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปล โดยดัดแปลงมาจากลักษณะทางวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับ แต่ทั้งนี้ เนื้อความที่เรียบเรียงขึ้นมาใหม่ จะยังคงรักษาเค้าโครง ลักษณะ และใจความของเรื่องเดิมไว้
- 6) การแปลแบบเอาความ (Free translation) เป็นวิธีการแปลที่ผู้แปลถ่ายทอดเนื้อความจากภาษาต้นฉบับ โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบเสียใหม่ ไม่คงรูปแบบเดิมของภาษาต้นฉบับไว้เลย
- 7) การแปลอย่างมีสำนวน (Idiomatic translation) เป็นวิธีการแปลที่ผู้แปลนำเอาภาษาพูดและสำนวนที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในต้นฉบับ มาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อความของต้นฉบับ
- 8) การแปลเชิงสื่อสาร (Communicative translation) เป็นวิธีการแปลที่ผู้แปลพยายามที่จะถ่ายทอดความหมายตามบริบทของต้นฉบับให้ผู้อ่านเข้าใจ และสามารถยอมรับได้ ทั้งในด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้

นิวมาร์ค ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับวิธีการแปลไว้ว่า การแปลเชิงอรรถศาสตร์ และการแปลเชิงสื่อสาร เป็นวิธีที่ทำให้การแปลเรื่องไม่ว่าจะเป็นประเภทใด บรรลุตามจุดมุ่งหมายในการแปลได้มากที่สุด นั่นคือมีความถูกต้อง และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้มากกว่าการแปลวิธีอื่นๆ

มิลเดรด ลาร์สัน(Larson, 1984: 3-23) ผู้เชี่ยวชาญด้านการแปลโดยเน้นความหมาย ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการแปลไว้ว่า การแปลเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความหมายของสารจากภาษาต้นฉบับไปสู่ภาษาเป้าหมายหรือภาษาฉบับแปล การถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งนั้น จะต้องเริ่มจากการเปลี่ยนรูปแบบของภาษาต้นฉบับ ให้เป็นรูปแบบภาษาฉบับแปล โดยคำนึงถึงความหมายเป็นสำคัญ ขั้นตอนต่างๆของการแปลนั้น จะมีเพียงรูปแบบภาษาที่เปลี่ยนไป แต่ความหมายนั้นจะต้องคงอยู่เหมือนในต้นฉบับ ในการแปล ผู้แปลต้องศึกษาคำศัพท์ โครงสร้างทางไวยากรณ์ สถานการณ์ในการสื่อสารนั้นๆ และลักษณะทางวัฒนธรรมของภาษาในต้นฉบับ แล้วจึงวิเคราะห์ต้นฉบับเพื่อให้เข้าใจความหมาย จากนั้นจึงนำเสนอความหมายเดียวกันกับที่ปรากฏในต้นฉบับ โดยใช้คำศัพท์และโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่เหมาะสมในภาษาในฉบับแปล และต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมในภาษาฉบับแปลด้วย

ลาร์สัน แบ่งการแปลออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. การแปลที่มุ่งเน้นไปที่รูปแบบ ที่เรียกว่า Form-based translation หรือที่รู้จักกันดีในชื่อ Literal translation การแปลประเภทนี้ผู้แปลจะพยายามคงรูปแบบของภาษาต้นฉบับเอาไว้ในฉบับแปล
2. การแปลที่มุ่งเน้นไปที่ความหมาย ที่เรียกว่า Meaning-based translation หรือ Idiomatic translation ผู้แปลจะพยายามใช้วิธีต่างๆ เพื่อสื่อความหมายตามต้นฉบับ ในรูปแบบที่เป็นธรรมชาติของภาษาฉบับแปล

นักวิชาการไทยหลายท่าน ก็ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแปลไว้ดังต่อไปนี้

เชวง จันทระเขตต์ (2538: 25) ได้สรุปความหมายของ “การแปล” ไว้ว่า การแปล หมายถึง การถ่ายทอดข้อความที่เขียนด้วยภาษาหนึ่ง โดยเอาข้อความที่เขียนด้วยอีกภาษาหนึ่งมาแทน การแปลนับเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง การสื่อสารใดที่มีการแปลเข้าไปเกี่ยวข้องจะเป็นการสื่อสารซ้อน ผู้รับสารตามเป้าหมายเดิมรับสารโดยตรงไม่ได้ ต้องมีผู้อื่นเป็นคนรับสารแทน แล้วจึงแปลสารนั้น

เป็นภาษาที่ผู้รับสารตามเป้าหมายเดิมเข้าใจ นอกจากนี้ เชนง จันทรเขตต์ ได้เสนอวิธีและขั้นตอนของการแปลไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ต้นฉบับ แยกออกเป็น 2 หัวข้อ คือ

- 1.1) การศึกษาและวิเคราะห์ด้านโครงสร้างของประโยค เพื่อหาความหมายของข้อความจากด้านโครงสร้างของประโยค โดยใช้โครงสร้างพื้นฐาน และอาศัยบริบท หรือข้อความที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกับประโยคที่ใช้วิเคราะห์
- 1.2) การวิเคราะห์ด้านความหมายของคำและสำนวน คำที่อยู่ตามลำพังใดๆ ยังไม่มีความหมายที่แน่นอน ต้องดูว่านำมาใช้อย่างไร ในกาลเทศะใด และอยู่ในบริบทเช่นไร อีกประการคือ คำแต่ละคำไม่ได้มีความหมายเดียว ไม่ว่าจะเป็นความหมายนัยตรงหรือความหมายนัยประหวัด จะมีความหมายอย่างไรขึ้นอยู่กับวิธีการใช้ ว่าใช้ในฐานะเป็นคำประเภทใด เช่นใช้ในรูปภาษาสามัญ คำเปรียบ คำใช้เฉพาะกลุ่มอาชีพ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ศึกษาและถอดรหัสสาร ผู้แปลมีฐานะเป็นตัวกลางในการรับความหมายจากต้นฉบับหรือผู้ส่งสาร แล้วถ่ายทอดสารนั้นไปยังผู้รับสารคนใหม่ ซึ่งต่างภาษาและต่างวัฒนธรรมกัน การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารจะได้ผลดีมาน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับ

- 2.1) ความรู้ ทักษะ หรือความชัดเจนในการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร
- 2.2) ทักษะ หมายถึง แนวโน้มทางความคิดที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา
- 2.3) ความรู้ หมายถึง ระดับการศึกษา ความรู้ทั่วไป ความรู้รอบ รวมทั้งประสบการณ์ต่างๆ ที่ทำให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่างๆ
- 2.4) ระบบสังคม หมายถึง รูปแบบของระเบียบวิธีการและความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันของบุคคล และมีความแตกต่างกันในแต่ละระบบ เช่น อาชีพ การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม
- 2.5) วัฒนธรรม ภาษาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก การที่จะรู้และเข้าใจภาษาหนึ่งภาษาใดให้ดี จะต้องเข้าใจวัฒนธรรมของภาษานั้นด้วย การแปลเป็นการแสดงออกทางภาษาอย่างหนึ่ง ผู้แปลจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของกันและกัน จึงจะเข้าใจความหมายได้ลึกซึ้ง

ขั้นที่ 3 ถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล ประกอบด้วย

- 3.1) ลักษณะหรือแบบของการแปลที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบันมี 2 แบบ คือ การแปลแบบตรงตัว (Literal translation) และการแปลแบบเอาความ (Free translation)
- 3.2) ความมุ่งหมายของงานแปล ต้องพิจารณาถึงความมุ่งหมายของต้นฉบับ และความมุ่งหมายของผู้แปล
- 3.3) การแปล เป็นการเลือกพิจารณาว่าจะแปลแบบใดดีที่สุด

ขั้นที่ 4 การปรับแต่งฉบับแปล การปรับแต่งไม่ใช่การแก้ไขฉบับแปลให้มีจุดมุ่งหมาย ความหมาย ท่วงทำนองลีลา หรือลักษณะเฉพาะบางประการผิดไปจากต้นฉบับ แต่เป็นการปรับแต่งที่อยู่ในขอบเขตจำกัด เพื่อให้ผู้รับสารฉบับแปลสามารถรับสารได้โดยให้ผลตอบแทนเหมือนกับผู้รับสารของต้นฉบับ

ขั้นที่ 5 การทดสอบฉบับแปล จะช่วยให้สามารถคาดคะเนผลตอบแทนของผู้อ่านอย่างมีหลักการ เป็นแนวทางให้ผู้แปลได้มีโอกาสแก้ไขจุดบกพร่องที่อาจจะมองข้ามไปในตอนแปล สิ่งที่ต้องทดสอบ คือ

- 5.1) ความหมาย คำว่าฉบับแปลถ่ายทอดความหมายได้ครบถ้วน ถูกต้องตรงตามต้นฉบับหรือไม่
- 5.2) ระดับภาษา ผู้แปลต้องปรับระดับของภาษาให้เหมาะสมกับผู้รับสารในอีกสังคมและวัฒนธรรมหนึ่ง
- 5.3) จุดมุ่งหมายในการแปล ผู้แปลควรรักษาลักษณะงานแปลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของต้นฉบับ
- 5.4) ท่วงทำนองลีลา จะต้องเหมาะสมตามหลักทฤษฎีสัมพันธ์ วรรณศาสตร์ และวัฒนธรรมของภาษา และต้องสอดคล้องกับขอบเขตของประสบการณ์ หรือกรอบแห่งการอ้างอิงของผู้รับสารของฉบับแปล

ปริยา อุนรัตน์ (2540: 1-8) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแปลไว้ว่า การแปลจากภาษาหนึ่ง เป็นอีกภาษาหนึ่ง ผู้แปลควรคำนึงถึงความหมายของต้นฉบับมากกว่ารูปแบบการถ่ายทอดความหมายที่ปรากฏในต้นฉบับ เพราะถ้าผู้แปลพยายามแปลข้อความใดๆ ในรูปแบบการถ่ายทอดความหมายของภาษาต้นฉบับ ข้อความที่แปลออกมาชิ้นนี้อาจจะมีความหมายเปลี่ยนไปจากเดิม หรืออาจ

จะได้ข้อความในภาษาฉบับแปลที่ไม่สละสลวยและไม่เป็นธรรมชาติ กล่าวคือ ผู้แปลต้องพยายามถ่ายทอดความหมายจากภาษาต้นฉบับไปยังภาษาที่สองให้ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยอาจจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการถ่ายทอดความหมายไปบ้าง เพื่อให้ได้ความหมายครบถ้วนตามต้นฉบับ

ปริยา แบ่งการแปลออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) การแปลตามความหมาย (Meaning-based translation) เป็นการแปลที่พยายามจะถ่ายทอดความหมายจากภาษาต้นฉบับให้เป็นภาษาที่สละสลวยในภาษาที่สอง บางครั้งเราเรียกการแปลชนิดนี้ว่า การแปลอย่างมีสำนวน หรือ Idiomatic translation
- 2) การแปลแบบคำต่อคำ (Literal translation) เป็นการแปลที่พยายามแปลคำต่อคำ เพื่อคงรูปแบบของภาษาต้นฉบับ เป็นการรักษาสภาพเดิมของต้นฉบับอย่างเคร่งครัด การแปลแบบนี้ ปริยา เห็นว่า จะไม่ช่วยให้เกิดการสื่อความหมายในภาษาที่สองเลย เนื่องจากข้อความที่แปลแล้วไม่เป็นธรรมชาติ และไม่ถูกต้องตามสำนวนการเขียนในภาษาที่สอง ผู้แปลควรจะถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับได้ครบถ้วน และใช้คำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างประโยคได้อย่างสละสลวย เสมือนเป็นงานเขียนในภาษาของตนเอง ไม่ใช่ทำงานแปล

สัญญาวิ สายบัว (2540: 1) กล่าวว่า การแปลเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับลงสู่ฉบับแปล คุณภาพของงานแปลจะพิจารณาจากความหมายที่ผู้แปลเก็บได้จากต้นฉบับ รวมทั้งการพยายามรักษารูปแบบการนำเสนอความหมาย งานแปลที่คงความหมายของต้นฉบับไว้ได้ครบถ้วนและเที่ยงตรง ย่อมถือว่าเป็นงานแปลที่ดี นอกจากนี้ จุดมุ่งหมายสำคัญที่สุดของงานแปลคือ สามารถทำให้ผู้อ่านงานแปลมีผลตอบสนองต่องานที่อ่านได้เทียบเคียงกับผลตอบสนองที่ผู้อ่านต้นฉบับมี ในที่นี้ สัญญาวิ ได้เสนอแนะขั้นตอนของกระบวนการแปล เพื่อให้ได้งานแปลที่ดีตามจุดมุ่งหมายนั้น ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาต้นฉบับ เป็นการจับสารทั้งหมด “สาร” ในที่นี้หมายถึง เนื้อหา ความคิด ความหมายแฝงอื่นๆ จุดมุ่งหมายของผู้เขียน บรรยากาศของตัวบทและรสชาติที่ผู้เขียนแสดงไว้ในต้นฉบับ

ขั้นที่ 2 การรับทอดความหมายจากต้นฉบับ ควรให้มีความผิดพลาดน้อยหรือเกิดความคลาดเคลื่อนในการตีความหมายน้อยที่สุด ข้อผิดพลาดในขั้นตอนนี้มักเกิดขึ้น โดยที่ผู้แปลไม่เจตนา

หรือไม่รู้ว่าผิด ซึ่งอาจมีสาเหตุอันเนื่องมาจากปัญหาของผู้แปล เช่น ความรู้ในภาษาต้นฉบับยังไม่ดีพอ ขาดความรู้และภูมิหลังในเรื่องที่จะแปล หรือรู้และเชี่ยวชาญมากไป เป็นผลทำให้งานแปลผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับอย่างมาก นอกจากนี้ ปัญหาในการรับทอดความหมายอาจเกิดจากธรรมชาติของภาษา กล่าวคือ สารที่ผู้ส่งสารสื่อออกมา เป็นแนวการเขียนส่วนตัวของผู้ส่งสาร ซึ่งมีความคิด ความรู้ หมายถึง ระดับการศึกษา ความรู้รอบ และความรู้ทั่วไป รวมทั้งประสบการณ์ต่างๆ ที่ทำให้บุคคลเข้าใจในสิ่งต่างๆ ความเชื่อพื้นฐาน ทักษะคิด เป็นแนวโน้มทางความคิดที่บุคคลได้รับมา หรือเรียนรู้มา และการมองโลกเป็นเฉพาะตัว ทำให้ผู้รับสารไม่อาจจะได้ “สาร” นั้นครบถ้วน จึงเกิดความผิดพลาดในการรับทอดความหมาย ซึ่งสามารถป้องกันหรือทำให้ลดน้อยลงได้ด้วย การวิเคราะห์ต้นฉบับอย่างถี่ถ้วน หรือการทดสอบงานแปล

ขั้นที่ 3 การถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล ผู้แปลต้องดูจุดมุ่งหมายเดิมของผู้เขียนต้นฉบับ และกำหนดจุดมุ่งหมายของผู้แปลเองก่อน และเลือกใช้ลักษณะการแปลที่เหมาะสมกับงานแปลของตน ซึ่งประกอบด้วย

1) การแปลแบบตรงตัว(Literal translation) คือ การแปลที่พยายามรักษารูปแบบของการเสนอความคิดของต้นฉบับไว้ในฉบับแปลให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ รูปแบบที่ว่านี้ หมายถึง คำระเบียบวิธีการเรียงคำ ระเบียบการจัดกลุ่มความหมายเข้าเป็นประโยค และการเรียงประโยคเข้าเป็นข้อความที่ใหญ่ขึ้นเป็นลำดับ และรวมถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ส่วนวน วิธีเขียน

2) การแปลแบบเอาความ (Free translation) เป็นการแปลที่เน้นความเข้าใจในความหมาย และปฏิบัติตอบสนองของผู้รับสารเป็นประเด็นสำคัญ รูปแบบที่ผู้แปลใช้ในการถ่ายทอดภาษา อาจจะแตกต่างไปจากรูปแบบที่ใช้ในต้นฉบับ นอกจากนี้ การเรียงลำดับความคิดอาจจะไม่เหมือนกัน ประโยคหรือวลีใดที่กล่าวไว้เป็นอันดับต้นๆ ในต้นฉบับ อาจถูกจัดให้อยู่ในลำดับหลังๆ ในฉบับแปล การเปลี่ยนรูปแบบให้ต่างจากต้นฉบับนี้ มีความมุ่งหมายอยู่ประการเดียวคือ เพื่อให้งานแปลนี้สามารถทำหน้าที่สื่อความหมายของต้นฉบับไปสู่ผู้อ่านได้อย่างแน่นอน ขจัดเหตุที่ทำให้ผู้อ่าน อ่านไม่เข้าใจ หรือเข้าใจผิดพลาด

อย่างไรก็ตาม ทั้งการแปลแบบตรงตัว หรือการแปลแบบเอาความนั้น ไม่ได้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด เพราะเมื่อเราลงมือแปล เราจะต้องพิจารณาว่า บทแปลในช่วงนี้เราควรแปลในลักษณะการรักษารูปแบบการถ่ายทอดความหมาย หรือเราจะให้ความสำคัญกับความหมายมากกว่ากัน

ขั้นที่ 4 การทดสอบงานแปล เพื่อดูว่างานแปลชิ้นนั้นสร้างผลตอบสนองในตัวผู้อ่านได้ เทียบเคียงต้นฉบับหรือไม่ สิ่งที่ต้องทดสอบในฉบับแปลมีดังนี้

- ความถูกต้องในด้านความหมาย
- ความยากง่ายของระดับภาษา
- ทำนองการเขียน (style) และลักษณะของภาษา (register)

สรุปได้ว่า ทั้งแคทพอร์ด ไนคา ลาร์สัน บาร์นเวลล์ สัจญวิ สายบัว เชวง จันทรเขตต์ และ ปรียา อุรรัตน์ ต่างให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การแปล คือการแทนที่ข้อความของภาษาหนึ่งด้วยข้อความที่เทียบเคียงกันได้ในอีกภาษาหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ ทำให้ผู้อ่านฉบับแปลได้รับผลตอบสนองได้เท่าเทียมกับผู้อ่านต้นฉบับ นอกจากนี้ กระบวนการแปล ยังประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ มากมาย ในขั้นถ่ายทอดความหมายอาจจำแนกวิธีการหลักๆ ได้ 2 วิธี คือ การแปลแบบตรงตัว และการแปลแบบเอาความ สำหรับการแปลแบบตรงตัว จะเน้นการพยายามรักษารูปแบบการเสนอความคิดของต้นฉบับ ส่วนการแปลแบบเอาความ จะเน้นการปรับรูปแบบการเสนอความคิด เพื่อมุ่งสื่อความหมายและสร้างความเข้าใจเนื้อหาจากต้นฉบับให้ได้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม ผู้แปลอาจประยุกต์ใช้วิธีการแปลทั้งสองประเภทนี้ในหลายระดับ ขึ้นอยู่กับประเภทของสารในต้นฉบับ และความเหมาะสมในการใช้ภาษาฉบับแปล

2.2 หลักการปรับบทแปล

เนื่องจากการแปลเป็นการถ่ายทอดความหมายของสาร จากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง แต่ในกระบวนการแปลมักมีปัญหาอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม และระบบภาษาของภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล ด้วยเหตุนี้ บทแปลจึงจำเป็นต้องมีการปรับแต่งบ้าง เพื่อให้สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนขึ้น และสามารถสร้างผลตอบสนองในตัวผู้อ่านงานแปลได้ใกล้เคียงกับปฏิกิริยาของผู้อ่านต้นฉบับ มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงการปรับบทแปลไว้ดังนี้

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2531,331-332) กล่าวถึงการแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยว่ามีหลักทั่วไป ดังนี้

1. ควรใช้ศัพท์และสำนวนตามแบบภาษาไทยจริงๆ คือไม่ใช่ครั้งๆ กลางๆ เช่น ในภาษาอังกฤษ มีการใช้คำว่า “ฟิด” (หน่วยวัดความยาว) เป็นพหูพจน์ เราก็ไม่จำเป็นต้องใช้คำ

ว่า “ฟิด” ตาม ให้ใช้คำว่า “ฟุต” เป็นเอกพจน์คำเดียว เพราะตามหลักภาษาไทยเรา เมื่อนำคำต่างประเทศมาใช้ย่อมใช้เฉพาะศัพท์เดิม

2. แปลให้ผู้ถูกกาลเทศะ คือการแปลข้อความเกี่ยวกับเวลาและที่ทางนั้น ควรแปลให้ผู้อ่านทราบตามความเป็นจริง แต่หากข้อความบางอย่างเป็นที่เข้าใจยาก ก็ควรชี้แจงเพิ่มเติมไว้ในวงเล็บด้วย หรือถ้าจะปรับปรุงเรื่องของเขาให้เป็นเรื่องของไทยเรา เช่น เราแปลงชื่อถิ่นฐานมาเป็นไทย ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนกาลเทศะและลักษณะของคนมาเป็นไทยจนครบถ้วน เช่น ประโยคภาษาต่างประเทศว่า “ตาเป็นสินน้ำเงิน” เราก็ต้องแปลงเป็น “ตาล่อนคำดั่งนิล” ดังนี้ เป็นต้น

เชวง จันทรเขตต์ (2538: 167-175) แสดงความคิดเห็นในเรื่องการปรับบทแปลไว้ว่า การปรับแต่ง มิได้หมายความว่าถึงการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฉบับแปลให้มีจุดมุ่งหมาย ความหมาย น้ำเสียง ท่วงทำนองลีลา หรือลักษณะเฉพาะบางประการผิดไปจากต้นฉบับ แต่เป็นการปรับแต่งที่อยู่ในขอบเขตจำกัด เพื่อให้ผู้รับสารฉบับแปลสามารถรับสารได้โดยให้ผลตอบสนองเหมือน หรือใกล้เคียงกับผู้รับสารของต้นฉบับเดิม การปรับแต่งฉบับแปลอาจแยกออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับคำ และระดับโครงสร้าง

การปรับแต่งระดับคำ อาจใช้วิธีเติมคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักหรือเน้นความหมาย เพื่อไม่ให้ใจความห้วน ฟังดูกระด้าง หรือเพื่อเสริมให้ได้ใจความและมีสำนวนเป็นไทยขึ้น วิธีเติมคำมีหลายวิธี เช่น 1) แทรกเข้าไปในคำแปล 2) เติมคำบอกลักษณะประเภทหรือชนิด หน้าคำบางคำที่ไม่มีในภาษาไทย เช่น เติมคำว่า “ตัว” “ต้น” ลูก” เพื่อบอกให้ทราบว่า เป็นคำนามจำพวก สัตว์ พืช สิ่งของ 3) เติมคำอธิบายในวงเล็บหลังคำหรือประโยค 4) เติมคำอธิบายในรูปของเชิงอรรถ 5) เติมคำเพื่อให้เหมาะสมกับสมมติ หรือวรรณะและระดับของภาษา นอกจากนี้ ยังอาจปรับแต่งด้วยวิธีตัดคำ เฉพาะคำที่เห็นว่าไม่เหมาะสมกับขอบเขตของประสบการณ์ของผู้รับสารฉบับแปล

การปรับแต่งระดับโครงสร้าง หมายถึง การปรับในระดับเสียง โครงสร้างของคำ โครงสร้างของประโยค กลุ่มประโยคหรือย่อหน้า

- 1) ระดับเสียง ชื่อเฉพาะของบุคคล สถานที่ภูมิศาสตร์ สถาบัน (ที่แปลไม่ได้) คำต่างๆ ที่ไม่มีคำแปลและจำเป็นต้องทับศัพท์ ต้องถ่ายถอดตามหลักเกณฑ์การถ่ายถอดตัวอักษร (transliteration) ของทางราชการ สมาคมหรือหน่วยงานซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ผู้แปลควรพิจารณาเลือกหลัก

- เกณฑ์ให้เหมาะกับแต่ละกรณี และควรใช้หลักเกณฑ์นั้นในการถ่ายทอดตัวอักษร ในการแปลบทต้นฉบับเป็นแบบเดียวกันจนจบบทหรือเรื่องนั้นๆ
- 2) ระดับโครงสร้างของคำ คำในภาษาอังกฤษมีการเปลี่ยนรูปไปตามพจน์ กาล หรือชนิดของคำตามหน้าที่ในประโยค แต่ในภาษาไทยไม่มี จึงต้องมีการปรับแต่งโครงสร้างของคำให้เหมาะกับสำนวนไทย เช่น fluent – คล่องแคล่ว fluency - ความคล่องแคล่ว fluently – อย่างคล่องแคล่ว
 - 3) ระดับโครงสร้างของประโยค การปรับแต่งอาจใช้วิธีเปลี่ยนประโยคเป็นวลี เปลี่ยนวลีเป็นประโยค เปลี่ยนวากยสัมพันธ์ลำดับความคิดในประโยคสลับกัน เป็นต้น
 - 4) ระดับโครงสร้างของกลุ่มประโยค ส่วนใหญ่ใช้ในการแปลแบบเอาความ โดยปกติการปรับแต่งกลุ่มประโยคมักใช้คำเชื่อมต่อความให้สอดคล้องกัน อาจมีการสลับใจความ คือ เปลี่ยนการเรียงลำดับของประโยคบ้าง เพื่อความกลมกลืนสละสลวยและมีลักษณะเป็นโวหารแบบไทย แต่จะทำได้เมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น

❖ **สัญญาวิ สายบัว (2540: 63-78)** แสดงความคิดเห็นว่า การปรับไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขบทแปลให้แตกต่างไปจากต้นฉบับตามความพอใจของผู้แปล การปรับบทแปลควรทำได้ตามเงื่อนไขดังนี้

1. การปรับภาษาควรทำต่อเมื่อมีความจำเป็นที่จะทำให้บทแปลนั้นอ่านเข้าใจง่ายขึ้น กล่าวคือ ผู้แปลอาจพิจารณาปรับโครงสร้างของประโยค การเรียงลำดับประโยค และการเรียงลำดับความคิดให้แตกต่างไปจากรูปแบบที่ใช้ในต้นฉบับ ถ้าเห็นว่าจะทำให้ภาษาในบทแปลสละสลวยขึ้น เป็นธรรมชาติขึ้น อย่างไรก็ดี ผู้แปลจะต้องไม่แก้ไขตัดแปลงภาษาในฉบับแปลเพื่อความพอใจของตนเอง หรือเพราะตนเองเห็นว่าทำนองการเขียน (style) และลักษณะของภาษา (register) ของต้นฉบับไม่ดี ต้องการแก้ไขให้เป็นทำนองการเขียน หรือลักษณะภาษาอื่นที่ผู้แปลเห็นว่าดีกว่า
2. ในการปรับภาษาที่ใช้ในบทแปลนั้น ผู้แปลจะต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายของการแปลเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งหมายถึงการมุ่งที่จะให้ภาษาในบทแปลสามารถสื่อความหมายที่เทียบเคียงได้กับความหมายในต้นฉบับ (Equivalent Meaning) ดังนั้น หากผู้แปลเผชิญปัญหาว่า ถ้ารักษารูปแบบการเสนอความคิดของต้นฉบับไว้ ความหมายจะถูกถ่ายทอดได้ไม่เต็มที่ ผู้แปลควรจะต้องเลือกการรักษาความหมายไว้ โดยปรับรูปแบบตามความเหมาะสม

สัญญาวิ สายบัว ยังได้เสนอว่า การปรับบทแปลทำได้ 2 ระดับคือ ระดับคำ และ ระดับโครงสร้างของภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การปรับบทแปลในระดับคำ

การปรับบทแปลในระดับคำ จำเป็นต่อเมื่อคำหรือสำนวนในต้นฉบับ ซึ่งมีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่มีคำหรือสำนวนที่อ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันในภาษาฉบับแปล วิธีแก้ปัญหานั้นมี 5 วิธี คือ 1) การเติมคำอธิบาย โดยแทรกลงไปเนื้อหา หรือใส่คำอธิบายในรูปของเชิงอรรถ 2) การใช้วลีหรือประโยคแทนคำ ซึ่งคำๆ นั้น ไม่มีศัพท์ที่เทียบเคียงได้ในภาษาฉบับแปล 3) การใช้คำที่อ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้น แทนคำที่อ้างอิงถึงสิ่งที่เฉพาะกว่า 4) การเติมตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มความคิดต่างๆ เพื่อแสดงความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความคิด 5) การตัดคำหรือสำนวนทิ้งไป คำหรือสำนวนซึ่งมีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งที่ไม่อยู่ในภาษาฉบับแปล และไม่ใช้ความหมายที่สำคัญนักของต้นฉบับ อาจถูกละไปได้ แต่การละคำหรือข้อความนั้น ต้องไม่ทำให้บรรยากาศ รสชาติ และสาระสำคัญของต้นฉบับเสียไป

การปรับบทแปลในระดับโครงสร้าง

ความมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดในการปรับระดับโครงสร้างของภาษา คือ เพื่อให้ลักษณะภาษาที่ใช้ในบทแปลเหมาะสมกับบริบท และมีลักษณะที่ไม่ขัดกับธรรมชาติของภาษาฉบับแปล การปรับระดับโครงสร้างของภาษา ทำได้ 4 ระดับดังนี้

- 1) ระดับเสียง หลักสำคัญคือการใช้ตัวอักษรในภาษาฉบับแปล ที่แทนเสียงที่ตรงหรือใกล้เคียงกับเสียงของคำในต้นฉบับ
- 2) ระดับโครงสร้างของคำ โครงสร้างของคำของแต่ละภาษา มีทั้งที่เหมือนกันและที่แตกต่างกัน ส่วนที่แตกต่างกันและอาจเป็นปัญหาในการแปลมี 2 ประการคือ
 - 2.1) ความแตกต่างด้านคุณสมบัติ และการทำงานของคำตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ในประโยค เช่น คำที่จัดว่าเป็นกริยาในภาษาไทย และคำที่จัดว่าเป็นกริยาในภาษาอังกฤษ มีคุณสมบัติและการทำงานในประโยคต่างกัน

- 2.2) ความแตกต่างในด้านการประกอบคำด้วยหน่วยเสียงหรือหน่วยคำพิเศษ เพื่อบอกความหมายเพิ่มเติมในด้านเพศ พจน์ กาล และความหมายด้านอื่นๆ อีก
- 3) ระดับประโยค การปรับโครงสร้างในระดับประโยคจะเกี่ยวข้องกับเรื่องดังต่อไปนี้
- 3.1) การปรับระเบียบวิธีเรียงคำในประโยคหรือวลี ซึ่งหมายรวมถึง ระเบียบวิธีการเสนอความคิดว่าความคิดใดควรมาก่อนมาหลัง
 - 3.2) การเปลี่ยนประโยคเป็นวลี และวลีเป็นประโยค
 - 3.3) การปรับการใช้กรรตุจาก และกรรมจากของกริยาในประโยค
 - 3.4) การเพิ่มและละคำในประโยค
- 4) การปรับโครงสร้างในระดับที่สูงกว่าประโยค การปรับโครงสร้างในระดับนี้ คือการปรับทำนองการเขียน ซึ่งเป็นการเรียงลำดับกลุ่มความคิดที่แสดงออกมาในรูปของวลีหรือประโยค ทำให้ระเบียบวิธีเรียงประโยคในบทแปลแตกต่างไปจากต้นฉบับ บางครั้งผู้แปลอาจปรับมากจนกระทั่งสลับลำดับของย่อหน้า หรือยุบรวมเนื้อหาของย่อหน้าสองย่อหน้าในต้นฉบับ มาเป็นย่อหน้าเดียวในฉบับแปลก็ได้ นอกจากนี้ ผู้แปลจะพิจารณาปรับโครงสร้างในระดับนี้ได้ต่อเมื่อได้พิจารณาเห็นประจักษ์แล้วว่า ความหมายสำคัญของต้นฉบับนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับลักษณะโครงสร้างของประโยคและการเรียงลำดับประโยคเข้าด้วยกัน หากอยู่ที่รายละเอียดหรือเนื้อหาของบทต้นฉบับนั้นมากกว่า มิฉะนั้น การปรับโครงสร้างในระดับใหญ่ นี้ จะทำให้ความหมายของต้นฉบับหายไป

สรุปได้ว่า ในการแปลสารจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง ขอบเขตของประสบการณ์ของผู้ส่งสารในภาษาต้นฉบับและผู้รับสารของฉบับแปลจะห่างไกลกันมาก เพราะมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านภาษา ทักษะคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้การรับสารของผู้อ่านฉบับแปลได้ผล ผู้แปลจึงควรปรับแต่งฉบับแปลให้มีลักษณะเหมาะสมกับขอบเขตของประสบการณ์ของผู้รับสารให้มากที่สุด

2.3 หลักการแปลวรรณกรรม

“นวนิยาย” จัดได้ว่าเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยความสามารถทางด้านการใช้ภาษาและจินตนาการของผู้ประพันธ์เป็นอย่างสูง และยิ่งถ้าเป็นนวนิยายแปล ผู้แปลจะต้องถ่ายทอดความคิดและลีลาภาษาทั้งหมดที่ปรากฏในต้นฉบับ ซึ่งเป็นงานที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการด้านการแปล จึงได้เสนอหลักการแปลวรรณกรรมไว้ดังนี้

หอมหวล ชื่นจิตร (2527: 25-27) ได้อธิบายว่า ขั้นตอนการแปลนวนิยายมี 3 ขั้นตอน คือ

- 1) การเลือกหนังสือสำหรับแปล ในขั้นตอนนี้ ผู้แปลต้องเป็นคนที่ย่านหนังสือมากและต้องเป็นนักอ่านที่ดีด้วย จากนั้นจึงเลือกหนังสือที่ตัวเองชอบ เพื่อป้องกันความเบื่อหน่ายขณะแปล นอกจากนี้ ควรเลือกแปลในเรื่องที่เหมาะสมกับความถนัดและบุคลิกภาพของผู้แปลด้วย
- 2) การศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะแปล ในขั้นตอนนี้ ผู้แปลต้องศึกษานิสัยใจคอ เจตนา ความรู้ สำนึกคิด และลักษณะการใช้ภาษาของผู้เขียน ศึกษาและวิเคราะห์ตัวละครในเรื่อง เพื่อจะได้เลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับตัวละคร นอกจากนี้ยังต้องศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องต่างๆ ด้าน โดยหาข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง หรือค้นคว้าตามแหล่งข้อมูลต่างๆ
- 3) การวิเคราะห์ภาษาและกำหนดคำเทียบ ในขั้นตอนนี้ ผู้แปลต้องหาคำที่มีความหมายเท่าเทียมกันระหว่างสองภาษา ซึ่งความผิดพลาดในการแปลมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในขั้นตอนนี้ และผู้แปลควรคำนึงถึงลีลาหรือทำนองการเขียน (style) และสำเนียง (tone) ของภาษาต้นฉบับ ซึ่งมีผลต่อการเลือกคำที่เหมาะสมกับตัวละครนั้นๆ

กรมวิชาการ(2540:17-20) แบ่งวรรณกรรมแปลออกเป็นประเภทความเรียง(ร้อยแก้ว)และประเภทโคลงกลอน(ร้อยกรอง)วรรณกรรมแปลที่ดีนั้น ผู้แปลต้องใช้ภาษาแปลได้เหมาะสมกับประเภทและลักษณะของวรรณกรรมต้นฉบับ ยึดถือความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อความเป็นสำคัญ ภาษาที่ใช้แปลต้องเป็นสำนวนที่เข้าใจง่าย ชัดเจน ถ้อยคำล่งไหลสม่เสมอ ชวนอ่าน และตรงตามความหมายเดิมของต้นฉบับ นอกจากนี้ การเลือกใช้ถ้อยคำหรือการผูกประโยค ต้องคำนึงถึงความยากง่าย เหมาะสมกับกลุ่มผู้อ่าน และตรงตามจุดมุ่งหมายของผู้แต่งด้วย

การแปลร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดี ต้องแปลให้คงอรรถรสเดิมของวรรณกรรมต้นฉบับไว้ได้ทุกระบวนความ ทูกรส ทูกอารมณ์ ทุกความคิด ที่ผู้แต่งต้องการให้เกิดแก่ผู้อ่าน การแปลที่ดีจะ

ต้องรู้จักใช้ลีลาของคำให้เหมาะแก่ความเดิมของต้นฉบับ และสามารถทำให้ผู้อ่านเพลิดเพลินจนลืมว่าตนกำลังอ่านเรื่องแปลอยู่

การแปลหนังสือประเภทความเรียง(ร้อยแก้ว)มีหลายวิธีดังนี้

- 1) แปลแบบประโยคต่อประโยค หรือคำต่อคำ วิธีแปลแบบนี้เหมาะแก่การแปลตำราทางวิชาการต่างๆ ส่วนการแปลบันเทิงคดีจำพวกนวนิยาย เรื่องสั้น ละครพูด โดยวิธีแปลคำต่อคำนั้น ต้องรักษาทั้งเนื้อความ ทั้งรส อารมณ์ และความคิดที่แสดงอยู่ในเนื้อความตามที่ผู้แต่งประสงค์ แต่ทั้งนี้ต้องฟังเป็นภาษาไทยด้วย นอกจากนี้ คำภายิต พังเพยสำนวนของภาษาต่างชาตินั้น หากมีของไทยซึ่งมีความหมายตรงกันหรือเทียบเท่า และคุ้นหูคนไทยอยู่แล้ว ผู้แปลอาจพิจารณานำของไทยเรามาใช้ เพื่อจะได้ฟังเป็นภาษาไทยโดยไม่เสียรสความเดิม
- 2) แปลโดยตัดทอนผลความออกตามที่พิจารณาเห็นสมควร ความที่ตัดออกต้องไม่ใช่เนื้อหาสำคัญ และไม่ทำให้เสียเรื่องเสียรส วิธีนี้อาจใช้กับการแปลสารคดีประเภทบันเทิง เช่น สารคดีท่องเที่ยว
- 3) แปลอย่างเรียบเรียง เก็บเนื้อความในแต่ละย่อหน้ามาเรียบเรียงใหม่ตามเค้าเดิม เพื่อให้เป็นภาษาแปลที่กะทัดรัด เข้าใจง่าย
- 4) แปลอย่างอิสระ คือใช้วิธีแปลอย่างเรียบเรียง แต่อาจตัดทอนเนื้อความที่เห็นว่าไม่สำคัญออก เพื่อให้เรื่องไม่เยิ่นเย้อ หรืออาจเพิ่มเติมเนื้อความบ้างตามสมควร เพื่อย่นให้เข้าใจรสนิยมแบบไทยๆ
- 5) แปลเก็บเอาแต่ความสำคัญ เป็นทำนองเล่าเรื่องย่อๆ ด้วยสำนวนง่ายๆ อาจทำตลอดเล่มคล้ายกับแบบทำหนังสืออ่านง่าย(Simplified Edition) ซึ่งมีต้นเรื่องเดิมเป็นวรรณกรรมเรื่องยาวระดับสูง
- 6) แปลเก็บความย่อๆ เฉพาะตอนที่เห็นว่าผู้อ่านไม่จำเป็นต้องรู้รายละเอียด

สำหรับการแปลบทร้อยกรองออกเป็นภาษาไทยนั้น ผู้แปลควรเลือกใช้ถ้อยคำสำนวนแปลให้เหมาะแก่บทกวี ไม่ทำให้เนื้อหาของบทกวีผิดพลาด หรือทำให้รสของบทกวีอ่อนหรือห้วนลงกว่าเดิม วิธีการแปลบทร้อยกรองมีดังนี้

- 1) แปลบทร้อยกรองต่างชาติออกเป็นบทร้อยกรองไทยแบบประโยคต่อประโยค หรือ คำต่อคำ ผู้แปลต้องเลือกฉันทลักษณ์ของไทยที่จะเข้ากันได้กับบทร้อยกรองต้นฉบับ พิจารณาเรื่องการใช้คำยากหรือง่าย เพื่อรักษาความคิดและอารมณ์ให้เหมือนในต้นฉบับมากที่สุด
- 2) แปลบทร้อยกรองต่างชาติออกเป็นความเรียงแบบประณีต เช่น อาจแปลเป็นร้อยแก้วสัมผัส เพื่อให้คุณค่าของบทกวีเดิมไม่หย่อนลง
- 3) แปลบทร้อยกรองต่างชาติออกเป็นความเรียงอย่างง่าย วิธีนี้อาจใช้กับบทกวีที่มีหัวข้อและเนื้อหาทางศีลธรรม

ลิขิตา พินิจภูวดล(2542:83-92) ได้กล่าวไว้ว่า นวนิยายแปลมักเป็นงานที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในทุกประเทศ และทุกกาลสมัย คุณค่าของวรรณกรรมประเภทนี้ อยู่ที่ศิลปะในการใช้ภาษาของผู้แปล ที่สามารถค้นหาถ้อยคำสำนวนได้ไพเราะสละสลวยสอดคล้องกับต้นฉบับได้เป็นอย่างดี ข้อสำคัญที่ควรพิจารณาในการแปลวรรณกรรมมีดังนี้

- 1) การแปลชื่อเรื่องของวรรณกรรม จะต้องใช้ความพิถีพิถัน เพราะชื่อเรื่องมีส่วนสำคัญในการดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน การแปลชื่อเรื่องนี้ อาศัยหลักการ 4 แบบได้แก่
 - 1.1) การไม่แปล แต่เขียนเป็นอักษรไทยทับศัพท์ภาษาต้นฉบับ
 - 1.2) การแปลตรงตัว
 - 1.3) การแปลบางส่วน ดัดแปลงบางส่วน ใช้เมื่อต้นฉบับไม่ดึงดูดหรือไม่สื่อความหมายเพียงพอ
 - 1.4) การตั้งชื่อใหม่ โดยการตีความชื่อเรื่องต้นฉบับและเนื้อเรื่อง
- 2) การแปลบทสนทนา ต้องใช้ภาษาพูดหลายระดับแตกต่างกันไปตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูด (ตัวละคร) มักเป็นปัญหายุ่งยากเวลาแปล เพราะภาษามีหลายลักษณะ เช่น ภาษาแสดง ภาษาที่ผู้พูดตัวถ้อยคำให้สั้นลง เวลาแปลต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมชาติ และความถูกต้องครบถ้วนของความหมาย อีกทั้งแปลให้สอดคล้องกับฐานะของผู้พูด รวมถึงระดับภาษาที่เหมาะสมด้วย
- 3) การแปลบทบรรยาย ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องราว เหตุการณ์ มักใช้ภาษาเขียนที่มีความแตกต่างกันหลายระดับ ความยุ่งยากในการแปลมักเกิดจากภาษา 2 ประเภท ได้แก่

- 3.1) ภาษาในสังคม ซึ่งหลากหลายไปตามลักษณะของสังคม ขึ้นกับอาชีพ วัย เพศ สถานะทางสังคมของผู้พูด กล่าวคือ สังคมมีอิทธิพลต่อภาษาพูด
- 3.2) ภาษาวรรณคดี คือ ภาษาที่ใช้ในการประพันธ์งานเขียนประเภทต่างๆ ทั้งในกวีนิพนธ์ บทละคร นวนิยาย ฯลฯ สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ สติลาการเขียน หรือ ลักษณะเฉพาะของผู้เขียนแต่ละคน

นอกจากนี้ สติลา พินิจภูวดล ยังแนะนำขั้นตอนการแปลวรรณกรรมไว้ว่า ให้ผู้แปลเริ่มด้วยการอ่านเรื่องราวให้เข้าใจโดยตลอด จับใจความสำคัญ จับประเด็น ย่อความ ทำฝั่งความสัมพันธ์และพฤติกรรมที่มีความสำคัญเอาไว้ แล้วจึงวิเคราะห์ถ้อยคำสำนวน ค้นหาความหมายของคำศัพท์และข้อความ รวมทั้งข้อมูลด้านวัฒนธรรมด้วย ขั้นตอนสุดท้ายคือ การลงมือแปลเป็นภาษาไทยด้วยถ้อยคำสำนวนที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย ชัดเจน และเป็นธรรมชาติ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันได้มีผู้ศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการแปลในแง่มุมต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในที่นี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากลวิธีการแปล และการวิเคราะห์งานแปลโดยสังเขป เพื่อให้สอดคล้องกับหัวข้อของการวิจัยในครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อรสา ถาวรเลิศรัตน์ (2530) ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบบทแปลนวนิยายเรื่อง “เดียวดาย” แปลโดย “นิตา” และ “โตนลีเลดี้” แปลโดย สุวิทย์ ขาวปลอด กับ “The Lonely Lady” โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบจากความคิดเห็นของผู้วิจัยเอง ซึ่งยึดทฤษฎีการแปลเป็นหลัก และวิเคราะห์เปรียบเทียบจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบทดสอบ ในประเด็นต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะการแปลของผู้แปลทั้งสอง พบว่า “นิตา” ใช้กลวิธีการแปลแบบเอาความ มีการตีความและขยายความเพิ่มเติมจากต้นฉบับ รวมทั้งมีการเรียบเรียงลำดับการเสนอเนื้อหาต่างจากต้นฉบับ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ส่วน สุวิทย์ ขาวปลอด ใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวไม่ตีความ แต่เรียบเรียงลำดับการเสนอเนื้อหาตามแบบต้นฉบับแบบประโยคต่อประโยค
2. การถ่ายทอดความหมาย โดยพิจารณาในแง่ของความครบถ้วนเท่าต้นฉบับ และความถูกต้องตามต้นฉบับ ในแง่การรักษาความหมายได้ครบถ้วนเท่าต้นฉบับ อรสา มีความเห็นว่าทั้ง “เดียว

คาย” ของ “นิตา” และ “โลนลี่ เลดี้” ของสุวิทย์ ขาวปลอด รักษาความหมายได้ครบถ้วนและเท่าเทียมกับต้นฉบับได้ใกล้เคียงกัน ในขณะที่ผู้ตอบแบบทดสอบมีความเห็นว่า “โลนลี่ เลดี้” สามารถรักษาความหมายได้ครบถ้วนและเท่าเทียมกับต้นฉบับได้มากกว่า “เดีวคาย” ส่วนในแง่การรักษาความหมายได้ถูกต้องตรงตามต้นฉบับ อรสา และผู้ตอบแบบทดสอบมีความเห็นสอดคล้องกัน คือ “เดีวคาย” และ “โลนลี่ เลดี้” สามารถรักษาความหมายได้ถูกต้องตรงตามต้นฉบับได้ใกล้เคียงกัน

3. การถ่ายถอดลีลาการเขียน อรสาและผู้ตอบแบบทดสอบมีความเห็นสอดคล้องกันว่า “เดีวคาย” ของ “นิตา” สามารถรักษาลีลาการเขียนของต้นฉบับได้ดีกว่า “โลนลี่ เลดี้” ของสุวิทย์ ขาวปลอด ทั้งในด้านรสชาติ บรรยากาศ และการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับบริบท เนื่องจาก “เดีวคาย” มีการปรับบทแปลที่เหมาะสมในภาษาฉบับแปล ในขณะที่ “โลนลี่ เลดี้” แปลตามศัพท์และโครงสร้างของภาษาต้นฉบับ
4. ความสละสลวยของภาษาที่ใช้ในบทแปล อรสาและผู้ตอบแบบทดสอบมีความเห็นสอดคล้องกันว่า “เดีวคาย” ใช้ภาษาได้สละสลวยกว่า “โลนลี่ เลดี้” เนื่องจากสำนวนภาษาใน “เดีวคาย” มีลักษณะของความกลมกลืน ไพเราะ และใช้โครงสร้างภาษาตามหลักภาษาไทย ส่วน “โลนลี่ เลดี้” มีลักษณะการใช้ภาษาที่รุนแรงและหยาบคาย และใช้โครงสร้างภาษาตามแบบภาษาต้นฉบับ ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้อ่านแล้วสะดุด ไม่กลมกลืน และไม่ไพเราะ
5. ความนิยมของผู้อ่าน จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบทดสอบ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้อ่านงานแปลมีรสนิยม 2 ประเภท ประเภทแรก คือผู้อ่านที่ให้ความสำคัญกับความสละสลวยของภาษามากที่สุด ซึ่งผู้อ่านประเภทนี้ จะแสดงความคิดเห็นว่านิยมการแปลใน “เดีวคาย” มากกว่าใน “โลนลี่ เลดี้” ส่วนประเภทที่สองคือผู้อ่านที่ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาได้กระชับมากที่สุด ผู้อ่านประเภทนี้ จะแสดงความคิดเห็นว่า นิยมการแปลใน “โลนลี่ เลดี้” มากกว่า “เดีวคาย” แต่เมื่อพิจารณาภาพรวมของเหตุผลความนิยมของผู้ตอบแบบทดสอบแล้วจะเห็นว่า ผู้ตอบแบบทดสอบให้ความสำคัญกับ “ความเข้าใจ” มากที่สุด รองลงมาคือ “ความสละสลวย” และ “ความกระชับ” เป็นลำดับสุดท้าย และเนื่องจาก “เดีวคาย” มีลักษณะเด่นอยู่ที่ “ความเข้าใจ” และ “ความสละสลวย” จึงทำให้ผู้ตอบแบบทดสอบชอบการแปลใน “เดีวคาย” มากกว่า “โลนลี่ เลดี้”

จุไรรัตน์ สุตประโคนเขต (2543) ได้วิจัยในเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์ห้วงนิยายแปลของ “นิดา” เรื่อง คำสารภาพของมารี อังตัวเนตต์: การถ่ายถอดลีลาการเขียน โดยศึกษาเทียบเคียงกับต้นฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง “The Queen’s Confession” ซึ่งเขียนโดย วิคตอเรีย โสท์ โดยการวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากเอกสาร วัตถุประสงค์เป็นการศึกษาการนำเสนอความคิดในระดับย่อหน้าที่พบในบทแปลภาษาไทย กลวิธีการแปลที่สร้างรสชาติบรรยากาศ และการเลือกใช้ระดับของภาษา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลแบบเอาความ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการถ่ายถอดลีลาการเขียนที่ต่างไปจากต้นฉบับ มีการเรียบเรียงความหมายให้ไพเราะ และเขียนใหม่ให้ครอบคลุมไปถึงความหมายในด้านที่เป็นรสชาติบรรยากาศของต้นฉบับ แต่ไม่เปลี่ยนแปลงโครงเรื่อง ตัวละคร สถานที่ เพราะผู้แปลจะรักษาความคิดที่เป็นสาระสำคัญของเรื่องเอาไว้ ผู้แปลใช้กลวิธีในการแปลที่ช่วยสร้างรสชาติบรรยากาศด้วยการปรับบทแปล ซึ่งการปรับบทแปลจะประกอบด้วย 1) การเพิ่มความ ซึ่งจะเน้นในลักษณะพรรณนาโวหาร และเพิ่มความตามความรู้สึกและอารมณ์ของตัวละคร โดยที่ผู้แปลอาศัยบริบทเข้าช่วยพิจารณา 2) การรวบความ 3) การแปลไม่ตรงตามต้นฉบับ 4) การไม่แปล 5) การปรับบทแปลระดับคำ เป็นต้น กลวิธีการแปลประเภทต่างๆ เหล่านี้ ผู้แปลเลือกใช้เพื่อที่จะให้บทแปลสื่อความหมายได้ดีที่สุด รวมทั้งถ่ายถอดความคิด จินตนาการ อารมณ์ และความรู้สึก ให้เกิดกับผู้อ่านที่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรม และยังรักษาความหมายทางด้านเนื้อหาให้อยู่ครบถ้วนตามที่ต้นฉบับต้องการสื่อ ส่วนการเลือกใช้ระดับของภาษา มีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่ถ่ายถอด เพราะผู้แปลคำนึงถึงการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับบทบาทของแต่ละบุคคลในสังคม คือ ภาษามีลักษณะสมจริงเหมือนกับการใช้ภาษาในชีวิตจริง

วัชรพงษ์ แจ่มประจักษ์ (2544) ได้ศึกษากลวิธีการแปลของอาษา ขจิตเมตต์ ในการแปลเรื่องสั้นของ เออร์เนสต์ เฮมิงเวย์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเฉพาะกลวิธีการแปลระดับคำ และการแปลระดับประโยค โดยเป็นการวิจัยเอกสารและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า อาษา ขจิตเมตต์ ใช้กลวิธีการแปลระดับคำซึ่งประกอบด้วย 1) การทับศัพท์ 2) การใช้คำขยาย 3) การใช้คำสลับ 4) การใช้สำนวนในการถ่ายถอดคำและถ่ายถอดวลี 5) การใช้คำซ้ำเพื่อแสดงความเป็นพหูพจน์และเน้นความหมาย 6) การใช้คำซ้อน 7) การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติซึ่งเป็นเสียงที่คนไทยคุ้นเคย จึงทำให้สื่อความได้ชัดเจนขึ้น

สำหรับการแปลในระดับประโยค ผู้แปลพยายามรักษาโครงสร้างและการลำดับประโยคไว้ตามต้นฉบับ กลวิธีการแปลในระดับประโยคที่พบมีดังนี้ 1) การคงลักษณะการลำดับประโยคตามต้นฉบับ และการปรับการลำดับประโยค 2) การแปลกรรมวาทก ผู้แปลใช้โครงสร้างกรรมวาทกเช่นเดียวกับต้นฉบับ 3) การใช้โครงสร้างประโยคคำถามเช่นเดียวกับต้นฉบับ แม้จะทำให้บทแปลขาดความเป็นธรรมชาติของภาษาไทย แต่บทแปลสามารถถ่ายทอดความหมายได้อย่างครบถ้วน

เสาวลักษณ์ จ้อยเจริญสุข (2544) ศึกษาถึงกลวิธีการแปลประโยคกรรมวาทกของ “นิดา” “บุญญรัตน์” และ “ว.วินิจัยกุล” ในนวนิยายแปล 3 เรื่อง ได้แก่ “มยุรารำแพน” “รักนี้...ชั่วชีวิต” และ “พินน้ำผึ้ง” รวมทั้งวิเคราะห์ถึงกลวิธีการหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางภาษาที่อาจเกิดขึ้นในงานแปล

ผลการวิจัยพบว่า ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลประโยคกรรมวาทกจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย 3 วิธี คือ การแปลประโยคกรรมวาทกจากภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรรมวาทกภาษาไทย การแปลประโยคกรรมวาทกจากภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรตุวาทกภาษาไทย และการไม่แปลประโยคกรรมวาทกจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยที่การใช้กลวิธีแต่ละวิธีจะขึ้นอยู่กับความหมายของประโยค กล่าวคือ ประโยคกรรมวาทกภาษาอังกฤษที่มีความหมายในแง่ลบ จะแปลเป็นประโยคกรรมวาทกภาษาไทย ส่วนประโยคกรรมวาทกภาษาอังกฤษที่มีความหมายในแง่บวก จะแปลเป็นประโยคกรตุวาทก

ในการหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางภาษา ผู้แปลนำกลวิธีการปรับบทมาใช้ในการแปลประโยคกรรมวาทก โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ การปรับระดับคำ และการปรับระดับประโยค การปรับระดับคำมี 3 กลวิธี ได้แก่ การเติมคำหน้ากริยา การเปลี่ยนชนิดของคำ และการตัดคำทิ้ง การปรับระดับประโยคมี 4 กลวิธี ได้แก่ การเปลี่ยนรูปประโยค การเปลี่ยนรูปกรรมวาทก การเปลี่ยนรูปกรรมวาทกและเพิ่มคำหน้าประโยค และการเปลี่ยนรูปกรรมวาทกและใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียง

มยุรฉัตร เอี่ยมกุล (2545) ศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบการแปลนวนิยายเรื่อง “สะพานนี้มีความรัก” ของ เสรี ปิยะฉัตร กับเรื่อง “รักนี้ชั่วชีวิต” ของ “บุญญรัตน์” จากฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง “The Bridges of Madison County” โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์เปรียบเทียบในด้านรูปแบบการ

ถ่ายทอดความหมาย การถ่ายทอดความหมาย และการถ่ายทอดทำนองการเขียน ระหว่างบทแปลทั้งสองสำนวนว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งนอกจากจะศึกษาวิเคราะห์โดยอิงแนวคิดทฤษฎีจากข้อมูลเอกสารแล้ว ผู้วิจัยยังได้สร้างแบบทดสอบความคิดเห็นของผู้อ่าน เพื่อดูผลเทียบเคียงกับต้นฉบับด้วย

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการถ่ายทอดความหมายที่พบใน “สะพานนี้มีความรัก” ของ เสรี ปิยะฉัตร และ “รักนี้ชั่วชีวิต” ของ “บุญญรัตน์” มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ผู้แปลทั้งสองท่านพยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบการถ่ายทอดความหมายในต้นฉบับ เพื่อให้เหมาะสมกับงานแปลของตนเอง เช่น มีการจัดย่อหน้าใหม่ เรียบเรียงความคิดใหม่ เดิมคำอธิบายในวงเล็บหลังคำหรือประโยค และปรับเปลี่ยนเครื่องหมายวรรคตอนเป็นต้น

สำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านการถ่ายทอดความหมายระหว่างงานแปลทั้งสอง พบว่า เสรี ปิยะฉัตร จะถ่ายทอดความหมายใน “สะพานนี้มีความรัก” ก่อนไปทางแบบเอาความ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับผลตอบสนองของผู้อ่านฉบับแปล การถ่ายทอดความหมายใน “สะพานนี้มีความรัก” มีลักษณะเด่นอยู่ 2 ประการด้วยกันคือ การตีความและการลดความ อันส่งผลให้เนื้อความในฉบับแปลไม่ครบถ้วนตามต้นฉบับ ส่วน “บุญญรัตน์” จะแปลก่อนไปทางตรงตัวตามต้นฉบับ ซึ่งหมายถึงการพยายามรักษารูปแบบการถ่ายทอดความหมาย ขณะเดียวกันก็ถ่ายทอดเนื้อความในฉบับแปลให้ได้ใกล้เคียงกับเนื้อความในต้นฉบับ อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยพบการถ่ายทอดความหมายผิดที่พบมากที่สุดฉบับแปลทั้งสองสำนวนคือ การที่ผู้แปลไม่พิจารณาโครงสร้างหรือไวยากรณ์ในภาษาต้นฉบับให้ถูกต้อง รองลงมาคือ การที่ผู้แปลใช้คำที่ไม่สื่อความหมายเดิม

ในด้านของการวิเคราะห์เปรียบเทียบการถ่ายทอดทำนองการเขียนระหว่าง “สะพานนี้มีความรัก” และ “รักนี้ชั่วชีวิต” กับ “The Bridges of Madison County” ผู้วิจัยพบว่า “รักนี้ชั่วชีวิต” ของ “บุญญรัตน์” สามารถถ่ายทอดลีลา และทำนองการเขียนได้ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากกว่า “สะพานนี้มีความรัก” ของ เสรี ปิยะฉัตร โดยพิจารณาในประเด็นต่างๆ คือ ความสละสลวยของภาษา การถ่ายทอดบรรยากาศของเรื่อง และการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับบริบท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาทั้งหมด เป็นการศึกษาวิเคราะห์งานแปลประเภทวรรณกรรมในด้านต่างๆ เช่น เรื่องกลวิธีการแปลในระดับคำ ระดับประโยค ระดับย่อหน้า รวมทั้ง

เรื่องการใช้ถ้อยคำสำนวนของผู้แปลในการถ่ายทอดความหมายและรสชาติจากต้นฉบับ ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ มีประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมที่จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม” ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอถึง รูปแบบของงานวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบของงานวิจัย

รูปแบบของงานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม” สำนวน “แม่วัน” กับ สำนวน “ว.วินิจฉัยกุล” ซึ่งแปลมาจากต้นฉบับเรื่อง ‘Vendetta, or the Story of One Forgotten’ ประพันธ์โดย Marie Correlli ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลจากบทแปลทั้งสองฉบับ แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ทั้งในด้านกลวิธีการแปล และสำนวนภาษาที่ผู้แปลแต่ละท่านใช้ในการถ่ายทอดความหมาย

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบและแนวทางในการดำเนินงานวิจัย โดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 3.2.1 การเลือกข้อมูล
- 3.2.2 การศึกษาข้อมูล
- 3.2.3 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์
- 3.2.4 การเก็บข้อมูล
- 3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.2.6 สรุปรูป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

3.2.1 การเลือกข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิเคราะห์เปรียบเทียบงานแปลวรรณกรรมประเภทนวนิยายในยุคแรกเริ่มกับยุคปัจจุบัน ซึ่งแนวทางในการแปลรวมทั้งการใช้ภาษา จะมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษานวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาบาท” สำนัก “แม่วัน” และ สำนัก “ว.วินิจฉัยกุล” ซึ่งแปลมาจากบทประพันธ์เรื่อง ‘Vendetta!’ ของ Marie Corelli นักประพันธ์สตรีชาวอังกฤษผู้มีชื่อเสียงในยุควิกตอเรีย เนื่องจากการแปลเรื่องนี้ในยุค “แม่วัน” นั้นนับเป็นการแปลนวนิยายเรื่องแรกที่เกิดขึ้นในวงวรรณกรรมไทย และได้รับความนิยมนักอ่านเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังส่งผลให้โลกหนังสือของไทยเริ่มแปรเปลี่ยนจากการเขียนหนังสือสำนวนเล่าเรื่องเชิงนิทานหรือพงศาวดาร มาเป็นการเขียนเรื่องยาวเลียนแบบนวนิยายของตะวันตก นอกจากนี้สำนักภาษาที่ “แม่วัน” ใช้ยังมีความน่าสนใจ เพราะมีการเปลี่ยนรูปลักษณะของการใช้สำนวนลีลาภาษาไทย ดังที่ “แสงทอง” นักแปลอาวุโสสมัยเดียวกับ “แม่วัน” อีกท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า (อ้างถึงใน ป. วัชรารักษ์, 2526: 271) “ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ภาษาไทยเริ่มปฏิบัติก็คือปีที่เรื่อง “ความพยายาบาท” ได้ปรากฏ เพราะสำนวนที่พิมพ์อยู่ในหน้าหนังสือ เป็นสำนวนใหม่แก่คนไทยที่ไม่ชินแก่ภาษาอังกฤษ มาได้อ่านเรื่องและรสใหม่ก็พากันสนใจ” ต่อมา “ว.วินิจฉัยกุล” นักประพันธ์และนักแปลที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งในยุคปัจจุบันนี้ ก็ได้แปลเรื่อง “ความพยายาบาท” ขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง แต่การแปลครั้งนี้ “ว.วินิจฉัยกุล” เรียกว่าเป็นการแปล “ความพยายาบาท” ฉบับสมบูรณ์ โดยถ่ายทอดความหมายและลีลาการเขียนจากต้นฉบับอย่างละเอียด ในสำนวนภาษาแบบปัจจุบัน เพราะต้องการให้ผู้อ่านได้รับทั้งสาระและความบันเทิงตามความมุ่งหมายของผู้ประพันธ์มากที่สุด อาจกล่าวได้ว่านวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาบาท” ฉบับ “แม่วัน” และฉบับ “ว.วินิจฉัยกุล” ต่างก็เป็นงานแปลที่มีคุณค่า น่าอ่านน่าติดตามด้วยกันทั้งคู่ แต่งานแปลนวนิยายทั้งสองฉบับนี้ เป็นการแปลที่ต่างยุคต่างสมัยกัน แนวทางในการแปลและสำนวนภาษาที่ผู้แปลใช้ย่อมมีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาบาท” ทั้งสองสำนวนในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

3.2.2 การศึกษาข้อมูล

1. อ่านต้นฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง ‘Vendetta!’ เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสำนวนภาษาที่ผู้ประพันธ์ใช้ และให้เกิดความเข้าใจในเรื่องอย่างถ่องแท้
2. อ่านงานแปลที่จะใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์คือ นวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาบาท” ฉบับแปลโดย “แม่วัน” และ “ความพยายาบาทฉบับสมบูรณ์” แปลโดย “ว.วินิจฉัยกุล” ทั้งนี้จะเป็น

การอ่านอย่างคร่าวๆ เพื่อสังเกตลักษณะเด่นที่ปรากฏในงานแปลแต่ละฉบับ ทั้งด้านการถ่ายทอดความหมายและลีลาการใช้ภาษา เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการจัดแบ่งประเภทข้อมูล ที่จะใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบต่อไป

3.2.3 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่ว่าด้วยการแปลทั่วไป หลักการแปลวรรณกรรม และการปรับบทแปลของนักวิชาการชาวไทยและนักวิชาการต่างประเทศ คือ Eugene A. Nida, J.C. Catford, Katherine Barnwell, Peter Newmark, Mildred Larson, เซวง จันทรเขตต์, สัจฉวี สายบัว, ปรีชา อุนรัตน์ และ สิทธา พินิจภูวดล เป็นต้น รวมทั้งค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการแปล และการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความหมายในงานแปล

3.2.4 การเก็บข้อมูล

อ่านงานแปลทั้งสองฉบับ เทียบกับต้นฉบับโดยละเอียด เพื่อหาตัวอย่างข้อมูลที่เด่นชัดมาใช้ในการวิเคราะห์ตามหมวดหมู่ที่กำหนดไว้ ได้แก่ การวิเคราะห์เปรียบเทียบกลวิธีการแปลในระดับคำ ระดับประโยค ระดับย่อหน้า การแปลบทร้อยกรอง การวิเคราะห์เปรียบเทียบในด้านการถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับ รวมถึงการเปรียบเทียบลีลาการใช้ภาษาในบทแปลแต่ละสำนวน

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการศึกษาออกเป็นสองส่วน คือ การวิเคราะห์เปรียบเทียบกลวิธีการแปลของผู้แปลทั้งสอง และการวิเคราะห์เปรียบเทียบสำนวนภาษาที่ปรากฏในงานแปลทั้งสองฉบับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาจากงานแปลทั้งสองสำนวน โดยเทียบเคียงกับต้นฉบับ เพื่อพิจารณาว่าผู้แปลแต่ละท่านใช้กลวิธีการแปลแบบใดบ้าง เหมือนหรือแตกต่างกัน เช่นไร โดยแบ่งข้อมูลที่จะวิเคราะห์ออกเป็น ระดับคำ ระดับประโยค ระดับย่อหน้า และการแปลบทร้อยกรอง ซึ่งจะอ้างอิงตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแปลของ Eugene A. Nida (1964), J.C. Catford (1965), Katherine Barnwell (1980), Peter Newmark (1981), Mildred Larson

(1984), เขวง จันทรเขตต์ (2538), สัจฉวี สายบัว (2540) และ ปรีชา อุรรัตน์ (2540) นอกจากนั้นยังพิจารณาด้วยว่า ฉบับแปลทั้งสองสามารถถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับได้ถูกต้องและเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร โดยเทียบเคียงกับเนื้อความในต้นฉบับ บริบทของข้อความ รวมทั้งความนิยมในการใช้ภาษาไทยในงานแปล

3.2.5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบสำนวนการใช้ภาษาในงานแปลทั้งสองฉบับ ว่าสามารถถ่ายทอดรสชาติบรรยากาศได้ตรงกับต้นฉบับหรือไม่ รวมถึงงานแปลทั้งสองซึ่งมีอายุต่างกันเกือบร้อยปี มีลักษณะการใช้ถ้อยคำสำนวนที่เหมือนหรือแตกต่างกันเช่นไร ซึ่งจะเปรียบเทียบในด้านความสละสลวยของภาษา การเลือกใช้คำให้เหมาะกับสถานการณ์และยุคสมัย การถ่ายทอดบรรยากาศของเรื่อง โดยผู้วิจัยจะพิจารณาตามแนวคิดที่เกี่ยวกับการแปลวรรณกรรม และแนวการวิเคราะห์เปรียบเทียบสำนวนแปลของ สัจฉวี สายบัว (2540), สิทธิฯ พินิจกุล (2542), หอมหวล ชื่นจิตร์ (2527), อรสา ถาวรเลิศรัตน์ (2530) และ มยุรฉัตร เอี่ยมกุล (2545)

3.2.6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกลวิธีการแปลในระดับต่างๆ และสำนวนภาษาที่ใช้ในงานแปลเรื่อง “ความพยายาม” ทั้งสองฉบับ ผู้วิจัยจะสามารถสรุป และอธิบายได้ถึงความเหมือนและความต่าง ทั้งในด้านการถ่ายทอดสารและลักษณะเฉพาะตัวของงานแปลทั้งสอง รวมถึงมีข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยจะพบในการศึกษาครั้งนี้ สำหรับใช้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 4

การเปรียบเทียบกลวิธีการแปลของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล”

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปลของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ในการแปลนวนิยายเรื่อง “ความพยาบาท” เทียบกับต้นฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง ‘Vendetta!’ ของ Marie Corelli โดยพิจารณาตามแนวคิดและทฤษฎีของ สัญญวี สายบัว (2540) เสง จันทรเขตต์ (2528) สิทธา พิณีภูวคัล (2542) ปรีชา อุรรัตน์ (2540) และนักวิชาการท่านอื่นๆ ดังที่ได้กล่าวถึงแล้วในบทที่ 2

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในบทแปลของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ทำให้ทราบถึงกลวิธีการแปลในรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีทั้งลักษณะที่เหมือนกันและลักษณะที่แตกต่างกันในฉบับแปลทั้งสอง ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกลวิธีการแปลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำวิธีการศึกษาของ วัชรพงษ์ แจ่มประจักษ์ (2544) ในเรื่องการวิเคราะห์กลวิธีการแปลในระดับคำและระดับประโยคของ อาษา ขอจิตต์เมตต์ และวิธีการศึกษาของ มยุรฉัตร เอี่ยมกุล (2545) ในเรื่องการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการถ่ายทอดความหมายระหว่าง “สะพานนี้มีความรัก” และ “รักนี้ชั่วชีวิต” กับ “The Bridges of Madison County” มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจำแนกข้อมูลเพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปลของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ในครั้งนี้ ซึ่งสามารถแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้แก่

- 4.1 การแปลในระดับคำ/สำนวน
- 4.2 การแปลในระดับประโยค
- 4.3 การแปลในระดับย่อหน้า
- 4.4 การแปลบทหรือกรอง

รายละเอียดในประเด็นต่างๆ จะนำเสนอในลำดับต่อไป

4.1 การแปลในระดับคำ/สำนวน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบกลวิธีการแปลในระดับคำ/สำนวน ของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” ในที่นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อที่จะศึกษาไว้คือ การใช้คำทับศัพท์ และการแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 การใช้คำทับศัพท์

การใช้คำทับศัพท์ หมายถึง การถ่ายทอดคำในภาษาหนึ่ง ด้วยตัวอักษรของอีกภาษาหนึ่ง โดยพยายามให้การเขียนในภาษาใหม่นี้ถ่ายทอด “เสียง” ของคำในภาษาเดิมให้ใกล้เคียงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในทางภาษาศาสตร์ถือว่า การใช้คำทับศัพท์เกิดจากการสัมผัสภาษาระหว่างสองภาษา อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542: 101) นักภาษาศาสตร์เชิงสังคมได้กล่าวถึงที่มาของเรื่องนี้ไว้ว่า “การสัมผัสภาษาระหว่างภาษาไทยกับภาษาตะวันตก เกิดจากการที่คนไทยเรียนรู้ภาษาตะวันตก หรือคนตะวันตกที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเรียนรู้ภาษาไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมา” ในการศึกษาวิเคราะห์บทแปลเรื่อง “ความพยายาม” ฉบับแปลโดย “แม่วัน” และฉบับแปลโดย “ว.วินิจัยกุล” พบว่า ผู้แปลทั้งสองท่านมีการใช้คำทับศัพท์ใน 2 ลักษณะด้วยกันคือ

4.1.1.1 การทับศัพท์โดยตรง

4.1.1.2 การทับศัพท์โดยเพิ่มคำอธิบาย

4.1.1.1 การทับศัพท์โดยตรง

การทับศัพท์โดยตรง เป็นการถ่ายเสียงของคำในภาษาต้นฉบับ โดยไม่มีการเพิ่มคำอธิบาย หรือส่วนขยายบอกคุณลักษณะใดๆ นักแปลในปัจจุบันส่วนใหญ่มักใช้กลวิธีนี้ในการแปลชื่อเฉพาะต่างๆ เพื่อคงความหมายเดิมตามที่ผู้เขียนต้นฉบับต้องการสื่อ การทับศัพท์โดยตรงที่ปรากฏในนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม” ทั้งสองสำนวน อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การทับศัพท์โดยตรงสำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงในภาษาฉบับแปล และ การทับศัพท์โดยตรงในคำที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทย

4.1.1.1.1 การทับศัพท์โดยตรงสำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงในภาษาฉบับแปล

การทับศัพท์โดยตรงสำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงในภาษาฉบับแปล คือ การที่ผู้แปลใช้การทับศัพท์โดยตรง ทั้งๆ ที่คำในภาษาต้นฉบับนั้นเป็นคำที่มีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมในสังคมวัฒนธรรมไทยด้วยเช่นกัน และสามารถกำหนดคำแปลที่เทียบเคียงกันได้ ผู้วิจัยพบการทับศัพท์ลักษณะนี้เฉพาะใน บทแปลสำนวน "แม่วัน" แต่ไม่พบในบทแปลสำนวน "ว.วินิจัยกุล" ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

Cremation is the best way--the only way. It is clean, and **SAFE**. (Corelli: 2)

การกระทำฌาปนกิจเป็นการดีที่สุด และเป็นทางเดียวเท่านั้น ไม่สกปรกและ**ทั้งเซฟ** ("แม่วัน": 4)

การเผาศพนี้แหละเป็นการดีที่สุด มันทั้งสะอาดและ**ปลอดภัย** ("ว.วินิจัยกุล": 3)

จากตัวอย่างที่ 1 “แม่วัน” ใช้การทับศัพท์ว่า เซฟ แทนคำว่า SAFE ในปัจจุบัน คำทับศัพท์เซฟ ที่ใช้ในภาษาไทยมีความหมายสองลักษณะคือ ความปลอดภัย และ การประหยัด แต่หากพิจารณาคำว่า เซฟ ตามบริบทของเนื้อความในบทแปลของ “แม่วัน” นี้ จะเข้าใจได้ว่าหมายถึง ความปลอดภัย ดังที่ “ว.วินิจัยกุล” ได้ใช้วิธีแปลเป็นภาษาไทยลงมาในประโยค

ตัวอย่างที่ 2

"Not he!--He was a fool--He killed himself"

"How was that? By **accident** or design?"

"Che! Che! He knew very well what he was doing. (Corelli:48)

ตาเต่าเจ้าของจิวี่วี่สั้นศรีษะและว่า “เปล่า! มันบ้า มันฆ่าตัวตายเอง”
 “เรื่องราวมันอย่างไร? ฆ่าโดยความตั้งใจ หรือโดยแอกซิเด็นต์?”
 “จะเรียกว่าแอกซิเด็นต์ยังไงได้...” (“แม่วัน”: 77)

“ไม่ใช่ ... ไม่ใช่ ไอ้เจ้าคนนี่มัน โง่งเง่า ตายไปเองต่างหาก”
 “เอ๊ะ! เรื่องเป็นยังไง ตั้งใจฆ่าตัวตาย หรือว่าพลาดพลั้งไป”
 “พิไช! พิถึง! มันตั้งใจตายเต็มที่ ไม่มีพลาดพลั้งหรือก้องเอ๊ย” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 68)

ตัวอย่างที่ 3

Her veil had been thrown back by accident or design, and for one brief moment I drank in that soul-tempting glance, that witch-like smile! (Corelli:6)

ผ้าที่คลุมหน้าผิอญมาเปิดเฉพาะหน้าข้าพเจ้าโดยแอกซิเด็นต์หรือโดยตั้งใจ เป็นของที่ยากจะทราบได้ ในชั่วเวลานั้น ข้าพเจ้ารู้สึกกระหึ่มอย่างที่ยังไม่เคยได้รับมาแต่ครั้งคราวก่อน (“แม่วัน”: 12)

ผ้าคลุมหน้าของหล่อนเลิกไปเบื้องหลัง จะด้วยบังเอิญหรือจงใจก็ตาม และในชั่วอึดใจสั้นๆ ข้าพเจ้าตะลึงมองสายตาที่ชำเลื่องมายั่วชวนใจ รอยยิ้มราวกับสะกดต้องมนต์ขลัง (“ว.วินิจฉัยกุล”: 9)

ในตัวอย่างที่ 2-3 เป็นการใช้อำนาจทับศัพท์ของ “แม่วัน” ในการถ่ายทอดคำว่า accident ในขณะที่ “ว.วินิจฉัยกุล” ใช้วิธีแปลศัพท์นั้นเป็นคำว่า “พลาดพลั้ง” และ “บังเอิญ” ตามลำดับ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความหมายได้อย่างสละสลวยและตรงตามต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจทับศัพท์ของ “แม่วัน” ในที่นี้ แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะให้มีภาษาต่างประเทศเข้ามาปะปนในการใช้ภาษาไทย ซึ่งสืบเนื่องมาจากความนิยมในสมัยนั้น

ตัวอย่างที่ 4: กล่าวถึงตอนที่ชาวประมงคนหนึ่งซึ่งป่วยเป็นอหิวาตกโรคแล้วถูกหามกลับมาที่บ้าน เมื่อมารดาเห็นเข้าจึงมีปฏิกิริยาที่รังเกียจลูกของตน

"**Santissima Madonna!**" she yelled, shrilly, through a half-opened window. "Leave him in the street, the abandoned, miserable one! The ungrateful pig! (*Corelli: 11*)

“**ซันติสสิมา มาโดนา!**” ขึ้นไปแหย่หน้าต่างร้องออกไป “ทิ้งไว้ข้างถนนนั่นแหละ อย่าว่านวายแก่มัน อ้ายลูกอกตัญญู!” (“*แม่วัน*”: 20)

“**พระแม่เจ้าพรหมจารีเป็นพยานด้วย**” แกรรีร้องเสียงแหลมผ่านออกมาทางหน้าต่างที่เปิดแง้มอยู่ “เอามันไปทิ้งกลางถนนเดี๋ยวนี้ ไอ้จัญไร ไอ้หมอกตัญญู” (“*ว.วินิจัยกุล*”: 16)

จากตัวอย่างที่ 4 “แม่วัน” ใช้การทับศัพท์คำว่า “ซันติสสิมา มาโดนา!” ซึ่งเป็นคำอุทาน โดยถอดเสียงโดยตรงตามต้นฉบับ คำอุทานที่กล่าวถึงนี้ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ จึงไม่เป็นที่คุ้นหูคนไทยโดยส่วนใหญ่ อีกทั้งคำศัพท์นี้ยังไม่สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนในตัวเองด้วย ถึงแม้ว่าในกรณีนี้ผู้อ่านอาจทำความเข้าใจได้ว่าคำอุทานเหล่านั้นแสดงความรู้สึกเช่นไรจากการสังเกตเนื้อความในบริบท แต่หากเป็นการอุทานขึ้นมาลอยๆ จะทำให้บทแปลมีความหมายกำกวม และถ่ายทอดอารมณ์ได้ไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ดังนั้นการจะถ่ายทอดคำเหล่านี้ ควรใช้เป็นคำไทยที่สื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับคำอุทานดังกล่าว ดังเช่นการแปลของ “ว.วินิจัยกุล” ซึ่งใช้คำว่า “พระแม่เจ้าพรหมจารีเป็นพยานด้วย” ถึงแม้ว่าการอุทานเช่นนี้จะไม่ใช่คำพูดของคนไทย แต่ก็ทำให้ผู้อ่านเข้าใจอารมณ์ของตัวละครได้ง่ายกว่าการทับศัพท์

ตัวอย่างที่ 5

Yes--I had expected this--we men are such **fools** when we love women! (*Corelli:65*)

เออเน๊าะ สัญชาติผู้ชายหลงรักผู้หญิงจนเป็น**ฟูล!** (“*แม่วัน*”: 94)

ผู้ชายเรา**ช่างโง่งม**เสียนี้กระไรเวลารักผู้หญิง (“*ว.วินิจัยกุล*”: 91)

ตัวอย่างที่ 6

‘A pity Francesco could not have come,’ said Captain Freccia, twirling the ends of his long moustachios. ‘He loves good wine and, better still, good **company**.’ (Corelli: 233)

“เสียใจที่ฟรานเชสโกมาไม่ได้” กัปตันเฟรสเซียพูดพลางบิดหนวดอันยาวแหลมพลาง “เขาชอบเหล้าดีและยิ่งกว่านั้น ชอบ**คอมปนี**ดีด้วย” (“แม่วัน”: 258)

“น่าเสียดายที่ฟรานเชสโกมาไม่ได้” กัปตันเฟรสเซียว่า พลางบิดหนวดโง้งของเขาเล่น “เขาชอบเหล้าองุ่นดีๆ แล้วก็**เพื่อนฝูง**ที่คุยถูกคอกันยิ่งกับอะไรดี” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 320)

ตัวอย่างที่ 7

I thought of my last wedding- day, when I had stood in this very place, full of hope, intoxicated with love and joy, when Guido Ferrari had been by my side, and had drunk in for the first time the poisoned draught of **temptation** from the loveliness of my wife’s face and form; ... (Corelli: 353)

หวนคิดถึงวันวิวาห์มงคลคราวที่แล้วมา ในเวลานั้นข้าพเจ้าก็ยืนอยู่ตรงที่นี้ เต็มไปด้วยความหวัง เมาไปด้วยความรักและความเปลิดเปลิน มีกิโด เฟอรรารี ยืนอยู่ข้างๆ และเป็นครั้งแรกที่เขาได้ดื่ม**เต็มเทชัน**จากดวงหน้าและรูปพรรณอันน่ารักแห่งภรรยาข้าพเจ้า (“แม่วัน”: 307)

ข้าพเจ้าหวนคิดถึงวันวิวาห์ครั้งก่อน เคยยืนอยู่ตรงนี้ เต็มไปด้วยความหวัง ความชุ่มชื่น เบิกบานใจและความรัก มีกิโด เฟอรรารี ยืนอยู่ข้างๆ และได้ดื่ม**ยาพิษ**เข้าไปเป็นครั้งแรก จากความชวนใจในรูปร่างหน้าตาอันเจิดโฉมของภรรยาข้าพเจ้า (“ว.วินิจฉัยกุล”: 478)

ตัวอย่างที่ 8

‘If I am **damned**, then is she thrice **damned**!’ I said to myself recklessly. ‘I dare say hell is wide enough for us to live apart when we get there.’ (Corelli: 355)

แต่ถ้าข้าพเจ้าถูก**แดมน์** นางผู้หญิงจะต้องถูก**แดมน์**สามเท่า นรกคงกว้างขวางพอที่เราจะแยกกันอยู่ได้เมื่อลงไปถึงที่นั่น (“แม่วัน”: 309)

“ถ้าข้าพเจ้า**ตกนรกหมกไหม้** หล่อนก็ต้อง**ตกนรก**ยิ่งกว่านี้สามเท่า” ข้าพเจ้าว่ากับตนเอง “นรกคงกว้างขวางพอที่เราจะแยกกันอยู่ได้เมื่อลงไปถึงที่นั่น” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 480)

ตัวอย่างที่ 9

There was a positive crowd of loungers, beggars, children, and middle-class persons of all sorts, who beheld my arrival with the utmost **interest** and excitement. (Corelli: 351)

คนมากอยคุ้ยเห็นถึงแก่เบียดเสียดเขียดชิดเป็นประจุกปลาชาดินในกระป๋อง มีทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ทั้งไพร่ทั้งผู้ดีทั้งมีทั้งจนทั้งขัดสนเข็ญใจ ไม่รู้ว่ามาแต่สารทศโคกอยคุ้ยข้าพเจ้าด้วย**อินเทอร์เรสต์**มาก (“แม่วัน”: 305)

มีคนมาคุ้ยอยู่เป็นจำนวนมากจนถึงกับเบียดเสียดกัน มีทั้งยากเข็ญใจไปจนกระทั่งถึงเด็กๆ และชนชั้นพ่อค้า ที่มาคอยดูงานวิวาห์ของข้าพเจ้า**อย่างตื่นตาตื่นใจ**เป็นอย่างยิ่ง (“ว.วินิจฉัยกุล”: 476)

ตัวอย่างที่ 5-9 “แม่วัน” ใช้การทับศัพท์โดยตรงในคำว่า “fools” “company” “temptation” “damned” และ “interest” เป็น “ฟูล” “คอมปานี” “เท็มเทชั่น” “แดมน์” และ “อินเทอร์เรสต์” ตามลำดับ ซึ่งเป็นกลวิธีเฉพาะตัวที่ “แม่วัน” ใช้บ่อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้รับอิทธิพลจากความนิยมในการใช้คำทับศัพท์อย่างกว้างขวางในยุคนั้น แต่ในปัจจุบัน ผู้แปลส่วนใหญ่จะนิยมใช้วิธีถ่ายทอดความหมายของคำในต้นฉบับเป็นภาษาไทยมากกว่า ดังเช่นการแปลในตัวอย่างที่ 5-9 ของ “ว.

วินิจัยกุล” โดยใช้คำว่า “ช่างโง่งม” “เพื่อนฝูง” “ฮาพิช” “ตกรรทหมกใหม่” และ “อย่างตื่นตาตื่นใจ” ตามลำดับ ซึ่งจะทำให้ภาษาในบทแปลมีความลื่นไหลและเป็นที่น่าสนใจโดยทั่วไป

จากตัวอย่างที่ 1-9 จะเห็นได้ว่า “แม่วัน” มิใช่การทับศัพท์โดยตรงสำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงในภาษาไทยอยู่มากมาย ทั้งนี้ อาจเพราะเป็นความต้องการของ “แม่วัน” ที่จะถ่ายทอดบรรยากาศของเรื่องให้มีเค้าความเป็นวัฒนธรรมตะวันตก เนื่องจากในยุคสมัยของ “แม่วัน” เป็นยุคที่ประเทศไทยเริ่มยอมรับและมีค่านิยมเลียนแบบตามวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ “แม่วัน” ได้ใช้การทับศัพท์มากมายเพื่อให้ภาษาที่ปรากฏในบทแปลมีความแปลกใหม่ทันสมัย และเป็นการแสดงถึงความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศอีกด้วย นอกจากนี้ เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ “แม่วัน” เลือกใช้วิธีทับศัพท์โดยตรงในคำที่สามารถเทียบเคียงกับคำไทยได้ เช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก “แม่วัน” ได้รับอิทธิพลจากความนิยมในการใช้คำทับศัพท์ของนักแปลและนักหนังสือพิมพ์ในยุคนั้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการแปลข่าวต่างประเทศที่ลงในหนังสือพิมพ์ครุโณวาท เมื่อปีพ.ศ. 2417 ต่อไปนี้ (อ้างถึงใน หอมหวล ชื่นจิตร, 2527: 14)

ข่าวมาทางทะเลบแกรบสายไฟฟ้า ลอนดอนวันที่ 22 เดือนยุน
พระเจ้าแผ่นดินฮอลันดาเสด็จไปวิสิต, เยี่ยมสมเด็จพระเจ้าเอมเปอเรอเยอรมัน และสมเด็จพระเจ้าเอมเปอเรอรัสเซีย ที่เมืองเอมส์
สมเด็จพระนางเจ้าควินวิกตอเรีย จะเสด็จไปวิสิตกรุงเซนตปีเตอร์สเบิร์ก เมืองหลวงรัสเซีย ในเดือนเสบ เตม เบอร์
(จากเล่มที่ 1 น้าเบอร์ 9 วันอังคาร เดือน 8 ขึ้นค่ำ 1 ปีจอ จอศก 1236 แผ่นที่ 2)

การใช้คำทับศัพท์ในที่นี้ของ “แม่วัน” อาจไม่ใช่อันเป็นปัญหาในแง่ของการสื่อความหมายเท่าไรนัก เพราะผู้อ่านงานแปลในยุคนั้นส่วนใหญ่ น่าจะเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้อ่านจึงสามารถทำความเข้าใจและนึกภาพตามได้ไม่ยาก

อย่างไรก็ตาม ในบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะไม่พบการใช้คำทับศัพท์โดยตรงสำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงในภาษาไทย แต่จะใช้วิธีแปลความหมายด้วยคำศัพท์ที่มีอยู่ในภาษาไทยตามทฤษฎีและแนวทางในการแปลที่แพร่หลายในปัจจุบัน ดังที่สัญญาวิ สายบัว (2540: 57) ได้ระบุไว้ในหนังสือหลักการแปลว่า “การใช้คำทับศัพท์ เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการแปลเมื่อคำในภาษาต้นฉบับมีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือนามธรรม ที่ไม่มีในสังคมของ

ภาษาฉบับแปล และไม่มีคำที่มีความหมายเทียบเคียง หรือยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ขึ้น” ดังนั้นการแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” ในแง่ของการหลีกเลี่ยงการใช้คำทับศัพท์สำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงในภาษาไทย จึงทำให้ได้บทแปลที่มีภาษาถิ่นไหล สละสลวย และเป็นที่น่าสนใจต่อผู้อ่านในวงกว้าง

4.1.1.1.2 การทับศัพท์โดยตรงสำหรับคำที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทย

การทับศัพท์โดยตรงสำหรับคำที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทย คือการยืมคำ หรือการแทนเสียงคำ ที่กล่าวถึงสิ่งที่มีอยู่ในสังคมวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับ แต่ไม่มีคำศัพท์ในภาษาไทยใดที่อ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันนั้นหรือสื่อความหมายได้เท่าเทียมกัน ดังตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 10

Nina clung to me in the dense gloom. (Corelli: 380)

แม่นินนา แอบตัวเข้ามาชิดข้าพเจ้าทีเดียว (“แม่วัน”: 342)

นินา เกาะข้าพเจ้าไว้แน่นด้วยความกลัว (“ว.วินิจฉัยกุล”: 510)

ในตัวอย่างที่ 10 คำว่า “Nina” เป็นคำวิสามานยนามซึ่งเป็นชื่อของตัวละครหญิง โดยทั่วไปในการแปลมักแทนชื่อบุคคลด้วยการทับศัพท์ ซึ่งก็คือการถ่ายเสียงให้ได้ใกล้เคียงกับในต้นฉบับที่สุด ในบทแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” ก็ใช้วิธีนี้ โดยแทนด้วยคำว่า “นินา” แต่ “แม่วัน” จะมีการเพิ่มคำว่า “แม่” นำหน้า เป็น “แม่นินนา” เพื่อให้เข้ากับค่านิยมของคนไทยในการเรียกผู้หญิงในสมัยของ “แม่วัน” วิธีนี้ทำให้ภาษาในบทแปลมีความสมจริงได้รสชาติ และผู้อ่านรู้สึกเข้าถึงเรื่องราวได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม วิธีการแปลชื่อตัวละครของผู้แปลทั้งสองในที่นี้ อาจกล่าวได้ว่าต่างก็มีความเหมาะสมกับค่านิยมในแต่ละสมัยเช่นเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 11

‘And so your name is **Stella**? That is because you are a little star, I suppose?’ (Corelli: 147)

“นี่น่ารักกระไรอย่างนี้! ชื่อแม่ดาราน้อยไม่ใช่หรือจ๊ะ แหมเพราะแท้ๆ ดาราน้อย ดาวน้อย ชื่อซ่งสม กระจุ่มกระจิมเป็นดาว เป็นดาวแห่งความสุข.” (“แม่วัน”: 172)

“น่ารักอะไรอย่างนี้” ข้าพเจ้าแสรังขม “ชื่อสเตลล่าหรือจ๊ะ? น่ารักจริง คงจะเป็นเพราะหนู เหมือนดาวดวงน้อยๆ กระมัง” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 202)

ตัวอย่างที่ 11 เป็นการทับศัพท์ของ “ว.วินิจฉัยกุล” ในการถ่ายทอดชื่อบุคคลให้ตรงตามต้นฉบับ คือคำว่า “Stella” ทับศัพท์เป็น “สเตลล่า” แต่ชื่อเดียวกันนี้ “แม่วัน” ได้ปรับเปลี่ยนเป็นชื่อภาษาไทยว่า “ดาราน้อย” โดยอิงตามความหมายเดิมอยู่ อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนชื่อเฉพาะดังกล่าวไม่เป็นที่ยอมรับตามหลักการแปลในปัจจุบัน เพราะเป็นการทำให้ความคิดของผู้ประพันธ์ไม่ปรากฏในฉบับแปล นอกจากนี้ผู้อ่านอาจมีความสงสัยในความไม่สอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาที่เป็นสังคมวัฒนธรรมตะวันตกกับชื่อตัวละครที่เป็นภาษาไทยได้ อย่างไรก็ตาม การดัดแปลงชื่อเป็นภาษาไทยก็สามารถเพิ่มสีสันให้กับงานแปล ทำให้บทแปลมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 12

‘Bravo, mon vieux gaillard!’ cried **Captain de Hamal**. (Corelli: 240)

“เด็ดเดี่ยว” **กัปตัน เดอ ฮามาล** ร้อง (“แม่วัน”: 265)

“ไอ้โฮ ต้องอย่างนี้ซี เพื่อน” **กัปตันเดอ ฮามาล** ร้องออกมาอย่างถูกต้องถูกใจ (“ว.วินิจฉัยกุล”: 330)

ตัวอย่างที่ 13

‘You would have lovely women ad infinitum!’ laughed the French **Capitaine de Hamal**.
(Corelli: 236)

“ท่านอยากได้ผู้หญิงน่ารักอีก แอด อินฟินิตัม” **กัปเตนฝรั่งเศส เดอ ฮามาล** หัวเราะ (“แม่
วัน”: 262)

“...ก็ต้องอยากได้หญิงงามๆ อีกหลายๆ คน – **ไม่รู้จักอ้อม**” **กัปตันเดอ ฮามาล** หัวเราะก๊าก
("ว.วินิจัยกุล": 325)

ตัวอย่างที่ 14

‘Calo **Capitano!**’ broke in the musical voice of the Marchese Gualdro. (Corelli: 233)

“คาโร **กัปตันโน!**” มาควิส กวัลโดรูดด้วยเสียงอันไพเราะ (“แม่วัน”: 258)

“พิโซ **กัปตัน**” มาควิส กวัลโดรูดานชัดจิงหะ (“ว.วินิจัยกุล”: 320)

ตัวอย่างที่ 12-14 แสดงให้เห็นการทับศัพท์ที่แตกต่างกันระหว่าง “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” จากต้นฉบับคำว่า Captain, Capitaine และ Capitano “แม่วัน” ได้ถ่ายทอดศัพท์ตามเสียงเดิมทุกพยางค์เป็น “กัปตัน” “กัปเตน” และ “กัปตันโน” ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะใช้คำว่า “กัปตัน” แทนตลอด ในด้านการสื่อความหมาย การทับศัพท์ของผู้แปลทั้งสองท่านในที่นี้สื่อได้ตรงกับต้นฉบับเหมือนกัน เนื่องจาก Captain, Capitaine และ Capitano ต่างหมายถึงตำแหน่งผู้จับหรือบังคับยาน เพียงแต่มีรากศัพท์เป็นคนละภาษา กัน คือภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาอิตาลี ข้อสังเกตประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการทับศัพท์ของ “แม่วัน” คือ การทับศัพท์ในสมัยก่อนจะเป็นการถ่ายเสียงให้ใกล้เคียงกับคำที่มีใช้ในภาษาไทยเพื่อให้ออกเสียงได้ง่าย เช่นคำว่า “กัปตัน” เป็น “กปิ (กะปิ) + ตัน” อย่งไรก็ดี ในปัจจุบันไม่มีการใช้คำว่า “กัปตัน” แล้ว และไม่ว่าต้นฉบับคำนี้จะเป็นภาษาใดเราก็มักจะใช้คำว่า “กัปตัน” แทนเสมอ เพราะเป็นคำที่รับมาใช้และกลืนเข้ากับภาษาไทย จนเป็นที่ยอมรับและเข้าใจกันอย่างกว้างขวาง

ตัวอย่างที่ 15

My pleasure grounds were fringed with fragrant groves of orange and **myrtle**, ...

(Corelli: 4)

สวนรอบบ้านนั้นปลูกไม้ดอกไม้ผลไม้อื่นต่างเป็นที่ตระการตายิ่งนัก ("แม่วัน": 7)

อาณาเขตบ้านร่มรื่นน่าอยู่ด้วยสวนทิวสนไม้ ทั้งส้ม และ **เมอร์เทิล** ("ว.วินิจฉัยกุล": 5)

การทับศัพท์คำว่า “เมอร์เทิล” ของ “ว.วินิจฉัยกุล” ในตัวอย่างที่ 15 ทำให้ผู้อ่านได้รับสารตรงตามต้นฉบับ อย่างไรก็ดี ผู้อ่านจะทราบเพียงว่าเป็นพืชพรรณชนิดหนึ่งด้วยการตีความจากบริบท แต่ก็จะนึกภาพไม่ออกว่ามีลักษณะเช่นไร เพราะผู้แปลไม่ได้ขยายความไว้ ส่วนการแปลของ “แม่วัน” จะเป็นการกล่าวอย่างกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจง ผู้อ่านจึงไม่ได้รับรายละเอียดเทียบเท่าที่ปรากฏในต้นฉบับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ “แม่วัน” เห็นว่าคำว่า myrtle เป็นสิ่งที่มีในสังคมตะวันตก แต่ไม่เป็นที่รู้จักในสังคมวัฒนธรรมไทย และเป็นสิ่งที่อยู่นอกกรอบประสบการณ์การรับรู้ของคนไทยมาก ดังนั้น “แม่วัน” จึงไม่ทับศัพท์หรืออธิบายคำๆ นี้ในบทแปลแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ 16: หลังจากที่เฟอร์รารีรับคำท้าควบลีกับเคานต์โอลีวา เฟอร์รารีจึงต้องหาที่เลี้ยงในการต่อสู้ครั้งนี้

Ferrari glared about him for a moment and then said, ‘Freccia, you will **second** me?’

(Corelli: 250)

เฟอร์รารีหันหน้าไปเที่ยวมองรอบสักครู่หนึ่ง แล้วว่า “เฟรสเซีย ท่านเป็นสกันด์ของฉันนะ?” ("แม่วัน": 280)

เฟอร์รารีเหลียวมองรอบตัวอยู่ครู่หนึ่ง ก็ถามว่า

“เฟรสเซีย เป็นสกันด์ให้ฉันได้ไหม” (“ว.วินิจัยกุล”: 344)

ตัวอย่างที่ 17

The dessert was now served, and with it came the costly wines which I had ordered to be kept back till then. Priceless ‘Chateau Yquem,’ ‘Clos Vougeot,’ of the rarest vintages, choice ‘Valpucello’ and an exceedingly superb ‘Lacrima Cristi’- one after the other, these was tasted, criticised, and heartily appreciated. (Corelli: 242)

ถึงรับประทานหวาน มีเหล้าอย่างดีเปลี่ยนชุดเข้ามาด้วยเหมือนกัน ล้วนแต่เหล้าอย่างดีที่ข้าพเจ้าสั่งสรรเอาสำรองไว้ เหล้า “ชาโตอ็เคม” “โคลส ว็โย” “วัลปูล เซลโล” อย่างหายากที่สุด “ลาครีมา คริสตี” อย่างประเสริฐรินทยอยๆ กันเข้ามา ต่างคนต่างชิม ต่างคนต่างชมว่ารสดี (“แม่วัน”: 269)

ถึงเวลาที่ของหวานนำมาวางบนโต๊ะ พร้อมด้วยเหล้าองุ่นชั้นเยี่ยมที่เก็บเอาไว้สำหรับเวลานี้โดยเฉพาะ มีทั้ง “ชาโต เควม” “โคลส ว็โกต์” นอกจากนี้ก็ยังมี “วัลปูลเซลโล” และ “ลาครีมา คริสตี” ชั้นเลิศ ปรากฏว่าเป็นที่พอกพองใจแก่บรรดาแขกยิ่งนัก (“ว.วินิจัยกุล”: 335)

ตัวอย่างที่ 16-17 เป็นการทับศัพท์คำที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทย โดยผู้แปลทั้งสองท่านได้ใช้วิธีการเดียวกัน ในตัวอย่างที่ 16 ทั้ง “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” ต่างก็ถ่ายเสียงคำว่า “สกันด์” ซึ่งหมายถึงพี่เลี้ยงของผู้แข่งขันควลป็น ได้เหมาะสมกับความนิยมในการออกเสียงของคนไทย นอกจากนั้นการทับศัพท์คำนี้ยังเป็นการสื่อความหมายที่กระชับและเป็นที่น่าสนใจ เนื่องจากคำว่า “สกันด์” เป็นคำต่างประเทศที่คนไทยรับมาใช้จนเป็นที่คุ้นเคยแล้ว ส่วนชื่อไวน์ต่างๆ ซึ่งเป็นชื่อเฉพาะในตัวอย่างที่ 17 ผู้แปลทั้งสองท่านต่างก็ทับศัพท์ได้ใกล้เคียงกัน และทำให้ได้บทแปลที่มีความละเอียดประณีตเท่าเทียมต้นฉบับ

ในการศึกษาการทับศัพท์โดยตรงสำหรับคำที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทยในบทแปลของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” นี้ ผู้วิจัยพบว่าผู้แปลทั้งสองท่านใช้การทับศัพท์กับคำวิสามานยนามต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมเป็นส่วนใหญ่ แต่บางครั้ง “แม่วัน” จะมีการดัดแปลง ปรับเปลี่ยนชื่อตัวละคร ทำให้บทแปลคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ แต่ความเป็นไทยที่ผสมผสานอยู่ในเนื้อเรื่อง ทำให้บทแปลน่าอ่านยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังพบว่า “แม่วัน” มีการใช้วิธีละคำ คือไม่แปลศัพท์บางคำที่ไม่เป็นที่เข้าใจของคนส่วนใหญ่ในสมัยนั้น เช่น คำว่า “เมอร์เทิล” ในตัวอย่างที่ 15 ในขณะที่ “ว.วินิจัยกุล” จะใช้วิธีการทับศัพท์คำที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทยเสมอ ทำให้บทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” สามารถเก็บรายละเอียดได้ครบถ้วนตรงตามต้นฉบับมากกว่า

4.1.1.2 การทับศัพท์โดยเพิ่มคำอธิบาย

ในบางครั้งการทับศัพท์คำภาษาต่างประเทศโดยตรง อาจไม่สื่อความหมายเท่าที่ควร เนื่องจากคำเหล่านั้นอ้างอิงถึงสิ่งต่างๆ ซึ่งไม่เป็นที่รู้จัก หรือไม่เป็นที่คุ้นเคยกันในสังคมภาษาฉบับแปล ดังนั้นผู้แปลอาจต้องเพิ่มคำอธิบายประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านพอเห็นภาพและเข้าใจได้ว่า คำทับศัพท์นั้นๆ หมายถึงสิ่งใด

ตัวอย่างที่ 18

"You have had a long voyage, **amico**? And successful fishing?" (Corelli: 59)

“ท่านเห็นจะไปอยู่ทะเลนาน, **เอมิโก (เพื่อน)** ? คงได้พักผ่อนมาก?” (“แม่วัน”: 86)

“แกเห็นจะเดินทางมาไกลกระมัง **เพื่อน** ? ได้ปลามากไหมเที่ยวนี้” (“ว.วินิจัยกุล”: 83)

ตัวอย่างที่ 18 “แม่วัน” ใช้การทับศัพท์พร้อมอธิบายความหมายเพิ่มเติมเป็นภาษาไทยในวงเล็บ เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าสิ่งที่กล่าวถึงเป็นภาษาต่างประเทศนั้นคืออะไร การทับศัพท์ในตัวอย่างนี้ไม่จำเป็นเท่าไรนัก เพราะสามารถใช้คำว่า “เพื่อน” แทนไปได้เลย เหมือนอย่างเช่นการแปลของ “ว.วินิจัยกุล”

ตัวอย่างที่ 19

Ferrari noticed nothing of my emotion--he was in excellent spirits, and turning to the waiter, who had lingered to watch us make each other's acquaintance, he exclaimed:

"More coffee, **garcon**, and a couple of **glorias**." Then looking towards me, "You do not object to a **gloria**, Conte? No? That's well. And here is my **card**." (Corelli: 109)

เฟอร์รารีไม่เห็นกิริยาตะกุกตะกักของข้าพเจ้า เขาหันหน้าไปพูดกับคนใช้ที่ยืนรีๆ รอๆ ดูเรากระทำซึ่งความรู้จักกันว่า “เสี้ยการ์ของ (คนใช้)! ไปเอากาแฟมาอีกไป ง่าเอาเหล้ากลอเรียสองถ้วย” แล้วหันหน้าพูดกับข้าพเจ้า “เหล้ากลอเรียยังง่าท่าน คอนเต้? ตกลง? ดี นี่การ์ดชื่อ” (“แม่วัน”: 123)

กิโดมิได้สังเกตเห็นท่าทีของข้าพเจ้า เพราะกำลังอยู่ในอารมณ์แจ่มใส เขาหันไปสั่งพนักงานรับใช้ว่า

“เอากาแฟอีกที่ บริกร แล้วเอาเหล้ากลอเรียมาสองที่” เขาหันมามองข้าพเจ้า “ดื่มเหล้ากลอเรียกันสักนิดนะครับ ท่านคอนเต? ไม่ขัดข้องใช่ไหมครับ นี่นามบัตรผม” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 150)

ตัวอย่างที่ 19 พบการทับศัพท์โดยเพิ่มคำอธิบาย ซึ่งทั้ง “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ต่างทำได้เหมาะสมคือคำว่า “เหล้ากลอเรีย” ส่วนคำอื่น ๆ มีข้อแตกต่างดังนี้ “แม่วัน” ทับศัพท์คำว่า garcon กับ card โดยเพิ่มคำอธิบายเป็น “การ์ของ (คนใช้)” กับ “การ์ดชื่อ” ในขณะที่ “ว.วินิจฉัยกุล” แปลความหมายลงมาเป็น “บริกร” และ “นามบัตร” ตามลำดับ คำว่า “การ์ของ (คนใช้)” นั้น นับเป็นการทับศัพท์โดยไม่จำเป็น เนื่องจากสามารถใช้คำว่า “คนใช้” ซึ่ง “แม่วัน” ใช้เป็นคำอธิบายในวงเล็บแปลไปเลยก็ได้ ดังนั้นการแปลเป็นคำว่า “บริกร” ของ “ว.วินิจฉัยกุล” ในจุดนี้ ทำให้บทแปลมีความกระชับและสั้นไหลมากกว่า ส่วนการทับศัพท์คำว่า “การ์ด” โดยเพิ่มคำว่า “ชื่อ” ไว้อธิบายเพิ่มเติมนั้น เป็นการแก้ปัญหาของการไม่มีคำศัพท์ที่เทียบเคียงได้ในภาษาไทยที่ “แม่วัน” ได้นำมาปรับใช้ เพราะในสมัยก่อนยังไม่มีการใช้คำว่า “นามบัตร” และธรรมเนียมการมอบนามบัตรแก่คนที่เพิ่งรู้จักอาจยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ดังนั้นในการทับศัพท์และเพิ่มคำอธิบายคำนี้ของ “แม่วัน” จึงเป็นการช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงสิ่งที่กำลังกล่าวถึงยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 20: วินเซ็น โสตามเคานต์โอลีวา

‘Will not the Eccellenza change his **evening dress**?’ (Corelli: 257)

“นี่ได้เท้าจะเปลี่ยน **เสื้ออวินงเครส** ละหรือขอรับ?” (“แม่วัน”: 290)

“ได้เท้าจะไม่เปลี่ยน**เสื้อซุคราตรี**หรือขอรับ” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 353)

ในตัวอย่างที่ 20 “แม่วัน” ทักศัพท์คำว่า “เสื้ออวินงเครส” โดยมีการเพิ่มคำว่า “เสื้อ” ลงมา เพื่อให้ทราบว่าเป็นสิ่งที่ต้องสวมใส่ คำว่า “เสื้ออวินงเครส” เป็นการทักศัพท์อีกคำหนึ่งซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากความนิยมในการใช้คำทับศัพท์ของนักเขียนนักแปลในยุคอดีต ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจของกลุ่มผู้อ่านงานแปลในยุคนั้น นอกจากนี้ ในขณะนั้นยังไม่ปรากฏการใช้คำว่า “ซุคราตรี” เหมือนในบทแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” ซึ่งเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย และสามารถเข้าใจได้โดยทั่วไปในยุคปัจจุบัน

ตัวอย่างที่ 21

He was walking very slowly, smoking a cigar as he went; there was a smile on his face, and in his coat he wore a freshly- gathered rose La **Gloire de France**, similar to those that grew in such profusion on the upper terrace of my villa. (Corelli: 61)

เขาค่อยๆ เดินช้าๆ ฟันควันบุหรี่ปูๆ มีหน้าตาอันแจ่มชื่น และที่เสื้อเหน็บดอกกุหลาบสด ดอกกุหลาบชนิดนั้นเรียกว่า **กลัวร์ เดอ ฟรานส์** อย่างเดียวกับที่ปลูกไว้ที่บนเฉลียงที่บ้าน (“แม่วัน”: 90)

เขากำลังเดินช้าๆ สุขุขิการ์ฟ่นควัน ไปด้วยอย่างสบายใจ หน้าตาเข้มขุ่นแถมที่เสื้อนอกยัง
 เลียบกุหลาบที่เด็ดมาใหม่ๆ ...ดอก กลั้วร์ เดอ ฟรองซ์ เหมือนอย่างที่เคยพันระเบียบชั้นบนของ
 คฤหาสน์ข้าพเจ้า ("ว.วินิจฉัยกุล": 86)

ในตัวอย่างที่ 21 คำว่า *Gloire de France* เป็นชื่อเรียกดอกกุหลาบชนิดหนึ่งซึ่งไม่มีใน
 ประเทศไทย ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีคำแทนชื่อดอกไม้ชนิดนี้ในภาษาไทย การที่ผู้แปลทั้งสองท่านใช้วิธี
 การทับศัพท์ จึงเป็นวิธีที่ดีที่ไม่ทำให้บทแปลคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ โดยที่ “ว.วินิจฉัยกุล” มี
 การเพิ่มคำนาม “ดอก” เพื่อบอกลักษณะของสิ่งที่กล่าวถึง เป็นคำว่า “ดอก กลั้วร์ เดอ ฟรองซ์” ส่วน
 “แม่วัน” ไม่มีการเพิ่มคำนาม “ดอก” คือใช้คำว่า “กลั้วร์ เดอ ฟรานส์” เท่านั้น แต่ก็สื่อให้เข้าใจได้ว่า
 หมายถึงดอกกุหลาบ โดยพิจารณาจากข้อความแวดล้อมในประโยค

ตัวอย่างที่ 22

Other valuables and curious trifles there were, such as an ivory statuette of **Psyche** on a
 silver pedestal, ... (Corelli: 34)

ของอื่นๆ กระจุกกระจิกกระจุกกระจิงยังมีอีกหลาย เช่นกับรูปผู้หญิงแกะด้วยงาช้างทั้งตัว
 ยืนอยู่บนฐานเงิน ("แม่วัน": 55)

นอกจากนี้ยังมีของกระจุกกระจิกแปลกๆ อีกมากมายล้วนมีราคา เช่น รูปเทพธิดาไซมิ และ
 ด้วยงาช้างทั้งตัว ยืนอยู่บนฐานเงิน ...("ว.วินิจฉัยกุล": 47)

ตัวอย่างที่ 23

On arriving at the Villa I found my fiancée' in her own boudoir, attired in morning de'shabille, if a trailing robe of white **cashmere** trimmed with **Mechlin** lace and swansdown can be considered de'shabille. (Corelli: 208)

พอถึงบ้านเจอะฟ็องเซของข้าพเจ้านั่งอยู่ในห้องนั่งเล่น แต่งตัวล้วนแต่แพรขาวนั่งอยู่บนเก้าอี้กำมะหยี่หน้าเตาไฟอ่านหนังสืออยู่ (“แม่วัน”: 236)

เมื่อมาถึงวิลลา คู่หมั้นของข้าพเจ้าอยู่ในห้องนั่งเล่นส่วนตัวยังไม่ได้แต่งตัว-ถ้าท่านเรียกว่าเสื้อยาวตัดด้วยผ้าแคชเมียร์สีขาว ตัดลูกไม้มีชลิน และขนหงส์อ่อนๆ ที่หล่อนสวมอยู่นั้นเป็น “การไม่ได้แต่งตัว” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 283)

ตัวอย่างที่ 22-23 “ว.วินิจฉัยกุล” ได้ใช้การทับศัพท์โดยเพิ่มคำอธิบายในคำว่า “รูปเทพธิดาไซซี” “ผ้าแคชเมียร์” และ “ลูกไม้มีชลิน” ทำให้ผู้อ่านได้รู้จักถึงสิ่งที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทย โดยเพิ่มคำนาม “เทพธิดา” “ผ้า” และ “ลูกไม้” ไว้ข้างหน้า เพื่อให้ผู้อ่านเดาได้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร และทำให้ผู้อ่านได้รับสารครบถ้วนตามต้นฉบับ ขณะเดียวกัน “แม่วัน” จะใช้วิธีการใช้คำที่อ้างถึงสิ่งที่กว้างขึ้นแทนสิ่งที่เฉพาะกว่า คือคำว่า “รูปผู้หญิง” และ “แพรขาว” ตามลำดับ โดยไม่ใช้การทับศัพท์ เพราะคำในต้นฉบับเป็นสิ่งที่ไม่มีที่รู้จักแพร่หลายในยุคอดีต การแปลของ “แม่วัน” เป็นการทำให้ผู้อ่านได้ทราบถึงชนิดของสิ่งที่กำลังกล่าวถึงอยู่อย่างกว้างๆ เท่านั้น แต่จะไม่ได้รับรายละเอียดได้มากเท่าบทแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล”

จากการศึกษาในเรื่องการใช้คำทับศัพท์ จะเห็นได้ว่า “ว.วินิจฉัยกุล” มักจะใช้การทับศัพท์เฉพาะในคำที่เทียบเคียงไม่ได้ หรือไม่มีในวัฒนธรรมไทย โดยไม่ดัดแปลงแก้ไขคำใดๆ ให้ต่างไปจากต้นฉบับ ส่วนคำที่ยังไม่มีที่รู้จักแพร่หลาย “ว.วินิจฉัยกุล” จะใช้การเพิ่มคำอธิบายเพื่อบอกลักษณะหรือชนิดของสิ่งที่กำลังกล่าวถึงให้ผู้อ่านนึกภาพได้ ส่วนในบทแปลฉบับของ “แม่วัน” จะพบการทับศัพท์สำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงได้ในภาษาไทยอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นคำนาม คำวิเศษณ์ หรือคำคุณศัพท์ต่างๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการทับศัพท์ตามธรรมเนียมนิยมของการใช้ภาษาในงานแปลยุคอดีต อดีตรก็ดี การใช้คำทับศัพท์ของ “แม่วัน” ในบางกรณี อาจมีสาเหตุมาจากการที่ยังไม่ได้บัญญัติศัพท์ไว้ใช้ และสิ่งที่กล่าวถึงยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในยุคนั้นนัก

4.1.2 การแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบ

ในหนังสือ “จากภาษาต่างประเทศสู่ภาษาไทย” สิทธา พินิจกุล (2533: 31) ได้อธิบายถึงการแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบและได้ให้ความหมายว่าสำนวนและคำเปรียบเทียบ หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้นมาเป็นพิเศษเพื่อสื่อถึงความหมายแฝงซึ่งไม่ตรงตามรูปศัพท์ มักใช้ในงานประพันธ์เพื่อให้ได้รสชาติ อารมณ์ และแสดงภาพพจน์ได้ชัดเจนขึ้น สำนวนมีพื้นฐานมาจากชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม และวัฒนธรรมของคนในสังคม ดังนั้นสำนวนในแต่ละภาษาจึงมีความเป็นมาที่แตกต่างกัน ในการแปลสำนวนเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงความหมายที่แท้จริง จึงต้องอาศัยการตีความด้วยในบางครั้ง

จากการศึกษางานแปลเรื่อง “ความพยายาม” ของ “แม่วัน” และ ของ “ว.วินิจฉัยกุล” พบว่าผู้แปลทั้งสองท่านใช้กลวิธีในการแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบดังนี้

- 4.1.2.1 การแปลแบบตีความ
- 4.1.2.2 การแปลโดยเทียบเคียงสำนวนไทย
- 4.1.2.3 การแปลตรงตัว

4.1.2.1 การแปลแบบตีความ

การแปลแบบตีความนั้น ผู้แปลจะต้องตีความหมายของสำนวนและคำเปรียบเทียบก่อน และใช้ความหมายที่ตีความแล้วถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปลด้วยถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 24

‘Say farewell to jollity, Conte!’ cried Chevalier Mancini; ‘once drawn along by **the rustling music of a woman’s gown**, no more such feasts as we have had to-night.’ (Corelli: 246)

“รำลาคความสนุกเสียด คอนเต้!” เซวาเลีย มันซินีร้อง “เมื่อเพลินไปด้วยเสียงถ่ายแพรแล้ว ไหนเลยจะได้มาเพลินในการเลี้ยงจะนี้ได้อีก!” (“แม่วัน”: 274)

“อย่างนี้ก็ต้องอ้าลาคความสนุกสนานกันแต่เพียงนี้ละซี ท่านคอนเต” เซอวาเลียร์ มันซีนี กระเช้า “เมื่อเพลินไปด้วยเสียงสายแพรแล้ว ไหนเลยจะมาเพลินในงานเลี้ยงอย่างนี้อีก” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 339)

ตัวอย่างที่ 24 ทั้ง “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ต่างแปลคำเปรียบเทียบแสดงภาพพจน์ “the rustling music of a woman’s gown” เป็น “เสียงสายแพร” เหมือนกัน ซึ่งเป็นการใช้คำที่สั้น กระชับ และถ่ายทอดความหมาย อารมณ์ได้เทียบเคียงต้นฉบับมาก ในต้นฉบับอาจแปลตรงตัวได้ว่า “เสียงกระโปรงผู้หญิงเสียดสีกัน” โดยมีความหมายแฝงหมายถึง “ผู้หญิง” แต่การแปลโดยวิธีตีความและใช้คำว่า “เสียงสายแพร” ดังตัวอย่างในที่นี้ จะมีความไพเราะกว่าการแปลตรงตัว และคำว่า “แพร” ที่ใช้ก็มีนัยที่สื่อถึงความเป็นผู้หญิงและความนุ่มนวลได้ดีอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 25

Ah, God! That tender seductive cadence of her voice, how well I knew it! —how often had it lured away my strength, as the fabled siren’s song had been wont to wreck the listening mariner. (Corelli: 366)

คุณพระช่วย เสียงชะอ่อนแบบนี้ข้าพเจ้าได้รับมาเสียนักต่อนัก เคยทำให้เรี่ยวแรงลดหย่อนไปเนืองๆ เสียงพรรณนี้กินลึก เสียงหวานวิงวอนแต่ทว่ามีบังคับอยู่ในนั้นด้วย ข้าพเจ้าเคยเสียมากแล้ว เพราะฉะนั้นยาพิษถึงจะเกลือกน้ำตาลให้หนาสักก็มากน้อย ก็ยังไม่รับประทานแล้วเวลานี้ (“แม่วัน”: 321)

โอ้! คุณพระช่วย! เสียงชะอ่อนแบบนี้ได้ยินมาเสียนักต่อนักแล้ว ทำให้ใจอ่อนหมดเรี่ยวแรงราวกับได้ยินเสียงนางไซเรนในนิยาย ที่ร้องเพลงล่อชาวเรือไปตายมาเสียนักต่อนัก (“ว.วินิจฉัยกุล”: 494)

ตัวอย่างที่ 25 เป็นการแปลคำเปรียบเทียบโดยวิธีตีความของ “แม่วัน” ซึ่งแปลว่า “เสียงพรรณนี้กินลึก เสียงหวานวิงวอนแต่ทว่ามีบังคับอยู่ในนั้นด้วย” การใช้วิธีแปลแบบตีความของ “แม่วัน” ทำให้บทแปลมีความกระชับ ไพเราะรส และเหมาะสมต่อการสื่อความเข้าใจแก่ผู้อ่านโดยทั่วไป เพราะข้อความในตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบเรื่อง อารมณ์ของเสียงนี้ กับเสียงของนาง

ไซเรน ซึ่งไม่เป็นที่รู้จักในสังคมไทย ดังนั้นบทแปลของ "แม่วัน" ในตัวอย่างนี้ จึงสื่อความหมายให้เข้าใจได้ง่ายกว่า การแปลตรงตัวของ "ว.วินิจัยกุล" ซึ่งแปลว่า "เสียงจะอ่อนแบบนี้ได้ยินมาเสียนัก ต่อมาก็แล้ว ทำให้ใจอ่อนหมดเรี่ยวแรงราวกับได้ยินเสียงนางไซเรนในนิยาย ที่ร้องเพลงล่อชาวเรือไปตายมาเสียนักต่อกัน" อย่างไรก็ตาม การแปลอย่างละเอียดตรงตัวของ "ว.วินิจัยกุล" สามารถรักษานัยของการเปรียบเทียบได้ตรงตามจินตนาการของผู้ประพันธ์ต้นฉบับเป็นอย่างดี

ตัวอย่างที่ 26

Read the London newspapers any day and you will find that once "moral" England is **running a neck and neck race** with other less hypocritical nations in pursuit of social vice. (Corelli: 88)

ฉบับแปลของ "แม่วัน" ไม่มีการแปลเนื้อความจากต้นฉบับในตัวอย่างนี้

ลองหาหนังสือพิมพ์ของลอนดอนมาอ่านดูสักวันซี แล้วท่านจะพบว่า ประเทศอังกฤษซึ่งเคยเคร่ง "ศีลธรรมจรรยา" หนักหนา กำลัง วิ่งแข่งสูสีกันไปเต็มฝีเท้า กับชาติอื่นๆ ที่หน้าไหว้หลังหลอกน้อยกว่านี้ ("ว.วินิจัยกุล": 121)

ตัวอย่างที่ 26 "ว.วินิจัยกุล" แปลสำนวน "running a neck and neck race" เป็น "วิ่งแข่งสูสีกันไปเต็มฝีเท้า" โดยใช้การตีความ เนื่องจากว่าหากแปลโดยคำต่อคำแล้วอาจไม่สื่อความหมายให้เข้าใจได้ การแปลสำนวนของ "ว.วินิจัยกุล" ในที่นี้มีความสอดคล้องกับความหมายโดยรวมของประโยค และยังเป็นการรักษาทำนองการเขียนของต้นฉบับโดยใช้ถ้อยคำที่เป็นการกล่าวโดยอ้อมเพื่อสื่อความหมายว่า ประเทศอังกฤษในยุคนั้น ความเสื่อมศีลธรรมได้แพร่ขยายอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกัน การที่ "แม่วัน" ไม่แปลข้อความตอนนี้ เนื่องจากเนื้อหาไม่เกี่ยวข้องกับตัวละครหลักโดยตรง ทำให้บทแปลมีข้อบกพร่องคือ เนื้อความส่วนนี้ขาดหายไปจึงไม่สื่ออารมณ์ที่เป็นการประชดประชันเสียดสีตามต้นฉบับ อีกทั้งบทแปลไม่สามารถถ่ายทอดเจตนาของผู้ประพันธ์อีกด้วย

ตัวอย่างที่ 27

She was, he assured me with maudlin tears in his eyes, **‘as innocent as a flower on the altar of the Madonna.’** (Corelli: 7)

บิดาของหล่อนได้บอกข้าพเจ้าด้วยนัยน์ตาอันหล่อด้วยน้ำว่า **“ลูกสาวของฉันบริสุทธิ์แท้ บริสุทธิ์ดั่งดอกไม้ที่บูชาพระ”** (“แม่วัน”: 12)

บิดาของหล่อนรับรองกับข้าพเจ้าด้วยน้ำตาคลอตาว่า หล่อน **“บริสุทธิ์เหมือนดอกไม้บนแท่นบูชาผามาดอนน่า”** (“ว.วินิจฉัยกุล”: 10)

ตัวอย่างที่ 27 เป็นการแปลคำเปรียบเทียบโดยวิธีตีความของ “แม่วัน” ว่า “ลูกสาวของฉันบริสุทธิ์แท้ บริสุทธิ์ดั่งดอกไม้ที่บูชาพระ” ในขณะที่ “ว.วินิจฉัยกุล” แปลตรงตัวว่า “บริสุทธิ์เหมือนดอกไม้บนแท่นบูชาผามาดอนน่า” โดย “แม่วัน” ตีความคำว่า “ดอกไม้บนแท่นบูชาผามาดอนน่า” เป็น “ดอกไม้ที่บูชาพระ” ซึ่งสื่อถึงความบริสุทธิ์ไร้มลทินได้เช่นเดียวกับต้นฉบับ และเป็นที่น่าสนใจโดยง่ายอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 28

‘But,’ he explained frankly, ‘the Countess Romani laid such urgent commands upon me that I was compelled to obey. **We men are the slaves of women!**’ (Corelli: 121)

“แต่” เขาอธิบายว่า “เคานเตส โรมานี สั่งมาเป็นการร้อน ซึ่งจำเป็นอย่างยั้งที่ฉันจะต้องทำตาม **เราพวกผู้ชายต้องเป็นทาสของพวกแม่เจ้าประคุณวันยังคำ!**” (“แม่วัน”: 139)

“แต่ว่า” เขาอธิบายอย่างไม่อ้อมค้อม “เคานเตส โรมานี เร่งให้ผมมาโดยด่วน ผมเองก็ไม่ทราบจะปฏิเสธอย่างไร... **ผู้ชายก็มักจะใจอ่อนกับผู้หญิงอย่างนี้แหละ**” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 167)

ตัวอย่างที่ 28 “ว.วินิจฉัยกุล” แปลสำนวนเปรียบเทียบโดยวิธีตีความ จาก “the slaves of women” เป็น “ใจอ่อนกับผู้หญิง” โดยสื่อถึงความหมายที่ว่า ผู้ชายต้องเป็นฝ่ายยอมให้ผู้หญิงอยู่

เสมอ ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับสำนวนในต้นฉบับ แต่การแปลในที่นี้ไม่แสดงภาพพจน์ที่เป็น การเปรียบเทียบแบบเกินจริงซึ่งในต้นฉบับเปรียบกับ slaves หรือ “ทาส” ส่วน “แม่วัน” ใช้วิธีแปล ตรงตัวว่า “ทาสของแม่เจ้าประคุณ” ซึ่งสามารถสื่อถึงความหมายแฝงในที่นี้ได้เหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการรักษานัยของการเปรียบเทียบตามต้นฉบับ รวมถึงถ่ายทอดรสชาติบรรยากาศตามต้น ฉบับได้ครบถ้วนอีกด้วย

4.1.2.2 การแปลโดยเทียบเคียงสำนวนไทย

การแปลโดยเทียบเคียงสำนวนไทยนี้ ผู้แปลจะตีความหมายของสำนวนในต้นฉบับ แล้ว สร้างสำนวนหรือหาคำเปรียบเทียบในภาษาไทยที่รู้จักแพร่หลายมาใช้เทียบเคียง โดยยังคงรักษา ความหมายเดิมไว้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 29

‘A beautiful man!’ he exclaimed; ‘A man good for the eyes to see! As straight as you are!- as tall as you are!- as broad as you are! But your eyes are sunken and dim- his were full and large and sparkling. Your face is drawn and pale- his was of a clear olive tint, round and flushed with health; and his hair was glossy black- ah! As jet-black, my friend, as yours is snow-white!’ (Corelli: 43)

ตาเด่าตอบว่า “สวยเกินไป! โอ๊ย คุณไม่เสียสายตาเปล่า! ตัวตรงเหมือนยังแฉนี้แหละ สูงก็เท่า แฉ ฟุ้งผายก็เหมือนแฉ! แต่นัยน์ตาของอ้ายแฉนะมันโหลลอย ของท่านนะเต็มใหญ่วาว หน้าของแฉ มันสลดซิด ของท่านหรือเปล่งปลั่งสีเลือดสีผาดขึ้น ผมก็ดำเป็นมันขลับริวกับขนกาน้ำ อ่า! เกลอ เอ๊ย ของอ้ายแฉมันขาวราวกะสำลี!” (“แม่วัน”: 70)

“โอ๊ย ท่านสวยสง่ามาก... ขวนมองเพลินนัยน์ตาแท้ๆ ... ท่านก็ออกผายไหล่ผึ่งเหมือนเอ็ง นี้แหละ สูงก็พอๆ กัน ใหญ่โตพอๆ กัน แต่ว่านัยน์ตาเอ็งมันลึกโหลชุ่มมัว นัยน์ตาท่านสีดำขลับเป็น ประกายคมวาว หน้าตาเอ็งมันซบซิด แต่ท่านหน้าอ้มเต็ม ผิวสีมะกอกมีเลือดมีผาดสมบุรณ์ ผมท่าน ก็ดำสนิทเป็นมันขลับริวกับขนกาน้ำ แต่ของเอ็งมันขาวโพลนยังกะหิมะ” (“ว.วินิจัยกุล”: 60)

ตัวอย่างที่ 29 คำเปรียบเทียบจากต้นฉบับว่า “..., as yours is snow-white!” “แม่วัน” ได้แปลเทียบเคียงกับสำนวนไทยว่า “ของอ้ายแกมันขาวราวกะสำลี!” ซึ่งเป็นที่เข้าใจและนิยมใช้ในภาษาไทย และหากแปลเป็น “หิมะ” คนไทยบางคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนสมัยก่อน ก็อาจไม่รู้จักและนึกภาพไม่ออกว่า “ขาวเหมือนหิมะ” นั้นเป็นอย่างไร ส่วนในบทแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” จะใช้วิธีแปลตรงตัวเพื่อรักษาความหมายและลีลาการเขียนตามต้นฉบับว่า “ของเอ็งมันขาวโพลนยังกะหิมะ” เนื่องจากคนไทยในยุคปัจจุบันรู้จักหิมะมากขึ้น จึงสามารถนึกเห็นภาพและเข้าใจความหมายของคำเปรียบเทียบนี้ได้ไม่ยาก อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าผู้แปลทั้งสองท่านต่างใช้วิธีการแปลที่เหมาะสมกับประสบการณ์การรับรู้ของกลุ่มผู้อ่าน และบทแปลทั้งสองยังเป็นการเปรียบเทียบที่ชัดเจน สอดคล้องกับเนื้อความในบริบท และสามารถสร้างจินตนาการได้ดีเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 30

"So!" I thought, "this is one of your bright ideas, my cut-throat Carmelo! **Cunning rogue!** you calculated well--you thought that none would disturb the dead, much less break open a coffin in search of gold..." (Corelli: 34)

“อ้อ อย่างนี้เอง” ข้าพเจ้าคิดในใจ “นี่ความคิดอันลอบฟ้าของเจ้าหรือ คาร์เมโล! **เจ้าตัวฉลาด!** เจ้าคิดดี เจ้าคิดว่าคงจะไม่มีใครมารบกวนผู้ที่ตายแล้ว จะไม่มาเทียวต่อยโลงกันทรัพย์...” (“แม่วัน”: 56)

“นี่เอง!” ข้าพเจ้านึก “เอ็งมันฉลาดแท้ๆ **ไอ้โจรห้าร้อย** เล่ห์เหลี่ยมจัดพิลึกหัวใจเสียด้วย เอ็งย่อมรู้ดีว่าไม่มีใครอยากเยี่ยมกรายเข้าไปใกล้ซากศพ อย่างไรก็ตามแต่ถึงขั้นจะคิดงัดโลงออกหาทองเลย...” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 48)

ตัวอย่างที่ 30 “ว.วินิจฉัยกุล” แปลสำนวน cunning rogue ด้วยวิธีเทียบเคียงกับสำนวนไทยว่า “ไอ้โจรห้าร้อย” ในขณะที่ “แม่วัน” แปลโดยใช้วิธีตีความว่า “เจ้าตัวฉลาด” ซึ่งการแปลของทั้งสองท่านเป็นการใช้ภาษาที่สละสลวย สอดคล้องกับความหมายของสำนวนในต้นฉบับซึ่งหมายถึงคนที่ฉลาดแกมโกง เล่ห์เหลี่ยมจัด การแปลของทั้งสองท่านต่างก็สามารถเข้าใจได้ง่าย แต่การเทียบ

เสียงสำนวนไทยของ "ว.วินิจฉัยกุล" จะรักษาลีลาการเขียนที่เป็นลักษณะสำนวนเปรียบเทียบได้ตามต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 31

Are there not men, boastful too of their "**blue blood**," who are perhaps ready to stoop to the thief's trick of entering his house during his absence by means of private keys, and stealing away his wife's affections? (Corelli: 88)

ฉบับแปลของ “แม่วัน” ไม่มีการแปลข้อความในตัวอย่างนี้

จะไม่มีละหรือเหล่าบุรุษที่ปากก็โอ้อวดถึงความเป็น “เจ้าใหญ่ นายโต” ของตน แต่ในขณะที่เดียวกันก็พร้อมที่จะแอบย่องเข้าไปเหมือนเจ้าหัวขโมยในบ้านที่เจ้าของไม่อยู่บ้าน เพื่อหลบเข้าไปสำเร็จสำราญกับภรรยาของผู้อื่นเขา (“ว.วินิจฉัยกุล”: 121)

ตัวอย่างที่ 31 คำว่า “blue blood” ในต้นฉบับมีความหมายตามพจนานุกรมของ ดร. วิทย์ เทียงบุรณธรรม หมายถึง คนในตระกูลผู้ดี เชื้อสายในตระกูลสูง ในที่นี้ “ว.วินิจฉัยกุล” แปล “blue blood” โดยเทียบเคียงกับสำนวนไทยว่า “เจ้าใหญ่ นายโต” ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความหมายได้ใกล้เคียงกับคำในต้นฉบับ แต่คำว่า “เจ้าใหญ่ นายโต” จะแฝงนัยของการเสียดสีว่าเป็นชนชั้นสูงหรือผู้มีอำนาจที่ชอบทำตัวโอ้อวด หรือนำเอาพจน์ถ้อย ซึ่งก็เข้ากับบริบทของเนื้อความในต้นฉบับที่กล่าวถึงคนใหญ่โตที่ทำตัวไม่ดี ไม่น่านับถือเช่นกัน ส่วน “แม่วัน” จะไม่แปลข้อความในตัวอย่างที่ 31 ทั้งหมดเนื่องจากเป็นข้อความที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินเรื่องของตัวละครหลัก เป็นผลให้ผู้อ่านไม่ได้รับทอดความหมายและน้ำเสียงของการประชดประชันที่ปรากฏในข้อความตอนนี้

ตัวอย่างที่ 32

A quiet rogue is often **most cunning**! Thou hast rifled the casket of Venus, and stolen her fairest jewel--thou hast secured the loveliest maiden in the two Sicilies!" (Corelli: 7)

ธรรมดาคนเงียบๆ มักเดินแต่้มสูง อย่างเดียวกับสุภายิตกล่าวว่่า “น้ำนึ่งไหลลึกลึ!” เพชรอันหาค่ามิได้ตกมาเป็นสมบัติของเจ้า เจ้าได้หญิงงามหนึ่งไม่มีสองในประเทศอิตาลี!” (“แม่วัน”: 13)

“...นี่แหละเขาว่า น้ำนึ่งไหลลึกลึ แกบุกเข้าไปถึงหีบสมบัติของเทพีวินัส แล้วฉกฉวยเพชรเม็ดงามที่สุดมาได้จริงๆ แกได้สาวงามที่สุดในสองฟากซิวลีมาครอบครองแท้เชียว” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 10)

ตัวอย่างที่ 32 คำว่า *cunning* ในต้นฉบับเป็นคำคุณศัพท์ หมายถึง หลักแหลม (ในทางแกมโกง) “แม่วัน” ไม่ได้แปลตรงตัว แต่ใช้คำว่า “เดินแต่้มสูง” ซึ่งเป็นสำนวนที่สื่อความหมายในทางเดียวกัน แต่คำนี้สามารถเพิ่มสีสัน และทำให้บทสนทนามีความกระชับมากกว่า นอกจากนี้ “แม่วัน” ยังได้เพิ่มเติมสำนวนว่า “น้ำนึ่งไหลลึกลึ” ลงมาในประโยค หมายถึงคนที่ไม่พูดมาก กระโตกกระตาก แต่มีความคิดแยบยลซ่อนเร้นอยู่ภายในใจ เพื่อเน้นความหมายของประโยคที่ว่า “คนเงียบๆ มักเดินแต่้มสูง” ให้ชัดเจนและมีอรรถรสยิ่งขึ้น ส่วน “ว.วินิจฉัยกุล” ก็ได้ใช้สำนวนว่า “น้ำนึ่งไหลลึกลึ” ในการแปลสำนวน “most cunning!” เช่นกัน ทำให้บทแปลทั้งสองต่างมีความสละสลวยและถ่ายทอดความหมายตามต้นฉบับได้ดีทั้งคู่

4.1.2.3 การแปลตรงตัว

การแปลตรงตัว คือผู้แปลแปลโดยใช้คำที่มีความหมายอ้างอิงตรงกับที่ใช้ในต้นฉบับเพื่อคงลักษณะการเปรียบเทียบอย่างเดิมไว้ให้ผู้อ่านตีความหมายเอง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 33

"Thou wilt not taste life till thou hast sipped the nectar from a pair of rose-red lips.
(Corelli: 4)

เจ้าจะไม่รู้รสของชีวิตว่าประเสริฐเพียงใด จนกว่าเจ้าจะได้ลิ้มรสเหยื่ออันโอชะที่ริมฝีปากอันพรายพริ้มแดงประดุจสีลิ้นจี่จิม... (“แม่วัน”: 8)

“แกไม่มีวันรู้รสชาติแท้จริงของชีวิต ตราบใดที่ยังไม่ได้ลิ้มรสน้ำอมฤตจากปากสีกุหลาบแดงสักกู่เสียก่อน” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 6)

ตัวอย่างที่ 33 จะเห็นได้ว่า “ว.วินิจฉัยกุล” ได้แปลสำนวนเปรียบเทียบอย่างตรงตัว โดยถ่ายทอด “rose- red” เป็น “สีกุหลาบแดง” ในขณะที่ “แม่วัน” ใช้วิธีเทียบเคียงกับสำนวนไทย เป็น “สีลิ้นจี่ม” ด้วยความไพเราะของถ้อยคำที่ใช้ ทำให้บทแปลทั้งสองมีความสละสลวย และสามารถทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม การแปลอย่างตรงตัวของ “ว.วินิจฉัยกุล” ในที่นี้ จะเป็นการรักษาภาพพจน์ตรงตามต้นฉบับ ส่วนการแปลของ “แม่วัน” จะเป็นการเปรียบเทียบที่สอดคล้องกับความนิยม และความเข้าใจของคนไทยในยุคอดีต

ตัวอย่างที่ 34: เป็นตอนที่คานต์โอสถีวาประกาศว่าจะแต่งงานกับนินนาต่อหน้าแขกหรือมากมาย เฟอรรารีซึ่งเป็นผู้รักของนินนาจึงโกรธเกรี้ยว และแสดงกริยาที่หยาบคาย บุคคลอื่นที่อยู่ในเหตุการณ์ต่างเข้าข้างคานต์โอสถีวา และบอกให้เฟอรรารีขอโทษแต่โดยดี

Ferrari looked from one to the other in silent fury. His face had grown pale as death.
(Corelli: 248)

เฟอรรารีมองคุณนี่แล้วคนนั้นแล้วคนโน้นด้วยความโกรธ หน้าซีดราวกับคนตาย (“แม่วัน”: 278)

เฟอรรารีเหลียวมองหน้าคนโน้นที่คนนี่ที่ หน้าซีดราวกับคนตาย (“ว.วินิจฉัยกุล”: 342)

ตัวอย่างที่ 35

I copied his manners as closely as possible; I kept my mouth shut with the same precise air of not-to-be-enlightened obstinacy--I walked with the same upright drill demeanor--and I surveyed the scenery with the same superior contempt. I knew I had succeeded at last, for I overheard a waiter speaking of me to his companion as "the white bear!" (Corelli: 96-97)

เดชะบุญมีเจ้าประคุณอังกฤษแก้วอยู่ในโฮเต็ลเดียวกันคนหนึ่ง เลยซีเดเอาเป็นแบบเรียน เลียนทำทำอิริยาบถทุกสิ่งทุกอย่าง ที่สุดจนจะเดินเหินให้หลังตรงออกแอรันยังกับออกจากโรงเรียนกายบริหารใหม่ๆ เรียนนานเข้ารู้สึกว่าการทำได้สำเร็จ ด้วยได้ยินเจ้าพวกคนใช้เขาเรียกข้าพเจ้าว่า **“หมีขาว”** (“แม่วัน”: 115)

ข้าพเจ้าจึงคอยเฝ้าลอกเลียนแบบกริยาท่าทีของนายคนนี้ไม่ให้คลาดเคลื่อนไปได้ คอยหุบปากให้สนิทด้วยกริยาว่างปิ้งจิ้งจาง ไม่ยอมจะเป็นกันเองกับใครง่ายๆ จะเดินจะเหินก็ยึดอ้อมไหล่ ผึ่งอยู่เป็นนิจ จะมองใครก็ต้องมองอย่างถือตัวว่าเลิศกว่าทุกคน ในที่สุดก็แน่ใจว่าประสบผลสำเร็จ เพราะแอบได้ยินพนักงานรับใช้ซุบซิบเรียกข้าพเจ้าว่า **“หมีขาว”** (“ว.วินิจฉัยกุล”: 134)

ตัวอย่างที่ 34-35 ทั้ง “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ต่างแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบแบบตรงตัว ซึ่งล้วนแล้วแต่สื่อความหมายได้ครบถ้วนถูกต้องตามต้นฉบับ ในตัวอย่างที่ 34 การแปลคำว่า “pale as death” เป็น “หน้าซีดราวกับคนตาย” ของผู้แปลทั้งสอง สามารถเข้าใจได้ชัดเจน และมีความสอดคล้องกับบริบท แต่ในตัวอย่างที่ 35 การแปลคำว่า “the white bear” เป็น “หมีขาว” ของผู้แปลทั้งสอง ไม่สื่อถึงความหมายแฝงตามต้นฉบับเท่าที่ควร เพราะจากการพิจารณาเนื้อความในบริบท คำว่า ‘white bear’ หรือ “หมีขาว” ในต้นฉบับจะเป็นการเปรียบเทียบถึงผู้ที่มีบุคลิกป็นปิ้งเย็นชา ทำท่าทางหยิ่งโส และแสดงตัวเป็นผู้ยิ่งใหญ่ เพราะ “หมีขาว” เป็นสัตว์ในดินแดนขั้วโลกที่มีรูปร่างใหญ่ ลักษณะเงิบขริม ไม่เป็นมิตรกับผู้อื่นโดยง่าย แต่ในภาษาไทยจะไม่ใช้คำว่า “หมีขาว” เพื่อเปรียบเทียบในบริบทนี้ เพราะโดยทั่วไป “หมีขาว” จะไม่เป็นที่รู้จักคุ้นเคยในวัฒนธรรมไทย หากไม่พิจารณาคำๆ นี้ร่วมกับข้อความแวดล้อมในประโยค ก็จะไม่เข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ได้ ผู้วิจัยเห็นว่า กรณีนี้ควรแปลตีความและอาจปรับใช้คำที่คนไทยเข้าใจความหมายแฝงในกรณีนี้ได้ เช่นคำว่า “ราชสีห์” เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 36

"Is the Countess Romani young?" I forced myself to inquire.

"Young and **beautiful as a midsummer morning!**" replied Ferrari, with enthusiasm.

(Corelli: 110)

ข้าพเจ้าแก้งทำถามว่า “นี่แน่ภรรยาท่านเลาน์โรมานียังสาวหรือ?”

“แม่ ยังสาวสวยพริ้ง! ตั้งแต่เล็กจนโตราบนี ยังไม่ได้เคยเห็นนางใดที่จะงามเท่า” (“แม่ วัน”: 124)

“เคานเตสโรมานีนี่เห็นจะยังสาวอยู่” ข้าพเจ้าแจ้งใจถามต่อไป

“ครับ ยังสาวแล้วก็งามมาก...งามเหมือนรุ่งอรุณในฤดูร้อนทีเดียว” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 151)

ตัวอย่างที่ 36 เป็นการแปลคำเปรียบเทียบแบบตรงตัวของ “ว.วินิจฉัยกุล” ในคำว่า “งามเหมือนรุ่งอรุณในฤดูร้อน” การเปรียบเทียบในที่นี้ไม่เหมาะสมในสังคมไทยเท่าไรนัก เนื่องจากเมืองไทยเป็นเมืองร้อน ยามเช้าในฤดูร้อนก็คงจะไม่เย็นสบายหรือสวยงามเท่าไรนัก จึงไม่นำมาเปรียบเทียบกับความงามของผู้หญิง ดังนั้นการแปลแบบตีความของ “แม่วัน” ว่า “สวยพริ้ง” จะสื่ออารมณ์ได้ดีกว่า และยังสั้นกระชับ เข้าใจง่ายอีกด้วย

ในเรื่องการแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบนี้ สังเกตได้ว่าผู้แปลทั้งสองได้ใช้กลวิธีการแปลทั้งแบบตีความ แบบเทียบเคียงกับสำนวนไทย และแบบแปลตรงตัว โดยพิจารณาเลือกใช้กลวิธีต่างๆ จากความเหมาะสมกลมกลืนกับเนื้อความในแต่ละตอน ส่วนใหญ่แล้วการแปลแบบตรงตัวจะถ่ายทอดความหมายได้ครบถ้วนที่สุด ซึ่งจะพบในงานแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” เป็นส่วนใหญ่ สำหรับ “แม่วัน” มักจะใช้วิธีแปลแบบตีความ ซึ่งเป็นวิธีที่ถ่ายทอดความหมายได้เข้าใจชัดเจน แต่อาจไม่ได้บรรดาสัททศนิยมต้นฉบับ ส่วนการแปลโดยการเทียบเคียงสำนวนไทย ผู้แปลทั้งสองท่านต่างเลือกสำนวนที่นำมาเทียบเคียงได้สอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อหาเดิม และยังเป็นการรักษาสำเนียงต้นฉบับ ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพของการเปรียบเทียบได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาตัวอย่างทั้งหมดในหัวข้อการเปรียบเทียบกลวิธีการแปลในระดับคำ/สำนวนของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1: เปรียบเทียบกลวิธีการแปลในระดับคำ/สำนวน ของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจฉัยกุล"

กลวิธีการแปลในระดับคำ/สำนวนของ "แม่วัน"	กลวิธีการแปลในระดับคำ/สำนวนของ "ว.วินิจฉัยกุล"
<p>1.การทับศัพท์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ทับศัพท์โดยตรงสำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงในภาษาไทย 2) ทับศัพท์โดยตรงสำหรับคำที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทย <ul style="list-style-type: none"> - มีการดัดแปลงคำที่เป็นชื่อเฉพาะ - ถ่ายเสียงคำที่มีความหมายเดียวกันหลายรูปแบบตามต้นฉบับ 3) การทับศัพท์โดยเพิ่มคำอธิบาย <p>2.การแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มักจะใช้วิธีแปลโดยเทียบเคียงสำนวนไทยและวิธีแปลแบบตีความ 	<p>1.การทับศัพท์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ทับศัพท์โดยตรงสำหรับคำที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทย <ul style="list-style-type: none"> - ถ่ายเสียงชื่อเฉพาะตามต้นฉบับโดยไม่ดัดแปลง - ถ่ายเสียงคำทับศัพท์ตามที่มีการใช้กันเป็นมาตรฐาน 2) การทับศัพท์โดยเพิ่มคำอธิบาย <p>2.การแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มักจะใช้วิธีแปลตรงตัว

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า การใช้คำทับศัพท์ของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจฉัยกุล" มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันประการหนึ่งคือ การทับศัพท์โดยเพิ่มคำอธิบายเพื่อบอกชนิดของสิ่งที่กล่าวถึงอย่างกว้างๆ ส่วนการใช้กลวิธีการทับศัพท์โดยตรงและการแปลสำนวน/คำเปรียบเทียบของผู้แปลทั้งสองจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในเรื่องการทับศัพท์ "แม่วัน" จะใช้การทับศัพท์สำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงในภาษาไทย ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ในยุคอดีต นอกจากนี้ยังมีการใช้คำทับศัพท์ชื่อเฉพาะโดยมีการดัดแปลงคำ และมีการถ่ายเสียงหลายรูปแบบตามการสะกดในต้นฉบับ เหตุที่ "แม่วัน" ใช้การทับศัพท์ในลักษณะต่างๆ ดังกล่าว อาจสืบเนื่องมาจากความเป็นลีลาเฉพาะตัวของ "แม่วัน" เอง และการแปลในสมัยนั้น (พ.ศ. 2443) อาจมีข้อจำกัดคือยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ต่างๆ แทนคำที่มาจาก

ภาษาต่างประเทศเป็นที่แน่ชัด ดังที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542: 175) ได้กล่าวถึงงานบัญญัติศัพท์ในสังคมไทยที่มีหลักฐานปรากฏว่าได้เริ่มทำอย่างเป็นทางการในยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. 2485 ส่วน "ว.วินิจฉัยกุล" จะไม่ใช้คำทับศัพท์สำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงในภาษาไทยได้ ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาต่างประเทศปะปนกับภาษาไทย ตามหลักการแปลที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในปัจจุบัน นอกจากนี้ "ว.วินิจฉัยกุล" ยังได้ใช้การทับศัพท์สำหรับคำที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทย ซึ่งจะเป็นการถ่ายเสียงชื่อเฉพาะตรงตามต้นฉบับ และมีการใช้คำทับศัพท์ตามที่นิยมใช้ในปัจจุบัน ส่วนในเรื่องการแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบนั้น "แม่วัน" มักจะใช้วิธีแปลโดยเทียบเคียงสำนวนไทยและแปลโดยตีความ เพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจง่ายและชัดเจน ซึ่งแตกต่างจาก "ว.วินิจฉัยกุล" ที่มักจะใช้วิธีแปลแบบตรงตัว เพื่อเป็นการรักษาความหมายและลีลาการเขียนตามต้นฉบับ

4.2 การแปลในระดับประโยค

เชวง จันทรเขตต์ (2528: 35) ได้กล่าวไว้ว่า “ประโยคได้แก่หมู่คำที่แสดงความคิดได้สมบูรณ์” โดยทั่วไปประโยคจะแบ่งออกเป็นสองภาค คือ ภาคประธาน และ ภาคแสดงหรือภาคกริยา โครงสร้างของประโยคในภาคภาษาอังกฤษและภาคภาษาไทยแตกต่างกันในการแปลข้อความ ผู้แปลควรมีความเข้าใจหลักเกณฑ์ของโครงสร้างพื้นฐานของทั้งสองภาษาเป็นอย่างดี จึงจะทำให้การแปลสามารถสื่อความหมายได้เหมาะสมและตรงตามต้นฉบับที่สุด

ในการเปรียบเทียบกลวิธีการแปลในระดับประโยคของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ในที่นี้ ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 หัวข้อคือ การแปลรูปประโยคกรรมวาจก และการเรียงคำในประโยค ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 การแปลรูปประโยคกรรมวาจก

ในภาษาอังกฤษมีความนิยมใช้รูปประโยคกรรมวาจกกันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องการเน้นถึงสิ่งที่ถูกกระทำมากกว่าผู้กระทำ หรือในกรณีที่ไม่น่าจำเป็นจะต้องกล่าวถึงผู้กระทำ แต่สำหรับภาษาไทยนั้น การใช้รูปประโยคกรรมวาจกมักถูกมองว่าเป็นอิทธิพลของโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ นอกจากนั้นการผูกประโยคในภาษาไทยจะหลีกเลี่ยงโครงสร้าง “ถูก+กริยา”

กับการกระทำที่ถือว่าเป็นสิ่งดีหรือประโยคมีความหมายในเชิงบวก ดังนั้นในการแปลจึงอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปประโยคหรือตัดแปลงถ้อยคำบ้าง เพื่อให้เป็นรูปแบบภาษาไทยที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

การแปลประโยคกรรมวาทที่พบในงานแปลเรื่อง “ความพยายาม” ส่วน “แม่วัน” และ ส่วน “ว.วินิจฉัยกุล” ผู้แปลทั้งสองท่านมีการใช้กลวิธีต่างๆ ทั้งการคงรูปประโยคกรรมวาท และการปรับให้เป็นรูปประโยคธรรมดา โดยการแปลในบางประโยคอาจใช้วิธีเดียวกัน แต่ในบางประโยคอาจใช้วิธีต่างกัน ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้แปล ที่จะเลือกใช้วิธีแปลให้สอดคล้องกับความหมายของประโยค และ เหมาะสมกับการผูกประโยคภาษาไทย ตามตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างที่ 37

The plague touched him in the morning- before sunset he **was nailed up** and put down in his big family vault. (Corelli: 42)

อ้ายตัวห่ามันจงในเวลาเช้า ก่อนพระอาทิตย์ตกชิ **เอาลงโลงตีตะปูปังปัง** หามไปฝังในหองซู้ของปู่ย่าแล้ว (“แม่วัน”: 68)

ไอ้โรคห่ามันจุ่มโงมเข้ามาตอนเช้า พอตะวันยังไม่ทันตกดินเลย **ถูกหามใส่โลงตอกตะปู** เอาเข้าสุสานของปู่ย่าตาทวดไปเสียแล้ว นำเวทนา! (“ว.วินิจฉัยกุล”: 59)

ในตัวอย่างที่ 37 บทแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” มีการใช้รูปกรรมวาทเหมือนในต้นฉบับ โดยละคำว่า “เขา” ซึ่งเป็นประธานและเป็นผู้ถูกกระทำ และยังหลีกเลี่ยงกริยาเดิม คือไม่แปล “was nailed up” ตรงตัวว่า “ถูกตอกตะปู” แต่ใช้ว่า “ถูกหามใส่โลง” แทน เพื่อไม่ให้ความหมายบิดเบือนไปจากต้นฉบับ การใช้รูป ถูก+กริยา ในที่นี้สามารถสื่อความได้อย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการใช้ในภาษาไทย ที่มักจะใช้รูป ถูก + กริยา กับประโยคที่มีความหมายในเชิงลบ ส่วนบทแปลของ “แม่วัน” จะเป็นการปรับรูปประโยคเป็นกรรตุวาท แต่มีการหลีกเลี่ยงความหมายของกริยาเดิมเช่นเดียวกับ “ว.วินิจฉัยกุล” โดยใช้คำว่า “เอาลงโลง” แทน ซึ่งสามารถสื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับการแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” และทำให้ประโยคแปลอ่านง่ายเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 38

But how I blessed their wretched construction! **Had I been laid** in a stronger casket, who knows if even the most desperate frenzy of my strength might not have proved unavailing! (Corelli: 22)

ข้าพเจ้าออกขอบใจตาช่างต่อโลงเลวทรามชนิดนี้ขาย เพราะว่าถ้าหากเขาเอาข้าพเจ้าใส่ในหีบอย่างแน่นหนาดีสมแก่เกียรติยศแล้ว โหนเลยจะกระทุ้งทุบสลักหักพังได้ ให้มีแรงเท่าข้างสารก็ทุบมือหักเปล่า ("แม่วัน": 39)

แต่กลับกลายเป็นโชคดีของข้าพเจ้าไป **หากว่าถูกหามลงโลงที่แข็งแรงแน่นหนากว่านี้** แล้วไซ้ ข้าพเจ้าคงดิ้นหลุดออกมาไม่ได้ แล้วคงจะดิ้นทรนทรายตายไปอย่างทุเรศ ("ว.วินิจนัยกุล": 32)

ตัวอย่างที่ 38 “แม่วัน” แปลโดยการปรับใช้เป็นรูปประโยคกรตุวจาก โดยกำหนดผู้กระทำ “เขา” ซึ่งในต้นฉบับละเอาไว้ มาเป็นประธานในประโยค การใช้คำว่า “เขา” มากล่าวเป็นประธานซึ่งไม่เฉพาะเจาะจงเช่นนี้ มักใช้กันในภาษาพูด ดังนั้นประโยคนี้อาจมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก ส่วน “ว.วินิจนัยกุล” จะแปลโดยคงลักษณะประโยคกรตุวจาก การแปลโดยใช้รูปประโยค “ถูก+กริยา” ของ “ว.วินิจนัยกุล” นี้สอดคล้องกับธรรมเนียมการใช้ภาษาของคนไทยในปัจจุบัน ที่นิยมใช้รูปประโยคแบบนี้ในความหมายเชิงลบ เป็นที่สังเกตว่า ความหมายของประโยคตัวอย่างที่ 37-38 หมายถึงการบรรจุศพเหมือนกัน ซึ่ง “แม่วัน” จะไม่ใช่คำว่า “ถูกหามลงโลง” แต่ใช้คำว่า “เอาลงโลง” ทั้งสองครั้ง ในขณะที่ “ว.วินิจนัยกุล” จะแปลโดยใช้รูปประโยค “ถูก+กริยา” ข้อแตกต่างด้านกลวิธีการแปลของทั้งสองท่านในจุดนี้ สามารถชี้ให้เห็นถึงการไม่นิยมใช้รูปประโยคกรตุวจากในภาษาไทยยุคอดีต แต่กลายเป็นที่ยอมรับและใช้กันมากขึ้นในปัจจุบัน

ตัวอย่างที่ 39

‘I esteem myself most fortunate to have met you! **Your arrival has already been notified to us** by the *avant-courier* of the fashionable intelligence, so that we are well aware,’ here laughing lightly, ‘of the distinctive right you have to a hearty welcome in Naples...’ (Corelli: 108)

เขาพูด “ การที่ได้พบท่านวันนี้ ต้องถือเอาว่าเป็นโชคลาภอย่างประเสริฐ! เรื่องที่ท่านจะมายังเมืองนี้นั้นทราบเสียมานานแล้ว หนังสือพิมพ์มันลงออกแซ่ไป...” (“แม่วัน”: 122)

“ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มาพบท่าน... เราที่นี่ได้ทราบข่าวเรื่องท่านกลับมาพักที่เนเปิลส์จากข่าวสังคมแล้วละครับ แล้วก็รู้สึกยินดี...” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 149)

ตัวอย่างที่ 39 จากต้นฉบับ “Your arrival has already been notified to us” ผู้แปลทั้งสองท่านได้แปลโดยปรับให้เป็นรูปประโยคกรรตุวาท โดย “แม่วัน” จะเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ แต่ละคำแสดงกรรตุวาท “ถูก” และละคำว่า “เรา” ซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมในประโยคต้นฉบับ ได้ประโยคแปลว่า “เรื่องที่ท่านจะมายังเมืองนี้นั้น(ถูกเรา)ทราบเสียมานานแล้ว” การเรียงคำโดยนำเอากรรมรอง “เรื่องที่ท่านจะมายังเมืองนี้” ขึ้นต้นประโยคนั้น เป็นโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ด้วยเหตุนี้ประโยคแปลที่ได้จึงไม่สละสลวยเท่าที่ควร ส่วนการแปลโดยปรับประโยคให้เป็นรูปกรรตุวาทของ “ว.วินิจฉัยกุล” จะมีการระบุผู้กระทำ “เรา” และวางอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยค และ เรียงคำในประโยคในลักษณะ ประธาน+กริยา+กรรม ซึ่งสอดคล้องกับการผูกประโยคตามหลักภาษาไทย ดังบทแปล “เราที่นี่+ได้ทราบ+ข่าวเรื่องท่านกลับมา” ดังนั้นประโยคแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” จึงสื่อความเข้าใจได้ง่ายและสละสลวยกว่า “แม่วัน”

ตัวอย่างที่ 40

I am told that in England the principle sight on Christmas-eve are the shops of the butchers and poulterers hung with the dead carcasses of animals newly slaughtered, in whose mouths are thrust bunches of prickly holly, at which agreeable spectacle the passers-by gape with gluttonous approval. (Corelli: 222)

คนที่เขาเคยไปเมืองอังกฤษมาบอกว่า ในเมืองอังกฤษราวเทศกาลตรุษฝรั่งแล้ว สิ่งที่น่าฟังดู ฟังชมมากที่สุดคือร้านฆ่าสัตว์ขาย อันเต็มไปด้วยซากศพของไก่ทุกชนิด แขนงห้อยเอาศิระลง ในปากไก่นั้นๆ มีพวงดอกเหงือกปลาหมอบ้าง มีใบเหงือกปลาหมอบ้าง ประดับประดาอย่างหรูหราตามความนิยมของเขา ถัดแถวชั้นไก่อลงมาก็ถึงแกะซึ่งฆ่าแหละแล้วแขวนผึ่งลมไว้ และยังมีโคชำแหละ

ฝั่งไว้อย่างแกะอีกหลายตัว กระทำให้ผู้เดินผ่านไปทางหน้าร้านนี้ก็อยากลิ้มรส (ถ้าเป็นไทยก็ต้องพานกล้วยหอม) ("แม่วัน": 244)

ข้าพเจ้าเคยได้ยินมาว่า ในประเทศอังกฤษนั้น สิ่งที่เห็นสะดุดตาที่สุดในวันก่อนคริสต์มาสคือร้านขายเนื้อและร้านขายเบ็ดไก่อ่างพากันเอาซากสัตว์ที่ถูกเชือดใหม่ๆ มาแขวนกันไว้โดงเตงไปหมดเพื่อขายลูกค้า ในปากของเจ้าสัตว์เหล่านั้นยังไว้ด้วยลูกซอลลิ่มีหนาม เพื่อต่อสายตาลูกค้าให้พากันมาดู อย่างพอกพองใจก่อนจะซื้อไปเป็นอาหารพิเศษในเทศกาลนั้น ("ว.วินิจัยกุล": 304)

ตัวอย่างที่ 40 ผู้แปลทั้งสองท่านแปลประโยคต้นฉบับโดยการปรับให้เป็นกรรตุจากโดย "แม่วัน" ใช้การปรับบทโดยเพิ่มนามวลี “คนที่เขาเคยไปเมืองอังกฤษ” ซึ่งเป็นผู้กระทำเข้ามาเป็นประธานในประโยค กระทำกริยา “บอก” ทำให้ประโยคไม่ติดโครงสร้างภาษาอังกฤษ อ่านเข้าใจง่าย แต่ก็เป็นการแปลที่ให้ความหมายเกินไปจากต้นฉบับ ส่วน "ว.วินิจัยกุล" แปลโดยหลีกเลี่ยงความหมายของกริยาเดิม “be told” หรือ “ถูกบอก” เป็น “ได้ยิน” และเปลี่ยนหน้าที่ของคำในประโยค คือคำว่า “us” จากทำหน้าที่เป็นกรรมในต้นฉบับมาเป็นประธานในฉบับแปล โดยใช้คำว่า “ข้าพเจ้า” ได้ประโยคแปลที่ว่า “ข้าพเจ้าเคยได้ยินมาว่า” ซึ่งเป็นการเรียบเรียงถ้อยคำที่เหมาะสมและสื่อความหมายได้ตรงกับต้นฉบับกว่าบทแปลของ "แม่วัน"

ตัวอย่างที่ 41

"You have your brig the 'Laura' still?" I asked him.

"Yes, eccellenza, the Madonna be praised! And **she has been newly rigged and painted**, and she is as trig and trim a craft as you can meet with in all the wide blue waters of the Mediterranean." (Corelli: 321)

ฉบับแปลของ “แม่วัน” ไม่มีการแปลข้อความจากต้นฉบับในตัวอย่างนี้

“ท่านยังเป็นนายเรือ “ลอรา” อยู่ใช่ไหม?” ข้าพเจ้าถาม

“ขอรับ นับว่ายังมีโชคอยู่ ตอนนี่เรือก็เพิ่งซ่อมแซมและทาสีใหม่ รับรองว่าไม่แพ้เรือลำไหนในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนนี้ทั้งสิ้นละขอรับ” ("ว.วินิจัยกุล": 434)

ตัวอย่างที่ 42

"So Wyvis has been shot?" I said, abruptly. (Corelli: 315)

ฉบับแปลของ “แม่วัน” ไม่มีการแปลข้อความจากต้นฉบับในตัวอย่างนี้

“วิวิธถูกยิงตายแล้วหรือ?” ข้าพเจ้าถามห้วนๆ (“ว.วินิจฉัยกุล”: 427)

ตัวอย่างที่ 41-42 “แม่วัน” ไม่ได้แปลข้อความตอนนี้ จึงทำให้ความหมายตามต้นฉบับสูญหายไป และไม่สามารถเปรียบเทียบได้ ส่วน “ว.วินิจฉัยกุล” ได้แปลประโยคเหล่านี้โดยในตัวอย่างที่ 42 มีการปรับเป็นรูปประโยคกรรตุจาก แต่ละคำว่า “ถูก” เพราะหากแปลเป็น “เรื่อก็เพิ่งถูกซ่อมแซมและทาสีใหม่” จะทำให้ประโยคไม่สละสลวย ดิฉันลักษณะโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เพราะความหมายของประโยคนี้เป็นกลาง ฉะนั้นจึงไม่ควรมีคำแสดงกรรมจาก “ถูก” หน้ากริยา ส่วนในตัวอย่างที่ 42 “ว.วินิจฉัยกุล” แปลโดยคงลักษณะกรรมจากไว้ตามต้นฉบับ และใช้รูป ถูก+กริยา เป็น “ถูกยิงตาย” ซึ่งสื่อความหมายได้ชัดเจน รวมทั้งเหมาะสมกับบริบทที่สื่อความไปทางลบ

ตัวอย่างที่ 43

"Ha, ha! you are caught!!" he exclaimed to me gayly. "You must know we planned this together, madame and I, just to take you by surprise. (Corelli: 130)

“ฮา ฮา ตกหลุม” เขาหันหน้ามาพูดแก่ข้าพเจ้าอย่างสนุก “ขอให้ท่านพึงเข้าใจเถอะว่าเรารู้กัน คิดแปลตอนนี้ไว้ตักท่าน แมตามกับฉันช่วยกันคิดทำให้ท่านประหลาดใจเล่นอย่างนั้นแหละ” (“แม่วัน”: 152)

“ฮะฮ้า! ท่านจนมุมเสียแล้วละครับ” เขาบอกอย่างแหม่มขึ้น “ท่านคงจะเดาได้นะครับว่า มาตามกับผมแอบนัดแนะกันเอาไว้เอง เพื่อจะให้ท่านประหลาดใจเล่น” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 181)

ตัวอย่างที่ 43 “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” แปลรูปประโยคกรรมาจก “you are caught” โดยปรับให้เป็นประโยคกรรตวจก และนำสำนวนมาใช้ถ้ายทอดความหมาย คือ “ตกหลุม” และ “จนมม” ตามลำดับซึ่งให้ความหมายได้อย่างกระชับและเหมาะสมกับบริบท ประโยคตัวอย่างข้างต้น หากแปลตรงตัวลงมาว่า “คุณถูกจับ” จะสื่อความผิดจากต้นฉบับไปทันที เพราะประโยคนี้ ผู้พูดต้องการบอกให้ทราบเพียงว่า ผู้ฟังหลงกลที่คิดวางแผนขึ้นเพื่อให้ประหลาดใจแล้วเท่านั้น ไม่ได้มีเจตนาในทางไม่ดี ดังนั้น การใช้สำนวนว่า “ตกหลุม” และ “จนมม” จึงสื่อความหมายได้ตรงกับต้นฉบับ และสอดคล้องกับความนิยมในการใช้ภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 44

Curious to see what it was, I descended cautiously and with some reluctance; it was the half of a thick waxen taper, such as are used in the Catholic ritual at the burial of the dead. No doubt **it had been thrown down** there by some careless acolyte, to save himself the trouble of carrying it after the service had ended. (Corelli: 29)

โดยความพิสวงว่าจะเป็นอะไรแน่ ข้าพเจ้าค่อยๆ ใต้ลงไปดูเห็นเป็นเทียนขี้ผึ้งสักครึ่งเล่ม ได้วางอยู่ เทียนนั้นเป็นเทียนชนิดอย่างพวกพระบาทหลวงถือนำศพเข้าฝัง นี่ชะดิชะร้ายพวกพระที่ถือเทียนศพเข้ามา เมื่อจากกลับขี้เกียจจะถือเอาเทียนกลับไปก็เหวียงทิ้งเสียตามข้างทางเดิน (“แม่วัน”: 48)

ข้าพเจ้าอยากรู้ว่ามันเป็นอะไร จึงค่อยๆ ก้าวลงบันไดอย่างระมัดระวังถึงขยาด ปรากฏว่ามันเป็นเทียนขี้ผึ้งสีขาวเล่มใหญ่เหลืออยู่ครึ่งเล่ม...เทียนชนิดที่ใช้จุดกันในขบวนศพของคริสตศาสนิกชน – นิกายโรมันคาธอลิก มันคงมากับขบวนแห่ศพของข้าพเจ้า ครั้นเขานำโลงมาเก็บไว้ในสุสานแล้ว หากกลับเณรผู้มั่งง่ายคนใดคนหนึ่งคงจะโยนทิ้งเอาไว้ จะได้ไม่ต้องถือกลับไปให้เปลืองแรง (“ว.วินิจัยกุล”: 41)

ตัวอย่างที่ 44 “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” แปลประโยค “it had been thrown down” โดยการปรับใช้รูปประโยคกรรตวจก เป็น “พวกพระ...เหวียงทิ้ง” และ “เณรผู้มั่งง่ายคนใดคนหนึ่งคงจะโยนทิ้ง” ตามลำดับ โดยนำผู้กระทำที่แท้จริงมาเป็นประธานของประโยคแทน “it” และ

ปรับกริยาให้เป็นรูปกรรตุวาก เพราะจะทำให้ประโยคมีความกระชับ ฟังรื่นหูว่าการแปลตรงตัวว่า “มันถูกโยนทิ้ง”

ตัวอย่างที่ 45

“...This morning she has been getting worse, and is in danger.”

"**A doctor has been sent** for, of course?"

"Yes, eccellenza. So Giacomo said. But--" (*Corelli*: 173)

“...ยายพี่เลี้ยงแกว่ๆ เห็นจะไม่เป็นไร ครั้นตกเข้าตอนเช้านี้สิเพียบแปล้ ค่อนข้างจะเป็นรองเสียแล้ว”

“**มิได้ตามหมอดอกหรือ?**”

“ได้ตามขอรับ เกียโซโมว่าได้ตามหมอ แต่” (“แม่วัน”: 209)

“...พอเข้าก็อาการหนักเสียแล้ว...ตอนนี้ท่าจะไม่สู้ดีเสียแล้วละครับ”

“**มิใคร่ไปตามหมอมารหรือยัง?**”

“ไปตามแล้วขอรับได้เท่า เกียโซโมบอกอย่างนั้น แต่ว่า...ง่า...” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 237)

ตัวอย่างที่ 45 ผู้แปลทั้งสองท่านแปลประโยคกรรตุวากโดยการปรับให้เป็นรูปประโยคกรรตุวาก โดยใช้คำว่า “มิ” นำหน้าประโยค เพื่อหลีกเลี่ยงการระบุผู้กระทำอย่างเฉพาะเจาะจง และไม่ใช้ความหมายตามกริยากรรตุวากเดิม คือ “be sent” หรือ “ถูกส่ง” แต่ใช้คำกริยา “ตาม” แทน ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับความนิยมของคนไทย และเป็นการสื่อความหมายได้ตรงตามต้นฉบับเช่นเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 46

In a little while I knew everybody who was worth knowing in Naples; everywhere **my name was talked of**, my doings were chronicled in the fashionable newspapers; stories of my lavish generosity were repeated from mouth to mouth, and the most highly colored reports of my

immense revenues were whispered with a kind of breathless awe at every cafe and street corner.
(Corelli: 161)

ในช่วงเวลาไม่กี่มกน้อยข้าพเจ้ารู้จักคนที่สมควรจะรู้จักด้วยในเมืองเนเปิลส์จนหมดไม่ว่าในที่แห่งใดสถานใด มีแต่ผู้กล่าวขวัญถึงข้าพเจ้า จะกระดิกตัวไปข้างไหนสักหน่อย ทำอะไรสักนิดคงต้องมีในหนังสือพิมพ์ ความโอบอ้อมอารีที่ได้แผ่อำไปนั้น พุดซ้าซากอยู่กับปากมนุษย์ คนนี้พุดแล้วคนนั้นแล้วคนโน้น และคนหนึ่งๆ มิใช่จะพุดครั้งคราวเดียว ชื่อเสียงดังเลี่ยยิ่งกว่าปิ่นยังเที่ยงหลายเท่า ("แม่วัน": 196)

ในเวลาที่มีอำนาจ ข้าพเจ้าก็กลายเป็นคนที่รู้จักกันดีในหมู่ผู้ดีชั้นสูงชาวเนเปิลส์ ชื่อเสียงเริ่มเป็นที่กล่าวขวัญถึงจนติดปาก จะทำอะไรสักนิด ข่าวดังในหนังสือพิมพ์ก็เอาไปลง ความใจกว้างของข้าพเจ้าเป็นที่กล่าวขวัญกันจนติดปาก โดยเฉพาะเรื่องเงินๆ ทองๆ ที่จับจ่ายอย่างไม่อันแล้ว เป็นที่ลือกันทุกหัวระแหงทีเดียว ("ว.วินิจฉัยกุล": 221-222)

ตัวอย่างที่ 46 เป็นการแปลประโยคกรรมวาทให้เป็นรูปกรรตุวาท โดย "แม่วัน" ใช้คำว่า "มี" นำหน้าประโยค เพื่อหลีกเลี่ยงการระบุผู้กระทำอย่างเฉพาะเจาะจง ส่วน "ว.วินิจฉัยกุล" จะหลีกเลี่ยงคำแสดงกรรมวาท "ถูก" โดยใช้คำว่า "เป็นที่" แทน แล้วเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ ซึ่งบทแปลทั้งสองสำนวน ก็สื่อความหมายได้ใกล้เคียงกันและมีความสละสลวยสอดคล้องกับบริบทเช่นเดียวกัน

ในเรื่องการแปลรูปประโยคกรรมวาท สังเกตได้ว่า "แม่วัน" จะหลีกเลี่ยงการใช้รูปประโยค "ถูก+กริยา" และปรับรูปประโยคให้เป็นกรรตุวาทแทน โดยการระบุผู้กระทำ ใช้คำว่า "มี" ขึ้นต้นประโยค เปลี่ยนความหมายของกริยาในประโยค หรือละคำแสดงรูปกรรมวาท ส่วน "ว.วินิจฉัยกุล" จะมีการพิจารณาความหมายของประโยคกรรมวาทว่าสื่อไปในทางดีหรือไม่ดี เพื่อเลือกใช้วิธีการแปลที่เหมาะสมและสละสลวย โดยหากประโยคสื่อความหมายไปในทางไม่ดี "ว.วินิจฉัยกุล" จะใช้รูปประโยค "ถูก+กริยา" แต่ถ้าประโยคสื่อความหมายเป็นกลางหรือเป็นไปในทางที่ดี ก็จะปรับใช้รูปประโยคกรรตุวาท โดยใช้วิธีระบุผู้กระทำ ใช้คำว่า "มี" ขึ้นต้นประโยค เปลี่ยนความหมายของกริยาในประโยค หรือละคำแสดงรูปกรรมวาท ซึ่งเป็นวิธีการที่คล้ายคลึงกับ "แม่วัน" ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางภาษาที่อาจเกิดขึ้นจากโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ และเพื่อการสื่อความหมายที่เข้าใจง่าย

การที่ “แม่วัน” หลีกเลี่ยงการใช้รูปประโยคกรรมวาจก “ถูก+กริยา” ไม่ว่าจะประโยคจะมีความหมายในเชิงลบหรือไม่ อาจเป็นเพราะรูปประโยคเช่นนี้ไม่เป็นที่ยอมรับในยุคอดีต แต่ในทางตรงกันข้าม กลับมีการใช้มากขึ้นในปัจจุบัน ดังที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542: 133) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ‘ภาษาในสังคมไทย’ ว่า “ประโยค ถูก เป็นรูปประโยคที่เริ่มมีใช้ในภาษาไทยตั้งแต่ประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนเป็นสังคมสมัยใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ก่อนหน้านั้นไม่มีปรากฏในภาษาไทย ด้วยเหตุนี้เอง หลายคนจึงเห็นว่าลักษณะนี้เป็นรูปแบบสมัยใหม่ในภาษาไทย และรู้สึกไม่คุ้นเคย และไม่อยากจะยอมรับประโยค ถูก ดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากการที่มีคำวิพากษ์วิจารณ์ว่าประโยคเช่นนั้น “ไม่ใช่ไทยแท้” เรื่อยมาจนปัจจุบัน แต่ที่น่าสนใจก็คือ รูปแบบนี้ได้ใช้มากขึ้นเป็นลำดับ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน”

4.2.2 การเรียงคำในประโยค

ในการแปลนวนิยาย การเรียงคำในประโยคเป็นข้อที่ควรคำนึงถึงอย่างมาก เนื่องจากวิธีการเรียงคำมีผลต่อการทำให้ประโยคในบทแปล มีลักษณะเป็นภาษาไทยที่ถูกต้อง สละสลวยเข้าใจง่าย และสามารถถ่ายทอดรสชาติและอารมณ์ได้ทัดเทียมต้นฉบับ ความสำคัญดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นที่หอมหวล ชื่นจิตร (2527: 36) ได้เสนอไว้ว่า “รูปประโยคที่เกิดจากความสัมพันธ์ของคำในภาษาต่างๆ นั้น แตกต่างกันไปตามไวยากรณ์ของแต่ละภาษา ในกรณีที่ประโยคของภาษาดั้งเดิมมีโครงสร้างเป็นรูปแบบเดียวกับภาษาเป้าหมาย การถ่ายทอดย่อมไม่มีปัญหา หรือรูปประโยคหนึ่งในภาษาดั้งเดิม มีรูปประโยคในภาษาเป้าหมายที่มีความหมายเทียบเท่ากันได้หลายรูปประโยค ผู้แปลก็มีโอกาสเลือกได้ แต่ปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อภาษาเป้าหมายไม่มีประโยคในรูปแบบนั้น และผู้แปลมักนำอิทธิพลของโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาดั้งเดิมเข้ามาเหนือภาษาเป้าหมาย”

สำหรับบทแปลเรื่อง “ความพยายาม” ทั้งสำนวน “แม่วัน” และสำนวน “ว.วินิจฉัยกุล” ต่างก็มีทั้งการใช้รูปแบบการเรียงคำในประโยคเหมือนกับต้นฉบับ และการปรับวิธีเรียงคำในประโยคให้ต่างจากต้นฉบับ โดยจะแสดงตัวอย่างในลักษณะต่างๆ ดังนี้

4.2.2.1 การคงลักษณะการเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ

การคงลักษณะการเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ เป็นการแปลที่รักษาความหมายและโครงสร้างประโยคภาษาต้นฉบับไว้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 47

They brought **the little one** to me in the shaded veranda where I sat at breakfast with Guido--**a tiny, almost shapeless bundle, wrapped in soft cashmere and old lace.** (Corelli: 9)

นางนมได้นำเอาเด็กน้อยนั้นมายังข้าพเจ้า ในขณะที่นั่งรับประทานอาหารเช้าอยู่กับกิโดที่ระเบียงเรือน กะจ้อยร่อนนิค มีผ้าผ่อนอย่างดีพันอยู่ออกรูปร่าง ("แม่วัน": 16)

เขาพาลูกน้อยมาส่งให้ข้าพเจ้าที่เฉลียงอันร่มรื่น ซึ่งข้าพเจ้ากำลังรับประทานอาหารเช้าอยู่กับกิโด – ร่างกะจ้อยร่อนเกือบจะดูรูปร่างไม่ออก ห่อหุ้มด้วยผ้าแคชเมียร์อ่อนนุ่ม และระบายลูกไม้ของเก่าโบราณ ("ว.วินิจัยกุล": 12)

ตัวอย่างที่ 47 พบว่า “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” ต่างคงลักษณะการเรียงคำในประโยคหรือลำดับความคิดในประโยคเหมือนในต้นฉบับ คือมีการวางกลุ่มคำคุณศัพท์ “กะจ้อยร่อนนิค มีผ้าผ่อนอย่างดีพันอยู่ออกรูปร่าง” และ “ร่างกะจ้อยร่อนเกือบจะดูรูปร่างไม่ออก ห่อหุ้มด้วยผ้าแคชเมียร์อ่อนนุ่ม และระบายลูกไม้ของเก่าโบราณ” แยกห่างจากคำนามหลัก “เด็กน้อย” และ “ลูกน้อย” ตรงตามต้นฉบับทุกประการ เพื่อรักษาลีลาการเขียนตามต้นฉบับ การแปลอย่างตรงตัวของผู้แปลทั้งสองท่านเช่นในกรณีนี้ ทำให้การเข้าใจความหมายของประโยคทำได้ค่อนข้างยาก เพราะประโยคแปลมีลักษณะเป็นโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เมื่ออ่านแล้วจะรู้สึกสะดุด เนื่องจากการผูกประโยคในภาษาไทยนิยมวางส่วนขยายอยู่ติดกับคำนามหลักเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ประโยคนี้อาจปรับวิธีเรียงคำหรือลำดับความคิดใหม่ให้สื่อความหมายแจ่มชัดขึ้นได้เป็น “ขณะที่ข้าพเจ้ากำลังรับประทานอาหารเช้าอยู่กับกิโดที่เฉลียงอันร่มรื่น นางนมได้พาลูกน้อยตัวกะจ้อยร่อนมาส่งให้ข้าพเจ้า ตัวลูก ห่อหุ้มด้วยผ้าแคชเมียร์อ่อนนุ่ม และระบายลูกไม้ของเก่าโบราณ” เนื่องจากกลุ่มคำที่มาขยายคำนาม “ลูกน้อย” นั้นค่อนข้างยาว จึงปรับด้วยการแยกประโยคใหม่ โดยเพิ่มคำว่า “ตัวลูก” เป็นประธานของประโยค แล้วนำกริยาวิเศษณ์วลีเดิมวางต่อท้ายเพื่อทำหน้าที่ขยายความได้อย่างชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ 48

In this retreat I lived at peace for some happy years, surrounded by books and pictures, and visited frequently by friends--**young men whose tastes were more or less like my own**, and who were capable of equally appreciating the merits of an antique volume, or the flavor of a rare vintage. (Corelli: 4)

ในที่แห่งนี้ข้าพเจ้ามีความสุขเป็นหลายปี ในท่ามกลางหนังสือและรูปภาพ และมีเพื่อนฝูงไปมาหาสู่เนื่องๆ **พวกคนหนุ่มเหล่านั้นล้วนมีความประพฤติไม่มากก็น้อยคล้ายกับความประพฤติของข้าพเจ้า** เป็นผู้ที่เพลิดเพลินในหนังสือเก่าๆ (“แม่วัน”: 7)

ในสถานที่พำนักเช่นนี้แหละ ข้าพเจ้ามีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขมาเป็นเวลาหลายปี แวดล้อมด้วยหนังสือและภาพวาด มีมิตรสหายแวะมาเยือนบ่อยครั้ง **ล้วนแต่เป็นชายหนุ่มผู้มีรสนิยมคล้ายคลึงกับข้าพเจ้าไม่มากก็น้อย** และเป็นผู้ที่รู้ค่าของหนังสือตำราโบราณ หรือตุ๊กใจรสเหล้าองุ่นเก่าแก่เช่นเดียวกับข้าพเจ้าเหมือนกัน (“ว.วินิจฉัยกุล”: 5-6)

ตัวอย่างที่ 48 ถึงแม้ว่าบทแปลของผู้แปลทั้งสองท่านต่างสื่อความหมายได้ครบถ้วนตรงตามต้นฉบับ แต่ “แม่วัน” ได้คงลักษณะการเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ ในขณะที่ “ว.วินิจฉัยกุล” ปรับระเบียบวิธีเรียงคำให้เหมาะสมกับความนิยมในภาษาไทย กล่าวคือ “แม่วัน” วางส่วนขยาย “ไม่มากก็น้อย” หน้าคำที่ถูกขยาย “คล้าย” ตามแบบภาษาอังกฤษ แต่ “ว.วินิจฉัยกุล” วางส่วนขยายไว้หลังคำที่ถูกขยาย ดังนั้นในกรณีนี้บทแปลของ “แม่วัน” จึงไม่ลื่นไหล และเข้าใจได้ยากกว่าบทแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล”

ตัวอย่างที่ 49

Satisfied with my own self-reasoning I made no attempt to follow Guido in his walk--I let him go on his way unconscious of my existence.(Corelli: 61)

เมื่อพอใจในการคำริชของตนเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็มิได้ออกเดินตามกิโดไป ต่อพลบค่ำจึงจะไปหา (“แม่วัน”: 90-91)

ข้าพเจ้าลิดทบทวนหาเหตุผลได้จนเป็นที่พอใจ ก็เลยไม่ได้เรียกกิดอให้หยุด ปล่อยให้เขาเดินผ่านไป โดยไม่รู้เลยว่าข้าพเจ้านั่งอยู่ตรงนั้น ตั้งใจว่าจะรอนคำ...แล้วจะรออธิบายให้ฟังทุกอย่างจนสิ้นเรื่องสิ้นราว ("ว.วินิจัยกุล": 86-87)

ตัวอย่างที่ 49 เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่บทแปลของ “แม่วัน” มีการคงลักษณะการเรียงคำในประโยค โดยวางอนุประโยคที่ละประธานไว้หน้าหน้าประโยคหลัก ทำให้บทแปลมีโครงสร้างไวยากรณ์แบบภาษาอังกฤษที่มีการนำส่วนขยายไว้ต้นประโยค แล้วจึงกล่าวถึงประธานและกริยาหลักตอนหลัง ส่วนบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” ได้มีการปรับวิธีเรียงคำ โดยนำประธาน “ข้าพเจ้า” มาวางไว้ต้นประโยคตามหลักในการผูกประโยคภาษาไทย ทำให้อนุประโยคเดิมกลายเป็นประโยคหลัก อย่างไรก็ตาม ความหมายที่ได้ก็ไม่ผิดเพี้ยนไป แต่บทแปลจะมีความสละสลวยกว่าประโยคที่คงลักษณะการเรียงคำตามต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 50

Apologizing for interrupting the conversation, I lowered my voice to a persuasive tenderness as I addressed her.

"Cara, sposina mia! permit me to remind you of your promise." (Corelli: 371)

ข้าพเจ้าขอโทษในการที่ไปขัดต่อความสนทนาเช่นนั้น แล้วเสียงลงให้เบาเมื่อพูดแก่หล่อนเพื่อมิให้ใครได้ยิน

“แม่ยอดที่รัก ขอเตือนว่าอย่าลืมที่เราได้สัญญากันไว้” (“แม่วัน”: 329)

กล่าวขอโทษที่เข้ามาขัดจังหวะ ข้าพเจ้าก็มลงกล่าวอย่างอ่อนหวานกับภรรยา พูดเสียงให้เบาเพื่อไม่ให้ใครได้ยินถนัด

“ขอรัก ขอเตือนว่าอย่าลืมสัญญาที่ให้ไว้” (“ว.วินิจัยกุล”: 499)

ตัวอย่างที่ 50 แสดงให้เห็นถึงการคงลักษณะการเรียงคำในประโยคของ “ว.วินิจัยกุล” ซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกับการแปลของ “แม่วัน” ในตัวอย่างที่ 49 ที่ในช่วงอนุประโยคตอนต้นไม่มีการ

ระบุประธาน แต่มากล่าวถึงตอนหลังในประโยคหลัก ทำให้อ่อนประโยคฟังดูห้วน และถ้อยความไม่เชื่อมต่อกับประโยคหลักอย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 51

But fairest where all were fair, peerless in the exuberance of her triumphant vanity, and in the absolute faultlessness of her delicate charms, **was my wife**--the bride of the day, the heroine of the night. (Corelli: 362)

สวยที่สุดในพวกสวย วางท่าทางเก๋ที่สุดในพวกเก๋ สนทนาเพลิดเพลินในพวกสนทนาดี **คือภรรยาข้าพเจ้า** (“แม่วัน”: 316)

แต่คนที่งามที่สุดในบรรดาสาวงามเหล่านี้ สวยที่สุดด้วยความภาคภูมิใจในความงามของตน และหาที่ตำหนิมิได้แม้แต่ในเสนาห์กิริยาท่าทีของหล่อน **คือภรรยาของข้าพเจ้า** – เจ้าสาวในยามทิวา และนางเอกในยามราตรี (“ว.วินิจฉัยกุล”: 489)

ตัวอย่างที่ 52

And I led her on, too powerless to resist my force, too startled to speak--**on, on, on**, over the rank dewy grass and unmarked ancient graves--**on**, till the low frowning gate of the house of my dead ancestors faced me--**on, on, on**, with the strength of ten devils in my arm as I held her--**on, on, on**, to her just doom! (Corelli: 379)

เหนี่ยวหล่อนมาด้วยแรง ซึ่งจะขัดขึ้นไม่ได้ ซึ่งตกใจจะพูดไม่ออก **พามา มา มา** ตามหญ้าอันอับด้วยน้ำค้างผ่านที่ฝังศพมาหลายแห่ง **พามา มา มา** จนแลเห็นห้องซุ้มซึ่งฝังศพบุรพชนแห่งข้าพเจ้า **พามา มา มา** ด้วยกำลังอย่างที่ว่าผีมันเข้าสิงอยู่ได้สิบตน **พามา มา มา** ถึงที่ที่หล่อนได้ลงทะเบียนไว้แล้ว (“แม่วัน”: 341)

แล้วก็เหนี่ยวหล่อนมาด้วยแรง จนหล่อนไม่อาจขึ้นตัวได้ ซ้ำตกใจจนพูดไม่ออก – **เดินกันไป – เดินไป** ตามพื้นหญ้าที่ชุ่มน้ำค้าง มีหลุมศพที่ไร้ชื่อเจ้าของเรียงรายเป็นแถว – **เดินไปอีก** ถึง

ประตู่เหล็กของบุรพชนของข้าพเจ้าตั้งตระหง่านถึงมึงทึงอยู่ – ไปอีก – ไป – ไป ด้วยเรี่ยวแรงดั่งตีเข้า
 ลิงอยู่ถึงลิบตัว – ไป – ไปอีก – ไปอีก – ไปสู่ความวิบัติที่รอหล่อนอยู่แล้วอย่างสมควรได้รับ ("ว.
 วินิจฉัยกุล": 508)

ตัวอย่างที่ 51 – 52 เป็นบทแปลที่ผู้แปลทั้งสองท่านคงลักษณะการเรียงคำในประโยคตาม
 ต้นฉบับ ซึ่งสามารถถ่ายทอดบรรยากาศและเรื่องราวอย่างได้อรรถรส เนื่องจากประโยคต้นฉบับมี
 การเล่นคำโดยในตัวอย่างที่ 51 เป็นการขึ้นต้นประโยคโดยการนำกลุ่มคำคุณศัพท์ยาวๆ แสดงคุณ
 ลักษณะของนิรนา ซึ่งเป็นการเน้นลักษณะเหล่านั้นในเชิงประชดประชัน หากผู้แปลปรับรูปแบบ
 การนำเสนอความคิด เช่นให้คำว่า “ภรรยาของข้าพเจ้ามีลักษณะ...” ขึ้นต้นประโยค จะทำให้บท
 แปลเสียดสีหายไป เพราะจะดูเหมือนเป็นการบอกเล่าข้อมูลธรรมดา และในตัวอย่างที่ 52 ต้นฉบับ
 จะมีการเล่นคำโดยใช้คำซ้ำ “on, on, on” สื่อให้เห็นเรื่องราวที่ดำเนินต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ในบทแปล
 ของ “แม่วัน” ได้คงลักษณะการลำดับความคิด และใช้คำว่า “พา มา มา มา” ในการเล่นคำ ส่วนบท
 แปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” ก็มีลักษณะเดียวกัน และใช้คำว่า “ไปอีก- ไป- ไป” ในการเล่นคำ ซึ่งการ
 แปลอันประณีตของทั้งสองท่าน เป็นการถ่ายทอดความคิดที่ค่อยๆ หลั่งไหล สามารถเร้าอารมณ์ผู้
 อ่านให้รู้สึกอยากติดตามเรื่องราว และมองเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น

4.2.2.2 การปรับวิธีเรียงคำในประโยค

การปรับวิธีเรียงคำในประโยค เป็นวิธีการปรับบทแปลวิธีหนึ่ง ซึ่งผู้แปลจะใช้ในการแก้
 ปัญหาเมื่อโครงสร้างของประโยคในภาษาต้นฉบับไม่เป็นที่คุ้นเคยในหมู่อ่านงานแปล การปรับมี
 วัตถุประสงค์เพื่อการสื่อความหมายให้เข้าใจ และให้ลักษณะภาษาสละสลวย อ่านแล้วรื่นหู “แม่
 วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” มีการปรับวิธีเรียงคำในประโยคในลักษณะต่างๆ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 53

Obediently Vincenzo lifted the basket and bore it out of the room. **I was relieved when
 its fragrance and color had vanished.**(Corelli: 140)

วินเซนต์ โซยกกระเช้าผลไม้ ออกนอกห้องทันที เมื่อกลิ่นและสีของอันนั้นหายลับไปแล้ว
ข้าพเจ้าจึงค่อยบรรเทาซึ่งโทสะ ("แม่วัน": 163)

วินเซ็นโซริบเข้ามายกกระเช้าออกไปจากห้องทันทีด้วยท่าทางนอบน้อม **พอกลิ้นและสี
สดของของกำนัลพันตาไปเสียได้ ก็ค่อยหายใจสะดวกขึ้น** (“ว.วินิจฉัยกุล”: 194)

ตัวอย่างที่ 53 เป็นการปรับวิธีการเรียงคำในประโยคที่เหมือนกันของผู้แปลทั้งสองท่าน โดยในต้นฉบับจะเป็นการกล่าวถึง “ผลมาก่อนเหตุ” แต่ในฉบับแปลทั้งสองสำนวนเป็นการกล่าวถึง “สาเหตุก่อนผล” ซึ่งสอดคล้องกับการใช้ในภาษาไทย ส่วนในเรื่องของการถ่ายทอดความหมายนั้น ถึงแม้รูปแบบการนำเสนอความคิดในประโยคจะต่างไปจากต้นฉบับ แต่บทแปลของผู้แปลทั้งสอง ท่านต่างก็สื่อความได้ครบถ้วนตรงตามต้นฉบับทุกประการ

ตัวอย่างที่ 54

I had, **naturally**, a peculiarly soft voice and a rapid, yet clear, enunciation, and it was my habit, as it is the habit of almost every Italian, to accompany my words with the expressive pantomime of gesture. (Corelli: 96)

โดยธรรมชาติ เสียงของข้าพเจ้าเล็กและพูดเร็วแต่ทว่าชัดเจนชัดคำสระอักษร และเป็นธรรมเนียมของคนชาวอิตาลี ที่จะพูดยกมือยกไม้ใหญ่โตเพียงคอยกับเล่นละคร (“แม่วัน”: 114)

โดยธรรมชาติแล้ว ข้าพเจ้ามีเสียงแหลมพูดชัดเจนชัดคำและรวดเร็ว ประกอบด้วยกิริยา ท่าทีอย่างชาวอิตาลีทั่วไป คือเวลาพูดจะต้องยกมือยกไม้ใหญ่โตประกอบคำพูดเป็นประจำ (“ว.วินิจฉัยกุล”: 133)

ต้นฉบับในตัวอย่างที่ 54 มีการวางคำวิเศษณ์ “naturally” แทรกไว้กลางประโยค แต่ในฉบับแปลทั้งสอง ผู้แปลทั้งสองท่านได้ปรับให้มาขึ้นต้นประโยค เพื่อให้ประโยคแปลเป็นที่คุ้นหูและเข้าใจง่ายขึ้น ถึงแม้ว่าการขึ้นต้นประโยคด้วยคำวิเศษณ์จะดูเหมือนว่าได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษอยู่บ้าง แต่ก็เป็นที่ยอมรับในการใช้ภาษาไทยมากกว่าการวางคำวิเศษณ์แทรกไว้เป็นช่วงๆ กลางประโยค

ตัวอย่างที่ 55

"Loved him? No! Certainly not--nothing so strong as that! I liked him fairly--he bought several pictures of me--**a poor artist has always some sort of regard for the man who buys his work.** Yes, I liked him well enough--till he married." (Corelli: 113)

ก็ตอบว่า “รักเขา? ก็ดีนะซี! เปล่าเลย ถ้าว่าในส่วนชอบ ฉันก็ชอบเขาอยู่ ค่าที่ซื้อรูปฉันไปหลายรูปอยู่ เป็นธรรมดาอยู่เอง ที่ช่างอนาถอย่างฉันจะต้องชอบกับคนเจ้าจำนำดีๆ ไว้ว่าโดยแท้ที่จริงฉันชอบเขามากเทียว...จนเขามีเมีย” (“แม่วัน”: 130)

“รักหรือครับ ท่าน? เปล่าหรือครับ จะเรียกว่ารักคงไม่ได้ แต่ผมก็ค่อนข้างจะชอบเขา ก็เขาซื้อภาพวาดของผมไปตั้งหลายภาพ ช่างเขียนจนๆ ย่อมรู้สึกซาบซึ้งในใจคนที่ซื้องานของเขาไปเป็นธรรมดา เราชอบพอกันดี...ก่อนเขาจะแต่งงานไป” (“ว.วินิจัยกุล”: 157)

ตัวอย่างที่ 55 ผู้แปลทั้งสองท่านวางคำวิเศษณ์ “always” หรือ “เป็นธรรมดา” ไว้ในตำแหน่งที่ต่างกัน โดย “แม่วัน” ได้วางไว้ตอนต้นประโยค และ “ว.วินิจัยกุล” ได้วางไว้ตอนท้ายประโยค การสื่อความหมายของบทแปลทั้งสองไม่แตกต่างกัน แต่ในที่นี้ประโยคแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะมีความเป็นธรรมชาติแบบภาษาไทยปัจจุบัน

ตัวอย่างที่ 56

For a moment I was confused and knew not what to answer, but gathering my wits together I smiled and answered readily in the affirmative.(Corelli: 59)

ข้าพเจ้าจึง ไม่ทราบว่าจะตอบว่าอย่างไรอยู่สักครู่หนึ่ง ครั้นแล้วก็แสรังยิ้มแล้วตอบว่า “ก็ได้บ้าง” (“แม่วัน”: 87)

ชั่วขณะหนึ่งข้าพเจ้าออกจะงงงัน ไม่รู้จะตอบอย่างไรดี แต่พอนึกได้ก็ยิ้มตอบ แล้วตอบเออ อวรับคำไปตามเรื่อง (“ว.วินิจัยกุล”: 83)

ตัวอย่างที่ 56 “แม่วัน” มีการปรับให้ส่วนขยายหรือกาลวิเศษณ์วลี “อยู่สักครู่หนึ่ง” มาอยู่ตอนท้ายของประโยค ส่วน “ว.วินิจฉัยกุล” จะจัดเรียงคำนี้ไว้ตอนต้นประโยคตามต้นฉบับ ทำให้ประโยคแปลของ “แม่วัน” ตรงกับโครงสร้างของภาษาไทยมากกว่า

ตัวอย่างที่ 57

Needless to say, he became my slave—never was monarch better served than I—the very waiters hustled each other in a race to attend upon me, and reports of my princely fortune, generosity, and lavish expenditure, began to flit from mouth to month--which was the result I desired to obtain. (*Corelli*: 105)

การที่เจ้าของโฮเต็ลเป็นข้าพเจ้าเพียงไรนั้นไม่จำเป็นจะต้องอธิบาย เพราะใครๆ ก็ยอมรับอยู่แล้วว่าเงินเป็นแก้วสารพัดนึกในสมัยนี้ เชื่อได้แน่ว่าถึงจะเป็นเจ้าพระยาเสนาบดีมาอยู่ ก็นายโฮเต็ลคงจะไม่ไปปฏิบัติอย่างกระทำแก่ข้าพเจ้า (“แม่วัน”: 117)

ผลก็คือตาเจ้าของโรงแรมรับบริการข้าพเจ้าอย่างกุลิกุจอ ราวกับข้าพเจ้าก็ไม่ใช่คน ต่อให้พระราชาก็เห็นจะสู้ไม่ได้ ไม่ว่าข้าพเจ้าจะขยับตัวทำอะไร พนักงานรับใช้จะแย่งกันมาเสนอหน้ารับใช้กันสลอน เสียงเล่าลือแพร่สะพัดไปทั่วถึงทรัพย์สมบัติมหาศาลที่ข้าพเจ้าครอบครอง ความใจดีในการทิปอย่างไม้อื่น ตลอดจนการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยไปทุกสิ่งทุกอย่าง...เสียงเล่ากันปากต่อปาก ขยายกว้างไปอย่างรวดเร็ว สมใจข้าพเจ้าที่ต้องการให้เป็นเช่นนี้ทุกประการ (“ว.วินิจฉัยกุล”: 146)

ตัวอย่างที่ 57 วิเศษณ์วลี “Needless to say” นั้น “แม่วัน” แปลตรงตัวว่า “ไม่จำเป็นจะต้องอธิบาย” แต่ปรับวางไว้ในตอนท้ายของประโยคเพื่อให้ประโยคมีความสละสลวยเป็นสำนวนไทยขึ้น ส่วน “ว.วินิจฉัยกุล” ใช้ระเบียบวิธีเรียงคำอย่างต้นฉบับ แต่การแปลวิเศษณ์วลีนี้จะใช้วิธีตีความหมายของประโยคร่วมกับข้อความแวดล้อมที่มาก่อนหน้า แล้วนำคำเชื่อม “ผลก็คือ” มาปรับใช้ให้เข้ากับความหมายของเนื้อความตอนนี้ ถึงแม้ว่าบทแปลของทั้งสองท่านจะสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของประโยคโดยรวมได้ง่ายเหมือนกัน แต่การแปลของ “แม่วัน” ในที่นี้จะสื่อความหมายได้ตรงตามต้นฉบับมากกว่า

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ทั้ง “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” ต่างก็มีการใช้วิธีเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ และ การปรับระเบียบวิธีเรียงคำในประโยค โดยการคงลักษณะการเรียงคำไว้ตามต้นฉบับ จะทำเพื่อรักษาทำนองการเขียนและรสชาติอารมณ์ตามต้นฉบับ ส่วนการปรับวิธีเรียงคำในประโยค มักมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อ่านแปลมีความกระชับ สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน และเหมาะสมกับความนิยมในการใช้ภาษาไทย

ในการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปลในระดับประโยคของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” สามารถแสดงผลให้เห็นเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2: เปรียบเทียบกลวิธีการแปลในระดับประโยคของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล”

กลวิธีการแปลของ “แม่วัน”	กลวิธีการแปลของ “ว.วินิจัยกุล”
<p>1. การแปลประโยคกรรมวาจก</p> <ul style="list-style-type: none"> - แปลเป็นประโยคกรรตุวาจกโดยการระบุผู้กระทำ - แปลเป็นประโยคกรรตุวาจกโดยใช้คำว่า “มี” ขึ้นต้นประโยค - แปลเป็นประโยคกรรตุวาจกโดยเปลี่ยนความหมายของกริยาในประโยค - แปลเป็นประโยคกรรตุวาจกโดยการละคำแสดงรูปกรรมวาจก 	<p>1. การแปลประโยคกรรมวาจก</p> <ul style="list-style-type: none"> - แปลเป็นประโยคกรรมวาจกโดยใช้รูปประโยค “ถูก+กริยา” - แปลเป็นประโยคกรรตุวาจกโดยการระบุผู้กระทำ - แปลเป็นประโยคกรรตุวาจกโดยใช้คำว่า “มี” ขึ้นต้นประโยค - แปลเป็นประโยคกรรตุวาจกโดยเปลี่ยนความหมายของกริยาในประโยค - แปลเป็นประโยคกรรตุวาจกโดยการละคำแสดงรูปกรรมวาจก
<p>2. การเรียงคำในประโยค</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ - การปรับวิธีเรียงคำในประโยค 	<p>2. การเรียงคำในประโยค</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ - การปรับวิธีเรียงคำในประโยค

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า กลวิธีการแปลในระดับประโยคของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” มีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ในการแปลประโยคกรรมวาจก ผู้แปลทั้งสองท่านมีการใช้วิธีแปลเป็นรูปประโยคกรรมวาจกโดยการระบุผู้กระทำ ใช้คำว่า “มี” ขึ้นต้นประโยค เปลี่ยนความหมายของกริยาในประโยค และการละคำแสดงรูปกรรมวาจก เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษาจากโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาต้นฉบับ แต่สำหรับการแปลโดยการคงลักษณะกรรมวาจกโดยใช้รูปประโยค “ถูก+กริยา” เมื่อความหมายของประโยคสื่อไปในทางลบ จะพบในบทแปลสำนวน “ว.วินิจฉัยกุล” เท่านั้น ซึ่งนับเป็นกลวิธีเฉพาะตัวที่แตกต่างกันของผู้แปลทั้งสองท่าน เนื่องมาจากในยุคที่ “แม่วัน” แปล รูปประโยคกรรมวาจกนั้นเป็นรูปแบบสมัยใหม่ในภาษาไทย การใช้รูปประโยคนี้จึงยังไม่เป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับเท่าไรนัก แต่สำหรับในปัจจุบัน การใช้รูปประโยคกรรมวาจกได้แพร่หลายขึ้นมาก และถือว่าการใช้รูปประโยค “ถูก+กริยา” กับข้อความที่มีความหมายเชิงลบ เป็นการใช้ภาษาที่เหมาะสม ส่วนในเรื่องของการเรียงคำในประโยค ทั้ง “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ต่างก็มีวิธีการแปลโดยคงลักษณะการเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ เพื่อรักษาท่าทางทำนองการเขียนตามต้นฉบับ และการแปลโดยปรับลักษณะการเรียงคำในประโยคเพื่อให้บทแปลอ่านได้เข้าใจชัดเจนขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่ผู้แปลทั้งสองจะพิจารณาเลือกใช้แต่ละวิธีการให้เหมาะสมกับเนื้อความแต่ละตอนเช่นเดียวกัน

4.3 การแปลในระดับย่อหน้า

ในความเห็นของ ละเอียด โปษยกฤษณะ (2541: 80) ย่อหน้า หมายถึง ความเรียงเรื่องสั้นๆ เรื่องหนึ่ง ซึ่งรวมประโยคหลายๆ ประโยคที่มีข้อความมุ่งสู่จุดเดียว การแบ่งย่อหน้าจะช่วยให้ผู้อ่านจับความคิดได้ง่าย เข้าใจได้รวดเร็ว เพราะเป็นการแสดงให้ทราบว่าหมดข้อความตอนหนึ่ง

ในการศึกษาเปรียบเทียบการนำเสนอ ความคิดในระดับย่อหน้าที่พบในบทแปลเรื่อง “ความพยายาม” ทั้งสองฉบับ พบว่ามีการปรับการจัดย่อหน้าที่แตกต่างไปจากต้นฉบับอยู่ 2 ลักษณะคือ การจัดย่อหน้าใหม่จากย่อหน้าเดียวมาเป็นหลายย่อหน้า และ การจัดย่อหน้าใหม่จากหลายย่อหน้ามาเป็นย่อหน้าเดียว

4.3.1 การจัดย่อหน้าใหม่จากย่อหน้าเดียวมาเป็นหลายย่อหน้า

จากการศึกษาด้านฉบับ ผู้วิจัยพบว่ามีย่อหน้าขนาดยาวปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นลีลาการเขียนของผู้ประพันธ์ที่มักใช้พรรณนาโวหารอันประกอบไปด้วยส่วนขยายยาวๆ ในการบรรยายฉาก เหตุการณ์ ความรู้สึกของตัวละคร ตลอดจนรวมเอาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องต่างๆ มากล้นแทรกในเชิงเปรียบเทียบเสียดสีประชดประชันอยู่เสมอ ซึ่งเมื่อข้อความยาวๆ หลายข้อความ ประกอบกันเข้าก็รวมเป็นย่อหน้าที่มีขนาดยาว และบางครั้งทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจความหลักและติดตามเรื่องได้ยาก

ด้วยเหตุนี้ ในบทแปลของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” จึงมีการจัดย่อหน้าใหม่ด้วยการแบ่งย่อหน้าเดียวมาเป็นหลายย่อหน้า ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นวิธีการที่ผู้แปลใช้เพื่อเน้นความคิดหลักในแต่ละย่อหน้าให้เด่นชัด สะดวกต่อการอ่าน

ผู้วิจัยได้ใส่เครื่องหมาย (//) แทรกไว้ในย่อหน้าของต้นฉบับ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่า ข้อความที่มีเครื่องหมายดังกล่าวอยู่ด้านหน้านั้น เป็นข้อความที่ผู้แปลแต่ละท่านปรับแยกมาเป็นย่อหน้าใหม่ในฉบับแปล แต่ในกรณีที่การแบ่งย่อหน้าของผู้แปลทั้งสองท่านแตกต่างกัน ผู้วิจัยจะใส่เครื่องหมาย (//) ตามด้วยอักษรย่อของผู้แปล เช่น (//ม.) หมายถึง การแบ่งย่อหน้าของ “แม่วัน” และ (//ว.) หมายถึง การแบ่งย่อหน้าของ “ว.วินิจฉัยกุล” ระบุไว้ในที่นี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยจะใส่หมายเลขเพื่อบอกลำดับของแต่ละย่อหน้าในฉบับแปลทั้งสองด้วย

ตัวอย่างที่ 58

The third week of September was drawing to its close when I returned to Naples. The weather had grown cooler, and favorable reports of the gradual decrease of the cholera began to gain ground with the suffering and terrified population. Business was resumed as usual, pleasure had again her votaries, and society whirled round once more in its giddy waltz as though it had never left off dancing. (//) I arrived in the city somewhat early in the day, and had time to make some preliminary arrangements for my plan of action. I secured the most splendid suite of apartments in the best hotel, impressing the whole establishment with a vast idea of my wealth and importance. I casually mentioned to the landlord that I desired to purchase a carriage and

horses--that I needed a first-class valet, and a few other trifles of the like sort, and added that I relied on his good advice and recommendation as to the places where I should best obtain all that I sought. Needless to say, he became my slave—never was monarch better served than I--the very waiters hustled each other in a race to attend upon me, and reports of my princely fortune, generosity, and lavish expenditure, began to flit from mouth to month--which was the result I desired to obtain. (Corelli: 105)

(1) เมื่อข้าพเจ้ากลับมาถึงเมืองเนเปิลส์ ราวปลายเดือนกันยายน อากาศนับวันจะหนาวมากขึ้น โรคภัยไข้เจ็บก็ค่อยซาเบาบางลง การงานในบ้านเมืองก็เป็นที่เรียบร้อยแต่ก่อน ความสนุกกลับคืนมาสู่ร่างและสโมสรต่างๆ ก็รื่นเริงครึกครื้นขึ้นอีก

(2) ครั้นมาถึงเมือง ข้าพเจ้าก็หาโฮเต็ลอย่างที่ดีอยู่ และบอกเจ้าของโฮเต็ลว่าจะซื้อม้าดีสักคู่หนึ่ง รถสักคันหนึ่ง และต้องการคนใช้อย่างดีคนหนึ่ง การที่เจ้าของโฮเต็ลเป็นข้าพเจ้าเพียงไรนั้นไม่จำเป็นจะต้องอธิบาย เพราะใครๆ ก็ย่อมทราบอยู่แล้วว่าเงินเป็นแก้วสารพัดนึกในสมัยนี้ เชื่อได้ว่าแน่ว่าถึงจะเป็นเจ้าพระยาเสนาบดีมาอยู่ ก็นายโฮเต็ลคงจะไม่ไปปฏิบัติอย่างกระทำแก่ข้าพเจ้า ("แม่วัน": 117)

(1) ข้าพเจ้ากลับไปเมืองเนเปิลส์เมื่อปลายสัปดาห์ที่สามของเดือนกันยายน อากาศเริ่มเย็นสบายขึ้นบ้างแล้ว และมีข่าวว่าโรคระบาดเริ่มบรรเทาลงไปมาก ธุรกิจการค้าต่างๆ เริ่มกลับเข้าสู่ภาวะเดิม ความบันเทิงต่างๆ เริ่มคึกคักขึ้นมาอีกครั้ง และวงสังคมก็เริ่มเฟื่องฟูขึ้นมาอีกวาระหนึ่ง

(2) ข้าพเจ้ามาถึงเมืองเนเปิลส์แต่เช้า จึงมีเวลาเตรียมแผนให้เรียบร้อย ก่อนจะลงมือดำเนินงาน ก่อนอื่นข้าพเจ้าเข้าห้องชุดที่หรูหราที่สุดในโรงแรมชั้นหนึ่งของเนเปิลส์เอาไว้ เป็นที่พำนักเพื่อปูพื้นให้ผู้คนได้ทิ้งในความมั่งคั่งของข้าพเจ้าเอาไว้ชั้นหนึ่งก่อน ต่อมาข้าพเจ้าปรารภกับเจ้าของโรงแรมว่า อยากจะซื้อม้าและม้าเอาไว้ไปไหนมาไหน และอยากจะจ้างคนรับใช้ประจำตัวที่รู้งานดีสักคน แล้วก็ปรารภเล็กๆ น้อยๆ ทำนองนี้อีกหลายอย่าง ลงท้ายว่าข้าพเจ้าเชื่อว่าเขาจะแนะนำข้าพเจ้าได้ดีกว่าใครๆ ผลก็คือ ตาเจ้าของโรงแรมรีบบริการข้าพเจ้าอย่างกตัญญู ราวกับเป็นข้าทาสก็ไม่ปาน ต่อให้พระราชาก็เห็นจะสู้ไม่ได้ ไม่ว่าข้าพเจ้าจะขยับตัวทำอะไร พนักงานรับใช้จะแย่งกันมาเสนอหน้ารับใช้กันสลอบ เสียงเล่าคือแพร่สะพัดไปทั่วถึงทรัพย์สมบัติมหาศาลที่ข้าพเจ้าครอบครอง ความใจดีในการทิบอย่างไม่อันตลอคจนการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยไปทุกสิ่งทุกอย่าง...เสียงเล่ากันปากต่อปากขยายกว้างไปอย่างรวดเร็ว สมใจข้าพเจ้าที่ต้องการให้เป็นเช่นนี้ทุกประการ ("ว.วินิจฉัยกุล": 145-146)

ตัวอย่างที่ 58 จะเห็นได้ว่า ย่อหน้าต้นฉบับมีขนาดค่อนข้างยาว ทั้ง “แม่วัน” และ “ว. วินิจฉัยกุล” จึงได้แบ่งย่อหน้าในต้นฉบับออกเป็นสองย่อหน้า รวมทั้งแยกประเด็นในแต่ละย่อหน้าให้ชัดเจนขึ้นด้วย โดยย่อหน้าแรกจะกล่าวถึงบรรยากาศในเมืองเนเปิลส์ ส่วนย่อหน้าที่ (2) มีความสำคัญคือ การใช้ชีวิตอย่างหรูหราของเกานต์เซซारे โอลีวาในเมืองเนเปิลส์ การแบ่งย่อหน้าเมื่อข้อความเกิดการเปลี่ยนประเด็นเช่นนี้ ทำให้ใจความสำคัญในแต่ละช่วงมีความชัดเจน บทแปลอ่านง่ายขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่า “แม่วัน” มักจะเก็บแต่ใจความสำคัญๆ และใช้ถ้อยคำที่สั้นกระชับกว่า “ว.วินิจฉัยกุล” รวมถึงมีการไม่แปลข้อความในบางช่วง เช่นข้อความในต้นฉบับที่พิมพ์เป็นตัวหนา ในขณะที่ “ว.วินิจฉัยกุล” จะถ่ายทอดความหมายแต่ละคำอย่างละเอียด ด้วยเหตุนี้ บทแปลของ “แม่วัน” จึงสื่อความหมายได้ไม่ครบถ้วนตามต้นฉบับเท่าบทแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล”

ตัวอย่างที่ 59

As he said the last words my gaze was caught and riveted by the figure of a man strolling leisurely past the door of the cafe. It was Guido Ferrari--my friend! I would have rushed out to speak to him--but something in his look and manner checked the impulse as it rose in me. He was walking very slowly, smoking a cigar as he went; there was a smile on his face, and in his coat he wore a freshly- gathered rose La Gloire de France, similar to those that grew in such profusion on the upper terrace of my villa. (//ม.) I stared at him as he passed--my feelings underwent a kind of shock. He looked perfectly happy and tranquil, happier indeed than ever I remembered to have seen him, and yet--and yet, according to HIS knowledge, I, his best friend, had died only yesterday! With this sorrow fresh upon him, he could smile like a man going to a festa, and wear a coral-pink rose, which surely was no sign of mourning! For one moment I felt hurt, the next, I laughed at my own sensitiveness. After all, what of the smile, what of the rose! A man could not always be answerable for the expression of his countenance, and as for the flower, he might have gathered it en passant, without thinking, or what was still more likely, the child Stella might have given it to him, in which case he would have worn it to please her. He displayed no badge of mourning? True!--but then consider--I had only died yesterday! There had been no time to procure all those outward appurtenances of woe which social customs rendered necessary, but which were no infallible sign of the heart's sincerity. (//ว.) Satisfied with my own self-reasoning I made no attempt to follow Guido in his walk--I let him go on his way unconscious of my

existence. I would wait, I thought, till the evening—then everything would be explained. (Corelli: 61)

(1) ในขณะที่นั้นข้าพเจ้าเหลือวไปทางประตูเห็นชายคนหนึ่งเดินผ่านหน้าโรงกาแฟไป ชายคนนั้นคือ กิโด เฟอร์รารี เพื่อนข้าพเจ้า ! ข้าพเจ้าขยับจะผลุนออกไปพูดกับเขา แต่กริยาท่าทางสีหน้าสีตาทำให้ข้าพเจ้าชะงัก คือเขาค่อยๆ เดินช้าๆ พนควันบุหรี่ปูๆ มีหน้าตาอันเข้มแข็ง และที่เสื้อเหน็บดอกกุหลาบสด ดอกกุหลาบชนิดนั้นเรียกว่า กลั้วร์ เดอ ฟรานส์ อย่างเดียวกับที่ปลูกไว้ที่บนเฉลียงที่บ้าน

(2) ข้าพเจ้าจ้องตามองคูกิโดเอาจริงๆ จังๆ และรู้สึกกึกกักในใจมาก แต่ฝ่ายกิโดนั้นเดินเฉยไปอย่างสบายใจ อย่างสบายใจกว่าที่ข้าพเจ้าได้เคยเห็นมาแต่ก่อนแต่ไร แต่คูข้าพเจ้าผู้ที่เขา นับว่าเป็นสหายอย่างสนิทตายชั่ววันวานนี้เอง ความทุกข์ยังคง ร้อนๆ อยู่ คูหรือช่างมีหน้ายิ้มแย้มราวกับจะไปกินโต๊ะได้ มีหน้าซำเหน็บดอกกุหลาบแดงแจ๊ด มีเยื้องย่างที่โหนบั้งว่าเขาเศร้าโศกกันอย่างไร ข้าพเจ้ารู้สึกน้อยใจอยู่สักพักใหญ่ แล้วก็กลับหัวเราะ, อะไรกับสีหน้าตาเข้มแข็ง อะไรกับดอกกุหลาบจะเอาานิยมนิยายอะไรกับหน้าผู้ชาย บางทีทุกข์แต่สร้างทำเป็นยิ้มแย้ม บางทีปลื้มใจแต่ทำสีหน้าสลัดก็เป็นได้ ก็ส่วนดอกกุหลาบเล่า บางทีก็เดินผ่านมาก็ฉวยติดมือมาโดยมิได้นึกได้ฟันถึงหรือมิฉะนั้นขยับแม่คาราน้อยจะเด็ดเอาไปยื่นให้ เพื่อจะให้ชอบใจเด็กเขาก็เหน็บเสื้อ แต่มันก็เลยคิดเรื่อยมา เมื่อพอใจในการดำรงของตนเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็ได้ออกเดินตามกิโดไป ต่อพลบค่ำจึงจะไปหา (“แม่วัน”: 90-91)

(1) ตาเจ้าของร้านพุดชาดคาลง สายตาข้าพเจ้าก็เหลือบไปเห็นร่างของชายผู้หนึ่งเดินเอื่อยๆ ผ่านหน้าประตูร้านไปพอดี กิโด เฟอร์รารี สหายรักนั่นเอง! ข้าพเจ้าเกือบจะลุกพรวดพราดออกไปหาเขาด้วยความดีใจเสียแล้ว แต่สีหน้าและท่าทางของเขาที่เห็น ทำให้ข้าพเจ้าชะงักงัน... เขากำลังเดินช้าๆ สุขุมใจพ่นควันไปด้วยอย่างสบายใจ หน้าตาเข้มแข็งแถมที่เสื้อนอกยังเสียบกุหลาบที่เด็ดมาใหม่ๆ ...ดอก กลั้วร์ เดอ ฟรองซ์ เหมือนอย่างที่เคยพันระเบียบชั้นบนของคฤหาสน์ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจ้องเขาไม่วางตาขณะเขาเดินผ่านไป... รู้สึกตกตลิ่งไม่คาดคิด ท่าทางเขาช่างสุขใจและสบายใจเสียจริง... สุขใจยิ่งกว่าคราวใดๆ ที่เคยเห็นมาในชีวิต ทั้งที่เขารู้แน่แกใจว่า ข้าพเจ้าผู้เป็นสหายรักที่สุดของเขา เพิ่งจะตายไปเมื่อวานนี้เอง ความทุกข์ยังคง ร้อนๆ อยู่ เหตุไฉนหน้าตาจึงยิ้มแย้มราวกับคนที่จะไปงานเลี้ยงรื่นเริงก็ไม่ปาน แลมยังเสียบกุหลาบสีชมพูปะการังสดใส ซึ่งมีชีวิตสยของคนที่กำลังไว้ทุกข์แม้แต่น้อย จนข้าพเจ้านึกน้อยใจขึ้นมา แต่แล้วก็กลับหัวเราะเมื่อนึกหาเหตุผลได้ จะเอาานิยมนิยายอะไรกับสีหน้ายิ้มแย้ม หรือดอกกุหลาบเหน็บเสื้อ คนเราน่าชื่นนอกกรมมิถมไป

ส่วนดอกไม้มันเล่า บางทีพอผ่านก็อาจจะเด็ดติดมือมาโดยไม่ได้คิดอะไร หรือมีจะนั้นก็น่าจะเป็น ลูกน้อยสเทลล่าเสียกระมัง ชุกชนเด็ดดอกไม้เห็นเสื้อให้กิโด ส่วนเขาจะเอาใจเด็กก็เลยหนีบติดมา เรื่อยจนบัดนี้ เรื่องที่เขาไม่ได้แต่งตัวทำตัวไว้ทุกขัณฑ์ก็ไม่ได้เห็นแปลก เพราะข้าพเจ้าเพิ่งตายกะทันหัน กิโดเห็นทีจะไม่ทันเตรียมตัวให้พร้อมที่จะแสดงการไว้ทุกข์ให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียม สิ่งภายนอกจะว่าไปก็ไม่สำคัญนัก ในเมื่อใจเขาเป็นทุกข้อยู่เต็มทีก็พอแล้ว

(2) ข้าพเจ้าคิดทบทวนหาเหตุผลได้จนเป็นที่พอใจ ก็เลยไม่ได้เรียกกิโดให้หยุด ปล่อยให้เขา เดินผ่านไป โดยไม่รู้เลยว่าข้าพเจ้านั่งอยู่ตรงนั้น ตั้งใจว่าจะรอนคำ...แล้วจะรออธิบายให้ฟังทุกอย่างจนสิ้นเรื่องสั้นราว ("ว.วินิจัยกุล": 86-87)

ตัวอย่างที่ 59 เป็นการแบ่งย่อหน้าต้นฉบับออกเป็นสองย่อหน้า เมื่อข้อความเกิดการเปลี่ยน ประเด็น และเพื่อให้ย่อหน้ามีขนาดสั้นลง นำอ่านนำติดตามขึ้น ซึ่ง “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” มีการแบ่งช่วงตอนในแต่ละย่อหน้าแตกต่างกัน ส่งผลให้การสื่อใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้ามีความแตกต่างกันด้วย การแบ่งย่อหน้าของ “แม่วัน” นั้น ย่อหน้าที่ (1) จะมีประเด็นหลักคือการที่ฟาบีโอเห็นกิโดเดินมา ส่วนย่อหน้าที่ (2) จะกล่าวถึงความสงสัยในลักษณะท่าทางอันเบิกบานของกิโด สำหรับการแบ่งย่อหน้าของ “ว.วินิจัยกุล” นั้น ย่อหน้าแรกจะเน้นถึงการได้เห็นกิโดในอากัปกิริยาที่ร้าย ซึ่งทำให้ฟาบีโอเกิดความเคลือบแคลงสงสัย ส่วนย่อหน้าที่ (2) จะเน้นถึงการหยุดที่จะคิดถึงเพื่อนในแง่ร้าย เนื่องจากฟาบีโอเป็นคนที่มีความลักษณะนิสัยมองโลกในแง่ดี

ตัวอย่างที่ 60

"Indeed!" she said. "Then I fear Signor Ferrari is doomed to have his aspirations disappointed! My dear conte," (//ว.) and here she rose and swept softly across the room toward me with that graceful gliding step that somehow always reminded me of the approach of a panther, (//ว.) "do you really mean to tell me that his audacity has reached such a height that really it is TOO absurd!--that he hopes to marry me?" (//ว.) And sinking into a chair near mine she looked at me in calm inquiry. Lost in amazement at the duplicity of the Vroman, I answered, briefly: (Corelli: 188)

“อ้อ ยังนั่น!” หล่อนพูด “ถ้ายังงั้น ซินญอร์เฟอร์รารีควรแล้วที่จะได้รับความเสียใจลง ทะเบียนได้ จริงนะเจ้าคะ” ว่าแล้วก็ลุกขึ้นเดินมาใกล้ “ท่านหมาจะบอกดิฉันว่าเขาเอื้อมสูงถึง น้าหัวเราะ ถึงกะจะมาเป็นตัวดิฉันยังงั้นหรือคะ?” (“แม่วัน”: 220)

(1) “อย่างงั้นหรือคะ” หล่อนว่า “ถ้าอย่างนั้นก็มาสมเพชซินญอร์เฟอร์รารีที่จะต้องก่อเปล่าเสียแล้วคะท่าน”

(2) เมื่อพูดมาถึงตอนนี้ หล่อนก็ลุกขึ้นเอียงกราบเข้ามาใกล้ด้วยลีลาอย่างที่ข้าพเจ้าอดนึกถึงนางเสือดาวเสียมิได้

(3) “ท่านพูดเหมือนกับว่า ซินญอร์เฟอร์รารีบังอาจคิดใฝ่สูงถึงขั้น...อื้อ! ช่างบ้าแท้ๆ ถ้าคิดอย่างนั้นล่ะก็...ถึงขั้นว่าจะแต่งงานกับดิฉันทีเดียวหรือคะ”

(4) แล้วหล่อนก็ทิ้งกายลงบนเก้าอี้อย่างอ่อนแรง เหลือบมองข้าพเจ้าอย่างซื่อๆ ไม่มีอะไรนอกจากความพิศวง ส่วนข้าพเจ้าเอง เห็นบทบาทของหล่อนแล้วถึงงจนพูดไม่ถูก ได้แต่ตอบเพียงว่า (“ว.วินิจฉัยกุล”: 258)

ตัวอย่างที่ 61

She rose from her chair and approaching me, knelt down at my side, clasping her two little hands round my arm. (//ว.)“With your permission,” she returned, softly, “I will go to the convent where I was educated. It is some eight or ten miles distant from here, and I think” (//ว.) (here she counterfeited the most wonderful expression of ingenuous sweetness and piety)—(//ว.) “I think I should like to make a ‘RETREAT’--that is, devote some time solely to the duties of religion before I enter upon a second marriage. The dear nuns would be so glad to see me--and I am sure you will not object? It will be a good preparation for my future.” (Corelli: 210)

หล่อนลุกจากเก้าอี้มาคุกเข่าลงเข้าหาข้าพเจ้า เอามือเกาะแขนข้าพเจ้า “ถ้าเธอจะอนุญาตให้แล้ว” หล่อนพูดเสียงอ่อยๆ “ดิฉันจะไปอาศัยอยู่เสียในสำนักแม่ชีที่เคยได้เล่าเรียนมาแต่ก่อน ทางไกลจากนี้เพียงเจ็ดแปดไมล์ นึกๆ ก็อยากจะรักษาศีลกินเพล รักษาใจให้บริสุทธิ์เสียสักพักก่อนที่จะแต่งงานใหม่เป็นครั้งที่สอง เธอจะเห็นยังงั้นคะ แม่ชีเหล่านั้นคงจะดีใจมากที่ได้พบดิฉัน ซ่อนี่

เชื่อว่าเธอคงจะไม่ขัดขวาง ด้วยเป็นทางบุญทางกุศลไปข้างหน้า อานิสงค์อันนี้จะได้นำความสุขมา ถึงเราทั้งสองยังไถ่จะ ขอมอนุญาตนะคะเธอ!" ("แม่วัน": 238)

- (1) หล่อนลุกขึ้น เดินมาหาข้าพเจ้า แล้วคุกเข่าลงข้างตัว จับแขนข้าพเจ้าเอาไว้
- (2) “ถ้าเธอไม่ขัดข้อง” หล่อนพูดอย่างอ่อนหวาน “ดิฉันอยากจะไปที่คอนเวนต์ที่ดิฉัน เคยเล่าเรียนมา มันอยู่ห่างจากนี้ราวแปดหรือสิบไมล์”
- (3) หล่อนทำหน้าละห้อย คูบริสุทธิ์อ่อนหวานที่สุดเท่าที่เคยเห็นมาในตอนนี้อย่างเดียว
- (4) “ดิฉันอยากจะไปที่นั่น เพื่อจะไปสงบจิตใจ ทำสมาธิรักษาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ก่อนจะเข้าสู่การสมรสครั้งที่สอง แม่ชีที่วัดคงจะยินดีมากที่เห็นดิฉันกลับไป เธอคงจะไม่ขัดข้องนะ คะ? เท่ากับเป็นการเตรียมตัวอย่างดีสำหรับอนาคตภายหลัง” ("ว.วินิจัยกุล": 285-286)

ตัวอย่างที่ 60-61 “ว.วินิจัยกุล” แปลโดยละเอียด และแบ่งย่อหน้าต้นฉบับออกเป็น 4 ย่อหน้า โดยเป็นการแบ่งย่อหน้าเมื่อข้อความเป็นบทสนทนา สลับกับเมื่อข้อความเปลี่ยนเป็นบทบรรยาย ซึ่งเป็นลักษณะการเขียนในสมัยปัจจุบัน ทำให้บทแปลมีความสวยงามเป็นระเบียบ และอ่านง่ายขึ้น ส่วนบทแปลของ “แม่วัน” จะคงลักษณะเป็นย่อหน้าเดียวตามต้นฉบับ โดยไม่จำเป็นต้องมีการขึ้นย่อหน้าใหม่เมื่อข้อความเป็นบทสนทนา ซึ่งแนวการเขียนย่อหน้าแบบนี้ในต้นฉบับเรื่อง ‘Vendetta’ และงานแปลเรื่อง “ความพยายาม” ของ “แม่วัน” ต่างก็เป็นแนวการเขียนที่ร่วมสมัยกันในยุคอดีต อย่างไรก็ตาม ในตัวอย่างที่ 60 “แม่วัน” เลือกใช้ถ้อยคำที่สั้น กระชับ และไม่แปลข้อความที่พิมพ์เป็นตัวหนา เนื่องจากอาจเห็นว่าเป็นพลความ จึงทำให้ย่อหน้าในบทแปลมีความกระชับ แต่อาจไม่ได้รรถรสที่เต็มต้นฉบับ ส่วนในตัวอย่างที่ 61 “แม่วัน” ไม่ได้ตัดทอนข้อความตอนใด ดังนั้นบทแปลจึงสื่อความหมายได้ครบถ้วน บทแปลของ “แม่วัน” ที่คงลักษณะเป็นย่อหน้าเดียวในที่นี้ จัดว่าเป็นการรักษารูปแบบการถ่ายทอดความหมายตามต้นฉบับ และเนื่องจากย่อหน้าดังกล่าวมีขนาดไม่ยาวนัก ดังนั้นบทแปลที่ได้จึงยังอ่านง่ายสบายตา ติดตามเรื่องราวได้ไม่ยาก

จากการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องการแบ่งย่อหน้าในบทแปล เรื่อง “ความพยายาม” สังเกตได้ว่า ผู้แปลทั้งสองท่านจะมีการแบ่งย่อหน้าเดียวออกเป็นหลายย่อหน้า เนื่องจากว่าย่อหน้าในต้นฉบับมีขนาดยาวมาก หากแปลรวดเดียวจะทำให้ผู้อ่านเมื่อยสายตาและความน่าอ่านของบทแปลลดลง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษามบทแปลทั้งสองพบว่า “ว.วินิจัยกุล” จะใช้วิธีการแบ่งย่อหน้าเดียวออก

เป็นหลายย่อหน้ามากกว่า “แม่วัน” เนื่องจาก “ว.วินิจัยกุล” มักแปลแบบเก็บรายละเอียด ข้อความที่ได้จึงมีขนาดยาว จึงจำเป็นต้องมีการแบ่งย่อหน้าให้สั้นลง แต่ “แม่วัน” มักแปลแบบเอาแต่ใจความสำคัญ และใช้ถ้อยคำที่สั้นกะทัดรัด ส่วนใหญ่แล้วจึงไม่ค่อยแบ่งย่อหน้าใหม่ เพราะข้อความที่แปลได้มีความกระชับอยู่แล้ว นอกจากนี้ การที่ “ว.วินิจัยกุล” มีการขึ้นย่อหน้าใหม่เมื่อข้อความที่เป็นบทสนทนา ในขณะที่ “แม่วัน” จะคงลักษณะย่อหน้าตามต้นฉบับโดยไม่แยกบทสนทนาออกมา ถือได้ว่าเป็นแนวการเขียนที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากความต่างของยุคสมัยที่แปล

4.3.2 การจัดย่อหน้าใหม่จากหลายย่อหน้ามาเป็นย่อหน้าเดียว

ในการจัดย่อหน้าใหม่ด้วยการรวมใจความจากหลายย่อหน้ามาเป็นย่อหน้านั้น เป็นกลวิธีการแปลแบบเอาความที่พบในบทแปลของ “แม่วัน” เป็นส่วนใหญ่ ขณะเดียวกัน “ว.วินิจัยกุล” จะพยายามรักษารูปแบบการนำเสนอความคิดตามต้นฉบับ ซึ่งเน้นการพรรณนาความอย่างละเอียดละออ

ผู้วิจัยได้ใส่หมายเลขกำกับไว้เพื่อบอกลำดับของแต่ละย่อหน้าในต้นฉบับ และในฉบับแปลของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” จะใส่เครื่องหมาย (//) หน้าข้อความที่เป็นใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าในต้นฉบับซึ่งถูกนำมารวมไว้เป็นย่อหน้าเดียวในฉบับแปล

ตัวอย่างในการจัดย่อหน้าใหม่ด้วยการรวมหลายย่อหน้ามาเป็นย่อหน้าเดียวมีดังนี้

ตัวอย่างที่ 62

(1) I uttered these words aloud, and the sound of my wailing voice ringing through the somber arches of the vault was strange and full of fantastic terror to my own ears. I knew that were my agony much further prolonged I should go mad. And I dared not picture to myself the frightful things which a maniac might be capable of, shut up in such a place of death and darkness, with moldering corpses for companions! I remained on my knees, my face buried in my hands. I forced myself into comparative calmness, and strove to preserve the equilibrium of my distracted mind. Hush! What exquisite far-off floating voice of cheer was that? I raised my head and listened, entranced!

(2) "Jug, jug, Jug! lodola, lodola! trill-lil-lil! sweet, sweet, sweet!"

(3) It was a nightingale. Familiar, delicious, angel-throated bird! How I blessed thee in that dark hour of despair! How I praised God for thine innocent existence! How I sprung up and laughed and wept for joy, as, all unconscious of me, thou didst shake out a shower of pearly warblings on the breast of the soothed air! Heavenly messenger of consolation!--even now I think of thee with tenderness--for thy sweet sake all birds possess me as their worshiper; humanity has grown hideous in my sight, but the singing-life of the woods and hills--how pure, how fresh!--the nearest thing to happiness on this side heaven! (*Corelli: 27*)

ข้าพเจ้าได้ร้องอ้อนวอนด้วยเสียงอันดัง และเสียงนั้นไปก้องตามคูหาในทองชู้ยกระทอน กลับมายังหู เสียงดังบ้างค่อยบ้าง ชัดบ้างไม่ชัดบ้าง ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวเสียงของข้าพเจ้าเอง ถ้าแม้ความทรمانนานไปอีกหน่อยแล้ว ข้าพเจ้าคงเป็นบ้าแน่ ไม่กล้านึกทำภาพขึ้นในใจ (นึกเป็นรูปภาพตัวของตัวซึ่งอยู่ในที่ของคนตาย และอยู่ในกลางความมืด อยู่ในกลางหมู่หีบซึ่งบรรจุกศพเก่าแก่ราขึ้นขมวนไซ!) จึงหมอบนิ่งเอาปิดตาสะกดอกสะกดใจให้หนึ่งแนว มิให้คิดถึงเรื่องทองชู้ยอีก ฮะ! นั่นเสียงอะไรอีกล่ะ ช่างร้องเย็นจับใจจริง! ยกศีรษะขึ้นเงี้ยวหูฟัง (// ย่อนหน้าที่ 2 ไม่แปล //) อ้อ เสียงนกในดิงเกลหรือหรือ เสียงช่างไฟเพราะเย็นจับใจนี้กระไร! คนที่มีความทุกข์ความเศร้าโศกอาจบรรเทาขึ้นได้มาก เมื่อได้ยินเสียงของเจ้า! ("แม่วัน": 45)

(1) ข้าพเจ้าเปล่งเสียงออกมาก็ก้อง เสียงโหยหวนของข้าพเจ้าดังสะท้อนไปในอุโมงค์มืดทึบของสุสาน ฟังวังเวงและน่าสะพรึงกลัวเหลือประมาณแม้แต่กับตัวเอง ข้าพเจ้ารู้ว่าถ้าความทนทุกข์ทรมาณนี้ยึดเยื้อต่อไปอีกแล้วไซ้ ข้าพเจ้าจะถึงขั้นคลุ้มคลั่งเสียสติอย่างแน่นอน ข้าพเจ้านึกหวาดเมื่อวาดภาพตนเองกลับกลายเป็นคนร่างร้ายน่าสะพรึงกลัวอย่างคนวิกลจริตฟังเป็น เมื่อถูกกักขังอยู่ในสถานที่อันมีแต่ความตายและความมืดมนอนธการ มีแต่ซากศพน่าเบื่อพิศวงเป็นเพื่อน ข้าพเจ้ายังคุกเข่าอยู่เช่นเดิม ชบหน้าลงบนฝ่ามือ บังคับสติอารมณ์ตัวเองให้สงบลง ไม่ให้ฟังชานกระเจิดกระเจิงจนรังไม่อยู่ เอ๊ะ อะไรนั่น ... เสียงใสเสนาะหูที่ลอยแว่วมาจากที่ไกล นั่นเสียงอะไรกันเล่า ข้าพเจ้าเงยหน้าขึ้น เงี้ยวหูฟังอย่างตั้งใจ

(2) จู้ก...จู้ก...จู้ก โลโดลา โลโดลา ทริล – ลิล ลิล สวีท สวีท สวีท

(3) เสียงนกในคิงเดนนเอง วิหคสวรรค์ที่เคยส่งเสียงร้องเจื้อยแจ้วให้ฟังเป็นประจำ โอ้! ข้าขอบใจเจ้าเหลือเกินที่ได้ยินเสียงเจ้าในช่วงกำลังสิ้นหวังเช่นนี้ ข้าพเจ้านึกขอบคุณพระผู้เป็นเจ้าที่ส่งนกน้อยไร้เดียงสาตัวนี้มาให้ ข้าพเจ้าผูกคูกขึ้นยืน น้ำตาไหลด้วยความปิติ อย่างไม่รู้สึกตัวเจ้าได้ส่งเสียงเจื้อยแจ้วน่าชื่นใจอะไรเช่นนั้น แม้ในขณะที่บันทึกเรื่องอยู่นี้ ข้ายังหวนนึกถึงเจ้าด้วยความขอบใจ ความแจ่มใสของเจ้าแท้ๆ ที่ตรึงใจข้าดังได้กลายเป็นสาวกของเจ้า... โลกมนุษย์ได้เปล่งแสงรำไรขึ้นในสายตาข้าพเจ้าอีภวาระหนึ่ง... ด้วยชีวิตเดียวแห่งลำเนาไพรและป่าเขาสะอาด... สดชื่นอะไรเช่นนั้น... นับเป็นสิ่งใกล้เคียงที่สุดกับความหรรษาที่จะหาได้ในคินนี้ ("ว.วินิจฉัยกุล": 38)

ตัวอย่างที่ 63

(1) I released her instantly and stood erect, regarding her fixedly.

(2) "I am no madman," I said, composedly; "and you know as well as I do that I speak the truth. When I escaped from that coffin I found myself a prisoner in this very vault--this house of my perished ancestry, where, if old legends could be believed, the very bones that are stored up here would start and recoil from YOUR presence as pollution to the dead, whose creed was HONOR."

(3) The sound of her sobbing breath ceased suddenly; she fixed her eyes on mine; they glittered defiantly.

(4) "For one long awful night," I resumed, "I suffered here. I might have starved—or perished of thirst. I thought no agony could surpass what I endured! But I was mistaken: there was a sharper torment in store for me. I discovered a way of escape; with grateful tears I thanked God for my rescue, for liberty, for life! Oh, what a fool was I! How could I dream that my death was so desired!—how could I know that I had better far have died than have returned to SUCH a home!" (Corelli: 384-385)

ข้าพเจ้าวางมือหล่อนทันที และมาขึ้นนั่งจ้องหน้าอยู่ (//) “ไม่บ้าหรอกแม่ และรู้ดีเท่ากับฉัน รู้ว่าคำที่ฉันพูดมาเมื่อกี้นี้จริงทั้งนั้น เมื่อนั้นออกจากโลงแล้ว ยังเจออะตัวของตัวเองติดขังอยู่ใน

ห้องซุ้ยนี้อีก ในเรือนของท่านผู้เป็นต้นตระกูล” (//) เสียงสะท้อนของหล่อนหายเงียบลงทันที เฟงต้ามองจับตาข้าพเจ้า (//) “แม่เจ้าประคุณอยู่คืนยันรุ่ง” ข้าพเจ้าพูดต่อไป “ทนมานอยู่ในห้องนี้ นึกว่าไม่อดข้าวตายก็คงจะอยากน้ำคอกแตกตายอะไรอย่างหนึ่ง เมื่อจะตายคงกระวนกระวายอย่างที่ไม่มีเปรียบได้โดยแท้ แต่เดชะบุญคุณพระไม่เป็นไปอย่างนี้ ก็ไปเจาะช่องหนีรอดได้ พอออกข้างนอกได้ถึงแก่ร้องไห้ ร้องไห้ด้วยความปีติขบใจพระผู้เป็นประธานในโลก ที่อนุเคราะห์ให้ออกจากกำมือพญามัจจุราชมานำให้ชีวิตคงอยู่! โอ แต่ฉันเห็นตัวฉันเป็นฟูลเดี๋ยวนี้ ตายเสียในคราวนั้นจะร้อยดีพันดีกว่าที่จะรอดกลับมาเห็นบ้านเป็นอย่างนั้น!” (“แม่วัน”: 350-351)

- (1) ข้าพเจ้าปล่อยมือจากหล่อนทันที ยึดตัวขึ้นตรง มองหล่อนเขม็งตบเนิบๆ ว่า
- (2) “เปล่า ฉันไม่ใช่คนบ้า เธอรู้แน่แก่ใจดีเท่าๆ กับฉันเหมือนกันว่าฉันพูดความจริง เมื่อฉันฟังโลงศพออกมาได้ ก็พบว่าติดขังอยู่ในที่เก็บศพนี้ – อุโมงค์ที่ฝังศพบรรพบุรุษนี้เอง ถ้านิยายที่เขาเล่ากันมาเป็นความจริง ป่านนี้ผีบรรพบุรุษของฉันก็คงจะสะดุ้งอยู่ในโลงด้วยความรังเกียจคนอย่างเธอที่ล่วงล้ำเข้ามาถึงนี้ เพราะท่านล้วนยึดมั่นอยู่ในเกียรติของตัวเองทั้งสิ้น”
- (3) เสียงสะท้อนของหล่อนขาดหายไปทันควัน หล่อนจ้องข้าพเจ้าอย่างตื่นกลัว
- (4) “ตลอดคืนที่ขวนะเธอเอ๊ย...ฉันต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ในนี้ นึกว่าถ้าไม่อดอาหารตายก็คงอดน้ำตายไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง ไม่มีสิ่งใดจะทรมานยิ่งไปกว่านี้อีกแล้ว แต่นึกอย่างนี้กลับนึกผิด ความจริงมีเรื่องทรมานอีกอย่างหนึ่งที่ร้ายกาจกว่านี้รออยู่อีก ฉันหาทางออกไปได้ พอออกไปข้างนอกได้ถึงแก่ร้องไห้ – ร้องไห้ด้วยความขบใจพระผู้เป็นเจ้าที่ทรงอนุเคราะห์ให้หลุดพ้นเป็นอิสระ – ให้มีชีวิตรอดออกมา แต่ว่าอนิจจา ช่างเป็นไอ้โง่งเงาโดยแท้ ไม่นึกเลยว่าตายเสียยังดีกว่า แต่ใครจะรู้ว่าตายเสียยังดีกว่ารอดกลับไปถึงบ้านที่มีแต่เรื่องบัดสี” (“ว. วิจิตรกุล”: 515-516)

ตัวอย่างที่ 64

(1) And my spirit wrapped itself again in somber meditative silence. The sunlight fell gloriously through the stained windows--blue, gold, crimson, and violet shafts of dazzling radiance glittered in lustrous flickering patterns on the snowy whiteness of the marble altar, and slowly, softly, majestically, as though an angel stepped forward, the sound of music stole on the incense-laden air. The unseen organist played a sublime voluntary of Palestrina's, and the round

harmonious notes came falling gently on one another like drops from a fountain trickling on flowers.

(2) I thought of my last wedding-day, when I had stood in this very place, full of hope, intoxicated with love and joy, when Guido Ferrari had been by my side, and had drunk in for the first time the poisoned draught of temptation from the loveliness of my wife's face and form; when I, poor fool! would us soon have thought that God could lie, as that either of these whom I adored could play me false. I drew the wedding-ring from my pocket and looked at it—it was sparkingly bright and appeared new. Yet it was old--it was the very same ring I had drawn off my wife's finger the day before; it had only been burnished afresh by a skilled jeweler, and showed no more marks of wear than if it had been bought that morning. (*Corelli*: 353)

ดวงจิตข้าพเจ้าสงบนิ่ง แสงอาทิตย์ส่องต้องบานหน้าต่างอันประกอบด้วยกระจกสีต่างๆ ทอสีน้ำเงิน สีทอง สีทับทิม และสีม่วงลงมาบนแท่นไหว้พระซึ่งประดับด้วยศิลาขาว และเสียงเพลงช้าอ่อน แต่มีกังวานจับใจซึ่งมาจากหีบเพลงใหญ่สำหรับโบสถ์ (//) กระทำให้หวนคิดถึงวันวิวาห์มงคลคราวที่แล้วมา ในเวลานั้น ข้าพเจ้าก็ยืนอยู่ตรงที่นี้ เต็มไปด้วยความหวัง เมาไปด้วยความรักและความเปลือยเปลีน กิโด เฟอรรารี ยืนอยู่ข้างๆ และเป็นครั้งแรกที่เขาได้ดื่มเต็มเทจขึ้นจากดวงหน้าและรูปพรรณอันน่ารักแห่งภรรยาข้าพเจ้า ข้าพเจ้าหีบแหวนแต่งงานออกมาจากกระเป๋าเสื้อขึ้นพิศดูก็เกลี้ยงขึ้นเงาเดียวกับเป็นแหวนใหม่ แต่ก็เป็นแหวนแก่นั่นเอง วงเดียวกับที่ข้าพเจ้าถอดมาจากนิ้วภรรยาข้าพเจ้าเมื่อวันก่อนนี้ เป็นแต่ส่งไปให้ช่างทองเขาขัดแต่งซักเงา ไม่มีรอยบอกเอาไว้แล้วเหลือเลย ดูราวกับว่าไปซื้อเปิดร้านมาเข้าวันนั้นเอง (“แม่วัน”: 306-307)

(1) แล้ววิญญูณข้าพเจ้าก็เมินเฉย ไม่รับฟังอีกต่อไป แสงอาทิตย์ส่องต้องบานหน้าต่างอันประกอบด้วยกระจกสีต่างๆ ทั้งน้ำเงิน ทองแดง และม่วง ลงมาบนบูชาซึ่งทำด้วยหินอ่อนสีขาว แลเป็นลวดลายสีรุ้งระยับ แล้วเพลงก็ดังกังวานขึ้นช้าๆ อย่างนิ่มนวลแต่ไพเราะจับใจราวกับลีลาของเทพธิดา นักออร์แกนผู้เร็นตัวอยู่มุมหนึ่งเริ่มบรรเลงเพลงช้าๆ เขือกเย็นขึ้นใจราวกับละอองน้ำฟูโปรยปรายลงกระทบกลีบดอกไม้ว

(2) ข้าพเจ้าหวนคิดถึงวันวิवाห์ครั้งก่อน เคยยืนอยู่ตรงนี้ เต็มไปด้วยความหวัง ความชุ่มชื่นเบิกบานใจและความรัก มีกิโด เฟอร์รารี ยืนอยู่ข้างๆ และได้ดื่มยาพิษเข้าไปเป็นครั้งแรก จากความช่วยเหลือในรูปร่างหน้าตาอันเจิดโสมของภรรยาข้าพเจ้า โดยที่ข้าพเจ้า – ไอ้หน้าโง่ – ก็หาได้รู้ตัวไม่ว่า กิโดจะเริ่มทรยศต่อข้าพเจ้านับตั้งแต่วันนั้น ข้าพเจ้าหีบแหวนแต่งงานออกมาจากกระเป๋าแล้วพุ่งดู เป็นมันวาวเกลี้ยงเกลาราวกับของใหม่ – แต่ความจริงแล้วเป็นของเก่า เป็นแหวนวงเดียวกับที่ถอดออกมาจากนิ้วของภรรยาเมื่อวันก่อน ส่งไปให้ช่างทองเขาขัดแต่งซักเงาเสียใหม่ จนไม่เหลือร่องรอยว่าเคยสวมมาแล้ว รวากับเพิ่งซื้อมาเมื่อเช้านี้ละนั่น ("ว.วินิจัยกุล": 478)

จากตัวอย่างที่ 62-64 จะพบว่า “แม่วัน” มีการรวมหลายย่อหน้ามาเป็นย่อหน้าเดียว และแปลอย่างค่อนข้างเอาความ นอกจากนั้นยังเลือกใช้คำที่สั้น กะทัดรัด เพื่อให้บทแปลมีความกระชับ ไม่เยิ่นเย้อ ในตัวอย่างที่ 62 พบว่า “แม่วัน” ไม่แปลย่อหน้าที่ (2) ซึ่งเป็นคำเลียนเสียงนกในดิงเกล “จู้ก...จู้ก...จู้ก โลโดลา โลโดลา ทริล – ลิล ลิล สวิท สวิท สวิท” ในจุดนี้ ทำให้บทแปลสื่ออารมณ์และบรรยากาศได้ไม่เท่าเทียมต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม ในการแปลย่อหน้าต่างๆ “แม่วัน” ก็ได้เก็บใจความสำคัญที่ต้นฉบับต้องการสื่อเอาไว้ แต่ในบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะแปลอย่างละเอียดกว่า และแบ่งย่อหน้าตรงตามต้นฉบับทุกประการ ซึ่งนับเป็นการรักษาความหมายและท่วงทำนองการเขียนให้ปรากฏในฉบับแปล

ตัวอย่างที่ 65

(1)"You have had a long voyage, amico? And successful fishing?"

(2)For a moment I was confused and knew not what to answer, but gathering my wits together I smiled and answered readily in the affirmative.

(3)"And you?" I said, gayly. "How goes the cholera?"

(4) The landlord shook his head dolefully.

(5) "Holy Joseph! do not speak of it. The people die like flies in a honey-pot. Only yesterday--body of Bacchus!--who would have thought it?"

(6) And he sighed deeply as he poured out the steaming coffee, and shook his head more sorrowfully than before. (*Corelli*: 59)

(1) ฝ่ายตาเฒ่าเจ้าของตึกจัดของที่ข้าพเจ้าสั่งมาให้พร้อมแล้ว ก็มานั่งลงที่โต๊ะปราศรัยว่า “ท่านเห็นจะไปอยู่ทะเลนาน เอมิโค (เพื่อน)? คงได้พักปลามาก?”

(2) ข้าพเจ้าจึง ไม่ทราบว่าจะตอบอย่างไรอยู่สักครู่หนึ่ง ครั้นแล้วก็แสรังยิ้มแล้วตอบว่า “ก็ได้บ้าง” (//ม.) แล้วก็ย้อนถามว่า “ท่านตั้งร้านขายของกินที่นี้ยังได้กำไรอยู่หรือ? เดียวนี้ถ้าเจ้าอหิวาตกโรคนะเป็นเป็นอย่างไรบ้าง?”

(3) เจ้าของตึกหน้าสลดลงทันที ลั่นศรีษะแล้วว่า (//ม.) “เต็มที พ่อเจ้าประคุณ อย่าเอ่ยถึงมันเลย เหลือทะเล คนตายร่อยๆ ตามกัน ราวกับแมลงวันตกกระถางน้ำผึ้ง อู๊ย! เมื่อวานนี้เองแหละ ฟูโซ่! ใครจะนึกจะฝันว่าจะเป็นได้?” (//ม.) แล้วแกก็ถอนใจใหญ่และโคลงศีรษะอย่างเศร้าโศกมากกว่าคราวก่อน (“แม่วัน”: 86-87)

(1) “แกเห็นจะเดินทางมาไกลกระมังเพื่อน? ได้ปลามากไหมเที่ยวนี้”

(2) ช่วงขณะหนึ่งข้าพเจ้าออกจะงงใจ ไม่รู้จะตอบอย่างไรดี แต่พอนึกได้ก็ยิ้มตอบ แล้วตอบเอออวรับคำไปตามเรื่อง

(3) “แล้วแกล่ะ” ข้าพเจ้าถามยิ้มๆ “อหิวาต์ระบาดไปถึงไหนแล้วละตอนนี้”

(4) เจ้าของร้านสายศรีษะไปมาอย่างสลดใจ

(5) “เต็มที! อย่าให้พูดเลยดีกว่า คนล้มตายกันเป็นเบือเหมือนแมลงวันในไหน้ำผึ้งไม่มีผิดเที่ยว ขนาดเมื่อวานนี้เอง... พูทโซ่เอ๊ย... นึกแล้วก็ยังสลดใจ”

(6) แล้วแกก็ถอนใจยาว รินน้ำหาควันร้อนกรุ่นลงในถ้วยของข้าพเจ้าแล้วโคลงหัวไปมาด้วยสีหน้าเศร้าหมองยิ่งไปกว่าเก่า (“ว.วินิจฉัยกุล”: 83)

ตัวอย่างที่ 65 ในต้นฉบับมีทั้งหมด 6 ย่อหน้า “แม่วัน” ได้จัดใหม่เป็น 3 ย่อหน้า ส่วน “ว.วินิจฉัยกุล” แบ่งย่อหน้าแบบเดิมตามต้นฉบับ การแบ่งย่อหน้าใหม่ของ “แม่วัน” มีหลักคือ ในแต่ละย่อหน้าจะประกอบด้วยบทบรรยายเกี่ยวกับตัวละครตัวใดตัวหนึ่งและบทสนทนาของตัวละครตัวนั้น เมื่อคำสนทนานั้นจบสิ้นลงก็จะขึ้นย่อหน้าใหม่ การแบ่งย่อหน้าเช่นนี้ของ “แม่วัน” ทำให้แต่ละย่อหน้านำเสนอใจความสำคัญที่เกี่ยวกับตัวละครตัวใดตัวหนึ่งอย่างชัดเจน อารมณ์ของตัวละครกับคำพูดมีความต่อเนื่อง ผู้อ่านจับความได้ง่าย เนื้อความไม่เยิ่นเย้อ

สำหรับการแปลโดยรวมหลายย่อหน้ามาเป็นย่อหน้าเดียว พบว่า “แม่วัน” จะใช้วิธีนี้อยู่หลายครั้ง เนื่องจาก “แม่วัน” นิยมใช้ถ้อยความที่กระชับ การดำเนินเรื่องรวดเร็ว และบางครั้งมีการ

ตัดทอนข้อความบางตอนที่เห็นว่าเป็นผลความออก ทำให้เนื้อความที่ได้ไม่ครบถ้วนตามต้นฉบับ ส่วน “ว.วินิจฉัยกุล” จะไม่ใช้วิธีการรวมหลายย่อหน้ามาเป็นย่อหน้าเดียว แม้บางย่อหน้าในต้นฉบับจะไม่ยาวนัก แต่ “ว.วินิจฉัยกุล” ก็จะรักษารูปแบบการแบ่งย่อหน้าตามต้นฉบับ ทำให้บทแปลสื่อถึงท่วงทำนองการเขียนของต้นฉบับเป็นอย่างดี

จากการศึกษากระบวนการแปลในระดับย่อหน้าของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” พบว่า ผู้แปลทั้งสองมีการจัดย่อหน้าใหม่ให้สอดคล้องกับงานแปลของตน โดยสามารถเปรียบเทียบได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3: เปรียบเทียบกลวิธีการแปลในระดับย่อหน้าโดยการจัดย่อหน้าใหม่ของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล”

การจัดย่อหน้าใหม่ของ “แม่วัน”	การจัดย่อหน้าใหม่ของ “ว.วินิจฉัยกุล”
1. การแบ่งย่อหน้าเดียวเป็นหลายย่อหน้าเมื่อข้อความในย่อหน้าเดิมมีความยาวมากและต้องการแบ่งประเด็นให้ชัดเจน	การแบ่งย่อหน้าเดียวเป็นหลายย่อหน้าเมื่อ 1.1 ข้อความในย่อหน้าเดิมมีความยาวมาก และต้องการแบ่งประเด็นให้ชัดเจน 1.2 แปลบทสนทนา
2. การรวมหลายย่อหน้าเป็นย่อหน้าเดียวเมื่อตัดผลความ	

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า การจัดย่อหน้าใหม่ของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” มีความคล้ายคลึงกันประการหนึ่งคือ ผู้แปลทั้งสองท่านมีการแบ่งย่อหน้าเดียวออกเป็นหลายย่อหน้า เมื่อข้อความในย่อหน้าเดิมมีความยาวมากและต้องการแบ่งประเด็นให้ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า ความแตกต่างด้านกลวิธีการแปลในระดับย่อหน้าของผู้แปลทั้งสองคือ “แม่วัน” ไม่มีการแบ่งย่อหน้าเดียวเป็นหลายย่อหน้า เมื่อแปลบทสนทนา แต่มีการรวมหลายย่อหน้าเป็นย่อหน้าเดียวเมื่อตัดผลความทิ้งไป ส่วน “ว.วินิจฉัยกุล” จะมีการแบ่งย่อหน้าใหม่เมื่อแปลบทสนทนาทุกครั้ง แต่ไม่พบการรวมหลายย่อหน้าเป็นย่อหน้าเดียว

การจัดย่อหน้าใหม่โดยการแบ่งย่อหน้าเดียวเป็นหลายย่อหน้า เมื่อข้อความในย่อหน้าเดิมมีความยาวมากและต้องการแบ่งประเด็นให้ชัดเจนของผู้แปลทั้งสองท่าน นับเป็นกลวิธีที่ช่วยให้

งานแปลมีความน่าอ่านขึ้น ผู้อ่านได้พักสายตา และจับใจความสำคัญง่ายขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการแบ่งย่อหน้าเมื่อแปลบทสนทนาที่พบเฉพาะในฉบับแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” นั้น อาจสืบเนื่องมาจาก “ว.วินิจฉัยกุล” ใช้ระบบการเขียนสมัยใหม่ ที่นิยมแยกย่อหน้าระหว่างบทสนทนาดังกับบทบรรยายออกจากกัน เพื่อให้การจัดเรียงข้อความในบทแปลมีความเป็นระเบียบ ใจความชัดเจน คิดตามเรื่องราวได้สะดวก ซึ่งวิธีการแบ่งย่อหน้าเช่นนี้ จะไม่พบอย่างสม่ำเสมอในงานแปลของ “แม่วัน” รวมทั้งงานเขียนต้นฉบับ

นอกจากนี้ “แม่วัน” ยังมีการจัดย่อหน้าใหม่ด้วยการรวมหลายย่อหน้าเป็นย่อหน้าเดียว โดยมีการตัดข้อความบางส่วนทิ้ง เมื่อเห็นว่าเป็นรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่สำคัญ ด้วยเหตุนี้ บทแปลจึงไม่สามารถถ่ายทอดความหมายและรูปแบบการนำเสนอความคิดได้เทียบเท่าต้นฉบับ ซึ่งในทางตรงกันข้าม “ว.วินิจฉัยกุล” จะแปลอย่างละเอียดโดยไม่มีการตัดทอนข้อความแล้วรวมเข้าเป็นย่อหน้าเดียว ในจุดนี้จึงทำให้ได้บทแปลที่ถ่ายทอดความหมายและอารมณ์สได้เต็มที่กว่า

4.4 การแปลบทร้อยกรอง

ต้นฉบับประเภทร้อยกรองนั้น ผู้ประพันธ์จะมีเจตนาที่มุ่งเน้นสุนทรียภาพ ความไพเราะ สละสลวย ความประณีตงดงามของการใช้ถ้อยคำ ถ้อยคำที่ใช้มักเป็นนัยประหวัด มีคำเปรียบมาก เพราะเป็นงานที่เกี่ยวกับอารมณ์ และจินตนาการ เชวง จันทระเชตต์ (2528: 207) กล่าวว่า “การแปลคำร้อยกรองนั้นยากกว่างานประเภทอื่น เนื่องจากผู้แปลต้องตีความหรือวินิจฉัยสารซึ่งเป็นความนึกคิดในเชิงอัตวิสัยของผู้ประพันธ์ นอกจากนั้นยังต้องถ่ายทอดความงามทางวรรณศิลป์ให้ได้ทัดเทียมกับต้นฉบับอีกด้วย” ดังนั้น ผู้ที่แปลงานด้านนี้ได้ นอกจากจะต้องมีทักษะทางด้านภาษาดีแล้ว ยังต้องมีความคิดสร้างสรรค์ พรสวรรค์ และความชัดเจน เพื่อที่จะถ่ายทอดสารจากต้นฉบับมาเป็นฉบับแปลได้อย่างไพเราะประณีต

จากการศึกษาบทแปลเรื่อง “ความพยายาม” ทั้งสองสำนวน พบว่า “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” มีการถ่ายทอดคำร้อยกรองจากต้นฉบับมาเป็นคำร้อยกรองภาษาไทยเหมือนกันอยู่หนึ่งบท ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 66

"Welcome the festal hour!
 Pour the red wine into cups of gold!
 Health to the men who are strong and bold!
 Welcome the festal hour!
 Waken the echoes with riotous mirth--
 Cease to remember the sorrows of earth
 In the joys of the festal hour!
 Wine is the monarch of laughter and light,
 Death himself shall be merry to-night!
 Hail to the festal hour!" (Corelli: 235)

“โอบนเศียรค่านับน้อม	อัญเชิญ
สถิตอาสน์อันอ่อนเทัญ	ท่านไท่
เสพลิ่งประเสริฐเจริญ	จรูญสุข
จักกล่าวกลอนกล่อมให้	เพราะพร้อมเพลงพิณ
ซ้มเปญเอมไอ้	เอาใจ บารณี
รลยั้งรสริมไร	โอบฐ์นื่อง
เสริมสุขสร้างทุกข์ใน	พริบเนตร เดียวนา
เสลันฮาสน้นก้อง	สนุกแก้กันหงอย
สุราเป็นเจ้าแห่ง	สรรพสนุก
จักประสงศ์สุขสุข	สู่ได้
ชากศพชื้ออาจลูก	โอดเล่น คะนองนา
มัจจราชตัวคู่ไสร้	เสพลแล้วเลยสรวล
วิสาสาปรมญาติต้อง	จดจำ
ญาตินีสองชนิดตำ	รับอ้าง
หนึ่งญาติที่เกี่ยวลำ	ดับต่อ วงศ์แฮ
หนึ่งญาติที่เราสร้าง	เพราะสร้องเสพสมา” (“แม่วัน”: 259)

“โอนเศียรค้ำบ้นน้อม	อัญเชิญ
สถิตย์อาสน์อันอ่อนเทญ	ท่านไ้
เสพลิ่งประเสริฐเจริญ	จรูญสุข
จักกล่าวกลอนกล่อมให้	เพราะพร้อมเพลงพิน
ชำเปญเอมโอรฐ์ไอ้	เอาใจ บารนี
รตยั้งรตรีมไร	โอรฐ์นื่อง
เสริมสุขสร้างทุกข์ใน	พริบเนตร เดียวนา
เฮลันฮาสนั่นก้อง	สนุกแก้กันหงอย
สุราเป็นเจ้าแห่ง	สรรพสนุก
จักประสงศ์สุขสุข	คู่ได้
ชากศพชื้ออาจลูก	โลดเล่น คนองนา
มัจจุราชตัวคู่ไสร้	เสพลั่วเลขสรวล
วิสาสาปรมญาคีต้อง	จดจำ
ญาคินี่สองชนิดคำ	หรับอ้าง
หนึ่งญาคีที่เกี้ยวลำ	คืบต่อ วงษ์เฮ
หนึ่งญาคีที่เราสร้าง	เพราะสร้องเสพสมา” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 323)

การถอดความบทร้อยกรองดังกล่าวอยู่ที่ 66 ข้างต้นนี้ เป็นผลงานของ “แม่วัน” ซึ่งเป็นผู้แปลเรื่อง “ความพยายาท” เป็นท่านแรก และต่อมาเมื่อ “ว.วินิจฉัยกุล” แปลนวนิยายเรื่องนี้ ก็ได้นำเอาโคลงสี่สุภาพบทเดียวกันนี้มาใช้ถ่ายทอดความหมายของคำร้อยกรองในต้นฉบับ โดย “ว.วินิจฉัยกุล” ได้มีการปรับการสะกดคำบางคำให้ถูกต้องตามหลักในยุคสมัยปัจจุบัน โดยในที่นี้ได้แสดงเป็นตัวพิมพ์หนาไว้ บทแปลคำร้อยกรองบทนี้ “แม่วัน” ได้ถ่ายทอดความหมายซึ่งเกี่ยวกับการสังสรรค์อย่างมีความสุขกันด้วยการดื่มสุรา เนื้อความโดยรวมมีความสมบูรณ์ตรงตามต้นฉบับ ส่วนโคลงบทสุดท้ายซึ่งกล่าวถึง “ญาคี” สองแบบ คือญาคีแท้ๆ กับญาคีที่นับเป็นญาคียามร่วมสุขนั้น “แม่วัน” ได้เพิ่มเติมเข้ามาเอง โดยพยายามโยงให้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาช่วงต้นอย่างกลมกลืน การถอดความบทร้อยกรองภาษาอังกฤษมาเป็นโคลงสี่สุภาพอันไพเราะ เลือกใช้แต่คำศัพท์ที่ใช้ทางการประพันธ์ อีกทั้งยังรักษาความหมายเดิมได้ครบถ้วนเช่นนี้ นับเป็นความสามารถเฉพาะตัวของผู้แปลที่น่ายกย่องอย่างยิ่ง

ตัวอย่างที่ 67

"Chiagnaro la mia sventura

Si non tuorne chiu, Rosella!

Tu d' Amalfi la chiu bella,

Tu na Fata si pe me!

Viene, vie, regina mie,

Viene curre a chisto core,

Ca non c'e non c'e sciore,

Non c'e Stella comm'a te!"

[Footnote: A popular song in the Neapolitan dialect.] (Corelli: 18)

“แม่วัน” ไม่ได้กล่าวถึงเนื้อหาใดๆของบทร้อยกรองในตัวอย่างนี้มาในฉบับแปล

ท่องเที่ยวทางถิ่นไกล	เดินทางไปหลายทิศทาง
ไม่เคยได้พบนาง	โหมสำอางอย่างนางนี้
ขวัญตาโรเซลล่า	ศรีสง่า “อมาลฟี”
ขอเชิญเป็นรานี	จอมชีวิตของพี่ยา
เชิญน้องมาครองรัก	จะพิทักษ์ยิ่งชีวา
ยึดถือเป็นคารา	ส่องสว่างกระจ่างใจ ("ว.วินิจัยกุล": 26)

ตัวอย่างที่ 67 เป็นการแปลบทร้อยกรองโดย “ว.วินิจัยกุล” ซึ่งต้นฉบับเป็นคำประพันธ์ของบทเพลงในภาษาเนยโปลิตัน (อิตาลี) กล่าวถึงการรำพึงรำพันถึงหญิงคนรักผู้งดงาม “ว.วินิจัยกุล” ได้ถ่ายทอดมาในลักษณะของ กาพย์ยานี ๑๑ ซึ่งสื่อถึงความหมายและความไพเราะจากต้นฉบับมาอย่างลึกซึ้ง ทำให้ผู้อ่านได้รับอรรถรส และบทแปลมีสีสันน่าอ่านยิ่งขึ้น ส่วนในฉบับแปลของ “แม่วัน” ไม่มีถ่ายทอดความหมายใดๆ ในที่นี้ลงมาในบทแปลเลย ไม่ว่าจะเป็นลักษณะร้อยกรองหรือร้อยแก้วธรรมดา ทำให้บทแปลไม่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาและอารมณ์ซาบซึ้งของตัวละครได้ทัดเทียมต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 68

"Sciore d'amenta
Sta parolella mia tieul' ammento
Zompa llari llira!
Sciore limone!
Le voglio fa mori de passione
Zompa llari llira!"

[Footnote: Neapolitan dialect] (Corelli: 36)

“แม่วัน” ไม่ได้กล่าวถึงเนื้อหาใดๆของบทร้อยกรองในตัวอย่างนี้มาในฉบับแปล

พี่รักภักดีแต่รัก เป็นที่ประจักษ์
ว่ารักนั้นเหนือชีวา
จะรักภักดีแก้วตา แม่มรณา
ยอมสิ้นชีवाद้วยรัก ("ว.วินิจัยกุล": 51)

ตัวอย่างที่ 68 “ว.วินิจัยกุล” ได้แปลบทร้อยกรองภาษาอิตาเลียน มาเป็นคำประพันธ์ไทย ในลักษณะ กาพย์ฉบัง ๑๖ เนื้อความกล่าวถึงการเทิดทูนความรักที่ยอมแลกได้แม้กระทั่งชีวิต

ตัวอย่างที่ 69

She laughed again--the same terrible laugh.

.....

"Ascolta!" and began to sing clearly though feebly:

*"Ti saluto, Rosignuolo!
Nel tuo duolo--ti saluto!
Sei l'amante della rosa
Che morendo si fa sposa!"*

As the old familiar melody echoed through the dreary vault, my bitter wrath against her partially lessened; with the swiftness of my southern temperament a certain compassion stirred my soul. She was no longer quite the same woman who had wronged and betrayed me-- she had the helplessness and fearful innocence of madness--in that condition I could not have hurt a hair of her head.

.....

Smiling, she continued her song:

"Ti saluto, Sol di Maggio

Col tuo raggio ti saluto!

Sei l'Apollo del passato

Sei l'amore incoronato!"

Again--again!--that hollow rumbling and crackling sound overhead.

What could it be?

"L'amore incoronato!" hummed Nina fitfully, as she plunged her

round, jeweled arm down again into the chest of treasure. ***"Si, si!***

Che morendo si fa sposa--che morendo si fa sposa--ah!" (Corelli: 398-399)

ว่าแล้วก็ยกมือขึ้นเป็นเครื่องหมายให้หนึ่ง แล้วส่งเสียงอันไพเราะเป็นคำเพลงชมพระจันทร์ และหมกในดิ่งเกลส่งเสียงจ้ำในแสงจันทร์("แม่วัน": 372)

หล่อนยกมือขึ้น ท่าทางเหมือนจะยกมือปรามให้ทุกคนเงิบนิ่งฟังหล่อน แล้วร้องออกมาว่า

“ฟังนะ” แล้วหล่อนก็เริ่มร้องเพลงเสียงเจ็ยแจ้ว

ไอ้สงสารสกุณานิจาเอ๋ย
 กระไรเลยเศร้าสร้อยละห้อยให้
 เพราะหลงรักดอกกุลาบซาบซาบใจ
 ยามพรากไปเศร้าเสียดายจนวายชนม์

.....
 ไอ้สงสารในดิงเกลไม่เว้นเศร้า
 เพราะว่าเจ้าหักใจไม่เป็นผล
 ความรักคั่งเพลิงกาลผลาญกมล
 รักท่วมท้นพาให้ถึงวายปรมาณ ("ว.วินิจฉัยกุล": 533-535)

ตัวอย่างที่ 69 “ว.วินิจฉัยกุล” ได้แปลคำร้อยกรองในต้นฉบับมาเป็น กลอนสุภาพ ประเภทกลอน ๘ ในขณะที่ “แม่วัน” ไม่ถ่ายทอดคำประพันธ์เหล่านี้มาเป็นภาษาไทยเลย กล่าวถึงอย่างเพียงกว้างๆ ว่า “เป็นคำเพลงชมพระจันทร์ และชมนกในดิงเกล”

ในเรื่องการแปลคำร้อยกรองนี้ จะสังเกตได้ว่า “แม่วัน” จะแปลคำร้อยกรองภาษาอังกฤษ ออกมาเป็นคำร้อยกรองภาษาไทยเพียงบทเดียวคือ ในตัวอย่างที่ 66 ส่วนคำร้อยกรองภาษาอิตาเลียน ในตัวอย่างที่ 67-69 นั้น มีเพียง “ว.วินิจฉัยกุล” เท่านั้นที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำร้อยกรองไทย ในขณะที่ “แม่วัน” จะไม่กล่าวถึงเนื้อหาของบทประพันธ์เลย ไม่ว่าจะในรูปแบบคำร้อยกรองหรือร้อยแก้วก็ตาม ทำให้ผู้อ่านไม่ได้รับบรรทัดและเนื้อความที่ดัดแปลงต้นฉบับ ส่วนในบทแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” ซึ่งมีการแปลบทร้อยกรองนั้น จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามตัวละครในเรื่องได้เป็นอย่างดี และคำประพันธ์ที่มีสัมผัสคล้องจองจะทำให้จินตนาการถึงซึ่งขึ้น นอกจากนั้นผู้อ่านยังได้รับทอดเนื้อหาและท่วงทำนองการเขียนตามต้นฉบับอีกด้วย

การไม่แปลบทร้อยกรองของ “แม่วัน” นั้น อาจเกิดจากความไม่เชี่ยวชาญภาษาอิตาเลียน หรืออาจอนุมานได้ว่า “แม่วัน” ต้องการแปลอย่างรวบความ เพื่อให้บทแปลมีความกระชับ ดำเนินเรื่องรวดเร็ว ไม่เยิ่นเย้อ

อย่างไรก็ตาม ทั้ง “แม่วัน” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ต่างก็มีการแปลคำร้อยกรองภาษาต่างประเทศมาเป็นคำร้อยกรองภาษาไทยทั้งสองท่าน ซึ่งนับเป็นความสามารถเฉพาะตัวของผู้แปลที่ยากจะเลียนแบบได้ เนื่องจากการแปลคำร้อยกรองนั้น ต้องผ่านกระบวนการคิดที่ซับซ้อนยิ่งกว่าการ

แปลงานอื่นๆ ทั่วไป เพราะนอกจากจะต้องวิเคราะห์ความหมายของต้นฉบับแล้ว ในขั้นถ่ายทอดความหมายยังต้องร้อยเรียงถ้อยคำให้ได้สัมผัสไพเราะ ถูกต้องตามหลักคำประพันธ์ชนิดต่างๆ ซึ่งนับเป็นงานศิลป์ที่ทำได้ยากยิ่ง

จากการศึกษากลวิธีการแปลนวนิยาย เรื่อง "ความพยายาม" สำนวน "แม่วัน" และ สำนวน "ว.วินิจฉัยกุล" ทั้งในระดับคำ ระดับประโยค ระดับย่อหน้า และการแปลบทร้อยกรอง ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีการแปลในแต่ละระดับของผู้แปลทั้งสอง มีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและส่วนที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในระดับคำ/สำนวน ผู้แปลทั้งสองมีการใช้คำทับศัพท์โดยเพิ่มคำอธิบายเหมือนกัน แต่การทับศัพท์สำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงได้ในภาษาไทย จะพบในบทแปลสำนวน "แม่วัน" เท่านั้น ส่วนการแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบ "แม่วัน" มักจะใช้วิธีเทียบเคียงสำนวนไทยและวิธีตีความ แต่ "ว.วินิจฉัยกุล" จะแปลตรงตัวเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการแปลในระดับประโยค ผู้แปลทั้งสองมีกลวิธีการแปลที่คล้ายกันเป็นส่วนใหญ่ คือมีการปรับรูปประโยคกรรมวาจกให้เป็นกรรตุวาจก การคงลักษณะการเรียงคำตามต้นฉบับ และการปรับวิธีเรียงคำในประโยคเหมือนกัน แต่ความแตกต่างด้านกลวิธีการแปลระดับประโยคของผู้แปลทั้งสองคือ "แม่วัน" จะแปลประโยคกรรมวาจกโดยไม่ใช้รูปประโยค "ถูก+กริยา" ส่วน "ว.วินิจฉัยกุล" จะมีการใช้รูปประโยคดังกล่าวในประโยคที่สื่อความหมายเชิงลบ สำหรับการแปลในระดับย่อหน้า ผู้แปลทั้งสองมีการแบ่งย่อหน้าเดียวเป็นหลายย่อหน้าเหมือนกัน แต่สำหรับการรวมหลายย่อหน้าเป็นย่อหน้าเดียว จะพบเฉพาะในบทแปลสำนวน "แม่วัน" เท่านั้น ส่วนในเรื่องการแปลบทร้อยกรอง ผู้แปลทั้งสองใช้วิธีถ่ายทอดมาเป็นคำประพันธ์ตามหลักฉันทลักษณ์ไทย แต่ทั้งนี้ "แม่วัน" จะแปลเฉพาะบทร้อยกรองภาษาอังกฤษเท่านั้น ส่วน "ว.วินิจฉัยกุล" จะแปลทั้งบทร้อยกรองภาษาอังกฤษและภาษาอิตาเลียนทั้งหมด

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกลวิธีการแปลที่กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า บทแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" จะรักษาทั้งความหมาย รูปแบบการถ่ายทอดความหมาย และลีลาการเขียนได้ตรงกับต้นฉบับ เนื่องจากผู้แปลใช้วิธีแปลค่อนข้างตรงตัว มีการปรับบทเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพื่อการสื่อความหมายที่เข้าใจง่าย ส่วนบทแปลของ "แม่วัน" จะมีการปรับเปลี่ยน ตัดทอน หรือเพิ่มเติมเนื้อหา และใช้รูปแบบการถ่ายทอดความหมายไม่ตรงกับต้นฉบับในบางจุด ซึ่งส่งผลให้ลีลาการเขียนของผู้ประพันธ์ไม่ปรากฏในฉบับแปล ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า "แม่วัน" ใช้วิธีแปลแบบอิสระ เพื่อให้เนื้อหาในบทแปลเป็นที่เข้าใจได้สะดวก และสอดคล้องกับรสนิยมของผู้อ่านร่วมยุคของท่าน

สาเหตุที่ทำให้กลวิธีของผู้แปลทั้งสองมีข้อแตกต่างกันนั้น นอกจากจะเกี่ยวข้องกับความเป็นลีลาเฉพาะตัวของผู้แปลแล้ว ยังอาจสืบเนื่องจากความต่างของธรรมเนียมนิยมในยุคสมัยที่แปลด้วย ดังนั้น ในบทต่อไป ผู้วิจัยจะนำเสนอถึงความแตกต่างในการถ่ายทอดความหมายและการใช้ภาษาในงานแปลนวนิยาย เรื่อง "ความพยายาม" สำนัก "แม่วัน" ในยุคอดีต กับสำนัก "ว.วินิจฉัยกุล" ในยุคปัจจุบัน

บทที่ 5

ความแตกต่างในการถ่ายทอดความหมายและการใช้ภาษา ของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจัยกุล"

จากการศึกษาบทแปลนวนิยายเรื่อง “ความพยายาม” สำนวน “แม่วัน” และสำนวน “ว.วินิจัยกุล” โดยรวมแล้วผู้วิจัยพบว่ามีความแตกต่างที่เด่นชัดอยู่สองประการคือ แนวทางในการถ่ายทอดความหมาย และการใช้ภาษาของผู้แปลทั้งสองท่าน

ในด้านการถ่ายทอดความหมาย ผู้แปลทั้งสองยึดหลักที่แตกต่างกันคือ “แม่วัน” จะแปลในลักษณะที่ค่อนข้างไปในทางเอาความ โดยมีการปรับบทแปลและปรับรูปแบบในการนำเสนอเนื้อหาที่ต่างไปจากต้นฉบับอยู่มาก ตลอดจนมีการตัดแปลง และตัดทอนเนื้อหาบางส่วนเพื่อความสะดวกแก่การทำความเข้าใจของผู้อ่านร่วมยุคของท่าน ส่วน “ว. วินิจัยกุล” จะแปลในลักษณะที่ค่อนข้างไปในทางตรงตัว คือมีการเก็บรายละเอียดเนื้อหาและท่วงทำนองในการถ่ายทอดความหมายตามต้นฉบับไว้อย่างครบถ้วน ดังที่ผู้แปลท่านนี้ได้ระบุไว้ในหน้าคำนำของนวนิยายเรื่อง “ความพยายาม (ฉบับสมบูรณ์)” (2530) ว่า “การแปลนวนิยายเรื่องนี้ เป็นการแปลโดยละเอียด มิได้ตัดทอนข้อความใดออกเลยแม้แต่ย่อหน้าเดียว ท่านผู้อ่านจะสังเกตเห็นสำนวนของมารี คอเรลลี ว่าชอบรูปประโยคที่ยาวและเต็มไปด้วยคำคุณศัพท์ทั้งคำและวลี นอกจากนี้ยังมีประโยคซ้อนอีกมากมาย ซึ่งข้าพเจ้าไม่อาจรวบรัดตามใจชอบได้ เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เห็น “สำนวน” ของผู้แต่งด้วย นอกเหนือไปจากเนื้อหา” สำหรับการปรับบทที่พบในฉบับแปลของ “ว.วินิจัยกุล” นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการปรับเพื่อสื่อความให้เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับการใช้ในภาษาไทยเป็นหลัก

ความแตกต่างประการที่สองที่สังเกตได้จากบทแปลเรื่อง “ความพยายาม” สำนวน “แม่วัน” กับสำนวน “ว.วินิจัยกุล” จะเป็นเรื่องของการใช้ภาษาตามยุคสมัยและลีลาส่วนตัวของผู้แปลแต่ละท่าน ถึงแม้ว่าบทแปลทั้งสองสำนวนนี้ มีการใช้ภาษาที่ไพเราะสละสลวย สามารถถ่ายทอดจินตนาการ อารมณ์ และความรู้สึกให้เกิดแก่ผู้อ่านได้เหมือนกัน แต่เนื่องจากบทแปลทั้งสองได้แปลออกมาในช่วงเวลาที่ต่างกันเกือบร้อยปี สำนวนภาษาที่ปรากฏจึงมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด และสามารถสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของการใช้ภาษาไทยได้ในบางส่วน

จากข้อสังเกตที่กล่าวมาข้างต้น ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงข้อแตกต่างในการถ่ายทอดความหมายและการใช้ภาษา ในนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม” สำนวน “แม่วัน” ซึ่งแปลในยุคอดีต กับสำนวน “ว.วินิจัยกุล” ซึ่งแปลในยุคปัจจุบัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านแนวทางในการแปลและการใช้ภาษาในการถ่ายทอดบทแปลประเภทนวนิยาย กล่าวคือ จากต้นฉบับเรื่องเดียวกันนั้น ผู้แปลต่างยุคต่างสมัยทั้งสองท่าน ได้ใช้วิธีการแปลและใช้สำนวนภาษาในการถ่ายทอดความหมาย รสชาติ และบรรยากาศในเนื้อเรื่องแตกต่างกันอย่างไรบ้าง โดยจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น คือ การถ่ายทอดความหมาย และ การใช้ภาษา

5.1 การถ่ายทอดความหมาย

ผู้วิจัยสังเกตว่า วิธีการถ่ายทอดความหมายในบทแปลสำนวน "แม่วัน" และ สำนวน "ว.วินิจัยกุล" มีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งการวิเคราะห์ได้ดังนี้

- 5.1.1 การเพิ่มความ
- 5.1.2 การแปลตัดแปลง
- 5.1.3 การรวบความ
- 5.1.4 การไม่แปล

5.1.1 การเพิ่มความ

การเพิ่มความในที่นี้ เป็นการปรับบทแปลด้วยการสอดแทรกข้อความเพิ่มเติม เพื่อขยายความให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวชัดเจน และเน้นอารมณ์ความรู้สึก ให้คล้อยตามตัวละครและบรรยากาศในเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ส่วนใหญ่แล้วจะพบการเพิ่มความในฉบับแปลของ “แม่วัน” มากกว่าฉบับแปลของ “ว.วินิจัยกุล” โดยอาจจะแบ่งเป็น การเพิ่มความเพื่ออธิบายวัฒนธรรมต่างชาติ และ การเพิ่มความในเชิงวัฒนธรรมไทย ดังรายละเอียดที่จะแสดงต่อไปนี้

5.1.1.1 การเพิ่มความเพื่ออธิบายวัฒนธรรมต่างชาติ

การเพิ่มความเพื่ออธิบายวัฒนธรรมต่างชาติที่ปรากฏในต้นฉบับ เป็นการขยายความเพื่อให้ผู้อ่านที่ไม่รู้จักหรือไม่คุ้นเคยกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่างชาติ ได้เข้าใจถึงความหมายที่ตัวละครสื่อด้วยการกระทำต่างๆ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 70

She extended her hand. I raised it to my lips. (Corelli: 133)

หล่อนยื่นมือมาให้จับ ข้าพเจ้าก็ยกขึ้นถึงริมฝีปาก (ธรรมเนียมฝรั่งวันแต่ชาติอังกฤษ มักจับมือผู้ที่มีอายุหรือยศสูงกว่าตัวเสมอไป เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความเคารพและนับถือมาก) ("แม่วัน": 156)

หล่อนยื่นมือส่งให้ ข้าพเจ้าจึงยกขึ้นจุมพิต ("ว.วินิจัยกุล": 184)

ตัวอย่างที่ 71

Ferrari offered to assist her in mounting the step of the vehicle; she put his arm aside with a light jesting word and accepted mine instead. (Corelli: 133)

เจ้าเฟอร์รารีขยับเข้าไปใกล้ จะพุงหล่อนขึ้นนั่งบนรถ (ธรรมเนียมฝรั่งผู้หญิงจะขึ้นรถแล้วผู้ชายที่รู้จักอยู่ที่นั่นต้องช่วยพุง) แต่หล่อนทำเป็นเชิงเล่นเชิงจริง ไม่รับแขนเฟอร์รารีกลับเอื้อมเข้ามารับแขนข้าพเจ้าแทน ("แม่วัน": 157)

เฟอร์รารียื่นมือจะให้หล่อนเกาะพุงขณะก้าวขึ้นบันไดรถ แต่หล่อนกลับไม่ยอมรับมือเขาด้วยคำพูดปฏิเสธเย้าๆ ที่เล่นทีจริง แล้วรับมือข้าพเจ้าแทน ("ว.วินิจัยกุล": 185)

ตัวอย่างที่ 72

"Penitents confess to priests who are worse than penitents, and by Heaven! in such a state of society, where conjugal fidelity is a farce." (Corelli: 10)

“คนทำผิดต้องไปลูแก่โทษแก่บาทหลวง แต่บาทหลวงชำระยาไปกว่าคนที่มาลูแก่โทษเสียอีก (ตามจารีตโรมันคาทอลิก คนที่ทำผิดไปลูแก่โทษแล้วเป็นหมดบาป)” (“แม่วัน”: 17)

“คนบาปที่กลับใจลงไปสารภาพบาปกับพระ แต่พระนั้นแหละ ชั่วช้ากว่าคนผู้กลับใจพวกนั้นเสียอีก สวรรค์โปรด ในสังคมประเภทนี้ ที่ความซื่อสัตย์ผัวเดียวเมียเดียวกลายเป็นเรื่องน่าหัวเราะไปเสียแล้ว...” (“ว.วินิจัยกุล”: 13-14)

จากตัวอย่างที่ 70-71 บทแปลของ “แม่วัน” จะมีการเพิ่มความที่เป็นการอธิบายขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับการยกย่องให้เกียรติสุภาพสตรีของชาวตะวันตก ส่วนตัวอย่างที่ 72 จะเพิ่มความเกี่ยวกับข้อปฏิบัติทางศาสนาคริสต์ ข้อความที่เพิ่มเข้ามานี้ “แม่วัน” ได้ใส่ไว้ในวงเล็บเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความหมายของการกระทำนั้นๆ โดยสังเขป เนื่องจากในยุคสมัยที่ “แม่วัน” แปลนั้น ผู้อ่านบางกลุ่มอาจจะยังไม่รู้จักหรือไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมเหล่านี้เท่าที่ควร แต่ในยุคปัจจุบันเมื่อคนไทยได้มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จึงรู้จักและเข้าใจวัฒนธรรมต่างชาติตามไปด้วย นอกจากนี้ธรรมเนียมตะวันตกที่กล่าวถึงในตัวอย่างที่ 70-71 ก็พบเห็นได้บ่อยในภาพยนตร์ต่างประเทศ และการสารภาพบาปของศาสนาคริสต์ในตัวอย่างที่ 72 ก็เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ดังนั้นในฉบับแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จึงไม่จำเป็นต้องมีการอธิบายความเพิ่มเติมในส่วนนี้ เพราะจะทำให้บทแปลเยิ่นเย้อเกินไป

ตัวอย่างที่ 73

"You are positively ill-tempered, Guido!" she exclaimed, then remembering she had addressed him by his Christian name,...(Corelli: 152)

“คุณท่านพินไม่สู้ดียิ่งงวันนี้ กิโด!” หล่อนพูด แล้วระลึกขึ้นได้ว่าเรียกชื่อเฉพาะตัว (ซึ่งในธรรมเนียมฝรั่งผู้ใดจะเรียกเฉพาะชื่อตัวผู้ใดไม่ได้เลย ถือว่าเป็นการหยาบหยิ่งหมิ่นประมาท เว้นไว้แต่ผู้นั้นๆ จะชอบกันดีถึงกับคบไหล่ลูบหลังกันได้จึงเรียกได้) (“แม่วัน”: 180-181)

“ท่าทางอารมณ์ไม่สู้ดีหรือจะ กิโด” หล่อนว่า แล้วก็นึกขึ้นมาได้ว่าออกปากเรียกชื่อต้นเขาอย่างสนิทชิดเชื้อ... (“ว.วินิจัยกุล”: 209)

การเพิ่มความในตัวอย่างที่ 73 เป็นเรื่องของการเรียกผู้อื่นด้วยชื่อต้น ซึ่งในวัฒนธรรมไทย ถือเป็นเรื่องธรรมดา แต่ในวัฒนธรรมตะวันตกจะมีนัยแสดงถึงความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างผู้เรียกกับผู้ถูกเรียก ดังนั้นทั้ง “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” ต่างก็มีการอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงนัยดังกล่าวด้วย โดย “แม่วัน” จะอธิบายในวงเล็บอย่างละเอียด ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะขยายความเพียงสั้นๆ ว่า “อย่างสนิทชิดเชื้อ” ซึ่งทำให้บทแปลมีความกระชับ และอารมณ์ผู้อ่านมีความต่อเนื่องมากกว่าบทแปลของ “แม่วัน” อย่างไรก็ตาม การที่ “แม่วัน” ต้องอธิบายวัฒนธรรมต่างชาติอย่างละเอียดนั้น อาจเป็นสิ่งจำเป็น เพราะคนไทยในยุคอดีตส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสได้เรียนรู้หรือพบเห็นได้มากเท่าคนสมัยนี้ ดังนั้น “แม่วัน” จึงต้องพยายามทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายในเชิงวัฒนธรรมอย่างถ่องแท้

ตัวอย่างที่ 74

He was enthusiastically greeted and welcomed back to Naples by all the gentlemen assembled, many of whom were his own particular friends. They **embraced** him in the impressionable style common to Italians. (*Corelli*: 232)

บรรดาพวกที่อยู่ในห้องนั้นลุกขึ้นแสดงความยินดีรับรองในทีกลับมาจากเมืองเนเปิลส์ ต่างเข้ามาจับไม้จับมือกอดจูบตามธรรมเนียมคนชาวอิตาลี (ผู้ชายต่อผู้ชายก็จูบกัน) (“แม่วัน”: 257)

เขาได้รับการต้อนรับอย่างดีเยี่ยม เต็มไปด้วยความสนิทสนมจากแขกทุกคนที่ได้รับเชิญมา ซึ่งจะว่าไปก็เป็นเพื่อนที่รู้จักคุ้นเคยกับเขามาก่อนทั้งสิ้น ทุกคน **จูมพิต**ต้อนรับเขาตามกิริยามารยาทที่เป็นธรรมเนียมอยู่ในหมู่ชนอิตาลี (“ว.วินิจัยกุล”: 319)

การเพิ่มความในตัวอย่างที่ 74 เป็นธรรมเนียมการทักทายของชาวอิตาลี จากต้นฉบับคำว่า to embrace (v.) หมายถึง สวมกอด โอบกอด แต่ “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” ได้เพิ่มคำว่า “จูบ” และ “จูมพิต” ตามลำดับ เพื่อสื่อให้เห็นภาพการทักทายแบบอิตาลี ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวนี้ได้ชัดเจนขึ้น “แม่วัน” มีการเพิ่มคำอธิบายในวงเล็บอีกว่า “ผู้ชายต่อผู้ชายก็จูบกัน” เพื่อขยายความให้ผู้อ่านทราบว่า เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ เพราะในวัฒนธรรมไทยสมัยนั้น ไม่มีผู้ชายปฏิบัติต่อกันเช่นนี้ในที่สาธารณะ

5.1.1.2 การเพิ่มความในเชิงวัฒนธรรมไทย

การเพิ่มความในเชิงวัฒนธรรมไทยหมายถึง ข้อความที่ผู้แปลเพิ่มเติมเข้ามานั้น มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่างๆ ในสังคมไทยและเป็นที่น่าสนใจโดยทั่วกัน ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ สุภาษิต วรรณคดีไทย ฯลฯ ซึ่งในต้นฉบับไม่ได้กล่าวถึง แต่ผู้แปลเพิ่มเข้ามาเพื่อให้ภาษาในบทแปลมีความไพเราะ โดดเด่น และเน้นอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดแก่ผู้อ่านมากยิ่งขึ้น การเพิ่มข้อความดังกล่าวนี้ จะพบจากฉบับแปลของ “แม่วัน” เท่านั้น ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะคงเนื้อความไว้เทียบเท่ากับต้นฉบับทุกประการ

ตัวอย่างที่ 75

Tradesmen waylaid my reticent valet, Vincenzo, and gave him *douceurs* in the hope he would obtain my custom for them-- "tips" which he pocketed in his usual reserved and discreet manner, but which he was always honest enough to tell me of afterward. (Corelli: 161)

พวกพ่อค้าขายห้างแอบมาลวงลูกกวาด (พูดตามภาษากลางต้องว่า “ขามู ขนมเปีย วุ้นเส้น”) แก้วินเซนโซคนใช้นับรายไม่ถ้วน โดยความประสงค์ที่จะเอาไว้เป็นเจ้าของนำกับข้าพเจ้า “ลูกกวาด” นั้น เมื่อมาถึงมือแล้ววินเซนโซก็มีได้ปฏิเสธให้เจ้าของต้องเสียใจหิวกลับไปเลยแต่สักรายเดียว แต่เขาเป็นคนตรงมาก รับรายไหนไว้แล้วต้องมาขยายให้นายทราบ (“แม่วัน”: 197)

พวกพ่อค้าต่างๆ พวกนั้นมาแอบมอม “สินน้ำใจ” ให้คนรับใช้ของข้าพเจ้า เพียงเพื่อจะไหว้วานให้วินเซนโซช่วยโฆษณาสรรพคุณของสินค้าของเขาให้นายฟังอีกทีหนึ่ง ซึ่งวินเซนโซก็เก็บเงินเข้ากระเป๋าโดยไม่ปฏิเสธให้เสียน้ำใจเลยสักรายเดียว แต่ก็นำความมาเล่าให้ฟังอย่างตรงไปตรงมาทีหลังเหมือนกัน (“ว.วินิจัยกุล”: 222)

จากตัวอย่างที่ 75 คำว่า “douceurs” นั้น หมายถึง “สินบน” หรือที่ “ว.วินิจัยกุล” แปลโดยใช้สำนวนไทยว่า “สินน้ำใจ” แต่ “แม่วัน” แปลโดยใช้คำที่มีความหมายแฝงคือคำว่า “ลูกกวาด” ดังนั้นจึงต้องเพิ่มการอธิบายไว้ในวงเล็บ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความหมายเชิงลึกนี้ได้อย่างชัดเจนขึ้นว่า (พูดตามภาษากลางต้องว่า “ขามู ขนมเปีย วุ้นเส้น”) โดยข้อความนี้ เป็นภาษาซึ่งเป็นที่เข้าใจกันในแวดวงผู้ที่อาศัยระบบอุปถัมภ์เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพการงาน อันเป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติมานานในสังคมไทย ทั้งนี้ การที่คนสมัยก่อนหิวยกเอา “ขามู ขนมเปีย วุ้นเส้น” มาเปรียบเทียบกับ “สิน

บน” หรือ “ของกำนัลพิเศษ” แสดงให้เห็นว่า สิ่งของเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มีความค่า มีราคา ไม่ใช่ของธรรมดาที่หาซื้อได้ง่ายอย่างทุกวันนี้ ดังนั้น ในปัจจุบันจึงไม่นิยมใช้การเปรียบเทียบบดงกล่าว

ตัวอย่างที่ 76

I was young; and the cruel waste and destruction of my life seemed at that moment more than I could bear. (Corelli: 393)

ข้าพเจ้ายังเป็นคนหนุ่ม เสียเวลาทีล่วงไปในระหว่างนี้โดยเป็นธุระส่วนตัวโดยไม่เป็นประโยชน์ โดยมีได้ทำอะไรให้เป็นคุณชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นสิ่งซึ่งเหลือห้าวอกหนุ่มๆ อย่างข้าพเจ้าที่จะทนได้ ("แม่วัน": 365)

ข้าพเจ้ายังเป็นหนุ่ม เสียเวลาในชีวิตที่ผ่านไปอย่างยับเยินจนเหลือจะทนทานต่อไปได้ ("ว.วินิจนัยกุล": 528)

ตัวอย่างที่ 76 ข้อความที่ “แม่วัน” เพิ่มเติมเข้ามา เป็นสิ่งที่คนไทยพยายามปลุกฝังให้ลูกหลานยึดถือไว้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยโดยเฉพาะ การเพิ่มความในลักษณะนี้ ทำให้อารมณ์ความรู้สึกของตัวละครแตกต่างไปจากต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 77

Should we not grieve sorely that we had failed to avail ourselves of the secure and classical method of cremation? (Corelli: 2)

เราไม่เสียใจหรือว่าเราไม่เอาอย่างคนไทยในการที่กระทำฅาปนกิจ ("แม่วัน": 5)

เราจะสุดแสนเสียสยสั๊กแกลไหน ที่ไม่เตือนตัวเองให้นึกถึงความปลอดภัยและเหมาะสมของการเผาศพเสียแต่แรก? ("ว.วินิจนัยกุล": 4)

ตัวอย่างที่ 78: เป็นตอนที่นิพนาวานให้กิโดไปปล่อย “วิวิส” สุนัขของฟาบีโอ มาให้แขกชม แต่กิโดบ้ายเบียงไม่ยอมทำ

“Oh, certainly! Guido, will you go and unfasten him?”

Guido did not move; he leaned easily back in his chair sipping his coffee.

"Many thanks," he answered, with a half laugh; "perhaps you forget that last time I did so he nearly tore me to pieces. If you do not object, I would rather Giacomo undertook the task." (Corelli: 157)

“ทำไมจะไม่ได้เคอะ กิโดไปปล่อยสุนัขมาให้ท่านชมสักทีไป”

กิโดไม่ปรารถนาลุก กลับนอนตัวพุงเก้าอี้ชน้ำชาเฉย “ขอบใจลาแม่” กิโดพูดหัวเราะ
 ครั้งๆ “จำไม่ได้หรือ แม่ อีวันนั้นมันเกือบฉีกเนื้อเป็นชิ้นเสียแล้ว จะใช้ไปตักน้ำสักโอง ตำข้าวสักถัง
ยังจะดีกว่าให้ไปแก้ไข ถ้าไม่มีความรังเกียจแล้ว ฉันจะวานเกียโซโมไปปล่อยแทน” (“แม่วัน”: 189)

“ได้ซีคะ กิโด เธอช่วยไปแก้ไขที่ล่ามพามาให้ท่านคอนเตได้ชมสักหน่อยได้ไหมจ๊ะ”

กิโดไม่ขยับเขยื้อน ยังคงเอนหลังพุงพนักเก้าอี้ตามสบาย พลาจจิบกาแฟต่อไปตามเดิม

“เห็นจะไม่ขอรับประทาน” เขาพูดเสียงกล้าวหัวเราะ “เธอคงจะลืมเสียแล้วกระมังว่าครั้งที่
 แล้วฉันไปแก้ไขมันเข้า มันเกือบจะฉีกฉันเป็นชิ้นๆ เสียให้ได้ ถ้าไม่ขัดข้องละก็ ให้เกียโซโมไปทำ
 แทนฉันดีกว่า” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 214)

ข้อความที่ “แม่วัน” เพิ่มเติมในตัวอย่างที่ 77-78 แสดงถึงวิถีชีวิตของคนไทย โดยในตัวอย่างที่ 77 “แม่วัน” กล่าวในเชิงส่งเสริมว่าธรรมเนียมการเฝ้าศพแบบคนไทยนั้นดีกว่าการฝัง ทั้งๆ ที่ในต้นฉบับไม่ได้กล่าวถึง ส่วนตัวอย่างที่ 78 “แม่วัน” ได้เพิ่มการกล่าวเปรียบเปรยว่าการตำข้าวหรือตักน้ำใส่โองนั้นเป็นงานที่หนักมาก โดยอิงตามความรู้สึกของคนไทย ซึ่งเมื่ออ่านแล้วจะรู้สึกขัดกับบรรยากาศโดยรวมของฉากในเรื่องซึ่งเกิดขึ้นในประเทศอิตาลี

จากตัวอย่างที่ 75-78 จะเห็นได้ว่า “ว.วินิจัยกุล” ได้แปลตรงตามต้นฉบับทุกประการ ดังนั้นจึงสื่อความหมายได้กระชับ ชัดเจน และยังได้รักษาบริบทที่กลมกลืนกับบริบทในเรื่องอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 79

As for me, I feel that the end is not yet--that when my soul is released from its earthly prison, I shall still be doomed in some drear dim way to pursue her treacherous flitting spirit over the black chasms of a hell darker than Dante's--she in the likeness of a wandering flame--I as her haunting shadow; she, flying before me in coward fear--I, hasting after her in relentless wrath--and this forever and ever! (Corelli: 405)

ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะยังไม่สิ้นสุดเวรกรรมกัน เมื่อวิญญาณของข้าพเจ้าไปจากมนุษย์โลกนี้แล้ว ข้าพเจ้ายังจะตามวิญญาณหล่อน ไปถึงไหนถึงกัน นรกก็นรก อเวจีก็อเวจี! หล่อนไปไหน อุปมาเป็นอย่างดวงไฟ ข้าพเจ้าก็จะตามไปด้วยเหมือนกับเงาตามไป ทำนองเดียวกับองไถ่ในเรื่องของนักสวดพิศานตามลิกาเอี่ยมมวน องไถ่พิศานตามลิกาเอี่ยมนั้น ตามเพราะรัก แต่ข้าพเจ้าตามนินนานั้น ตามเพราะ โกรธ ขอให้ตามล้างผลาญกันเป็นเนื่องนิจเทอญ! ("แม่วัน": 380-381)

สำหรับข้าพเจ้านั้น – ยังไม่หมด แม้วันใดที่วิญญาณออกจากร่างแล้วก็ยังไม่หมดเวรกรรมกัน ยังคงจะติดตามวิญญาณทรยศของหล่อนไป แม้ในห้วงนรกที่มีดมนกว่าดังเตบรยายเอาไว้ – หล่อนดังดวงไฟที่สัจจรไป – ข้าพเจ้าตามไปดังเงาตามตัว หล่อนจะล่อยรีหนีไปด้วยความหวาดกลัวเท่าใด – ข้าพเจ้าก็จะตามผจญเวรผจญกรรมกับหล่อนไปนานเท่านั้น – เป็นไปอย่างนี้ตลอดกาลปาวสาน ("ว.วินิจัยกุล": 541)

ตัวอย่างที่ 79 “แม่วัน” ไม่กล่าวถึงการเปรียบเทียบของ “ดังเต” ตามต้นฉบับ แต่ได้เพิ่ม “เรื่องของนักสวดพิศาน” เข้ามาเสริมการอุปมาในประโยคให้ได้วรรคดียิ่งขึ้น เพราะเรื่องนี้ น่าจะเป็นที่รู้จักของผู้อ่านในยุคนี้มากกว่า “ดังเต” ที่ในต้นฉบับกล่าวถึงไว้ อย่างไรก็ตาม ในฉบับแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะยังคงเนื้อหาที่เป็นการเปรียบเทียบไว้ตามต้นฉบับ เพื่อถ่ายทอดความคิดจินตนาการของผู้เขียนให้ปรากฏในฉบับแปลด้วย

ตัวอย่างที่ 80

Why should I betray him? He had unconsciously done more for me than my best friend. Nay, what friends will you find at all in the world when you need substantial good? Few, or none. Touch the purse--test the heart!(Corelli: 36)

ต้องการอะไรจะไปประทุษร้ายต่อเขา! ถึงโดยจะไม่ปลงใจเขาก็ทำคุณแก่ข้าพเจ้าอย่างที่สุด สหายดีๆ จะทำไม่ได้ เพื่อนที่ไหนให้ไปหาทั้งโลกเมื่อขัดสนจะกอบโกยเอาเงินเอาทองมาให้ เป็นหนักเป็นหนา เป็นไม่มีแล้ว หาไม่สุภาพิตท่านจะวางไว้ทำไมว่า

“เพื่อนกิน	สินทรัพย์แล้ว	แขนงหนี
หาง่าย	หลายหมื่นมี	มากได้
เพื่อนตาย	ถ่ายแทนซี-	วาอาตม์
หายาก	ฝากผีไว้	ยากแท้จักหา” (“แม่วัน”: 58-59)

เรื่องอะไรจะไปประทุษร้ายมัน? ถึงมันไม่รู้ตัวมันก็ได้ทำคุณให้ข้าพเจ้าอย่างมหาศาลยิ่งกว่ามิตรสหายที่สนิทที่สุดเสียอีก เพื่อนที่ไหนเล่าท่านเอ๋ย เท่าที่หาได้ในโลก...ที่จะช่วยเหลือเราในยามขัดสนได้มากมายขนาดนี้? คงจะมีสักคนสองคนหรือไม่ก็ไม่มีเลย ไม่เชื่อก็ลองใจด้วยการลองขอมืมเงินเพื่อนดูบ้างเถิด! (“ว.วินิจฉัยกุล”: 50)

ตัวอย่างที่ 81

Her face paled and grew livid— she made another effort to speak--her beautiful eyes rolled upward and became fixed--she sighed--and sunk back on my shoulder--dying-- dead! My poor little one! A hard sob stifled itself in my throat—I clasped the small lifeless body close in my embrace, and my tears fell hot and fast. (Corelli: 178)

หน้าของเด็กซีดเหลืองนัยน์ตาซึกเหลือกตั้งแข็ง ถอนใจใหญ่ได้ครั้งหนึ่ง ทะลึ่งสุดตัวแล้วก็ชบตัวลงกับบ่าข้าพเจ้า ...จวน... ตายแล้ว พระอาระหังช่วย ไปที่ขอบๆ ถ้าเป็นเรื่องพระอภัยมณี ตรงนี้ก็คล้ายกับเมื่อ “เปิดพระโกศมีงมิตรพิศพัคค์ร์ โศกนักทรงวงในอุทัยหมอง ฯลฯ” ผิดกันแต่ไม่ไช่เมียเป็นบุตร และไม่ใช่โกศ แต่ “ชลเนตรตดต้องพระปรางนาง ผ้าที่ทรงลงเช็ดชลเนตร ฯลฯ” นั้นนะ อย่างเดียวกันเทียว (“แม่วัน”: 217)

ดวงหน้าของแกเซ็ด...เขียวลงทุกที พยายามอ้าปากจะพูด – นัยน์ตาเจ้าของแกเหลือกขึ้น
แล้วก็แข็งค้าง ก่อนจะพับลงในวงแขน...ขาดใจ

ก่อนจะอื่นแล่นขึ้นมาจุกคอ ข้าพเจ้าอดร่างที่ไร้ชีวิตของลูกเอาไว้แน่น น้ำตาร้อนผ่าร่วง
ลงมาเป็นสาย ("ว. วนิจฉัยกุล": 243)

ตัวอย่างที่ 82

She flung herself down before me in an attitude of abject entreaty. She found her voice at
last.

"Mercy! mercy!" she cried. (Corelli: 385)

หล่อนทิ้งตัวลงที่เท้าข้าพเจ้ายังกับจะว่า “โอ้วว่าพ่อทูลกระหม่อมแก้ว จะไม่เมตตาแล้วหรือ
ไหน” แต่หาได้พูดเป็นคำกลอนอย่างนั้นไม่

“เอ็นดูเถิด! กรุณาดิฉันด้วย” หล่อนพูด ("แม่วัน": 352)

หล่อนโถมตัวลงแทบเท้าข้าพเจ้า พูดออกมาได้ในที่สุด

“เอ็นดูเถิด กรุณาดิฉันด้วย” ("ว. วนิจฉัยกุล": 516-517)

ตัวอย่างที่ 83

She turned her face upward and smiled victoriously; her cool fragrant lips met my
burning, eager ones in a close, passionate kiss. (Corelli: 376)

หล่อนแหงนหน้าขึ้นและยิ้มอย่างว่าเป็นต่อ ริมฝีปากเย็นของหล่อนได้กระทบริมฝีปากอัน
ร้อนแห้งผากของข้าพเจ้า ถ้าเป็นนรินทร์อินตรงนี้ คงจะคิดโคลงกล่าวว่:

“เอนโอบจู้ออบโอบจู้อ้อ อุ่นอก อรเอย” ("แม่วัน": 336)

หล่อนเงยหน้าขึ้นมอง ยิ้มอย่างเป็นต่อ ปากเย็นๆ นุ่มนวลของหล่อนพบกับริมฝีปากร้อนผะ
ผ่าวของข้าพเจ้าด้วยการจูบกันอย่างดูดดื่ม ("ว. วนิจฉัยกุล": 505)

ตัวอย่างที่ 84

Often, too, her nurse, Assunta, would bring her to my hotel to pass an hour or so with me. This was a great treat to her, and her delight reached its climax when I took her on my knee and told her a fairy story--her favorite one being that of a good little girl whose papa suddenly went away, and how the little girl grieved for him till at last some kind fairies helped her to find him again. (Corelli: 165)

แอสซันตาผู้เป็นที่เลี้ยงได้พามาเล่นยังโฮเต็ลเนืองๆ การที่พามาจะนั้นทำให้เด็กมีความสุข สนุกสบายมาก ความสุขขึ้นสูงที่สุด คือในขณะที่อ้อมขึ้นนั่งบนเข่าและเล่านิทานต่างๆ ให้ฟัง แต่เรื่องที่ชอบมากนั้น คือเรื่องเด็กหญิงเล็กคนหนึ่งวันหนึ่งบิดาอยู่ๆ ก็หายไปเฉยๆ และเด็กคนนั้นมีความเศร้าโศกร้องไห้ร้องห่มไม่รู้จักหยุดจักหย่อน จนร้อนถึงพระอินทร์ ทิพยอาสน์เคยอ่อนแต่ก่อนมา กระด้างดั่งศิลาประหลาดใจ ก็เสด็จทิพยญาณลงมาจึงทราบเหตุตลอดต้นจนปลาย แล้วพระอินทร์ก็มี ความกรุณาพาให้บุตรกับบิดาได้พบกัน ("แม่วัน": 200)

แอสซันตา ผู้เลี้ยงของแก จะพาแกมาหาข้าพเจ้าที่โรงแรม ให้เล่นอยู่ด้วยราวสักหนึ่งชั่วโมง ก่อนจะพากลับ ช่วงนี้เป็นช่วงเวลาที่ถูกสุขใจที่สุด ความสุขที่สุดของแกคือ ได้นั่งบนตักข้าพเจ้าแล้ว ฟังนิทานต่างๆ – เรื่องที่แกโปรดปรานที่สุดคือเรื่องของเด็กหญิงเล็กๆ ที่เป็นเด็กดีคนหนึ่ง ที่พอจาก ไปไกลอย่างกระทันหัน ไม่ทันได้ลา เด็กเศร้าโศกมากจนกระทั่งนางฟ้าเห็นใจ ก็เลยช่วยให้ได้พบ พ่ออีกครั้งหนึ่ง ("ว.วินิจฉัยกุล": 227)

ตัวอย่างที่ 80-84 “แม่วัน” เพิ่มความในลักษณะเป็นคำร้อยกรอง ในตัวอย่างที่ 80 จะเป็นโคลงบทสุดท้ายในโคลงโลกนิติที่กล่าวถึง “เพื่อน” โคลงโลกนิตินี้ เป็นสุภาษิตโบราณที่มีมาตั้งแต่ สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งได้มีการชำระโดยสมเด็จพระยาเดชาดิศร ในสมัยรัชกาลที่ ๓ นับเป็นโคลงที่เปี่ยมไปด้วยความไพเราะ และคติสอนใจอันเป็นประโยชน์ ส่วนในตัวอย่างที่ 81 จะเป็นคำประพันธ์ตอนหนึ่งในเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีจวบจนทุกวันนี้ ส่วนคำร้อยกรองในตัวอย่างอื่นๆ ก็มีการเล่นคำ เล่นสัมผัสอย่างประณีต ตามแบบแผนที่เป็นที่นิยมในงานเขียนสมัยก่อน การเพิ่มความในตัวอย่างที่ 80-84 แม้จะทำให้บทแปลมีเนื้อหาเกินไปจากต้นฉบับ และให้รสชาติกลายเป็นไทยอยู่บ้าง แต่ก็เป็นการเน้นอารมณ์ของตัวละคร และทำให้ผู้อ่านรู้สึกซาบซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยให้บทแปลมีสำนวนภาษาที่โดดเด่นและสละสลวยอีกด้วย ซึ่งชี้ให้เห็นความสามารถในเชิง “ศิลป์” ของ “แม่วัน” ได้อย่างดีเยี่ยม

การเพิ่มความโดยส่วนใหญ่มักจะพบจากฉบับแปลของ “แม่วัน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอธิบายวัฒนธรรมต่างชาติซึ่งไม่เป็นที่คุ้นเคยต่อผู้อ่านชาวไทย ให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายในการกระทำของตัวละครและเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างถ่องแท้ สอดคล้องกับข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการแปลของ “นิตา” (อ้างถึงใน จูไรรัตน์ สุดประ โคนเขต 2543: 62) ว่า “อันไหนควรขยายความเล็กน้อยเพื่อความเข้าใจของคนอ่านไทยก็ควรขยายความเล็กน้อย และที่เพิ่มเติมเข้ามาด้วยความสั้นไหลของภาษาเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตัวละครก็มีเหมือนกัน” นอกจากนี้ “แม่วัน” ยังมีการเพิ่มข้อความในเชิงวัฒนธรรมไทย เพื่อให้บทแปลมีความประณีตไพเราะ ถ่ายทอดเนื้อหาอย่างได้อรรถรส และทำให้ผู้อ่านเห็นภาพตามความนิยมแบบไทยๆ จนอาจลืมไปว่ากำลังอ่านเรื่องแปลอยู่ แต่การเพิ่มความในกรณีนี้ทำให้บทแปลมีเนื้อความเกินไปจากต้นฉบับ และบรรยากาศในการดำเนินเรื่องซึ่งค่อนข้างจะกลายเป็นไทยก็ผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับบ้าง แต่ทั้งนี้นับเป็นการแปลและเรียบเรียง ซึ่งเป็นที่ยอมรับและนิยมปฏิบัติในสมัยนั้น ส่วน “ว.วินิจฉัยกุล” นั้น จะรักษาความหมายและบรรยากาศในการดำเนินเรื่องตามต้นฉบับไว้อย่างครบถ้วน แทบจะไม่เพิ่มเติมเนื้อความให้เกินไปจากต้นฉบับเลย จะมีก็แต่เพียงการสอดแทรกข้อความอธิบายสั้นๆ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความหมายของวัฒนธรรมต่างชาติในบางช่วงเท่านั้น อาจกล่าวได้ว่า บทแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” สามารถสื่อความหมาย ท่วงทำนอง และลีลาการเขียนได้เทียบเคียงต้นฉบับมากกว่าบทแปลของ “แม่วัน”

5.1.2 การแปลดัดแปลง

การแปลดัดแปลงในที่นี้ ก็คือการแปลไม่ตรงตามต้นฉบับ โดยที่ผู้แปลเจตนาจะให้เป็นที่นี้ เพื่อจะสื่อให้ผู้อ่านได้รับสารที่ต่างออกไปจากต้นฉบับตามจินตนาการของผู้แปลเอง

ดวงตา สุพล ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ทฤษฎีและกลวิธีการแปล” (2541: 81) ว่า “การถ่ายทอดภาษาต้นฉบับมาเป็นภาษาฉบับแปลที่ไม่ตรงกับควมในต้นฉบับ ถือว่าเป็นการแปลผิด (Mistranslation)” การแปลที่ดีในอุดมคติ ก็คือการแปลที่ถ่ายทอดรูปแบบและความหมายทุกประการตรงตามต้นฉบับได้อย่างสมบูรณ์ แต่การแปลที่ว่านั่นหาได้ยากยิ่งหรืออาจเรียกได้ว่าไม่มีเลยก็ว่าได้ เนื่องจากการแปลเป็นการสื่อสารแบบทฤษฎี ต้องผ่านการรับทอดสาร การตีความ และการถ่ายทอดโดยผู้แปลอีกทีหนึ่ง ดังนั้นโอกาสที่จะเกิดข้อผิดพลาดในกระบวนการอันซับซ้อนนี้ก็มีได้ไม่มากนัก

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาบทแปลเรื่อง “ความพยายาม” ผู้วิจัยพบว่า “แม่วัน” ได้ใช้วิธีการแปลไม่ตรงตามฉบับอยู่หลายตอนด้วยกัน ซึ่งสังเกตได้ว่าจะเป็นการแปลไม่ตรงโดยความตั้งใจของ “แม่วัน” เอง ไม่ใช่การแปลไม่ตรงเนื่องจากแปลไม่ได้หรือเป็นข้อผิดพลาดในกระบวนการแปล โดยในที่นี้ผู้วิจัยเรียกวิธีการดังกล่าวว่า “การแปลคัดแปลง” ทั้งนี้ “แม่วัน” อาจมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงฉากและเหตุการณ์บางอย่างในเนื้อเรื่องให้ผู้อ่านนึกภาพตามได้ง่ายขึ้น ส่วนฉบับแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะถ่ายทอดฉากและเหตุการณ์ต่างๆ ในเนื้อเรื่องอย่างตรงไปตรงมาตามต้นฉบับทุกประการ ดังนั้นจึงไม่พบการเปลี่ยนแปลงความเช่นในฉบับแปลของ “แม่วัน” เลย

ตัวอย่างที่ 85

I can dip the pen in my own blood if I choose, and none shall gainsay me! For the green silence of a vast **South American forest** encompasses me—(Corelli: 1)

ถ้าข้าพเจ้าปรารถนาจะเขียนเรื่องๆ นี้ด้วยโลหิตในกายตัวแทนน้ำหมึกก็คงทำได้ดีๆ ไม่มีใครจะมาว่ากล่าวติเตียนอย่างไรได้! เพราะความเปลี่ยวในป่าฝ่ายเหนือของประเทศสยามยอมให้ข้าพเจ้ามีกรรมสิทธิ์ที่จะทำอะไรได้ตามความเห็นของตน ("แม่วัน": 3)

ข้าพเจ้าอาจจะเอาเลือดตัวเองมาเขียนก็ยั้งได้ ถ้าอยากจะทำ ใครเลยจะมาขัดขวาง เพราะบัดนี้ข้าพเจ้าอยู่เพียงเดียวดายในความสงบเงียบของป่าอเมริกาใต้...("ว.วินิจัยกุล": 2)

ตัวอย่างที่ 86

All was over--no one pursued me--no one inquired whither I went. **I arrived at Civita Vecchia unquestioned; from thence I travelled to Leghorn, where I embarked on board a merchant trading vessel bound for South America.** (Corelli: 403)

สิ้นเรื่องกันไปที ไม่มีผู้ใดมาติดตาม ไม่มีใครถามว่าข้าพเจ้าไปแห่งหนตำบลใด พอมาเมืองปอตสะอิดก็ขึ้นจากเรือพักอยู่ที่โฮเต็ลสองเวลา พอเรือเมลป์แอนด์โอมมาถึง ข้าพเจ้าซื้อตั๋วโดยสารมาขึ้นเมืองสิงคโปร์ ถ้าย่ำเข้ามากรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์นี้ ("แม่วัน": 379)

เป็นอันว่าจบสิ้นกันที่ – ไม่ปรากฏว่ามีใครติดตามมา ไม่มีใครมาซักถามว่าจะไปไหน ในที่สุดก็มาถึงลิวีตา เวชเซีย โดยไม่มีใครมาซักไซ้ไล่เลียงอะไร จากเมืองนั้น ข้าพเจ้าเดินทางต่อมายังเมืองเลกฮอร์น แล้วลงเรือสินค้าที่นั่นไปจนถึงอเมริกาใต้ (“ว.วินิจัยกุล”: 539)

ตัวอย่างที่ 85-86 แสดงถึงการแปลแบบตัดแปลงในบทแปลของ “แม่วัน” ให้เนื้อหามีความใกล้ชิดตัวคนไทยมากขึ้น โดยในตัวอย่างที่ 85 ต้นฉบับกล่าวถึง “South American forest” “แม่วัน” ได้เปลี่ยนความเป็น “ป่าฝ่ายเหนือของประเทศสยาม” ในขณะที่ “ว.วินิจัยกุล” แปลตามต้นฉบับว่า “ป่าอเมริกาใต้” หรือในตัวอย่างที่ 86 ประโยคต้นฉบับกล่าวถึงขั้นตอนในการเดินทางไปอเมริกาใต้ว่า “I arrived at Civita Vecchia unquestioned; from thence I travelled to Leghorn, where I embarked on board a merchant trading vessel bound for South America.” “แม่วัน” ก็ได้เปลี่ยนเป็นขั้นตอนในการเดินทางจากยุโรปมาถึงกรุงเทพฯ โดยทางเรือ ตามแบบแผนซึ่งเป็นที่รู้จักดีสำหรับผู้เดินทางมาจากต่างประเทศในสมัยนั้นว่า “พอมามีเมืองปอดสะอดก็ขึ้นจากเรือพักอยู่ที่โฮเต็ลสองเวลา พอเรือเมล์ปีแอนด์โอมมาถึง ข้าพเจ้าซื้อตั๋วโดยสารมาขึ้นเมืองสิงคโปร์ ถ้ายล้าเข้ามากรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์นี้” ในขณะที่ “ว.วินิจัยกุล” แปลตามต้นฉบับว่า “ในที่สุดก็มาถึงลิวีตา เวชเซีย โดยไม่มีใครมาซักไซ้ไล่เลียงอะไร จากเมืองนั้น ข้าพเจ้าเดินทางต่อมายังเมืองเลกฮอร์น แล้วลงเรือสินค้าที่นั่นไปจนถึงอเมริกาใต้”

เหตุที่ “แม่วัน” มีการตัดแปลงเนื้อความในลักษณะนี้ อาจเนื่องมาจากคนไทยในยุคนั้นยังไม่ค่อยมีประสบการณ์หรือเรียนรู้เกี่ยวกับดินแดนอเมริกาใต้มากนัก หากแปลตรงตามต้นฉบับลงมา อาจทำให้ผู้อ่านจินตนาการไม่ได้ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงความในทีนี้ก็คือว่าเป็นการถ่ายทอดความหมายที่คลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับเนื้อความตอนนี้ในฉบับแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะสื่อความหมายได้ตรงตามเจตนาของผู้เขียนมากกว่า เพราะ “ว.วินิจัยกุล” จะแปลอย่างละเอียด โดยยึดหลักการถ่ายทอดความหมายให้ถูกต้องและครบถ้วนตามต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 87

For loathly things are hidden deep in the mold--things, foul and all unnameable--long worms--slimy creatures with blind eyes and useless wings--abortions and deformities of the insect tribe born of poisonous vapor--creatures **the very sight of which would drive you**, oh, delicate woman, **into a fit of hysteria**, and would provoke even you, oh, strong man, to a shudder of repulsion! (*Corelli*: 2)

มีสัตว์ต่างๆ นานาอยู่ในพื้นแผ่นดินอุดมด้วยสิ่งที่น่าเกลียดน่าชังไม่น่าจะออกชื่อ หนอนตัว ยาวๆ สัตว์ที่ตาบอดและมีปีกแต่บินไม่ได้ มีแมลงที่เกิดจากน้ำเลือดน้ำเหลือง อื้ออือ! สัตว์ที่ท่านเห็น เข้าแล้วจะต้องวิ่งหนีเท่ากับเห็นเสือ โอ! ท่านผู้หญิงผู้อ่อนแอ มันจะทำให้ต้องดมผิวมะกรูด และถึง ท่านก็ดี เออ! ท่านผู้ชายผู้มีเรี่ยวแรง มันจะทำให้ท่านขนพองสยองเกล้า ("แม่วัน": 4)

สรรพสิ่งที่น่ารังเกียจและไม่อาจออกนามได้ถูก... หนอนตัวยาวๆ สัตว์เนื้อตัวเป็นเมือก ไร้นัยน์ตา และปีกที่บินไม่ได้ สัตว์จำพวกแมลงรูปพิกลพิการซึ่งเกิดมาจากกลิ่นไอเหม็นเป็นพิษร้าย – สัตว์สารพัดชนิดที่เพียงแต่ท่านทั้งหลาย... ผู้เป็นสุภาพสตรีขวัญอ่อน... เหลือบเห็นเข้าก็จะกรี๊ดร้อง ขวัญหนีดีฝ่อแทบจะขาดใจตาย และแม้แต่ท่านเองก็เถอะ – บรูษผู้กำยำล่ำสันทั้งหลาย – เห็นเข้าก็จะขนลุกขนพองไปตามๆ กัน ("ว.วินิจัยกุล": 3)

ในตัวอย่างที่ 87 คำว่า “hysteria” มีความหมายตามพจนานุกรมหมายถึง โรคจิตประสาทที่ผู้ป่วยไม่สามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออกได้ และมักมีอาการกรีดร้องอาละวาด จากข้อความในต้นฉบับ “...the very sight of which would drive you, into a fit of hysteria” “ว.วินิจัยกุล” ไม่ได้แปลโดยตรงว่า “ภาพที่เห็นจะทำให้มีอาการจิตประสาท” แต่ปรับใช้ข้อความที่สามารถอธิบายถึงลักษณะบางประการของคนที่มีอาการ “hysteria” ว่า “เหลือบเห็นเข้าก็จะกรี๊ดร้อง ขวัญหนีดีฝ่อแทบจะขาดใจตาย” ซึ่งเป็นการสื่อความหมายที่สอดคล้องกับบริบทมากกว่าการแปลตรงตัว เนื่องจากตัวละครที่กล่าวถึงมีอาการตกใจกลัวกับสภาพแวดล้อมที่เผชิญอยู่ แต่ไม่ได้เป็นโรคจิต นอกจากนี้ การแปลของ “ว.วินิจัยกุล” สามารถแสดงให้เห็นภาพอาการอย่างหนึ่งของโรค “hysteria” คือการกรีดร้อง ดังนั้นบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จึงถ่ายทอดความหมายและอารมณ์ได้ตรงตามฉบับอีกด้วย ส่วน “แม่วัน” แปลโดยเปลี่ยนมาใช้คำว่า “มันจะทำให้ต้องดมผิวมะกรูด” ซึ่งเป็นการสอดแทรกวัฒนธรรมไทยในบทแปลให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย เนื่องจากการดมผิวมะกรูด เป็นวิธีแก้อาการเป็นลมตามแบบภูมิปัญญาไทย ในบางครั้งการเป็นลมอาจเกิดจากความตกใจ การแปลของ “แม่วัน” ในที่นี้ แม้จะสื่อเนื้อหาของความรู้สึกตกใจกลัวได้ แต่โดยทั่วไปคนที่เป็ลมจะไม่มีกรีดเสียงร้อง ดังนั้นการสื่อความหมายของ “แม่วัน” จึงไม่สามารถสื่อภาพอาการกรีดร้องได้

ตัวอย่างที่ 88

I used to wonder at the superiority of men over the rest of the animal creation, but I see now that it is chiefly gained by excess of selfish cunning. (Corelli: 142)

ในคำของพระพุทธองค์เรียกมนุษย์ว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ แปลว่าดีเลิศกว่าสัตว์ทั้งหลาย แต่มาบัดนี้เห็นแล้วว่าดีกว่าอย่างไร ดีกว่าคือมีความฉลาด โกงๆ และมีความเห็นแก่ตัวมากกว่า ("แม่ วัน": 165)

ข้าพเจ้าเคยนึกสงสัยว่ามนุษย์สูงส่งกว่าสัตว์เดียรัจฉานจริงหรือ ถ้าเหนือกว่าก็ตรงรู้จักฉลาดแกมโกงกว่ากระมัง ("ว.วินิจัยกุล": 195)

ข้อความ 'I used to wonder' ในตัวอย่างที่ 88 “ว.วินิจัยกุล” จะแปลตรงกับต้นฉบับว่า “ข้าพเจ้าเคยนึกสงสัย” แต่ “แม่ วัน” จะดัดแปลงเนื้อความเป็น “ในคำของพระพุทธองค์” โดยอิงกับคำสอนในพุทธศาสนาซึ่งคนไทยส่วนใหญ่นับถือศรัทธา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ “แม่ วัน” ต้องการเพิ่มสีสันโดยการแทรกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย เพื่อผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินจนลืมว่ากำลังอ่านเรื่องแปลอยู่ แต่การเปลี่ยนความเช่นนี้จะทำให้ความหมาย รสชาติ และบรรยากาศแตกต่างไปจากต้นฉบับ ดังนั้นบทแปลในตัวอย่างนี้ของ “ว.วินิจัยกุล” ซึ่งรักษาความหมายและความคิดของผู้เขียนเอาไว้ จะทำให้ผู้อ่านได้รับผลตอบแทนที่เทียบเคียงกับผู้อ่านต้นฉบับมากกว่าบทแปลสำนวน “แม่ วัน”

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าการแปลแบบดัดแปลงในฉบับแปลของ “แม่ วัน” เท่านั้น ซึ่งส่งผลให้บทแปลมีความหมายคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ นอกจากนี้การถ่ายทอดน้ำเสียงและบรรยากาศในเนื้อเรื่องก็แตกต่างออกไปด้วย แต่อาจเป็นการดัดแปลงความเพื่อความสะดวกแก่ผู้อ่านในการนิภภาพตาม และอาจเป็นความนิยมส่วนตัวของ “แม่ วัน” ที่ต้องการให้เนื้อความบางตอนดูกลมกลืนเป็นเรื่องของไทย อีกทั้งผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินและเข้าใจง่ายขึ้น ซึ่งแตกต่างจากบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” ที่แปลตรงตามต้นฉบับทุกประการ ตามหลักการแปลโดยยึดความหมายที่เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน แต่ถึงแม้ “ว.วินิจัยกุล” จะไม่มีการดัดแปลงความให้เป็นเรื่องที่คุ้นเคยสำหรับคนไทย ผู้อ่านส่วนใหญ่ก็สามารถเข้าใจได้ไม่ยาก เนื่องจากผู้อ่านบทแปลในยุคนี้ จะมีประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับต่างประเทศมากขึ้นกว่าแต่ก่อน

5.1.3 การรวบรวม

การรวบรวมเป็นวิธีการปรับบทแปลอย่างหนึ่ง เพื่อให้เนื้อหาของบทแปลมีความกระชับ ผู้อ่านสามารถจับประเด็นสำคัญของเนื้อเรื่องในแต่ละตอนได้อย่างรวดเร็ว ผู้แปลอาจรวบรวมโดย

ยุบรวมเนื้อความหลายย่อหน้าในต้นฉบับมาเป็นย่อเดียวในฉบับแปล หรืออาจเรียบเรียงประโยคใหม่โดยรวมประเด็นย่อยๆ หลายประเด็นที่คล้ายคลึงกัน เข้าเป็นข้อความใหม่ที่มีใจความสำคัญร่วมกันเพียงอันเดียว การรวมความจะตัดเฉพาะรายละเอียดที่มีความหมายซ้ำซากหรือยื่นเยื่อเกินไป ส่วนความหมายหลักที่สำคัญจะต้องคงไว้ เพื่อให้การดำเนินเรื่องในบทแปลมีความต่อเนื่อง และสามารถสื่อเจตนาหลักของผู้เขียนต้นฉบับให้ผู้อ่านบทแปลได้รับทราบด้วย อย่างไรก็ตาม การรวมความจะทำให้ได้บทแปลที่มีความหมายไม่ครบถ้วนตามที่ต้นฉบับต้องการสื่อ เนื่องจากเนื้อความบางส่วนขาดหายไป

จากการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า “แม่วัน” จะใช้วิธีรวมความอยู่หลายตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงข้อความที่เป็นการบรรยายความรู้สึก หรือบุคลิกลักษณะตัวละครและเหตุการณ์ต่างๆ อย่างยาว ซึ่งในต้นฉบับมักจะใช้ถ้อยคำที่สื่อถึงความหมายและอารมณ์ที่คล้ายคลึงกัน ส่วน “ว.วินิจฉัยกุล” จะไม่นิยมใช้วิธีรวมความ แต่ส่วนใหญ่จะรักษาการลำดับความคิดและถ่ายทอดความหมายตามต้นฉบับไว้โดยละเอียด

ตัวอย่างที่ 89

(1) Next morning I kept my appointment and met Ferrari at the railway station. He looked pale and haggard, though he brightened a little on seeing me. **He was curiously irritable and fussy with the porters concerning his luggage, and argued with them about some petty trifles as obstinately and pertinaciously as a deaf old woman. His nerves were evidently jarred and unstrung, and it was a relief when he at last got into his coupe. He carried a yellow paper-covered volume in his hand. I asked him if it contained any amusing reading.**

(2) **"I really do not know," he answered, indifferently, "I have only just bought it. It is by Victor Hugo."**

(3) **And he held up the title-page for me to see.**

(4) **"Le Dernier Jour d'un Condamne," I read aloud with careful slowness. " Ah, indeed! You do well to read that. It is a very fine study!"**

(5) The train was on the point of starting, when he leaned out of the carriage window and beckoned me to approach more closely.

(6) "Remember!" he whispered, "I trust you to take care of her!"

(7) "Never fear!" I answered, "I will do my best to replace YOU!" (Corelli: 171-172)

(1) รุ่งขึ้นเช้าข้าพเจ้าไปยังสถานีรถไฟตามนัดเจอ เพอร์รารีเดินสายชิมอยู่บนยกพื้นริมราง พอร์ตจวนจะออกก็ขึ้นรถแล้วชะโงกหน้ามาทางหน้าต่าง กวักมือให้ข้าพเจ้าเข้าไปใกล้แล้วกระซิบว่า

(2) “อย่าลืม! ไว้ใจท่านเป็นผู้ปกป้องรักษาหล่อน!”

(3) “อย่าวิตก” ข้าพเจ้าตอบ “ฉันจะพยายามอย่างที่สุดจะแทนที่ท่านได้!” (“แม่วัน”: 208)

(1) เช้าวันรุ่งขึ้น ข้าพเจ้าไปส่งเพอร์รารีตามที่สัญญา พบเขาที่สถานีรถไฟ หน้าซิด ท่าทางอิดโรยเหมือนไม่ได้นอนมาทั้งคืน แม้จะเข้มขื่นขื่นเล็กน้อยก็ตามเมื่อเห็นข้าพเจ้า เขามีท่าทีหงุดหงิดและหัวเสียเอาคับพนักงานยกกระเป๋า เรื่องการขนหีบห่อสัมภาระของเขา ราวกับเป็นผู้หญิงแก่ๆ ที่จุกจิกจู้จี้ขี้นสักคนก็ไม่ปาน เห็นได้ชัดว่าเขากำลังใจคอไม่อยู่กับเนื้อกับตัวนัก ก็เลยพาลพาโล่งๆ เป็นธรรมดา ดังนั้นเมื่อเขาขึ้นไปนั่งบนรถไฟเสียได้ ก็ดูเหมือนทุกคนในที่นั้นจะพากันโล่งใจไปตามๆ กัน

(2) เพอร์รารีถือหนังสือเล่มเล็กๆ ปกสีเหลืองติดมือมาด้วย เหมือนจะเอาไปอ่านบนรถไฟ ข้าพเจ้าถามเขาว่านิยายเรื่องนี้สนุกหรืออย่างไร ถึงได้เอามาอ่านขณะเดินทาง

(3) “ยังไม่รู้เลย” เขาตอบอย่างไม่เอาใจใส่ “ผมเพิ่งจะซื้อมา ยังไม่ได้อ่าน เป็นหนังสือของวิกเตอร์ ฮูโก”

(4) เขาพลิกปกหนังสือเล่มนั้นให้ข้าพเจ้าดูชื่อเรื่อง

(5) “วันสุดท้ายในชีวิตของอาชญากร” ข้าพเจ้าอ่านชื่อเรื่องนั้นอย่างช้าๆ และตั้งใจ “เอาเรื่องนี้หรือ นำอ่านมากที่สุดก็แล้วเหมาะที่จะอ่านมากสำหรับคุณ”

(6) รถไฟเริ่มจะเคลื่อนขบวนออกจากสถานี เพอร์รารีชะโงกหน้าออกมานอกหน้าต่างรถ พยักหน้าเรียกข้าพเจ้าให้เข้าไปใกล้เพื่อจะส่งเป็นครั้งสุดท้าย

(7) “โปรดจำไว้ด้วย” เขาพูดเสียงอ่อย “ผมขอฝากเธอให้ท่านช่วยดูแล ด้วยความไว้วางใจทุกประการ”

(8) “อย่ากลัวไปเลย” ข้าพเจ้าตอบ “ฉันจะพยายามทำทุกอย่างแทนคุณ” (“ว. วิจิตรกุล”: 235-236)

จากตัวอย่างที่ 89 จะเห็นได้ว่าบทแปลของ "แม่วัน" มีการรวมความและรวมย่อหน้า โดยนำส่วนต้นของย่อหน้าแรกรวมกับย่อหน้าที่ 6 ด้วย กล่าวคือ ข้อความที่ขีดเส้นใต้ในต้นฉบับและใน

ฉบับแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" นั้น "แม่วัน" ไม่ได้กล่าวถึงแต่อย่างใด ข้อความดังกล่าว คือส่วนท้ายในย่อหน้าแรกที่บรรยายถึงอารมณ์หัวเสียของเฟอร์รารี รวมถึงย่อหน้าที่ 2 ถึงย่อหน้าที่ 5 ซึ่งเป็นบทสนทนาของเคนต์โอลีวาและเฟอร์รารี เกี่ยวกับหนังสืออ่านเล่นชื่อ “วันสุดท้ายในชีวิตของอาชญากร” ถึงแม้ว่าข้อความเหล่านี้เป็นเพียงรายละเอียดปลีกย่อย เพราะใจความหลักของข้อความทั้งหมดข้างต้นคือ เฟอร์รารีพูดฝากฝังนินาให้ท่านเคนต์ช่วยดูแลระหว่างที่ตนไม่อยู่ แต่การที่ "แม่วัน" ตัดรายละเอียดส่วนนี้ทิ้ง ทำให้ความหมายและรสชาติในต้นฉบับขาดหายไป เนื่องจากบทแปลไม่สื่อถึงอารมณ์หงุดหงิดของเฟอร์รารี และไม่สื่อถึงการกล่าวโดยนัยของเคนต์โอลีวาว่าการแก้แค้นใกล้ถึงจุดอวสานแล้วโดยเฟอร์รารีไม่รู้ตัวที่ท่านเคนต์พูดกระทบตน ในขณะที่บทแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" จะแปลเนื้อความทั้งหมดไว้อย่างครบถ้วน และได้แยกประโยคสุดท้ายในย่อหน้าแรกที่ว่า “He carried a yellow paper-covered volume in his hand. I asked him if it contained any amusing reading.” มาขึ้นย่อหน้าใหม่ (ย่อหน้าที่ 2) เพื่อแยกประเด็นในแต่ละย่อหน้าให้ชัดเจนขึ้น ส่วนย่อหน้าอื่นๆ ที่ตามมา "ว.วินิจฉัยกุล" แปลโดยคงลักษณะย่อหน้าตามเดิม ทำให้บทแปลถ่ายทอดทั้งความหมาย รสชาติ และลีลาการเขียนได้อย่างเหมาะสม และตรงตามเจตนาของผู้เขียน

ตัวอย่างที่ 90

"Oh, yes! **I know what love is. I know too that God had very little to do with the making of women. It was a long time before even He could find the Madonna. Yes--yes, I know! I tell you I married a thing as beautiful as a morning in spring-time--with a little head that seemed to droop like a flower under its weight of sunbeam hair--and eyes! ah--like those of a tiny child when it looks up and asks you for kisses.** I was absent once--I returned and found her sleeping tranquilly--yes! On the breast of a black-browed street-singer from Venice--a handsome lad enough and brave as a young lion...." (Corelli: 44-45)

“โอ **ข้าเคยรู้รสแล้วว่ามันเปรี้ยวเค็มหวานมันปร่ากร่อยอย่างไร เคยรู้รส เคยรู้** ข้าก็เคยมีเมียกับเขาเหมือนกันนา อย่าดูถูก **สวयลังามเลิศประเสริฐหาที่ติมิได้ด้วย พุดจาแซมช้อยหึงมหยอนี้กระไร ใครเห็นแล้วไม่มีที่จะว่าไม่ดีที่ตรงไหน ผมดำตาดำคิ้วดำคมขำเหลือใจ** วันหนึ่งข้าไปเที่ยวไม่อยู่ คุณมันพาข้าเข้ามาอนได้ อ้ายชู้ไซ้คนดิบคนดิอะไร อ้ายตะพายแมนโคลินเทียวคิดขอทานตามถนนนี่เอง แต่มันสวयมันกล้ายังกะสิงโต...” (“แม่วัน”: 72)

““อ้อ ข้าเคยรู้ไม่ใช่ไม่รู้ว่าคุณรักเป็นยังไง ข้าผ่านมาแล้ว ข้าว่าเวลาพระเจ้าท่านสร้างมนุษย์หญิงขึ้นมา ท่านคงจะไม่ค่อยเป็นนักหรรอก กว่าที่จะสร้างได้ถึงแม่พระพรหมจารี ท่านก็ทำผิดพลาดมาไม่รู้เท่าไร...อา ข้ารู้ละซี รู้ใหม่ข้าเคยมีเมีย สวยสะอาดบริสุทธิ์เหมือนเวลารุ่งอรุณในฤดูใบไม้ผลิ หัวเล็กๆ เหมือนดอกไม้ คลุมด้วยผมสีทองอร่ามเหมือนแสงแดด แล้วนัยน์ตา... ออ! ไสแจ้วเหมือนตาเด็ก ตอนเหลือบมองออกอ้อนให้ข้าจูบ... ข้าต้องไปที่อื่นอยู่ครั้งหนึ่ง พอกลับมาพบนางเมียนอนหลับปุ๋ย... ฮือ หลับเป็นสุขอยู่บนอกไอ้หนุ่มนักดนตรีเร่จากเวนิส มันก็ไอ้คนขอลานร่อนเร่เล่นเพลงหากินนั่นเอง ไม่ใช่คนดิบดีมาจากไหน แต่มันสวยมันห้าวเหมือนสิงโต...”

("ว.วินิจัยกุล": 62)

จากตัวอย่างที่ 90 จะเห็นได้ว่า “แม่วัน” ใช้วิธีรวบความโดยคงไว้แต่ความหมายหลักของเนื้อความ และมีการเรียบเรียงถ้อยคำแต่ละวรรคให้มีสัมผัสคล้องจองอย่างไร้ประมาท ในขณะที่ "ว.วินิจัยกุล" จะแปลรายละเอียดครบถ้วนตรงตามต้นฉบับ เช่นในประโยคที่กล่าวถึงประสบการณ์ความรักของตาเฒ่าชายเสื้อที่ว่า “I know what love is. I know too that God had very little to do with the making of women. It was a long time before even He could find the Madonna.” ความหมายหลักของข้อความข้างต้นคือ “I know what love is.” บทแปลของ “แม่วัน” ก็จะกล่าวแต่เพียงว่า “ข้าเคยรู้แล้วว่ามันเปรี้ยวเค็มหวานมันปร่ากร่อยอย่างไร” ซึ่งเป็นการบอกถึงความหมายหลักว่าผู้พูดเคยมีความรักเท่านั้น แต่ไม่กล่าวถึงรายละเอียดตอนหลัง ขณะที่ "ว.วินิจัยกุล" จะแปลความหมายตามต้นฉบับทั้งหมดเป็น “ข้าเคยรู้ไม่ใช่ไม่รู้ว่าคุณรักเป็นยังไง ข้าผ่านมาแล้ว ข้าว่าเวลาพระเจ้าท่านสร้างมนุษย์หญิงขึ้นมา ท่านคงจะไม่ค่อยเป็นนักหรรอก กว่าที่จะสร้างได้ถึงแม่พระพรหมจารี ท่านก็ทำผิดพลาดมาไม่รู้เท่าไร” หรือในตอนต่อมาที่กล่าวถึงความงามของภรรยาว่า “a thing as beautiful as a morning in spring-time--with a little head that seemed to droop like a flower under its weight of sunbeam hair--and eyes! ah--like those of a tiny child when it looks up and asks you for kisses.” ซึ่งสามารถแปลอย่างละเอียดตามบทแปลของ "ว.วินิจัยกุล" ได้ว่า “สวยสะอาดบริสุทธิ์เหมือนเวลารุ่งอรุณในฤดูใบไม้ผลิ หัวเล็กๆ เหมือนดอกไม้ คลุมด้วยผมสีทองอร่ามเหมือนแสงแดด แล้วนัยน์ตา... ออ! ไสแจ้วเหมือนตาเด็ก ตอนเหลือบมองออกอ้อนให้ข้าจูบ...” แต่ “แม่วัน” จะแปลอย่างรวบความเพื่อสื่อถึงความหมายหลักที่ว่า ภรรยาของตาเฒ่ามีความสวยบริสุทธิ์ มีผมมีตาที่งดงามเท่านั้น โดยกล่าวเป็นคำรวมสั้นๆ ว่า “สวยล้ำงามเลิศประเสริฐหาที่ติมิได้ด้วย... ผมดำตาคำคิ้วดำคมขำเหลือใจ” ซึ่งการแปลในที่นี่ นอกจากจะเป็นการตัดรายละเอียดในส่วนของการบรรยายลักษณะความงามในเชิงเปรียบเทียบตามต้นฉบับแล้ว ยังมีการตัดแปลงเนื้อความให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยด้วย เนื่องจากต้นฉบับกล่าวถึงผมที่เป็นสีทอง แต่ “แม่วัน”

เปลี่ยนเป็นสีดำ อีกทั้ง "แม่วัน" ยังมีการตีความเพิ่มถึงลักษณะหญิงงามว่า “พูดจาเข้มข้อยหึงหมึง หงอยนี้กระไร ใครเห็นแล้วไม่มีที่จะว่าไม่ดีที่ตรงไหน” ซึ่งที่จริงแล้วในต้นฉบับไม่ได้กล่าวถึง ทั้งนี้เพื่อให้ได้บทแปลที่สื่อถึงความงามแบบไทยตามจินตนาการของผู้แปล ซึ่งอิงตามค่านิยมของคนไทยในยุคสมัยนั้น และทำให้การร้อยเรียงถ้อยคำในประโยคมีสัมผัสคล้องจองไพเราะยิ่งขึ้น เป็น “สวยล้ำงามเลิศประเสริฐหาที่ติมิได้ด้วย พูดจาเข้มข้อยหึงหมึงหงอยนี้กระไร ใครเห็นแล้วไม่มีที่จะว่าไม่ดีที่ตรงไหน ผมคำตาคำคิ้วคำคมขำเหลือใจ” อย่างไรก็ตาม การแปลของ “แม่วัน” ในที่นี้ถึงแม้ว่าส่วนที่ขาดหายไปเป็นเพียงรายละเอียดปลีกย่อย แต่ก็ส่งผลให้ความหมายและท่วงทำนองการเขียนในบทแปลไม่เทียบเท่าต้นฉบับ การแปลเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่า “แม่วัน” ต้องการให้บทแปลมีความกระชับ เนื้อหาสอดคล้องกับค่านิยมไทย และเน้นความสละสลวยของถ้อยคำมากกว่าการรักษาความหมายให้ครบถ้วนตามต้นฉบับ ตรงกันข้ามกับการแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” ซึ่งแปลอย่างละเอียด โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือให้ได้บทแปลที่สามารถสื่อความหมาย และรสชาติ บรรยากาศ ตามที่ผู้เขียนต้นฉบับต้องการสื่อ

ตัวอย่างที่ 91

Wearing the guise of a rough settler, one who works in common with others, hewing down tough parasites and poisonous undergrowths in order to effect a clearing through these pathless solitudes, none can trace in the strong stern man, with the care-worn face and white hair, any resemblance to the once popular and wealthy Count Oliva, whose disappearance, so strange and sudden, was for a time the talk of all Italy. For, on one occasion when visiting the nearest town, I saw an article in a newspaper, headed "Mysterious Occurrence in Naples," and I read every word of it with a sensation of dull amusement. (Corelli: 403)

เมื่อมาตามทางนั้น ได้เจอหั่วข้อในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งจำเรื่องว่า “เกิดเหตุประหลาดขึ้นในเมืองเนเปิลส์” ซึ่งข้าพเจ้าอุตส่าห์อ่านทุกตัวอักษร เพื่อความขันในใจนิดๆ (“แม่วัน”: 379)

ข้าพเจ้าใช้ชีวิตอย่างผู้บุกเบิก นอนกลางดินกินกลางทราย – ใช้ชีวิตลำเค็ญเหมือนชาวไร่ชาวนาทัวไป หักร้างถางพงเพื่อจะปลูกกระท่อมเล็กๆ อยู่ในที่กลางดงดิบ ใครก็ตามที่เห็นชายผู้บึกบึนล่ำสัน แต่ว่าในหน้าซุบเป็นริ้วรอย ผมขาวโพลนหมดหัวคนนี้ จะไม่มีวันคิดเลยว่า เป็นคนเดียวกับท่านเคานต์โอลิวาผู้กว้างขวางและมั่งคั่ง ผู้ซึ่งการหายตัวไปอย่างลึกลับ และกระทันหันของ

เขานั้น เป็นเรื่องที่โจษจันกันไปทั่วประเทศอิตาลี ข้าพเจ้ารู้เรื่องนี้ในครั้งหนึ่งที่เผด็จการเข้าไปในเมืองใกล้ที่สุด จึงเห็นหนังสือพิมพ์ที่ลงข่าวเรื่อง “เรื่องลึกลับในเมืองเนเปิลส์” ก็ได้อ่านด้วยความเข้าใจ (“ว.วินิจัยกุล”: 539)

ในตัวอย่างที่ 91 ข้อความในต้นฉบับ และฉบับแปลของ “ว.วินิจัยกุล” ที่พิมพ์เป็นตัวหนา เป็นส่วนของรายละเอียดที่ “แม่วัน” ละไว้ไม่แปล เนื้อความส่วนนี้กล่าวถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่และบุคลิกของอดีตท่านแกนต (ฟาบีโอ) ซึ่ง “แม่วัน” อาจเห็นว่าผู้อ่านไม่จำเป็นต้องทราบก็ได้ บทแปลของ “แม่วัน” คงไว้แต่ความหมายหลักที่ว่าฟาบีโอเห็นหนังสือพิมพ์ลงข่าวการจากมาของตนแล้วรู้สึกขบขันที่เรื่องของตนกลายเป็นเรื่องลึกลับ แต่ “ว.วินิจัยกุล” จะถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับโดยละเอียด ทำให้บทแปลสื่อเนื้อหาและอรรถรสได้ชัดเจน ครอบคลุมตามต้นฉบับมากกว่าบทแปลของ “แม่วัน”

จากการศึกษาเปรียบเทียบบทแปลสำนวน “แม่วัน” และสำนวน “ว.วินิจัยกุล” ในหัวข้อการรวบรวมนี้ สรุปได้ว่า “แม่วัน” จะใช้วิธีรวบรวมเพื่อให้บทแปลสั้นกระชับ หรือเพื่อการผูกประโยคด้วยถ้อยคำที่ไพเราะเป็นพิเศษ ซึ่งถึงแม้จะทำให้ผู้อ่านติดตามเรื่องได้อย่างรวดเร็ว และให้บทแปลมีสีสันขึ้น แต่บทแปลจะไม่สามารถถ่ายทอดความหมายได้ครบถ้วน และมีท่วงทำนองในการดำเนินเรื่องที่ต่างไปจากต้นฉบับ ส่วนในบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” ผู้วิจัยไม่พบว่ามีกรอความในเนื้อเรื่องตอนใด เนื่องจากผู้แปลได้พยายามแปลทุกถ้อยคำอย่างละเอียด จึงเป็นการถ่ายทอดความหมาย ท่วงทำนอง และลีลาในการดำเนินเรื่องที่ตรงตามต้นฉบับ

5.1.4 การไม่แปล

นอกจากบทร้อยกรองต่างๆ ดังที่เสนอไปแล้วในบทที่ 4 “แม่วัน” ยังมีการไม่แปลเนื้อความในส่วนอื่นๆ อีก เช่น การบรรยายถึงเหตุการณ์หรือองค์ประกอบที่เกี่ยวกับตัวละครที่ไม่ใช่ตัวละครหลักในการดำเนินเรื่อง หรือบทบรรยายความรู้สึกยาวๆ ที่เป็นการกล่าวเสียดสีประชดประชันสังคมอังกฤษ ซึ่งการละไม่แปลเนื้อความดังกล่าวนี้ ทำให้บทแปลสูญเสียความหมายสำคัญบางส่วนไป ไม่สามารถถ่ายทอดจุดมุ่งหมายและน้ำเสียงตามที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะสื่อได้ การแสดงตัวอย่างในที่นี้ ส่วนที่พิมพ์เป็นตัวหนาในต้นฉบับ และ ฉบับแปลของ “ว.วินิจัยกุล” คือส่วนที่ปรากฏเครื่องหมาย Ø ในฉบับแปลของ “แม่วัน” หมายถึง ส่วนที่ “แม่วัน” ไม่ได้แปล

ตัวอย่างที่ 92

And my dog, the noble black Scotch collie, what had become of him, I wondered? **He had been presented to me by a young Highlander who had passed one winter with me in Rome, and who, on returning to his native mountains, had sent me the dog, a perfect specimen of its kind, as a souvenir of our friendly intercourse. Poor Wyvis! I thought. Had they made away with him?** Formerly he had always been visible about the house or garden; his favorite place was on the lowest veranda step, where he loved to bask in the heat of the sun. (Corelli: 143)

และสุนัขข้าพเจ้าตัวดำใหญ่นั้นหายไปไหนด้วย? Ø แต่ก่อนนี้เคยปล่อยวิ่งอยู่ตามบนเรือน และตามในสวน มันมักชอบนอนฟังแดดอยู่ตรงเฉลียงชั้นล่าง ("แม่วัน": 167)

ส่วนสุนัขของข้าพเจ้า... พันธุ์สก๊อตช์คอลลีสีดำตัวใหญ่เล่า... หายไปอยู่เสียที่ไหน เป็นอะไรไป? มันเป็นเรื่องกาน้ำจากสหายชาวสก๊อตซ์ผู้หนึ่งซึ่งเคยมาพำนักอยู่กับข้าพเจ้า ณ กรุงโรม ในฤดูหนาวคราวหนึ่ง **พอลกลับไปสู่ภูมิลำเนาเดิม ก็ส่งสุนัขตัวนี้มาให้เป็นพันธุ์ดีเยี่ยมของสก๊อตแลนด์ เพื่อเป็นที่ระลึกถึงมิตรภาพของเรา อนิจจา! วิวิส ข้าพเจ้าได้แต่รำพึง... คนที่นี้เขากำจัดเจ้าไปเสียแล้วหรือไร** ปกติมันจะป้วนเปียนอยู่แถวสวนดอกไม้หรือไม้ก็บนบ้าน แต่ที่ๆ มันชอบนอนที่สุด เห็นจะเป็นชั้นบันไดเฉลียงที่มันนอนฟังแดดอยู่ได้ตามสบาย ("ว.วินิจฉัยกุล": 198)

ส่วนที่ “แม่วัน” ไม่ได้แปลในตัวอย่างที่ 92 เป็นการบรรยายถึง “วิวิส” ซึ่งเป็นสุนัขที่ฟานิ โอริกมาก การที่ “แม่วัน” ตัดส่วนนี้ออกไป ทำให้ผู้อ่านไม่ได้รับรู้ถึงความสำคัญและความผูกพันที่สุนัขและเจ้าของมีต่อกัน

ตัวอย่างที่ 93

Yes; I had done all I could for those who had never wronged me. I had acquitted myself of my debt to Vincenzo for his affection and fidelity; the rest of my way was clear. I had no more to do save the ONE THING, the one deed which had clamored so long for accomplishment. **Revenge, like a beckoning ghost, had led me on step by step for many weary days and months, which to me had seemed cycles of suffering; but now it paused--it faced me--and turning its blood-red eyes upon my soul said, "Strike!"** (Corelli: 362)

เออ ข้าพเจ้าได้ตอบแทนให้แก่คนที่ดีต่อข้าพเจ้าหมดแล้ว วินเซนโซมีความรักและซื่อสัตย์
กตัญญูต่อข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็ใช้หนี้สินเสร็จแล้ว ไม่มีอะไรที่จะทำอีก เว้นแต่สิ่งเดียว สิ่งที่อยู่ต่อหน้า
พยายามมานาน \emptyset ("แม่วัน": 315)

เอลละ เป็นอันว่าข้าพเจ้าได้ตอบแทนบรรดาผู้คนที่ไม่เคยกระทำผิดคิดร้ายต่อข้าพเจ้าจน
ครบถ้วนแล้ว วินเซนโซรับใช้ข้าพเจ้าด้วยความซื่อสัตย์กตัญญู ข้าพเจ้าก็ตอบแทนน้ำใจของเขาตาม
สมควร เป็นอันว่าหมดธุระไปทีไรเรื่องนี้ – ไม่มีอะไรต้องห่วงอีกแล้วนอกจากเรื่องเดียว – เรื่องเดียวที่
เพียรพยายามมานาน ความพยายาม – ช่างคล้ายภูตผีคอยนำทาง – ได้นำข้าพเจ้าก้าวไปที่ละชั้น – ที่
ละชั้น ตลอดวันเวลาอันเมื่อยล้า และเจ็บปวดทรมานมิรู้จบรู้สิ้น แต่มาบัดนี้ ปีศาจหยุดเดิน – เหลียว
มามองข้าพเจ้าด้วยดวงตากำดั่งสีเลือด – แล้วออกปากว่า “ลงมือได้แล้วละเจ้าเอ๋ย” ("ว. วิจิตรกุล":
488)

ในตัวอย่างที่ 93 “แม่วัน” ไม่แปลบทบรรยายในตอนท้าย ซึ่งเป็นรายละเอียดที่เสริมเข้ามา
เพื่อเน้นหนักความหมายของคำว่า “ความพยายาม” ทำให้ลีลาในการนำเสนอของผู้เขียนในส่วนนี้
ขาดหายไป

ตัวอย่างที่ 94

This is always a feast of general uneasiness and embarrassment everywhere, even in
the sunny, pleasure-loving south; every one is glad when it is over, and when the flowery,
unmeaning speeches and exaggerated compliments are brought to a fitting and happy conclusion.
**Among my assembled guests, all of whom belonged to the best and most distinguished
families in Naples, there was a pervading atmosphere of undoubted chilliness: the women
were dull, being rendered jealous of the bride's beauty and the richness of her white velvets
and jewels; the men were constrained, and could scarcely force themselves into even the
appearance of cordiality—they evidently thought that, with such wealth as mine, I would
have done much better to remain a bachelor. In truth, Italians, and especially Neapolitans,
are by no means enthusiastic concerning the supposititious joys of marriage. They are apt to
shake their heads, and to look upon it as a misfortune rather than a blessing. "L'altare e la
tomba dell' amore," is a very common saying with us, and very commonly believed.**

It was a relief to us all when we rose from the splendidly appointed table, and separated for a few hours. We were to meet again at the ball, which was fixed to commence at nine o'clock in the evening. (Corelli: 358)

การเลี้ยงอาหารเช่นนี้ ย่อมเป็นที่เบื่อหน่ายแก่ผู้รับประทานมาก ไม่ว่าที่ไหนๆ หมด ทุกคนมีความยินดีเมื่อการเลี้ยงจวนจบ พอได้ยินเสียงสปีชและคำเชิญขอเหลือเกินพันวิสัย จนต้องเอาเลขจำนวนมาๆ หาร ก็แปลความว่าจะจบกันที่เลี้ยงเสียที ∞ ครั้นจบแล้วต่างคนต่างเบาใจลุกขึ้นจากโต๊ะ และจากกันไปชั่วสองสามชั่วโมง ที่ค่าจะมาประชุมกันในการเดินรำอีกครั้ง ("แม่วัน": 312)

การเลี้ยงอาหารหลายๆ ย่อมเป็นที่เบื่อหน่ายแก่ผู้รับประทานอาหารไม่ว่าที่ไหน แม้แต่ในประเทศทางใต้ที่ผู้คนมีนิสัยรักสนุกกันโดยธรรมชาติก็ตามที ทุกคนดีใจเมื่องานเลี้ยงจบลงเสียได้ และเมื่อสุนทรพจน์อันไพเราะด้วยโวหาร แต่ทำไมค่อยจะได้รับความหมายเท่าไร ตลอดจนคำเชิญอย่างฟุ่มเฟือยเกินจำเป็นจบลง แจกเหรียญก็จะทยอยกันกลับ ท่าทางทุกคน – ซึ่งล้วนเป็นผู้ลากมาดีของเมืองนี้ – ล้วนแต่ดูฝันๆ อย่างไม่ชอบกล พวกผู้หญิงต่างขุ่นมัวด้วยความริษยาความงามของเจ้าสาว ตลอดจนชุดกำมะหยี่ขาวและเครื่องเพชรที่หล่อนแต่งอยู่ ส่วนผู้ชายก็เงิบขริมจนแทบจะฝันเฮฮาออกมาไม่ได้ เห็นได้ชัดว่าพวกเขาพากันคิดว่า เสียแรงข้าพเจ้ามีเงินทองมหาศาลเสียเปล่า – น่าจะอยู่เป็นโสดยังจะเข้าท่ากว่าเป็นไหนๆ พุดกันตามความจริงแล้ว พวกชาวอิตาเลียน โดยเฉพาะพวกชาวเมืองเนเปิลส์ มักจะไม่สู้นิยมยินดีกับความผาสุกในชีวิตสมรสกันนัก หากแต่มักจะสายหัวแล้ยมองคนที่แต่งงานไปแล้วอย่างสมเพชเวทนา มากกว่าจะเห็นว่าเป็นความมีโชค “การแต่งงานคือจุดจบของความรัก” เป็นคำพูดที่กล่าวกันทั่วไปจนติดปากและเชื่อกันเอาจริงๆ เสียด้วย

พวกเราทุกคนรู้สึกโล่งใจเมื่อต่างพากันลุกจากโต๊ะอาหารที่ตกแต่งไว้หรูหราเสียได้ แล้วต่างก็แยกย้ายกันไปราวสองสามชั่วโมง ก่อนจะมานัดพบกันอีกครั้งในงานลีลาศฉลองการสมรสซึ่งกำหนดขึ้นเวลาสามทุ่มตรง... ("ว.วินิจฉัยกุล": 483)

ส่วนที่ “แม่วัน” ไม่แปลในตัวอย่างที่ 94 เป็นรายละเอียดที่ไม่กระทบต่อใจความหลักในการดำเนินเรื่อง แต่การไม่แปลข้อความนี้ ทำให้ผู้อ่านไม่ได้รับสารครบถ้วน และไม่ได้รับทอดน้ำเสียงที่เป็นการต่อต้านการแต่งงานตามความตั้งใจของผู้เขียนด้วย

ตัวอย่างที่ 95

The editor obeyed my wishes, and inserted what I sent him, word for word as it was written. He sent me the paper containing it "with a million compliments," but was discreetly silent concerning the fifty francs, though I am certain he pocketed them with unaffected joy. Had I sent him double the money, he might have been induced to announce me as a king or emperor in disguise. **Editors of newspapers lay claim to be honorable men; they may be so in England, but in Italy most of them would do anything for money. Poor devils! who can blame them, considering how little they get by their limited dealings in pen and ink! In fact, I am not at all certain but that a few English newspaper editors might be found capable of accepting a bribe, if large enough, and if offered with due delicacy. There are surely one or two magazines, for instance, in London, that would not altogether refuse to insert an indifferently, even badly written article, if paid a thousand pounds down for doing it!** (Corelli: 97)

เอ็ดดิทอร์ลงพิมพ์ให้ตามความปรารถนาของข้าพเจ้าทุกถ้อยคำตามที่ได้เขียน แล้วเขาได้ส่งฉบับหนังสือพิมพ์ที่มีข่าวอันนั้นมายังข้าพเจ้าพร้อมด้วยความขบใจล้านเท่า เรื่องเงินซึ่งได้สอดซองไปให้นั้นมิได้กล่าวถึงเลย แต่เข้าใจได้ว่าเขาเก็บเข้ากระเป๋าด้วยความยินดีมาก ถ้าหากว่าข้าพเจ้าได้ส่งไปถึงเขาสักร้อยสองร้อยเฟรังก์ เขาอาจจะลงข่าวว่าข้าพเจ้าเป็นกษัตริย์มหาศาลหรือเอมเปอเรอเสด็จปลอมมาก็จะเป็นได้ ☺ ("แม่วัน": 116)

บรรณาธิการปฏิบัติตามคำขอร้องของข้าพเจ้าแต่โดยดี และลงตีพิมพ์ข้อความที่ข้าพเจ้าส่งไปให้อย่างครบถ้วนไม่มีตกหล่น เขาส่งหนังสือพิมพ์ฉบับที่ลงตีพิมพ์มาให้ข้าพเจ้าอ่านเป็นการยืนยันพร้อมด้วย “ขอแสดงความนับถืออย่างสูง” แต่ว่าเรื่องเงินห้าสิบลีฟริงค์ที่ส่งไปนั้นเขาปิดปากเงียบ มิได้อ้างถึงเลย แต่ข้าพเจ้าก็แน่ใจว่าเขาเก็บเข้ากระเป๋าด้วยความยินดีมาก หากข้าพเจ้าส่งเงินไปมากกว่านี้สักสองเท่า เขาอาจจะลงว่าข้าพเจ้าเป็นกษัตริย์หรือจักรพรรดิปลอมตัวมาก็เป็นได้

บรรดาบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ทั้งหลายนี้มักอ้างตัวกันว่าเป็นผู้มีศักดิ์ศรีสูงส่ง – ในอังกฤษละก็อาจจะเป็นไปได้ แต่ในอิตาลีพวกนี้ยินดีจะทำทุกอย่างเพื่อแลกกับเงิน สัตว์ผู้ยากแค้น โคร

จะใจดำตำหนิพวกเขาได้ลงคอ เมื่อรู้ๆ กันว่า รายได้จากค่าน้ำหมึกและปากกาของเขานั้นมันจำกัดจำ
 เจียดแค่นี้ จะว่ากันที่จริงแล้ว ข้าพเจ้าก็ไม่สู้แน่ใจเหมือนกันว่าหนังสือพิมพ์อังกฤษจะสุจริตได้
 ร้อยทั้งร้อย อาจจะมีบรรณาธิการสักสองสามคนละมังที่อาจพอยอมรับการติดสินบนได้ ... หากว่า
 เป็นจำนวนจุกใจพอดูและมีวิธีอื่นให้อย่างละเมียดละไม ไม่ระคายความรู้สึก เพราะแน่ละว่ามี
 นิตยสารหนึ่งหรือสองฉบับในลอนดอน ที่ไม่สู้จะรังเกียจการลงตีพิมพ์เรื่องอะไรที่ชู้และเขียน
 อย่างไม่เข้าท่า หากว่าคนเขียนยอมจ่ายสักหนึ่งพันปอนด์เป็นค่าให้ลงพิมพ์ ("ว.วินิจฉัยกุล": 135)

ตัวอย่างที่ 96

Ah, believe me, there is not much difference nowadays between women of opposite nations. Once there was--I am willing to admit that possibility. Once, from all accounts received, the English rose was the fitting emblem of the English woman, but now, since the world has grown so wise and made such progress in the art of running rapidly downhill, is even the aristocratic British peer quite easy in his mind regarding his fair peeress? Can he leave her to her own devices with safety? Are there not men, boastful too of their "blue blood," who are perhaps ready to stoop to the thief's trick of entering his house during his absence by means of private keys, and stealing away his wife's affections?--and is not she, though a mother of three or four children, ready to receive with favor the mean robber of her husband's rights and honor? Read the London newspapers any day and you will find that once "moral" England is running a neck and neck race with other less hypocritical nations in pursuit of social vice. The barriers that once existed are broken down; "professional beauties" are received in circles where their presence formerly would have been the signal for all respectable women instantly to retire; ladies of title are satisfied to caper on the boards of the theatrical stage, in costumes that display their shape as undisguisedly as possible to the eyes of the grinning public, or they sing in concert halls for the pleasure of showing themselves off, and actually accept the vulgar applause of unwashed crowds with a smile and a bow of gratitude! Ye gods! What has become of the superb pride of the old régime, -- the pride which disdained all ostentation and clung to honour more closely than life! (Corelli: 87-88)

“แม่วัน” ไม่ได้แปลเนื้อความในตัวอย่างที่ 96 ทั้งหมด

อา! ท่านเอ๋ย ขอให้เชื่อข้าพเจ้าเถิด ปัจจุบันนี้สตรีเพศถึงอยู่คนละเผ่าพันธุ์เชื้อชาติกัน แต่ก็ไม่แตกต่างกันนักดอก สมัยก่อนโน้นนะ ไซ้ ข้าพเจ้ายอมรับว่าเป็นไปได้ ในครั้งกระโน้นเท่าที่ยอมรับกันมา กุหลาบอังกฤษเป็นสัญลักษณ์ที่เหมาะสมกลมกลืนกับสตรีชาวอังกฤษ แต่บัดนี้นับตั้งแต่โลกซักจะรู้ความหลักแหลม และก้าวรูดหน้าไปด้วยการเจริญลงมากกว่าเจริญขึ้น แม้แต่ขุนนางผู้สูงศักดิ์ชาวอังกฤษก็จะยังมองกุลสตรีในชาติเขาด้วยความสบายใจได้เท่าเท่าอีกหรือ เขาสามารถจะปล่อยให้เธอทำอะไรต่อมิอะไรโดยไว้ใจเธอได้เต็มที่อีกหรือเปล่า จะไม่มีละหรือเหล่าบุรุษที่ปากก็โอ้อวดถึงความเป็น “เจ้าใหญ่โต” ของตน แต่ขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะแอบย่องเข้าไปเหมือนเจ้าห้วขโมยในบ้านที่เจ้าของไม่อยู่บ้าน เพื่อหลบเข้าไปสำเร็จสำราญกับภรรยาของผู้อื่นเขา และไม่มีละหรือ เธอเป็นมารดาของเด็กตั้งสามหรือสี่คนเข้าไปแล้ว ยังเต็มใจมอบกายบำเรอเจ้าโจรทรมานผู้ปล้นสิทธิ์และเกียรติยศของสามีเธอเอง ลองหาหนังสือพิมพ์ของลอนดอนมาอ่านดูสักวันซี แล้วท่านจะพบว่าประเทศอังกฤษซึ่งเคยเคร่ง “ศีลธรรมจรรยา” นักหนาทำลึงวิ่งแข่งสูสีกันไปได้เต็มไฟเท่ากับชาติอื่นๆ ที่หน้าไหว้หลังหลอกน้อยกว่านี้ ในด้านความสกปรกโสโครกในสังคมไม่น้อยไปกว่ากันเลย กฎเกณฑ์ธรรมเนียมที่เคยล้อมกรอบจิดคั่นไว้ในครั้งกระโน้น บัดนี้ถูกทำลายหักสะบั้นลงแล้ว เหล่า “ผู้หญิงหากิน” ได้รับการต้อนรับจากสังคมอย่างออกหน้าออกตา ทั้งที่ปกติจะไม่มีกุลสตรีโดยยอมอยู่ร่วมสมาคมด้วยเป็นอันขาด แต่เดี๋ยวนี้บรรดาคุณหญิงและท่านผู้หญิงกลับเต็มอกเต็มใจไปลอยหน้าสลอนอยู่ในโรงละคร แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่อวดรูปทรงโจ่งแจ้งที่สุดเท่าที่จะทำได้ ให้สาธารณชนได้มองตาเป็นมันกันตามสบาย หรือไม่ก็ไปร้องเพลงอยู่ในสังคีตศาลา เพื่อจะอวดรูปโฉมโฉมพรรณของตนเอง ยอมรับการโห่ร้องตบมือกระที่บดินอย่างป่าเถื่อนจากคนดูชั้นต่ำ โดยมีได้รู้สึกขัดเงินกลับยิ้มแย้มน้อมรับเสียอีกอย่างซาบซึ้ง อนิจจา! พระเจ้าทรงโปรดด้วยเถิด เหตุใดศักดิ์ศรีอันสูงส่งของแผ่นดินเก่าแก่แห่งนี้จึงกลับกลายไปได้ถึงเพียงนี้เล่า? ความถือตัวที่ทำให้คนอังกฤษรังเกียจการอวดตัวทุกชนิด และยึดเกียรติยศเป็นสรวงยิ่งกว่าชีวิตตนเอง หายไปเสียที่ไหน? (“ว.วินิจัยกุล”: 122)

ข้อความที่ “แม่วัน” ไม่แปลในตัวอย่างที่ 95-96 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิจารย์เสียดสีสังคมอังกฤษ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของผู้เขียนที่ต้องการถ่ายทอดความเสื่อมศีลธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมอังกฤษสมัยนั้น จากการศึกษาต้นฉบับจะพบว่าผู้เขียนมักมีการกล่าวในน้ำเสียงประชดประชันตำหนิความหน้าไหว้หลังหลอก และยกย่องความซื่อสัตย์ต่อคู่ของตนอยู่มากมาย อย่างเช่นในตัวอย่างที่ 96 ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของบทที่ 9 ในต้นฉบับ ซึ่งเป็นการกล่าวถึงความรักเดียวใจเดียวและความหลอกลวงของผู้หญิงทั้งหมด แต่ “แม่วัน” ก็ไม่ได้แปลออกมาเลยทั้งบท ทำให้ผู้อ่านบทแปลไม่ได้รับรู้ถึงสาระสำคัญและความมุ่งหมายหลักที่ผู้เขียนต้นฉบับต้องการถ่ายทอดได้

จากตัวอย่างที่กล่าวมา สรุปได้ว่า “แม่วัน” จะไม่แปลเนื้อความในส่วนที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อย เช่น ข้อความเกี่ยวกับตัวละครที่ไม่ใช่ตัวหลักในการดำเนินเรื่อง หรือบทบรรยายที่เป็นการประชดประชันเสียดสีสังคมอังกฤษในบางตอน ซึ่งเนื้อหาที่ถูกตัดทอนเหล่านี้ไม่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของโครงเรื่อง แต่ทว่าการไม่แปลของ “แม่วัน” ทำให้เนื้อความในบทแปลขาดหาย ไม่ครบถ้วน ผู้อ่านไม่ได้รับทอดอารมณ์ น่าเสียดาย และจุดมุ่งหมายที่สำคัญตามต้นฉบับ หากเปรียบเทียบ กับบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะพบว่าไม่มีการตัดทอนเนื้อความใดๆ เนื่องจาก “ว.วินิจัยกุล” ได้แปลอย่างละเอียดทุกถ้อยคำ เหมาะสมกับประเภทของงานเขียนที่เป็นรจนาสาร ซึ่งผู้แปล ต้องพยายามถ่ายทอดเนื้อหา รสชาติ ท่วงทำนอง และลีลาของผู้เขียนต้นฉบับ ให้ผู้อ่านฉบับแปลเกิด ปฏิกริยาโต้ตอบต่องานแปลได้เทียบเคียงกับปฏิกริยาที่ผู้อ่านต้นฉบับมี สอดคล้องกับที่เชวง จันทร เขตต์ (2528: 142-143) ได้กล่าวไว้ว่า “งานเขียนแต่ละอย่างย่อมมีความมุ่งหมาย ผู้เขียนอาจบอก ความมุ่งหมายให้เราทราบ ถ้าไม่โดยทางตรงก็ทางอ้อม โดยปกคตินัยและวิธีการเขียน สำนวน ภาษา ท่วงทำนอง และสิ่งประกอบอย่างอื่นในข้อเขียน จะสะท้อนให้ทราบความคิดของผู้เขียนว่า มีความมุ่งหมายหรือมุ่งหวังประโยชน์อย่างไร โดยหลักการ ผู้แปลจะต้องแปลข้อความให้เป็นไปตาม ความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของผู้เขียนต้นฉบับ เพื่อให้ผู้รับสารฉบับแปลได้รับผลสนองเช่นเดียวกับผู้รับสารต้นฉบับเดิม”

จากตัวอย่างทั้งหมดในหัวข้อ 5.1 จะเห็นได้ว่าบทแปลของ “แม่วัน” มีการถ่ายทอดความหมายที่ไม่ครบถ้วนตามต้นฉบับ ส่วนบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะถ่ายทอดความหมายได้ถูกต้อง ครบถ้วนตามต้นฉบับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการเปรียบเทียบการถ่ายทอดความหมายในบทแปลทั้งสอง สำนวนสามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4: เปรียบเทียบการถ่ายทอดความหมายในนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม” สำนวน “แม่ วัน” และ สำนวน “ว.วินิจัยกุล”

ลักษณะการถ่ายทอดความหมาย	สำนวน “แม่ วัน”	สำนวน “ว.วินิจัยกุล”
1. การเพิ่มความ	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเพิ่มความเพื่ออธิบายวัฒนธรรมต่างชาติ - มีการเพิ่มความในเชิงวัฒนธรรมไทย 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเพิ่มความเพียงเล็กน้อย โดยเป็นการอธิบายเพิ่มเติมสั้นๆ แต่ไม่ทำให้ความหมายผิดไปจากต้นฉบับ
2. การแปลตัดแปลง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อความบางตอนให้เป็นเรื่องที่คนไทยรู้จักและคุ้นเคย 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่พบการแปลตัดแปลง เพราะแปลโดยยึดความถูกต้องตรงตามต้นฉบับ
3. การรวบรวม	<ul style="list-style-type: none"> - มีการรวบรวม โดยจะตัดรายละเอียดที่มีความหมายซ้ำๆ ออกไป และถ่ายทอดเฉพาะใจความสำคัญเพื่อให้อ่านง่ายขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่พบการรวบรวม เพราะแปลโดยรักษาเนื้อความให้ครบถ้วนตามต้นฉบับ
4. การไม่แปล	<ul style="list-style-type: none"> - มีการไม่แปลเนื้อความเกี่ยวกับตัวละครที่ไม่ใช่ตัวหลักในการดำเนินเรื่อง - มีการไม่แปลบทบรรยายที่เป็นการกล่าวเสียดสีสังคมอังกฤษ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่พบการไม่แปลเพราะแปลโดยรักษาเนื้อความให้ครบถ้วนตามต้นฉบับ

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า บทแปลของ “แม่ วัน” จะมีการเพิ่มความ การแปลตัดแปลง การรวบรวม และการไม่แปล ส่วนบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะมีการเพิ่มความเพียงเล็กน้อยเฉพาะที่เป็นการอธิบายเพิ่มเติมสั้นๆ เท่านั้น และผู้แปลจะแปลเนื้อหาอย่างละเอียดโดยไม่มี การแปลตัดแปลง การรวบรวม หรือการไม่แปลแต่อย่างใด ทำให้บทแปลทั้งสองสำนวนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ บทแปลของ “แม่ วัน” จะแปลในลักษณะค่อนข้างเอาความ จึงถ่ายทอดความหมาย ท่วงทำนองการเขียน และบรรยากาศในเนื้อเรื่องได้ไม่ตรงและไม่ครบถ้วนตามต้นฉบับ แต่ บทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะแปลตรงตัวโดยละเอียด จึงสามารถรักษาความหมายเดิมในต้นฉบับ

และถ่ายทอดจุดมุ่งหมายตามที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เนื่องจาก "ว.วินิจัยกุล" แปลโดยยึดหลักการแปลสมัยใหม่ ที่เน้นการถ่ายทอดความหมายให้ได้ตรงกับต้นฉบับเป็นสำคัญ ในขณะที่ "แม่วัน" จะแปลโดยไม่ได้ยึดหลักการแปลแบบเดียวกันนี้ แต่ปฏิบัติตามธรรมเนียมนิยมในการแปลสมัยนั้น ซึ่งมักจะแปลและเรียบเรียง ดังที่เชวง จันทระเชตต์ (2528: 18) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า “งานแปลตั้งแต่รัชสมัยของรัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลที่ ๖ มีเนื้อหาทางด้านบันเทิงเป็นอันดับแรก ลักษณะการแปลมีทั้งแบบกึ่งแปลตรงตัวหรือแปลคำต่อคำ บางทีก็มีการขยายความเพื่อให้มีสำนวนเป็นไทยมากขึ้น การแปลอีกแบบหนึ่งที่นิยมกันคือ แปลแบบแปลงเรื่อง เปลี่ยนแปลงชื่อตัวละครและสถานที่ เปลี่ยนบรรยากาศของเค้าเรื่องเป็นแบบไทยไปเลย มีการเสริมแต่งโดยถือว่าเรื่องราวชวนอ่านเป็นใช้ได้ การแปลแบบเอาความ คือถือใจความเป็นหลัก เป็นอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กัน การแปลแบบนี้ไม่เปลี่ยนแปลงโครงเรื่อง ตัวละคร หรือสถานที่ ผู้แปลจะรักษาความคิดซึ่งเป็นสาระสำคัญของเรื่อง รวมทั้งจินตนาการของผู้แต่งเดิมเอาไว้ แต่จะใช้วิธีเรียบเรียงถ้อยคำให้สละสลวย มีลักษณะเป็นสำนวนไทยที่ชวนอ่าน มีการเพิ่มเติมขยายความ ตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางเรื่องที่จะทำให้สับสน อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน”

5.2 การใช้ภาษา

จากการศึกษาข้อมูล พบว่านวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม” ทั้งสำนวน “แม่วัน” และสำนวน “ว.วินิจัยกุล” ต่างก็มีการใช้สำนวนภาษาที่ไพเราะประณีต สื่อความคิดและอารมณ์ที่ผู้แต่งต้องการให้เกิดแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ดังที่กรมวิชาการได้ระบุไว้ในหนังสือ “จากภาษาต่างประเทศสู่ภาษาไทย” (2533: 10) ว่า “ผู้แปลต้องรู้จักใช้ลีลาของคำให้เหมาะแก่ความเดิมของต้นฉบับ ถ้าสามารถใช้ภาษาแปลให้ผู้อ่านเพลิดเพลินจนลืมว่าตนกำลังอ่านเรื่องแปล ก็ถือว่าการแปลที่ดียิ่ง” แต่เนื่องจากการใช้ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อกาลเวลาผ่านไป ดังนั้นการแปลนวนิยายเรื่อง “ความพยายาม” ทั้งสองสำนวน ซึ่งมีระยะเวลาที่ห่างกันนานเกือบร้อยปี จึงมีข้อแตกต่างที่เด่นชัดประการหนึ่งคือ การใช้ภาษาที่ต่างยุคต่างสมัยกัน การใช้ถ้อยคำที่เป็นภาษาเก่าหรือคำพ้องสมัย จะพบได้ทั่วไปในบทแปลสำนวน “แม่วัน” ส่วนการใช้ถ้อยคำที่ร่วมสมัย จะพบได้ทั่วไปในบทแปลสำนวน “ว.วินิจัยกุล” ทั้งๆ ที่เป็นคำที่สื่อความหมายเดียวกัน เช่น

I suppose (Corelli: 168) - หัวใจ ("แม่วัน": 203)	- คง ("ว.วินิจัยกุล": 230)
The judge (Corelli: 45) - ตระลาการยุติธรรม ("แม่วัน": 73)	- ท่านผู้พิพากษา ("ว.วินิจัยกุล": 63)
might (Corelli: 62) - ขยับ ("แม่วัน": 91)	- น่าจะเป็น ("ว.วินิจัยกุล": 87)
The last (Corelli: 53) - คนที่สุด ("แม่วัน": 84)	- คนสุดท้าย ("ว.วินิจัยกุล": 73)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าผู้แปลทั้งสองมีลีลาการใช้ภาษาที่น่าสนใจ และมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาการในการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดบทแปล เรื่อง "ความพยายาม" ลีลาการใช้ภาษาดังกล่าวคือ การใช้ถ้อยคำในเชิงกวี การสร้างคำใหม่ และการใช้คำซ้อน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.2.1 การใช้ถ้อยคำในเชิงกวี

ถ้อยคำในเชิงกวีในที่นี้ หมายถึงถ้อยคำที่ไพเราะงดงาม มักใช้ในทางการประพันธ์โดยเฉพาะ แต่ไม่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป อาจเรียกได้ว่าเป็นศัพท์สูงซึ่งมีความหมายซับซ้อน จากการศึกษาบทแปลทั้งสองสำนวน พบว่า “แม่วัน” จะนิยมใช้ถ้อยคำในเชิงกวีในการบรรยายฉากและเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในอดีต นักประพันธ์ส่วนใหญ่นิยมใช้สำนวนภาษาที่งดงามอลังการ การถ่ายทอดงานแปลของ “แม่วัน” จึงมีคุณลักษณะเช่นนี้ด้วย ส่วน “ว.วินิจฉัยกุล” ซึ่งเป็นนักเขียนและนักแปลร่วมสมัย จะนิยมแปลด้วยถ้อยคำที่เข้าใจง่าย เห็นภาพชัดเจน และตรงตามต้นฉบับเป็นหลัก

ตัวอย่างที่ 97

It was one of the loveliest evenings possible, even in that lovely land--a soft breeze blew in from the sea--the sky was pearl-like and pure as an opal, yet bright with delicate shifting clouds of crimson and pale mauve--small, fleecy flecks of Radiance, that looked like a shower of blossoms fallen from some far invisible flower-land. The waters of the bay were slightly ruffled by the wind, and curled into tender little **dark-blue waves tipped with light forges of foam.**
(Corelli: 105)

เย็นวันนั้นเป็นวันเย็นสบายลมพัดเรื่อยเรื่อยมาทางทะเล ท้องฟ้าเป็นสีสวยราวกับมุกแกมโอปอล พระอาทิตย์ลับเหลี่ยมโลกแล้วแต่ยังทอแสงขึ้นมาสว่างไสวดูเป็นที่น่าพิงชมยิ่งนัก น้ำในทะเลอันเงียบสงบด้วยคลื่น เมื่อต้องลมโชยอ่อนๆ ก็ริ้วๆ **เป็นระลอกเล็กๆ รับแสงตะวันยอแสงเข้าดูพรายพรายเป็นเหลี่ยมประภัสสร** ("แม่วัน": 117-118)

วันนั้นเป็นวันที่สดใสที่สุดวันหนึ่งของปี ... สดใสมากกว่าโดยปกติของอากาศในประเทศนี้ ลมทะเลพัดเย็นเฉื่อยชื่นใจ ท้องฟ้าใสสะอาดดังโอปอล แต่ก็ดูสดใสด้วยเมฆเล็กๆ สี

แดงฉานและสีม่วงเรื่อๆ กระจายตัวเป็นปุยอยู่ตรงโน้นบ้างตรงนี้บ้าง ดังดอกไม้ที่โปรยปรายมาจากดินแดนแห่งบุปผชาติ อันไม่มีสายตามนุษย์ได้แลเห็น น้ำในอ่าวถูกลมพัดจนพลิว่น้อยๆ แล้วม้วนตัวเป็นคลื่นสีครามแก่ ชลิบระบายสีขาวฟูฟ่อง ("ว.วินิจัยกุล": 146)

ในตัวอย่างที่ 97 ต้นฉบับบรรยายภาพความงามของคลื่นว่า “dark-blue waves tipped with light froges of foam” ซึ่ง “ว.วินิจัยกุล” ได้แปลอย่างละเอียดด้วยถ้อยคำที่เป็นภาษาธรรมดาชัดเจนและเข้าใจง่ายว่า “คลื่นสีครามแก่ ชลิบระบายสีขาวฟูฟ่อง” ในขณะที่ “แม่วัน” จะไม่กล่าวถึงภาพของคลื่นที่เป็นฟองนุ่มตามต้นฉบับ แต่ได้เพิ่มข้อความบรรยายด้วยถ้อยคำที่เป็นภาษาทางกวีให้ภาพของคลื่นที่เป็นประกายระยิบระยับว่า “รับแสงตะวันยอแสงเข้าดูพรายพรายเป็นเหลี่ยมประภัสสร” เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพที่สวยงามน่าประทับใจตามจินตนาการของ “แม่วัน” เอง ถึงแม้ว่าบทแปลของ “แม่วัน” จะใช้ภาษาได้ไพเราะงดงาม แต่ระดับของคำที่ใช้สูงเกินคำในต้นฉบับ อีกทั้งยังต้องแปลความหมายซับซ้อน ดังนั้นบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะถ่ายทอดความหมายได้ตรงกับต้นฉบับมากกว่า และเข้าใจได้ง่ายกว่าบทแปลของ “แม่วัน”

ตัวอย่างที่ 98

For the green silence of a vast South American forest encompasses me--the grand and stately silence of a virginal nature, almost unbroken by the ruthless step of man's civilization—a haven of perfect calm, delicately disturbed by the fluttering wings and soft voices of birds, and the gentle or stormy murmur of the freeborn winds of heaven. (Corelli: 1-2)

ที่อันเปลี่ยวโดยธรรมชาติ แท้ของคนที่มีความเจริญแล้วน้อยเท่าที่ได้เคยเหยียบดินหญ้าในบริเวณนั้นให้จ้ำชอกไป เงียบจริงๆ จังๆ เงียบไม่มีเสียงอะไรอื่นนอกจากเสียงนกหรือเสียงสัตว์ร้อง บางครั้งบางคราว ในตอนค่ำได้ยินแต่เสียงดนตรีเมื่อพระพายชายพัดต้องกอไผ่เป็นต้น (“แม่วัน”: 3)

ข้าพเจ้าอยู่เพียงเดียวดายในความสงบเงียบของป่าอเมริกาใต้... ป่าที่อันกว้างใหญ่ไพศาล และเงียบสงบของธรรมชาติอันบริสุทธิ์ ที่เกือบจะไม่มีอารยธรรมของมนุษย์ผู้ใคร่กล้าเข้าไปเลย... เป็นแหล่งอันสงบเยือกเย็นอย่างสมบูรณ์ จะเว้นก็แต่เพียงเสียงร้องระงมของมวลวิหคและเสียงหวีดหวิวของสายลมพัดเท่านั้น (“ว.วินิจัยกุล”: 2)

ตัวอย่างที่ 98 ข้อความ “the gentle or stormy murmur of the freeborn winds of heaven” ในต้นฉบับ เป็นการบรรยายถึงเสียงลมพัดโดยใช้ถ้อยคำเรียบง่ายธรรมดา แต่ในบทแปลของ “แม่วัน” จะใช้ถ้อยคำเชิงกวีถ่ายทอดว่า “เสียงคนตรีเมื่อพระพายชายพัดต้องกอไผ่” ซึ่งข้อความดังกล่าวนี้จะไม่ค่อยพบเห็นในงานเขียนยุคปัจจุบันแล้ว โดยคำว่า “ต้องกอไผ่” เป็นส่วนที่ “แม่วัน” เพิ่มเข้ามา ทำให้บรรยากาศของป่าในบทแปลกลายเป็นป่าไผ่ ซึ่งแตกต่างจากป่าทึบในอเมริกาใต้ในต้นฉบับ ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะแปลข้อความนี้ด้วยภาษาที่เรียบง่ายเหมือนในต้นฉบับว่า “เสียงหวีดหวิวของสายลมพัดเท่านั้น” โดยคำว่า “หวีดหวิว” ในข้อความนี้ เป็นการเลียนเสียงธรรมชาติที่ช่วยให้การบรรยายภาพเด่นชัดขึ้น การแปลของทั้งสองท่านต่างก็มีความไพเราะสละสลวยตามความนิยมในแต่ละยุคสมัย แต่การสื่ออารมณ์และบรรยากาศนั้นจะแตกต่างกัน

ตัวอย่างที่ 99

"Ay--Fabio! What wouldst thou with a ghost of him? Does it not seem strange to thee--that hated name?--thou, Nina, whom I loved as few men love women--thou who gavest me no love at all--thou, who hast broken my heart and made me what I am!" (Corelli: 393)

“เอ ฟาบีโอ! ธุระอะไรกับฟาบีโอ! ช่างไม่ประหลาดใจบ้างเลยหรือ ชื่อไม่บาดหูหรือ! โธ่ นินนา โธ่ ฉันรักหล่อนอย่างที่คุณชายน้อยคนจะรักผู้หญิงเหมือนได้ หล่อนไม่ได้มีความรักในส่วนตัวฉันเสียเลย หักบัวยังมีใย นี้กระไรหล่อนหักดวงใจช่างไม่เหลือเยื่อ หล่อนเป็นผู้ที่บีบหัวใจของฉันให้ละลาย และกระทำให้ฉันเป็นอย่างเป็นเดี๋ยวนี้อ!” (“แม่วัน”: 365)

“อา ฟาบีโอ เรียกทำไม มีแต่ผีของฟาบีโอ เรียกแล้วไม่ระคายบ้างหรือ – ในเมื่อเธอแสนจะซังชื่อนี้ โธ่ นินา ฉันรักเธออย่างที่คุณชายน้อยคนนักรักผู้หญิงถึงเพียงนี้ เธอไม่เคยรักตอบฉันแม้แต่สักน้อย เธอทำลายหัวใจฉัน – ทำให้ฉันเป็นอย่างที่เป็นอยู่เวลานี้” (“ว.วินิจัยกุล”: 528)

ในตัวอย่างที่ 99 “แม่วัน” ได้เพิ่มข้อความ “หักบัวยังมีใย นี้กระไรหล่อนหักดวงใจช่างไม่เหลือเยื่อ” ซึ่งเป็นการใช้ภาษาในเชิงกวี และมีการเล่นคำ “หักบัว-หักดวงใจ” เล่นสัมผัสสระ “ใย-กระไร-ใจ-ไม่” สัมผัสอักษร “ใย-เยื่อ” เพื่อเพิ่มความไพเราะและเน้นย้ำความรู้สึกน้อยใจให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะแปลโดยยึดหลักความถูกต้องตรงตามต้นฉบับมากกว่า จึงไม่มีข้อความเพิ่มเติมในลักษณะนี้

ตัวอย่างที่ 100

The sun had not yet risen. I must certainly wait till broad day before I could hope to attract by my shouts any stray person who might pass through the cemetery. (Corelli: 30)

พระอาทิตย์ก็ยังไม่ขึ้นครึ่ยวเหลียมพระสุเมรุ ยังอีกนานกว่าจะมีช่องมาคอยตะ โคนให้คนที่เดินผ่านทางนั้นช่วยได้ ("แม่วัน": 49)

ดวงอาทิตย์ยังไม่ทันโผล่ขึ้นบนขอบฟ้า ข้าพเจ้าคงจะต้องคอยให้สว่างเต็มที่ ก่อนจะออกเสียงร้องตะ โคนขอความช่วยเหลือจากผู้ที่เผอิญสัญจรผ่านมาทางป่าช้าแห่งนี้ ("ว.วินิจฉัยกุล": 42)

ตัวอย่างที่ 101

All at once I was left in darkness, My candle went out as though **blown upon by a gust of air.** (Corelli: 35)

พอเทียนส่องแสงอยู่สว่างดี ๆ แผละ พีบดับทันทีราวกับถูกลมเวรพาพัดกระโชก ("แม่วัน": 57)

จู่ๆ เทียนไขก็ดับวูบลง ราวกับ**ต้องลมพัด** ทำให้ข้าพเจ้าตกอยู่ในความมืดสนิท ("ว.วินิจฉัยกุล": 48)

ตัวอย่างที่ 102

...for Stella, I knew the child would be in bed at that hour, but still, I thought, I must have her wakened to see me. I felt that my happiness would not be complete **till I had kissed her little cherub face,** and caressed those clustering curls of hers that were like spun gold. (Corelli: 64)

แต่ส่วนแม่คาราน้อยนั้นปานจะนี่คงนอนหลับแล้ว ถึงกระนั้นจะต้องปลุกขึ้นให้ดูหน้าบิดา ถ้ามิได้จูบหอมนอนมเกล้าบุตรแล้ว ความสุขต้องเรียกว่ายังไม่สมบูรณ์เต็มที่... ("แม่วัน": 93)

...ส่วนลูกน้อยสเตลล่าคึกป่านนี้คงจะหลับแล้ว แต่ก็เห็นจะต้องปลุกขึ้นมาให้เห็นหน้าพ่อ เพราะความสุขคงจะไม่เต็มเปี่ยมสมบูรณ์ถ้าไม่ได้จุมพิตแก้มยู่ยี้ และลูบไล้ขมวดผมหยิกสลวยสีทองคล้ายเส้นไหมทองคำแท้ของแก... ("ว.วินิจัยกุล": 91)

ตัวอย่างที่ 100-102 ข้อความที่เป็นตัวหนาในต้นฉบับจะเป็นการบรรยายด้วยคำธรรมดา ทั่วๆ ไป แต่ “แม่วัน” จะแปลด้วยถ้อยคำที่เป็นภาษากวี ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะใช้คำธรรมดาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นข้อแตกต่างด้านลีลาการใช้ภาษาของผู้แปลทั้งสองท่าน ฉบับแปลของ “แม่วัน” จะให้ความรู้สึกที่ภาษาไทยมีความประณีตงดงาม แต่การสื่อความหมายจะเข้าใจยาก เนื่องจากถ้อยคำที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นศัพท์สูง ส่วนฉบับแปลของ “ว.วินิจัยกุล” จะใช้คำได้เหมาะสมกับบริบท ซึ่งเป็นการบรรยายสถานการณ์ทั่วไป นอกจากนี้การสื่อความหมายก็มีความชัดเจน เข้าใจง่าย อย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดความหมายของบทแปลทั้งสองฉบับ ก็ไม่ได้แตกต่างจากต้นฉบับแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ 103

It came at last, the blessed, the longed-for evening. **A soft breeze sprung up, cooling the burning air after the heat of the day, and bringing with it the odors of a thousand flowers. A regal glory of shifting colors blazed on the breast of heaven--the bay, motionless as a mirror, reflected all the splendid tints with a sheeny luster that redoubled their magnificence.** (Corelli: 63)

“แม่วัน” ไม่ได้แปลเนื้อความในตัวอย่างที่ 103 ทั้งหมด

ในที่สุด เวลานั้นก็มาถึง --- ยามพลบค่ำที่ข้าพเจ้าเฝ้ารอดด้วยใจกระวนกระวายมานาน ลมอ่อนๆ เริ่มจะพัดโชยมาให้ความเย็นรื่นแก่อากาศที่ระอุอ้าวด้วยไอแดดมาตลอดทั้งวัน และพัดพากลิ่นดอกไม้หอมระรื่นมากระทบมาณประสาท แสงสีของสนธยาที่ฉาบอยู่แลดูเลื่อมพรรณรายอยู่บนอูระของสวรรค์ น้ำในอ่าวนิ่งสนิทดังแผ่นกระจก สะท้อนเงารุ่งโรจน์ของแสงสีที่ฉาบเลื่อมพรายบนฟ้าให้ดูบรรเจิดขึ้นเป็นทวีคูณ ("ว.วินิจัยกุล": 89)

ตัวอย่างที่ 103 บทบรรยายในต้นฉบับมีลักษณะเป็นพรรณนาโวหารที่ใช้ภาพพจน์ประกอบ เพื่อให้เกิดความงามทางภาษา “ว.วินิจัยกุล” จึงใช้ภาษาทางกวีถ่ายทอดโวหารที่ปรากฏในต้นฉบับ

อย่างสละสลวยและเหมาะสมกับการบรรยายจากตอนนี้ เนื่องจากภาษาที่ใช้มีความประณีต จึงทำให้คุณค่าในงานแปลเพิ่มมากขึ้นด้วย ส่วน “แม่วัน” ไม่ได้แปลข้อความตอนนี้ จึงไม่สามารถเปรียบเทียบเรื่องการใช้ภาษาภาควิได้

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ทั้ง “แม่วัน” และ “ว. วินิจฉัยกุล” ต่างมีการใช้ภาษาภาควิในการถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับ เพื่อให้ได้บทแปลที่มีความไพเราะสละสลวยชวนอ่าน แต่แนวทางในการใช้ภาษาภาควิของผู้แปลทั้งสองท่านจะต่างกัน คือ “แม่วัน” มักจะใช้ภาษาทางภาควิในการบรรยายฉากและความรู้สึกของตัวละครอยู่หลายตอน ทั้งๆ ที่ในต้นฉบับใช้คำสามัญที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป ทำให้บทแปลที่ได้มีลีลาการใช้ภาษาแตกต่างไปจากต้นฉบับ ส่วน “ว. วินิจฉัยกุล” จะแปลโดยใช้คำศัพท์ที่มีระดับเทียบเคียงกับต้นฉบับเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือหากต้นฉบับมีการใช้ภาษาที่ใช้ทางการประพันธ์โดยเฉพาะ ผู้แปลก็จะถ่ายทอดด้วยถ้อยคำเชิงภาควิที่กลมกลืนกับเนื้อความในบริบท แต่หากต้นฉบับใช้ถ้อยคำที่เป็นคำสามัญทั่วไป “ว.วินิจฉัยกุล” ก็จะแปลด้วยคำศัพท์ในระดับเดียวกัน บทแปลของ “ว.วินิจฉัยกุล” จึงถ่ายทอดลีลาการเขียนได้เทียบเคียงกับต้นฉบับมากกว่าบทแปลของ “แม่วัน” อย่างไรก็ดี แม้ว่าถ้อยคำที่ “แม่วัน” ใช้ถ่ายทอดจะมีระดับสูงกว่าคำในต้นฉบับในบางครั้ง แต่ความหมายที่ได้นั้นไม่แตกต่างไปจากต้นฉบับ และยังเป็นการแสดงถึงความสามารถทางวรรณศิลป์ที่น่ายกย่องอีกด้วย

5.2.2 การสร้างคำใหม่

การสร้างคำใหม่ในที่นี้หมายถึง การนำศัพท์สองคำขึ้นไปมารวมกัน หรือประดิษฐ์ขึ้นใหม่จากจินตนาการ เพื่อใช้สื่อความหมายเฉพาะเจาะจงสำหรับข้อความหนึ่งๆ คำใหม่ที่สร้างนี้จะไม่เป็นที่แพร่หลายโดยทั่วไปและไม่มีผู้ใดใช้มาก่อน ผู้วิจัยพบว่า การสร้างคำใหม่ปรากฏในบทแปลสำนวน "แม่วัน" เท่านั้น และคำสร้างใหม่นี้จะอิงความหมายเดิมตามต้นฉบับ ส่วนใหญ่คำศัพท์ที่นำมาใช้ประกอบกันมักเป็นคำภาษาบาลี-สันสกฤต คำที่สร้างใหม่จึงมีลักษณะเป็นทางการจนดูเสมือนเป็นศัพท์บัญญัติ ดังที่ สุภาพร มากแจ้ง (2527: 178) ได้อธิบายไว้ในหนังสือเรื่อง “ภาษาบาลี-สันสกฤต ในภาษาไทย” ว่า “ในภาษาไทยนิยมบัญญัติศัพท์เพื่อใช้ในแวดวงวิชาการและงานเขียนต่างๆ โดยการสมาสคำตามวิธีของบาลี-สันสกฤต” คำสร้างใหม่ต่างๆ ที่จะยกมาเป็นตัวอย่างนี้ "แม่วัน" พยายามตั้งขึ้นให้แปลกหู ดูเป็นสำนวนที่โดดเด่น ดึงดูดความสนใจผู้อ่านได้ คำเหล่านี้ไม่สามารถเข้าใจได้ทันที บางคำต้องอาศัยการตีความจากเนื้อความในบริบทประกอบด้วย

ตัวอย่างที่ 104

"The business of life has separated me almost entirely from **feminine society**." (Corelli: 115)

“ฐานะของฉันแยกฉันให้ห่างจาก**อิตีลิ่งค์สโมสร**” (“แม่วัน”: 132)

“ฉันไม่สู้จะมีเวลาว่างพอจะสนใจ**เรื่องผู้หญิงยิงเรื่อนักหрок**” (“ว.วินิจัยกุล”: 160)

จากตัวอย่างที่ 105 “แม่วัน” แปลคำว่า ‘feminine society’ ด้วยคำว่า “อิตีลิ่งค์สโมสร” ซึ่งเป็นคำที่สร้างขึ้นจากการรวมคำหรือสมาคำในบาลี “อติ+ลิ่งค์+สโมสร” เข้าด้วยกัน โดยเป็นการให้ความหมายที่ตรงกับต้นฉบับ เนื่องจากแต่ละคำมีความหมายตามพจนานุกรม ร.ศ. 120 ดังนี้ “อติ” หมายถึง หญิง “ลิ่งค์” หมายถึง เพศ ชนิด “สโมสรณ์” หมายถึง การประชุม เป็นหมู่กัน เมื่อสามคำนี้มารวมกันจึงหมายถึง “หมู่ผู้หญิง” คำว่า ‘feminine society’ หากแปลด้วยศัพท์ธรรมดอาจแปลได้ว่า “สังคมผู้หญิง” ซึ่งฟังดูไม่น่าสนใจและไม่สละสลวยเท่าคำว่า “อิตีลิ่งค์สโมสร” สำหรับการแปลคำๆ นี้ของ “ว.วินิจัยกุล” จะใช้คำซ้อนซึ่งเป็นสำนวนกล่าวอย่างกว้างๆ ว่า “เรื่องผู้หญิงยิงเรื่อ” ซึ่งสามารถสื่อความหมายได้เข้าใจชัดเจน ไม่ต้องตีความซับซ้อน เนื่องจากคำว่า “ผู้หญิงยิงเรื่อ” เป็นคำที่ใช้กันโดยทั่วไปอยู่แล้ว

ตัวอย่างที่ 105 : เป็นตอนที่ เคนต์โอลิวา (ซึ่งแท้จริงแล้วคือฟาบีโอ) ได้รับกระเช้าติดนามบัตร เชิญให้ไปวิลลาโรมานีจากนี้มา ภรรยาผู้ทรยศของเขาเอง

A sudden anger possessed me. I crumpled up the dainty glossy bit of pasteboard and flung it aside. The mingled odors of the fruit and flowers offended my senses.

"I care nothing for these trifles," I said, addressing Vincenzo almost impatiently. (Corelli: 140)

ความโกรธฉิวขึ้นมาทันที จขยกระชากเอาแผ่นการ์ดนั้นออกมาขยี้โยนลงไปกลางพื้น กลิ้งดอกไม้และกลิ้งผลไม้ปนกันมาต้องจมูกยิ่งทำให้ฉุน โกรธมากขึ้น เกือบจะเอากระเช้าลงวางกระทืบเสียดด้วยเท้า เศษบุญได้สติขึ้นมาเสียดก่อนแสดง**ทฎาพบุรุษกิริยา** จึงหันหน้ามาพูดแกววินเซ็นโซว่า

“ข้าไม่ต้องการแก่งของจีปะตีวเล็กน้อยเท่านี้” (“แม่วัน”: 162-163)

ความจนโกรธสุดขีดพุ่งขึ้นมาทันที ข้าพเจ้าย่านามบัตรนั้นเสียยับเยิน ปาผลุงไปทาง
หิ้ง กลิ่นผลไม้ปนกับกลิ่นดอกไม้ชวนให้ระคายอย่างบอกไม่ถูก

“ข้าไม่สนใจหรอก ไอ้ของจี๊ปะตี๊วพรรณนี่” ข้าพเจ้าว่า พลาตงั่งวินเซนโซอย่างหงุดหงิด ...
("ว.วินิจฉัยกุล": 194)

ในตัวอย่างที่ 105 คำว่า “ทูลาพบุรุษกิริยา” ที่ปรากฏในบทแปลของ “แม่วัน” นั้น เป็นคำ
ที่ “แม่วัน” สร้างขึ้นจากการสมาสคำภาษาบาลี (ทูล+ภาพ+บุรุษ+กิริยา) และเพิ่มเติมเข้ามาในเนื้อ
ความเองโดยที่ต้นฉบับไม่ได้กล่าวถึง แต่ก็เป็นกรเพิ่มความสะดวกคล้องกับบริบท เพราะ คำๆ นี้สื่อ
ความหมายว่า “กิริยาที่ไม่ดีของผู้ชาย” หรือในสมัยนี้อาจเรียกได้ว่า “ไม่เป็นสุภาพบุรุษ” เพื่อเน้น
อารมณ์โกรธของตัวละครให้เด่นชัด และเป็นการเพิ่มสีสันให้บทแปลด้วย

ตัวอย่างที่ 106

Before my departure that evening, however, I offered to chain up the dog--"as, if I do
this," I added, "I guarantee he will not disturb your night's rest by his howling."

This suggestion met with approval, and Ferrari walked with me to show me where the
kennel stood. (Corelli: 158)

“ถ้าฉันเป็นผู้ผูกแล้ว เชื่อแน่ว่าจะไม่หอนกวนแม่ในเวลาที่จะหลับนอนให้สบายเป็นแน่
รับประกันเทียว”

เขายอมให้ตามคำที่ข้าพเจ้าอาสา เฟอรรารีเป็นผู้นำข้าพเจ้ากับสุนัขไปยังกุฏิสุนัข ("แม่วัน":
192)

ก่อนที่ข้าพเจ้าจะลากลับในคืนนั้นก็ได้รับอาสานำสุนัขไปล่ามโซ่ไว้อย่างเก่า โดยบอกว่า
“ปล่อยให้มันล่ามมันเองเถิด มาดาม รับรองว่ามันจะไม่เห่าหอนรบกวนคนในบ้านอีกเลย
ตลอดคืนนี้”

เมื่อกล่าวเช่นนี้ ก็ได้รับอนุญาตแต่โดยดี เฟอรรารีนำข้าพเจ้าไปที่กรงสุนัข ("ว.วินิจฉัยกุล":
217)

ในตัวอย่างที่ 106 “ว.วินิจัยกุล” แปลคำว่า ‘kennel stood’ ด้วยคำที่ใช้กันทั่วไปว่า “กรงสุนัข” แต่ “แม่วัน” ใช้คำที่สร้างขึ้นใหม่แปลว่า “กุฎิสุนัข” ซึ่งเป็นการใช้คำไม่ตรงกับบริบทที่ใช้กันตามปกติ คำว่า “กุฎิ” มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 หมายถึง “เรือนหรือตึกสำหรับพระภิกษุและฤๅษีอยู่ เรือนบรรจุกษพ ที่นอนของนกขุนทอง” แต่ไม่มีความหมายใดสื่อว่าเป็นที่อยู่ของสุนัขโดยเฉพาะ จึงนับว่า “แม่วัน” สร้างคำนี้ขึ้นเพื่อใช้กับข้อความตอนนี้เป็นพิเศษ โดยอิงกับความหมายที่ว่าเป็นที่นอนนกขุนทอง การใช้ศัพท์หรรษาเช่นนี้ทำให้คำแปลมีความแปลกใหม่ และเป็นการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้แปล แต่จากการที่คำๆ นี้ไม่เป็นที่นิยมใช้โดยทั่วไป คำแปลที่ “ว.วินิจัยกุล” ใช้ในที่นี้ คือคำว่า “กรงสุนัข” จึงเข้าใจได้ง่ายและสอดคล้องกับบริบทกว่าคำว่า “กุฎิสุนัข”

ตัวอย่างที่ 107

I chose my own way of life--a middle course between simplicity and **luxury**--a judicious mingling of home-like peace with the gayety of sympathetic social intercourse--an even tenor of intelligent existence which neither exhausted the mind nor injured the body. (Corelli: 3)

เลือกการใช้จ่ายเอาเองพอควร เพียงกลางๆ ไม่ฟุ่มเฟือยเกินควรหรือ**จุ่มาหรุ่**เกินไป มีเวลาอยู่บ้านบ้าง คบเพื่อนเข้าสโมสรรันดีบ้าง ประพศิตัวให้พอเป็นสุขแก่กายและใจพอดี (“แม่วัน”:
6)

ข้าพเจ้าเลือกการดำเนินชีวิตตามแบบของตัวเอง คือทางสายกลางระหว่างความเรียบง่ายและ**ความภูมิฐาน** นั่นคือการพำนักอย่างสงบสุขที่บ้าน และต้อนรับมิตรสหายที่มาสังสรรค์กันด้วยการถุกอรัยาศัยซึ่งกันและกัน – ตลอดจนการเพิ่มพูนวิทยาการซึ่งไม่เป็นการตรากตรำทั้งสมองหรือร่างกายแต่อย่างใด (“ว.วินิจัยกุล”: 5)

จากตัวอย่างที่ 107 คำว่า ‘luxury’ หรือแปลตรงตัวได้ว่า “ความหรรษา” ในต้นฉบับนั้น “แม่วัน” แปลด้วยคำว่า “จุ่มาหรุ่” ซึ่งน่าจะเป็นคำที่ “แม่วัน” ประดิษฐ์ขึ้นเอง เพราะไม่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป แม้ในหมู่ผู้สูงอายุซึ่งมีอายุประมาณ 80-85 ปีในปัจจุบันก็ตาม และเมื่อแยกพยางค์ตรวจสอบความหมายจากพจนานุกรมฉบับต่างๆ ก็ไม่พบความหมายที่เกี่ยวข้องกับ “ความหรรษา” การสื่อความหมายของคำศัพท์นี้ไม่ชัดเจนในตัวเอง ผู้อ่านจะต้องตีความจากข้อความในบริบท จึงจะ

ทราบความหมายว่าหมายถึง “ความหรุหฺรหฺร” หรือ “ความภุมิฐฺฐาน” ดังที่ “ว.วินิจัยกุล” ได้แปลเอาไว้ในตัวอย่างนี้

ตัวอย่างที่ 108

He heard me to the end in evident incredulity and alarm, and hinted at the possibility of **madness**. (Corelli: 1)

ชายคนนั้นได้นั่งฟังเรื่องราวของข้าพเจ้าตั้งแต่ต้นจนถึงซึ่งที่สุด แล้วเขาได้แสดงความไม่เชื่อและตกใจอย่างยิ่ง ลงปลายข้าพเจ้าแนะนำให้ข้าพเจ้ารักษาตัวให้ดี มิฉะนั้นจะต้องไปเข้ากรงกับพวกที่มาจากจันทรพิภพในเวลาไม่นานนัก ("แม่วัน": 2)

เขาได้ฟังข้าพเจ้าเล่าจนถึงตอนจบของเรื่อง ด้วยความไม่เชื่อถือระคนกับความตระหนกอยู่ในที และเอ่ยเป็นทำนองถึงความเป็นไปได้ของอาการวิกลจริต ("ว.วินิจัยกุล": 2)

จากตัวอย่างที่ 108 “ว.วินิจัยกุล” แปลคำว่า ‘madness’ อย่างตรงตัวด้วยศัพท์บัญญัติที่เป็นที่คุ้นเคยกันดีในยุคนี้น่า “อาการวิกลจริต” แต่ในยุคของ “แม่วัน” อาจยังไม่มีการบัญญัติศัพท์คำนี้ “แม่วัน” จึงต้องใช้การอุปมาและสร้างคำว่า “จันทรพิภพ” เพื่อสื่อความหมายในที่นี้ คำดังกล่าวเกิดจากการสมาสคำบาลี “จันทร+พิภพ” หมายถึง “โลกพระจันทร์” หากพิจารณาเฉพาะความหมายตามรูปคำจะไม่เข้าใจข้อความทั้งหมดได้ ดังนั้นจะต้องดูบริบทประกอบด้วย คำว่า “จันทรพิภพ” สื่อความหมายในเชิงเดียวกันกับอาการวิกลจริตได้ เนื่องจากในสมัยที่ “แม่วัน” แปลเรื่องนี้ การเดินทางไปดวงจันทร์ยังเป็นเรื่องที่เกินจริงอยู่ หากใครเชื่อในเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เช่นนี้ อาจถูกมองว่าเป็นคนสติไม่สมประกอบได้ นอกจากนั้น การปรับใช้อุปมาโวหารดังตัวอย่างนี้ของ “แม่วัน” เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้คำที่รุนแรงเกินไป ดังนั้นบทแปลจึงมีน้ำเสียงที่ไพเราะน่าฟังขึ้น แต่การสื่อความหมายจะเข้าใจยากกว่าคำแปลของ “ว.วินิจัยกุล”

ตัวอย่างที่ 109 : เป็นข้อความที่ฟาบีโอได้จ้างวานให้หนังสือพิมพ์ลงพิมพ์ เพื่อประชาสัมพันธ์ตนเอง ในฐานะแกนนำ โอลิวาให้เป็นที่รู้จักในหมู่มชนชั้นสูง ก่อนเริ่มแผนการแก้แค้น

‘The Signor Conte Cesare Oliva, a nobleman who has been for many years absent from his native country, has, we understand, just returned, possessed of almost fabulous wealth, and is about to arrive in Naples, where he purposes making his home for the future.’ (Corelli: 97)

“เราได้ทราบจาก**พจนานุกรม**ของเราอย่าง เป็นแน่นอนว่า ซินยอคอนเต เซซारे โอลิวา ผู้เป็นคนหนึ่งมาจากตระกูลอิตาเลียนอันดี ซึ่งได้ไปอยู่เสียดังประเทศนานนั้น บัดนี้กลับมาด้วยสมบัติอันอเนกประการ จะมาตั้งบ้านเรือนฝังรกรากอยู่ในเมืองนี้ ท่านผู้นี้จะได้ถึงเมืองเนเปิลส์ในเร็ว ๆ นี้” (“แม่วัน”: 115)

“เราได้ทราบข่าวมาว่า ท่าน**แกนนำ**เซซारे โอลิวา ขุนนางผู้ซึ่งได้โยกย้ายจากบ้านเกิดไปพำนักอยู่ที่อื่นเป็นเวลานานหลายปี ได้กลับคืนมาสู่ถิ่นฐานเดิมแล้ว พร้อมด้วยทรัพย์สินเป็นจำนวนมหาศาล และกำลังจะไปพักอาศัยอยู่ในเนเปิลส์เป็นการถาวรเร็ว ๆ นี้” (“ว.วินิจัยกุล”: 134)

ประโยคต้นฉบับในตัวอย่างที่ 109 ได้ละประธานไว้ในฐานที่เข้าใจ ว่าหมายถึงฝ่ายหนังสือพิมพ์ แต่ในฉบับแปลทั้งสองสำนวนมีการเพิ่มประธานเข้ามาให้เหมาะสมกับการใช้รูปประโยคภาษาไทย โดย “ว.วินิจัยกุล” ใช้คำที่เป็นที่นิยมในการกล่าวลอยๆ ว่า “เรา” ส่วน “แม่วัน” จะใช้คำที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงกว่า โดยใช้คำที่สร้างใหม่ว่า “พจนานุกรม” ซึ่งเป็นคำที่ไม่มีการบัญญัติมาก่อน เกิดจากการสนธิคำว่า “พจน+อนุกรม” เข้าด้วยกัน หมายถึง “ผู้กระทำการเกี่ยวกับคำพูดหรือถ้อยคำ” ในบริบทนี้อาจหมายถึง “นักข่าว” แม้ว่าคำที่ “แม่วัน” ใช้จะมีความประณีตสละสลวย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” แล้ว “ว.วินิจัยกุล” จะใช้คำที่กระชับรัดกุม เข้าใจง่ายกว่า “แม่วัน”

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่แล้วการแปลโดยใช้คำที่สร้างใหม่จากคำศัพท์ที่หุรหของ “แม่วัน” มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บทแปลมีสำนวนภาษาที่ประณีต รูปคำสละสลวย มีจุดเด่นน่าสนใจขึ้น แต่การใช้คำเหล่านี้ซึ่งมักมีรากศัพท์เป็นภาษาบาลี-สันสกฤต และไม่เป็นที่แพร่หลายหรือใช้กันทั่วไปในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้อ่านต้องตีความหมายซับซ้อน เข้าใจยาก ซึ่ง

แตกต่างจากบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” ที่มีจะใช้คำสามัญในการแปล จึงเข้าใจง่ายและได้ความหมายที่กระจ่างชัดเจน

5.2.3 การใช้คำซ้อน

ผะอับ โปษกฤษณะ (2541: 39) กล่าวว่า การซ้อนคำ คือ การสร้างคำด้วยวิธีนำคำที่มีความหมายคู่กัน หรือใกล้เคียงมาซ้อนกันให้กลายเป็นคำอีกคำหนึ่งเช่น บ้านเรือน ข้าวของ ฯลฯ หรือบางครั้งอาจซ้อนคำด้วยคำที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ผิดชอบ ชั่วดี ฯลฯ นอกจากนี้ บางคำอาจซ้อนถึง 4 คำก็มี เพื่อให้ภาษาเกิดความไพเราะ ความหมายลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

ในเรื่อง “ความพยายาม” ทั้งสำนวน “แม่วัน” และสำนวน “ว.วินิจัยกุล” ต่างก็มีการใช้คำซ้อน 4 คำอยู่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการซ้อน 4 คำที่มี คำที่ 1 และที่ 3 เป็นคำเดียวกัน ทำให้เกิดจังหวะและสัมผัสเป็นสำนวนคำ เช่น ตั้งหน้าตั้งตา ร้อนอรร้อนใจ ฯลฯ หรือการนำคำซ้อนมาเรียงกันเป็นกลุ่มมี 4 พยางค์ แล้วคำที่ 2 และคำที่ 3 มีเสียงคล้องจองกัน ทำให้คำซ้อนมีน้ำหนัก กินความกว้าง เช่น กำยาล้ำสัน โทหกพกลม ฯลฯ

การใช้คำซ้อนของ “ว.วินิจัยกุล” ส่วนใหญ่เป็นคำที่ผู้อ่านคุ้นเคยและเข้าใจความหมายดีอยู่แล้ว เนื่องจากการใช้ภาษาโดยรวมมีความร่วมสมัย ส่วนในฉบับแปลของ “แม่วัน” จะพบการใช้คำซ้อนที่ถ้อยคำมีลักษณะแปลกไปจากการใช้ในปัจจุบัน อีกทั้งบางครั้งจะมีการใช้คำซ้อนเรียงกันอย่างต่อเนื่องหลายคำ ทำให้ภาษามีความโดดเด่นสะดุดตา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 110-116 จะแสดงถึงการใช้คำซ้อนของ “แม่วัน” ซึ่งมีลักษณะแปลกไปจากการใช้ในยุคปัจจุบัน

ตัวอย่างที่ 110

I would find some way out of this grim vault! How overjoyed they would all be to see me again--to know that I was not dead after all! **What a welcome** I should receive! (Corelli: 24)

ต้องคิดอ่านหนีออกจากห้องซี้ๆนี้ให้จงได้! พวกนั้นเห็นจะยินดีพิลึกเมื่อเห็นกลับไปบ้านไม่ตายจริง! เห็นจะต้อนรับขับสู้กันใหญ่! (“แม่วัน”: 41)

ต้องหาทางออกจากที่เก็บศพอันมีตะมึนนี้ ไม่โดยทางใดก็ทางหนึ่ง พวกทางบ้านจะปิด
ยินดีกันสักแก่ไหนที่ได้เห็นข้าพเจ้าอีก...เมื่อรู้ว่าข้าพเจ้าไม่ได้ตายไปอย่างที่คิดกัน เขาคงจะต้อนรับ
ข้าพเจ้าอย่างลึงโลด ("ว.วินิจัยกุล": 34)

จากตัวอย่างที่ 110 คำว่า “ต้อนรับจับสู้” ที่ “แม่วัน” ใช้ ปัจจุบันจะใช้เป็น “ต้อนรับจับสู้”
ส่วนในฉบับแปลของ “ว.วินิจัยกุล” ก็มีการใช้คำซ้อนสองคำ คือคำว่า “ลึงโลด” เพื่อแสดงถึง
ความรู้สึกยินดีอย่างยิ่ง คำแปลในบทแปลทั้งสองสำนวนนี้ ต่างก็ให้ความหมายและอารมณ์ที่ตรงกัน
และตรงกับต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 111

I told my story to a man I met **by chance**—(Corelli: 1)

ได้บอกแก่ชายคนหนึ่งที่เจ้าพลัดเจ้าผลูไปเจอะเข้า ("แม่วัน": 2)

ข้าพเจ้าเคยเล่าเรื่องราวของข้าพเจ้าให้ชายผู้หนึ่งฟัง เมื่อพบกันโดยบังเอิญ ("ว.วินิจัยกุล":
2)

คำว่า “เจ้าพลัดเจ้าผลู” ในตัวอย่างที่ 111 ปัจจุบันจะใช้เป็น “จับพลัดจับผลู” ซึ่งหมายถึง
“โดยบังเอิญ” ดังเช่นในบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล”

ตัวอย่างที่ 112

I thought moodily that the starved and **miserable rag-picker** was more of a man than
I. (Corelli: 73)

และข้าพเจ้าคิดว่า อิตาเตมาสถูกลขายขี้ริ้วขี้ฉีก ยังเป็นผู้ชายมากกว่าตัวข้าพเจ้าอีก ("แม่วัน":
106)

อดคิดไม่ได้อย่างขุ่นใจว่า ตาแก่ร้ายร้าย ยากจนเข็ญใจผู้นั้น ยังเป็นลูกผู้ชายมากกว่า
ข้าพเจ้าเสียด้วยซ้ำไปกระมัง ("ว.วินิจัยกุล": 102)

ตัวอย่างที่ 112 คำซ้อนที่ “แม่วัน” ใช้คือคำว่า “จี้รวู้จี้ถึก” ซึ่งปัจจุบันจะไม่ค่อยได้ยินกันนัก ส่วนบทแปลของ “ว.วินิจัยกุล” มีการใช้คำซ้อนว่า “ยากจนเจ็ญใจ” การใช้คำซ้อนของผู้แปลทั้งสองท่าน เป็นการให้ความหมายที่เน้นหนักขึ้น และเพิ่มความสละสลวยให้กับบทแปลด้วย

ตัวอย่างที่ 113

"Oh, SHE! She **laughs all day long**, as I told you. She has a new lover every week. What should SHE care?" (Corelli: 48)

“โอ๊ย นางนั่นนะ! มันก็หัวเราะแฉ่ง **กะตะกะแดแหล** ไปวันยังค้ำๆ มีชู้รักใหม่ทุกอาทิตย์ มันจะทุกขร้อนอะไร กะอีหญิงแพศยาพรรณนั้น!” (“แม่วัน”: 78)

“โอ๊ย! นางนั่นนะหรือ มันก็หัวเราะ**ระริกระรี่ทั้งวันทั้งคืน**อย่างที่บอกมาแล้วนะซิ หากูรักใหม่ๆ ทุกอาทิตย์ มันจะทุกขร้อนอะไรกะอีหญิงแพศยาพรรณนั้น” (“ว.วินิจัยกุล”: 68)

ตัวอย่างที่ 114

"Ah, yes, yes! He was a fine fellow--a strong fellow. I used to rejoice that he was so strong. He could have taken the little throat of his wife between finger and thumb and nipped it--so! and she would have told no more **lies**." (Corelli: 43-44)

“เออ ท่านสวยจริง งามจริง รูปร่างแข็งแรง ข้าชอบคนแรงๆ ถ้าท่านจะจับคอนางเมียมันบิดให้ขาดก็ได้สบายๆ ! บิดเสียแล้วจะได้ไม่มีหน้ามา**ลอยต่อแหลต่อกัน**ได้อีก” (“แม่วัน”: 70)

“จริงๆ หนา... ท่านออกงาม... ออกแข็งแรง ข้าชอบคนแข็งแรง จับคอเล็กๆ ชาวๆ ของนางเมียนิดเดียว... นางก็เสร็จ ไม่มีทาง**โกหกต่อแหลต่อ**ไปได้อีก...” (“ว.วินิจัยกุล”: 61)

การใช้คำซ้อนในตัวอย่างที่ 113-114 “แม่วัน” จะใช้คำที่ไม่เป็นที่คุ้นหูในสมัยนี้ คือคำว่า “กะตะกะแดแหล” และ “ลอยต่อแหลต่อกัน” ส่วน “ว.วินิจัยกุล” ก็มีการใช้คำซ้อนเพื่อเพิ่มความน่าอ่านให้กับงานแปลเช่นกัน โดยเป็นคำซ้อนที่ผู้อ่านยุคนี้เข้าใจความหมายได้ทันที คือ “ระริกระรี่ทั้งวันทั้งคืน” และ “โกหกต่อแหล” ถึงแม้คำที่ผู้แปลทั้งสองท่านใช้จะไม่เหมือนกัน แต่ก็สามารถถ่ายทอดความหมาย อารมณ์ และความรู้สึกได้ใกล้เคียงกัน

ตัวอย่างที่ 115

A woman talks as a brook babbles; **pleasantly**, but without depth. Her **information** is generally of the most surface kind--she **skims the cream off** each item of news, **and serves it up to you in her own fashion, caring** little whether it be correct or the reverse. (Corelli: 151)

ผู้หญิงพูดคล้ายกับฟองสบู่ที่เป่าออกจากหลอด ดูงามเป็นที่**เจริญตาเจริญใจ** แต่ไม่มีน้ำหนัก และไม่มีวาทะพินทุกันใด ลอยอยู่เฉยๆ ไม่พึดต้อง**กระทบกระทั่ง**อะไรก็ถึงซึ่งความดับได้ คำที่**บอกเล่ากล่าวขวัญ**นั้นเป็นแต่ผิว **ประสมประเส** ผักชีโรยขาดแต่มีเอาเป็นเรื่องขึ้นได้ ไม่ใคร่จะ**ระเวียดระวัง**ในข้อที่จะเล่าให้ถูกตามเนื้อเรื่อง หรือมิให้ต้นเป็นปลาย ปลายเป็นกลาง ("แม่วัน": 180)

ผู้หญิงมักพูดได้**เรื่อเยี่ยเสนาะหู** แต่ไม่มีอะไรลึกซึ้งชวนให้ขบคิด **เรื่องที่พูด**ก็เป็นแค่ผิวเผิน หยิบยกเรื่องนั้นนิดเรื่องนี้หน่อย เอามา**ปรุงแต่ง**เสียใหม่ตามวิธีของหล่อน โดยไม่ได้**ใส่ใจ**ว่าจะถูกต้องตรงตามเรื่องจริงแค่ไหน ("ว.วินิจฉัยกุล": 208)

ตัวอย่างที่ 115 ผู้แปลทั้งสองท่านต่างมีการใช้คำซ้อนอยู่หลายคำ ซึ่ง “ว.วินิจฉัยกุล” ได้ใช้คำซ้อนประเภทสองคำรวมอยู่ด้วย คำซ้อนที่น่าสนใจในที่นี้ เป็นคำที่ “แม่วัน” ใช้คือคำว่า “ระเวียดระวัง” ซึ่งหากเป็นสมัยนี้ก็จะใช้เป็น “ระเวียดระวัง”

ตัวอย่างที่ 116

"You mean," she said, with a tender pathos in her voice--"that you are willing **to marry** me, but that you do not really LOVE me?" (Corelli: 191)

“ท่านหมายความว่า” หล่อนพูดด้วยเสียงอ่อยๆ อายๆ “ท่านเต็มใจที่จะ**ปลุกหอร่วมฟูก**กับดิฉันอย่างงั้นหรือ? รักดิฉันแน่ลาหรือ?” ("แม่วัน": 225)

“ท่านหมายความว่า...” หล่อนเอ่ยขึ้นด้วยน้ำเสียงอ่อนหวานรื่นหู “ท่านอยาก**แต่งงาน**กับดิฉัน แต่ท่านมิได้รักดิฉันหรือคะ?” ("ว.วินิจฉัยกุล": 262-263)

ในตัวอย่างที่ 116 “ว.วินิจฉัยกุล” จะแปลคำว่า ‘marry’ ตรงๆ ว่า “แต่งงาน” แต่ “แม่วัน” จะใช้คำซ้อนที่เป็นสำนวนสื่อความหมายแทนว่า “ปลุกหอร่วมฟูก” ซึ่งช่วยให้ข้อความดูไม่ห้วนจนเกินไป ถ้าเป็นปัจจุบัน สำนวนที่สื่อความหมายดังกล่าว จะใช้เป็น “ร่วมเรียงเคียงหมอน” มากกว่า

ตัวอย่างที่ 117

"Good, good!" he croaked. "I like that, I like that! Thou art **old**, but thou art merry. That pleases me; **one should laugh always**. Why not? Death laughs; you never see a **solemn** skull; it laughs always!" (Corelli: 41)

“อ๊าๆ ดีๆ” ตาเต่านั้นว่า “ยังงั้นซี ข้าชอบ ข้าชอบ! อ้ายแก่ถึงจะแก่จะเฒ่าก็ยังสนุกสนานดี ข้าชอบยังงั้น เกิดมาเป็นคน ถึงจะยากจะจนจะแก่จะเฒ่า อย่าทำหน้าออคองเจ้า หน้าบูดบู๋ สนุกมันไว้ หัวร่อมันไป จึงจะนับว่าดี ดูแต่คนตายยังหัวเราะ ง่า ง่า เคยเห็นหัวกะโหลกผีบ้างไหม มันยังยิงฟันหัวเราะอยู่เสมอ” (“แม่วัน”: 67)

“ดี! ดี!” แกชอบอกชอบใจ “ข้าชอบใจเอ็งจริงเชียว พับฝ่า เอ็งแก่เฒ่าแล้วก็ยังครึกครื้นกะเขาเป็น ข้าชอบว่ะ... คนเรามันควรจะหัวร่อให้ได้ตลอดกาล ดูแต่ความตายซี มันยังหัวเราะเลย หัวกะโหลกผีนั่นไง มีไหมที่หน้าบูดหน้าบึ้ง... มันยิงฟันแหว่งหัวเราะร่าทุกตัว” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 58)

ตัวอย่างที่ 118

"Talking of the plague," he said, "it is not always wise. It did a foolish thing yesterday—a very foolish thing. It took one of the richest men in the neighborhood, **young too, strong and brave**; looked as if he would never die..." (Corelli: 42)

“เมื่อพูดถึงอ้ายตัวห่า” แกพูด “มันไม่ทำสิ่งที่ดีเสมอไปแท้ เช่นกับเมื่อวานนี้เองมันบ้าบอระยำใหญ่ มันมาจิกเอาเศรษฐีใหญ่ในหมู่บ้านนี้ไปเสียคนหนึ่งได้ บู้โถ นำสมเพช ให้ตลกกระชี่ ทั้งหนุ่มทั้งแน่น ทั้งแข็งทั้งแรง ทั้งกล้าทั้งหาญ ดูไม่น่าจะตายเลย” (“แม่วัน”: 67-68)

“พูดถึงไอ้โรคห่า” แกเอ่ยขึ้น “จะว่าไปมันก็ไม่ฉลาดนักหรอก มันทำเรื่องโง่งงเหมือนกัน... โง่บัดซบ มันมาเอาตัวเศรษฐีใหญ่คนหนึ่งของถีนี่ไปเสียได้ พิโธ! ท่านทั้งหนุ่มทั้งแน่น แข็งแรง หัวหาญ ดูท่าทางแล้วใครจะไปนึกได้ลงคอว่าอายุจะสั้นขนาดนี้...” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 58-59)

จากตัวอย่างที่ 117 – 118 จะเห็นได้ว่า “แม่วัน” มีการใช้คำซ้อนอย่างต่อเนื่องหลายคำ และในตัวอย่างที่ 117 มีการเรียบเรียงถ้อยคำให้เกิดสัมผัสคล้องจองอย่างไพเราะและสละสลวย นับเป็นลีลาส่วนตัวที่ไม่เหมือนใคร ส่วน “ว.วินิจัยกุล” ก็มีการใช้คำซ้อนเช่นกัน แต่จะมีความกระชับมากกว่าบทแปลของ “แม่วัน”

นอกจากนี้ บางครั้ง “แม่วัน” จะมีการใช้คำซ้อนในลักษณะเป็นภาษาพูด คือมีการเล่นเสียงให้เกิดจังหวะซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจนขึ้น ส่วน “ว.วินิจัยกุล” มักจะใช้คำซ้อนที่เป็นภาษาเขียนมากกว่า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 119

Then, pocketing the money I proffered, he sprung into his cart, and lashing his pony till the unfortunate animal plunged and reared with pain and fury, **rattled off down the road at such a break-neck speed** that I saw nothing but a whirling blot of wheels disappearing in the distance. (Corelli: 39)

รับเงินแล้วกระโดดขึ้นเกวียนเขี่ยนม้าให้วิ่งเกือบตาย **โครมครามตะลั่งตังตังลงเนินไปเร็ว** สักครู่ก็เห็นแต่ฝุ่นจิ้นฟุ้งตลบไป (“แม่วัน”: 63)

รับเงินใส่กระเป่าแล้วโดดขึ้นเกวียนคว่ำแฮ้เขี่ยนม้าเต็มแรง จนมันโดดตัวลอย ร้องเสียงหลงด้วยความเจ็บปวด ออกลากเกวียนวิ่ง**โกลงเคลงไปเต็มเหยียด** จนสักครู่เดียวก็เห็นแต่ฝุ่นฟุ้งตลบอยู่ในที่ไกล (“ว.วินิจัยกุล”: 55)

ตัวอย่างที่ 120 : เป็นตอนที่ กิโด ฝากให้คานต์ โอลีวา ช่วยดูแลนินา ระหว่างที่เขาต้องเดินทางไปจัดการเรื่องมรดกที่เมืองอื่นชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วท่านคานต์ก็ตอบรับและว่า

"I will take care of that. Little distractions, such as a drive now and then, or a very quiet, select musical evening! I understand--leave it all to me! But the dances, dinners, and **other diversions** shall wait till your return." (Corelli: 170)

“ซื่อนั้นไว้พนักงานฉันเอง มีกุกๆ กักๆ เล็กๆ น้อยๆ มีขั้บรล่นบ้าง มีคนตรีเพราะบ้างก็แล้วกัน เรื่องนี้เข้าใจ ชิมดี ยกไว้เป็นพนักงานฉัน! เรื่องเต็นรำ ดินเนอร์ และหรรุหราโครมตีโครมครามต่างๆ ต้องรอไว้จนท่านกลับ” (“แม่วัน”: 206)

“เรื่องนี้ฉันจะช่วยเอง อาจจะได้นั่งรถม้าไปที่โน่นที่นี้บ้าง หรือไม่ก็ไปฟังคนตรีในตอนค่ำพอเพลิดเพลิน วางใจฉันเถิดเรื่องเล็กน้อยแค่นี้ แต่ถ้าเป็นงานเต็นรำหรือเรื่องสนุกสนานรำเรียงต่างๆ ละก็ เอาไว้ให้คุณกลับมาเสียก่อนค่อยสนุกกันใหม่” (“ว.วินิจฉัยกุล”: 233)

ตัวอย่างที่ 121

...And he rose stiffly from his seat; he was **very short of stature**, and so bent with age and infirmity that he looked more like the crooked bough of a tree than a man, as he **hobbled** before me into his dark shop. (Corelli: 41)

แล้วตาเดำนั่นก็ลุกจากเก้าอี้ บู้โซ่ นึกว่าจะสูง เปลา เตี้ยตะแမ်းแคะ หลังโก่งเป็นปุ่มเป็นป่า เดินเตาะแตะนำหน้าเข้าไปข้างในร้านมืดของแก (“แม่วัน”: 66)

แกค้อยๆ งุ่มง่ามลุกจากเก้าอี้ ตัวแกมันเตี้ยม่อต้อหลังค่อมด้วยความชรา และความพิกลพิการ จนดูเหมือนกิ่งคดโค้งของลำต้นไม้มากกว่ามนุษย์ แกเดินโยกเขยกนำหน้าเข้าไปในร้านมืดของแก (“ว.วินิจฉัยกุล”: 57)

ตัวอย่างที่ 122

The skin of his face was like **a piece of brown parchment scored all over with deep furrows and wrinkles**, as though Time, disapproving of the history he had himself penned upon it, had scratched over and blotted out all records, so that no one should henceforth be able to read what had once been clear writing. (Corelli: 40)

หน้าตาแกอยู่ก็บู้รากับยักษ์เต็กมันเขียนเล่น (“แม่วัน”: 64)

...เนื้อหันทึ่งแถมองคูดเหมือนหนังสือตัวสีน้ำตาลเหี่ยวกระด้างเต็มไปด้วยริ้วรอย ราวกับว่ากาลเวลาได้จารึกประวัติลงในโฉมหน้าแกแล้วเกิดความไม่ถูกใจ จึงได้ขีดฆ่าเขียนใหม่ทับจนยุ่งเหยิงไปหมด จนไม่มีใครอ่านออกได้อีก ("ว.วินิจนัยกุล": 56)

จากตัวอย่างที่ 119-122 จะเห็นได้ว่า การใช้คำซ้อนของ “แม่วัน” มักมีลักษณะเป็นภาษาพูด และมีการเล่นเสียงเล่นคำให้เกิดจังหวะ ทำให้บทแปลมีสีสันน่าอ่านยิ่งขึ้น แต่ผู้อ่านจะต้องพิจารณาบริบทประกอบและใช้จินตนาการในการตีความหมายคำซ้อนบางคำ ส่วนบทแปลของ “ว.วินิจนัยกุล” มักใช้คำซ้อนที่เป็นภาษาเขียนและมีความร่วมสมัย หรือบางครั้งอาจแปลแบบคำต่อคำ เก็บรายละเอียดตามต้นฉบับเช่นในตัวอย่างที่ 122 ดังนั้นบทแปลของ “ว.วินิจนัยกุล” ในที่นี้จึงสื่อความหมายให้เข้าใจง่ายและแสดงภาพได้ชัดเจนกว่าบทแปลของ “แม่วัน”

สรุปได้ว่า “แม่วัน” นิยมใช้คำซ้อนที่ยาว บางครั้งมีการนำคำซ้อนหลายคำมาเรียงต่อกันเพื่อเล่นเสียงเล่นสัมผัสให้ข้อความมีความไพเราะขึ้น และมีลักษณะเป็นภาษาพูด ส่วน “ว.วินิจนัยกุล” จะใช้คำซ้อนที่สั้นกระชับและมักมีลักษณะเป็นภาษาเขียน ความแตกต่างในเรื่องการใช้คำซ้อนของผู้แปลทั้งสองท่าน อาจสืบเนื่องมาจากความต่างของค่านิยมในการใช้ภาษาในแต่ละยุคสมัย และค่านิยมส่วนตัวของผู้แปลแต่ละท่าน แต่โดยรวมแล้ว การใช้คำซ้อนในบทแปลทั้งสองสำนวนต่างก็ถ่ายทอดความหมาย น้ำเสียง และอารมณ์อย่างไ้ฉ่รรรตส เทียบเคียงต้นฉบับ

ในการศึกษาถึงพัฒนาการในการแปลนวนิยายเรื่อง “ความพยายาม” ผู้วิจัยพบว่า “แม่วัน” และ “ว.วินิจนัยกุล” มีลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถแสดงการเปรียบเทียบได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5: เปรียบเทียบการใช้ภาษาในนวนิยายแปลเรื่อง “ความพยายาม” สำนวน “แม่วัน” และ สำนวน “ว.วินิจัยกุล”

การใช้ภาษาของ “แม่วัน”	การใช้ภาษาของ “ว.วินิจัยกุล”
<ul style="list-style-type: none"> - คำบางคำที่ใช้ถ่ายทอดความหมายไม่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน - นิยมใช้ถ้อยคำในเชิงกวีต่างๆ ที่ต้นฉบับเป็นคำทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน - มีการใช้คำที่สร้างขึ้นใหม่ให้หรูหรา แต่ต้องตีความหมายจากเนื้อความในบริบท - ใช้คำซ้อนยาวๆ มีลักษณะเป็นภาษาพูด 	<ul style="list-style-type: none"> - ถ้อยคำส่วนใหญ่ที่ใช้มีความร่วมสมัย - เลือกใช้คำแปลที่มีระดับเดียวกับคำในต้นฉบับ - นิยมใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย - ใช้คำซ้อนที่สั้นกระชับและมีลักษณะเป็นภาษาเขียน

จากตารางที่ 5 สรุปได้ว่าผู้แปลทั้งสองท่านมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกันคือ “แม่วัน” จะใช้ถ้อยคำที่เป็นคำสมัยเก่าเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบัน นิยมใช้ภาษาทางการประพันธ์หรือศัพท์สูงที่มีความหมายลึกซึ้ง และมีการใช้คำซ้อนที่ยาวและมีลักษณะเป็นภาษาพูด ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะใช้ภาษาที่มีความร่วมสมัย คำที่ใช้แปลมีระดับเดียวกับคำในต้นฉบับ สามารถเข้าใจได้ง่าย และการใช้คำซ้อนจะมีลักษณะเป็นภาษาเขียนและสั้นกระชับ องค์กรที่ดี การใช้ภาษาของ "แม่วัน" นี้ นับว่าเป็นภาษาแบบใหม่ที่มีลีลาทันสมัยสำหรับยุคที่ "แม่วัน" แปล คือเมื่อปี พ.ศ. 2443 ดังที่ หอมหวล ชื่นจิตร (2527: 16) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า “งานแปลนวนิยายเล่มแรกนี้ นับว่าเป็นการเปลี่ยนรูปลักษณะของการใช้สำนวนลีลาภาษาไทย นักอ่านสมัยปัจจุบันแทบจะไม่มีปัญหาในด้านความเข้าใจอันใด”

จากการศึกษาในเรื่องของการถ่ายทอดความหมายและการใช้ภาษาในนวนิยายแปล เรื่อง "ความพยายาม" สำนวน "แม่วัน" และ สำนวน "ว.วินิจัยกุล" สามารถชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการในการแปลนวนิยายเรื่องนี้ กล่าวคือ บทแปลของ "แม่วัน" มีลักษณะการถ่ายทอดความหมายที่อิสระและไม่ตรงตามต้นฉบับ โดยมีการเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง และตัดทอนเนื้อความบางส่วน ซึ่งการที่ "แม่วัน" ทำเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ "แม่วัน" ได้รับอิทธิพลจากการแปลเรื่องราวที่มาจากต่างประเทศใน

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (อ้างอิงใน วินิตา คิถียนต์, 2542: 22) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจินเช่น ไชอิ๋ว และ เปาเล่งกุงอัน (เรียบเรียงโดย นายเทียน วรรณภาโก) ซึ่งเป็นการแปลและเรียบเรียงเพื่อความบันเทิง ไม่เน้นคติสอนใจ มีการเพิ่มเรื่องราวปาฏิหาริย์ และพฤติกรรมตื่นเต้นโศกโผนของตัวละครต่างๆ ตามที่ผู้แปลเห็นควร หรือวรรณกรรมภาษาอังกฤษ เช่น พระราชนิพนธ์ ลิลิตนิทราชาคริต ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็มีการสอดแทรกโคลงกลอน สุภาษิตต่างๆ เพื่อเพิ่มคุณค่าในวรรณกรรมนั้น แต่ไม่เน้นการรักษาความหมายให้เทียบเท่าต้นฉบับเดิม ด้วยเหตุนี้ การแปลของ "แม่วัน" ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อความบันเทิงกับผู้อ่านเป็นหลักและต้องการสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจน จึงมีการปรับเนื้อความให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยในบางตอน และจากการที่ต้องดำเนินเรื่องให้กระชับ เพื่อลงพิมพ์เป็นตอนๆ ในหนังสือ "ลักวิทยา" ได้อย่างรวดเร็ว "แม่วัน" จึงไม่เน้นการถ่ายทอดรายละเอียดปลีกย่อยที่เป็นทัศนคติของผู้ประพันธ์ อีกทั้ง ในเรื่องการใช้ภาษาของ "แม่วัน" โดยรวมก็มีลักษณะที่แปลกไปจากการใช้ในยุคปัจจุบัน ให้ความรู้สึกรู้ว่าเป็นสำนวนภาษาแบบเก่าซึ่งมีความไพเราะสละสลวย แต่บางครั้งผู้อ่านในยุคปัจจุบันที่ไม่คุ้นกับสำนวนภาษาเช่นนี้อาจทำความเข้าใจได้ยาก

ส่วนบทแปลของ "ว.วินิจัยกุล" การถ่ายทอดความหมายจะมีลักษณะที่ค่อนข้างตรงตัว มีการเก็บรายละเอียดตามต้นฉบับและจุดมุ่งหมายของผู้เขียนไว้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากว่า "ว.วินิจัยกุล" เป็นผู้แปลในยุคที่มีการศึกษาด้านการแปลอย่างกว้างขวาง และแนวคิดสำคัญของการแปลในปัจจุบันคือ ผู้แปลจะต้องถ่ายทอดความหมายทั้งหมดในบทแปลได้ตรงกับต้นฉบับ เพื่อผู้อ่านบทแปลจะได้รับผลตอบสนองเช่นเดียวกับผู้อ่านต้นฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแปลวรรณกรรม ผู้แปลจะต้องถ่ายทอดลีลาการเขียนให้ปรากฏในฉบับแปลด้วย นอกจากนี้ ผู้อ่านส่วนใหญ่ในปัจจุบัน จะมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น "ว.วินิจัยกุล" จึงไม่จำเป็นต้องคัดแปลงเนื้อความให้เป็นเรื่องที่คนไทยคุ้นเคย ดังเช่นที่ "แม่วัน" ได้ใช้วิธีดังกล่าวในบทแปลของตน ในแง่ของการใช้ภาษา โดยรวมแล้ว "ว.วินิจัยกุล" จะใช้สำนวนภาษาที่มีลักษณะร่วมสมัย ผู้อ่านในยุคปัจจุบันเข้าใจได้ง่าย อย่างไรก็ตาม คำต่างๆ ที่เลือกมาใช้จะมีความเหมาะสมกับเหตุการณ์ในเรื่อง และระดับของคำก็มีความสอดคล้องกับบริบทด้วย

ทั้งหมดนี้อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ถึงแม้บทแปลเรื่อง "ความพยายาม" ทั้งสองสำนวนจะมีโครงเรื่องและการดำเนินเรื่องหลักที่เหมือนกัน แต่เนื่องจาก "แม่วัน" และ "ว.วินิจัยกุล" เป็นผู้แปลต่างยุคต่างสมัย บทแปลทั้งสองสำนวนนี้จึงมีแนวทางในการถ่ายทอดความหมาย และการใช้สำนวนภาษาที่แตกต่างกัน และสามารถชี้ให้เห็นถึงข้อแตกต่างในการแปลนวนิยายเรื่องนี้ได้ กล่าว

คือ การถ่ายทอดความหมายในนวนิยายแปล เรื่อง "ความพยายาม" ในอดีตจะเป็นการแปลเพื่อความบันเทิงและความเข้าใจของผู้อ่านเป็นหลักโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องตามต้นฉบับ ส่วนการแปลในปัจจุบัน จะเน้นการเคารพต้นฉบับ และถ่ายทอดจุดมุ่งหมายของผู้เขียนเป็นหลัก จึงทำให้บทแปลสำนวน "ว.วินิจฉัยกุล" ถ่ายทอดความหมายตามต้นฉบับได้สมบูรณ์กว่าบทแปลของ "แม่วัน" อีกทั้งในแง่ของการใช้ภาษา การเปรียบเทียบบทแปลทั้งสองสำนวนสามารถชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ภาษาในบทแปล กล่าวคือ "แม่วัน" จะใช้สำนวนภาษาแบบเก่า มักใช้ศัพท์สูงซึ่งมีความหมายสลับซับซ้อน รวมทั้งใช้คำซ้อนต่อเนื่องและเล่นคำให้มีสัมผัสคล้องจอง เพื่อเป็นการแสดงความสามารถเชิงภาษาของผู้แปล และทำให้ภาษาในบทแปลไพเราะสละสลวยขึ้นด้วย ส่วน "ว.วินิจฉัยกุล" จะใช้สำนวนภาษาร่วมสมัย และใช้ถ้อยคำที่มีระดับเหมาะสมกับเนื้อความแต่ละตอน กล่าวคือ ถ้าต้นฉบับเป็นการพรรณนาที่ใช้ศัพท์สูงแบบกวีเพื่อให้เกิดความประทับใจ "ว.วินิจฉัยกุล" ก็จะแปลโดยใช้ถ้อยคำแบบกวี แต่ถ้าต้นฉบับเป็นการบรรยายด้วยถ้อยคำธรรมดา ก็จะใช้คำแปลในระดับเดียวกัน หากพิจารณาในแง่ของการใช้ภาษาเก่า-ภาษาใหม่ตามที่ วัลยา วัฒนศรี (2545: 274) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “เมื่อต้นฉบับเป็นภาษาปัจจุบัน ผู้แปลก็สามารถใช้ภาษาปัจจุบันถ่ายทอดได้ทันที ในขณะที่การแปลต้นฉบับภาษาเก่า ผู้แปลต้องระวังว่าคำและรูปประโยคที่ตนใช้เป็นภาษาเก่าสม่าเสมอทั้งเรื่อง การหาคำเก่าและการระวังให้มีคำใหม่เข้าไปแปลกปนเป็นเรื่องของการทำงานละเอียด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการรักษาน้ำเสียงของเรื่องให้เป็นน้ำเสียงเดียวกันโดยตลอด” ในแง่นี้การใช้ภาษาในบทแปลของ "แม่วัน" จะแสดงถึงบรรยากาศเก่าๆ ของยุคสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเป็นสมัยเดียวกับเรื่อง ‘Vendetta!’ ได้ชัดเจนสมจริงกว่าบทแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" แต่หากพิจารณาในแง่การถ่ายทอดลีลาการเขียน บทแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" จะถ่ายทอดได้ตรงกับต้นฉบับมากกว่า "แม่วัน" เนื่องจาก "ว.วินิจฉัยกุล" จะไม่ใช้ศัพท์สูงเกินกว่าต้นฉบับ นอกจากนี้ การที่บทแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" ใช้ภาษาร่วมสมัยและไม่ใช้ศัพท์ยาก ได้ทำให้ผู้อ่านในยุคนี้เข้าใจเนื้อเรื่องง่ายขึ้นอีกด้วย

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบนวนิยายแปล เรื่อง “ความพยายาม” สำนวน “แม่วัน” กับ สำนวน “ว.วินิจัยกุล” จากต้นฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง ‘Vendetta!’ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปลในระดับคำ/สำนวน ระดับประโยค ระดับย่อหน้า และการแปลบทร้อยกรองของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” รวมถึงศึกษาความแตกต่างในการแปลนวนิยายเรื่อง “ความพยายาม” ในแง่ของการถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับ และลีลาการใช้ภาษาของผู้แปลทั้งสองท่าน โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

6.1.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบกลวิธีการแปลของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล”

จากการศึกษาพบว่า โดยรวมแล้ว “แม่วัน” จะใช้วิธีแปลค่อนข้างอิสระ เพื่อให้เนื้อหาในบทแปลเป็นที่เข้าใจได้สะดวก และสอดคล้องกับรสนิยมของผู้อ่าน โดยมีการปรับเปลี่ยน ตัดทอน หรือเพิ่มเติมเนื้อหา และใช้รูปแบบการถ่ายทอดความหมายไม่ตรงกับต้นฉบับในบางจุด ซึ่งส่งผลให้ลีลาการเขียนของผู้ประพันธ์ไม่ปรากฏในฉบับแปล ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะใช้วิธีแปลค่อนข้างตรงตัว โดยมีการรักษาทั้งความหมาย รูปแบบการถ่ายทอดความหมาย และลีลาการเขียนได้ตรงกับต้นฉบับ ซึ่งการแปลของทั้งสองท่าน เป็นแนวทางอันเป็นที่ยอมรับและนิยมปฏิบัติแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย สำหรับกลวิธีการแปลในระดับต่างๆ ของผู้แปลทั้งสองท่านที่พบ มีดังนี้

6.1.1.1 กลวิธีการแปลในระดับคำ/สำนวน

1) การใช้คำทับศัพท์ ทั้ง “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” ต่างได้ใช้วิธีการทับศัพท์สำหรับคำที่ไม่มีในวัฒนธรรมไทย และการทับศัพท์โดยเพิ่มคำอธิบาย โดย “ว.วินิจัยกุล” จะไม่ดัดแปลงแก้ไขคำให้ต่างไปจากต้นฉบับ แต่ “แม่วัน” จะมีการปรับเปลี่ยนคำให้เข้ากับค่านิยมของคนไทย หรือปรับใช้คำที่สื่อถึงความหมายที่กว้างขึ้นแทนคำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง หรือตัดทอนออก

ไปจากเนื้อความ สำหรับการใช้คำทับศัพท์ในคำที่มีคำเทียบเคียงได้ในภาษาไทย จะพบในบทแปลสำนวน "แม่วัน" เท่านั้น

2) การแปลสำนวนและคำเปรียบเทียบ พบว่า ผู้แปลทั้งสองท่านได้ใช้กลวิธีในการแปลทั้งแบบตีความ แบบเทียบเคียงสำนวนไทย และแบบแปลตรงตัว โดยจะพบวิธีแปลแบบตีความในงานแปลของ "แม่วัน" เป็นส่วนใหญ่ ส่วน "ว.วินิจัยกุล" มักจะแปลแบบตรงตัว สำหรับการแปลโดยเทียบเคียงสำนวนไทยนั้นจะพบมากในงานแปลทั้งสองฉบับ

6.1.1.2 กลวิธีการแปลในระดับประโยค

1) การแปลรูปประโยคกรรมจาก ทั้ง "แม่วัน" และ "ว.วินิจัยกุล" ใช้วิธีปรับปรับประโยคให้อยู่ในรูปกรตุจาก โดยใช้วิธีการระบุผู้กระทำ ใช้คำว่า "มี" ขึ้นต้นประโยค เปลี่ยนความหมายของกริยาในประโยค และการลดคำแสดงกรรมจาก ทั้งนี้เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางภาษาที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ข้อสังเกตประการหนึ่งที่พบในการแปลรูปประโยคกรรมจากนี้คือ "ว.วินิจัยกุล" มีการแปลโดยคงลักษณะกรรมจากไว้ด้วยการใช้รูปประโยค "ถูก+กริยา" เมื่อความหมายในประโยคสื่อในทางลบ แต่ "แม่วัน" จะหลีกเลี่ยงการใช้รูปประโยค "ถูก+กริยา" และปรับประโยคให้เป็นกรตุจากแทน

2) การเรียงคำในประโยค ทั้ง "แม่วัน" และ "ว.วินิจัยกุล" ต่างมีการใช้วิธีเรียงคำในประโยคตามต้นฉบับ และการปรับระเบียบวิธีเรียงคำในประโยคที่มีความเหมาะสมกับเนื้อความแต่ละตอน โดยการคงลักษณะการเรียงคำ จะทำเพื่อรักษาท่วงทำนองการเขียนและรสชาติอารมณ์ตามต้นฉบับ ส่วนการปรับวิธีเรียงคำในประโยค จะทำให้บทแปลมีความกระชับ เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับความนิยมในการใช้ภาษาไทย

6.1.1.3 กลวิธีการแปลในระดับย่อหน้า

1) การจัดย่อหน้าใหม่จากย่อหน้าเดิมมาเป็นหลายย่อหน้า พบว่า ผู้แปลทั้งสองมีการขึ้นย่อหน้าใหม่เมื่อข้อความเกิดการเปลี่ยนประเด็น แต่ "ว.วินิจัยกุล" จะมีการแบ่งย่อหน้าตามระบบการเขียนในปัจจุบัน โดยจะขึ้นย่อหน้าใหม่ทุกครั้งเมื่อข้อความเปลี่ยนบทสนทนา ส่วน "แม่วัน"

จะไม่แยกย่อหน้าระหว่างบทสนทนากับบทบรรยายอย่างสม่ำเสมอโดยตลอด ซึ่งบางครั้งจะเป็นการแบ่งย่อหน้าที่ยาวให้สั้นลงเท่านั้น

2) การจัดย่อหน้าใหม่จากหลายย่อหน้าเป็นย่อหน้าเดียว ถึงแม้ว่าย่อหน้าในต้นฉบับส่วนใหญ่จะมีขนาดยาว แต่ "แม่วัน" ยังมีการใช้วิธีรวมย่อหน้าอยู่มาก เนื่องจาก "แม่วัน" มีการตัดทอนรายละเอียดบางตอนทิ้งแล้วเรียบเรียงใหม่ จึงได้ย่อหน้าใหม่ที่รวบรัดขึ้น เพื่อให้การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ทว่า เนื้อหาที่ได้จะไม่ครบถ้วนตามต้นฉบับ ส่วน "ว.วินิจัยกุล" จะยึดแนวทางการแปลตามต้นฉบับเป็นหลัก และพยายามถ่ายทอดทำนองการเขียนของผู้ประพันธ์ ดังนั้นจึงไม่พบการรวมหลายย่อหน้าเป็นย่อหน้าเดียว

6.1.1.4 การแปลบทร้อยกรอง

พบว่า "แม่วัน" ได้แปลบทร้อยกรองจากต้นฉบับเพียงบทเดียว ซึ่งเป็นการแปลบทร้อยกรองภาษาอังกฤษมาเป็นโคลงสี่สุภาพ และไม่แปลบทร้อยกรองอื่นๆ ที่เป็นภาษาอิตาเลียน ส่วน "ว.วินิจัยกุล" มีการนำโคลงสี่สุภาพบทเดียวกับที่ "แม่วัน" ได้แปลไว้มาถ่ายทอดอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนั้น "ว.วินิจัยกุล" ยังแปลบทร้อยกรองอื่นๆ ที่ปรากฏในต้นฉบับเป็นบทร้อยกรองภาษาไทยในรูปแบบต่างๆ คือ กลอน๘ ภาพย้ง๑๖ และ ภาพย้งนิ ๑๑ ซึ่งทำให้ได้บทแปลที่มีความหมายและอรรถรสเทียบเท่าต้นฉบับมากกว่าบทแปลของ "แม่วัน"

6.1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างในการแปลนวนิยาย เรื่อง "ความพยายาม" ของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจัยกุล"

จากการศึกษาพบว่า การถ่ายทอดความหมายในงานแปลเรื่อง "ความพยายาม" ของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจัยกุล" มีข้อแตกต่างที่เด่นชัดคือ "แม่วัน" จะใช้สำนวนภาษาแบบเก่า และจะแปลในลักษณะค่อนข้างไปในทางเอาความ เพื่อความสะดวกแก่การทำความเข้าใจของผู้อ่านร่วมยุคของท่าน ส่วน "ว.วินิจัยกุล" จะใช้สำนวนภาษาที่นิยมใช้ในยุคปัจจุบันและจะแปลในลักษณะค่อนข้างตรงตัว พยายามเก็บรายละเอียดทุกประการ เพื่อรักษาความหมายและลีลาของผู้เขียนให้คงอยู่อย่างครบถ้วนในงานแปล การวิเคราะห์วิธีการถ่ายทอดความหมายในงานแปลทั้งสองสำนวนแบ่งออกเป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

6.1.2.1 การเพิ่มความ

ผู้วิจัยพบว่าฉบับแปลของ "แม่วัน" มีการเพิ่มความอยู่มากทั้งในลักษณะที่เป็นการเพิ่มความเพื่ออธิบายวัฒนธรรมต่างชาติ และการเพิ่มความในเชิงวัฒนธรรมไทย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวชัดเจน และเสริมอารมณ์ให้คล้อยตามตัวละครและบรรยากาศในเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น ส่วนฉบับแปลของ "ว.วินิจัยกุล" จะพบการเพิ่มความเพียงเล็กน้อย โดยเป็นการสอดแทรกคำอธิบายเพิ่มเติมสั้นๆ เท่านั้น

6.1.2.2 การเปลี่ยนความ

ผู้วิจัยพบการเปลี่ยนความในฉบับแปลของ "แม่วัน" เท่านั้น โดยเป็นการตัดแปลงเนื้อหาบางส่วนตอนให้เป็นเรื่องที่คนไทยคุ้นเคย เพื่อให้ผู้อ่านนิกรภาพได้ง่ายและเข้าใจมากขึ้น ส่วน "ว.วินิจัยกุล" จะแปลตรงตามต้นฉบับทุกประการ จึงไม่พบการเปลี่ยนความ

6.1.2.3 การรวมความ

"แม่วัน" จะแปลโดยใช้วิธีรวมความ โดยตัดเฉพาะรายละเอียดปลีกย่อยออกและคงไว้แต่ใจความสำคัญ เมื่อต้นฉบับเป็นการบรรยายความรู้สึกตัวละครและเหตุการณ์ต่างๆ อย่างยาว และใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายคล้ายคลึงซ้ำกันหลายครั้ง ส่วนในฉบับแปลของ "ว.วินิจัยกุล" จะถ่ายทอดความหมายตามต้นฉบับโดยละเอียด จึงไม่พบการรวมความ

6.1.2.4 การไม่แปล

ในฉบับแปลของ "แม่วัน" จะพบการไม่แปลเนื้อหาความที่เป็นการบรรยายถึงเหตุการณ์หรือองค์ประกอบที่เกี่ยวกับตัวละครที่ไม่ใช่ตัวละครหลักในการดำเนินเรื่อง นอกจากนั้น "แม่วัน" ยังไม่กล่าวถึงบทบรรยายความรู้สึกที่เป็นการกล่าวเสียดสีประชดประชันสังคมอังกฤษแต่อย่างใด ผู้วิจัยพบว่า "แม่วัน" มีการตัดข้อความทิ้งไปทั้งหมด คือ บทที่ 9 ในต้นฉบับ ซึ่งมีความยาวถึง 14 หน้า ทำให้การดำเนินเรื่องค่อนข้างรวบรัด และบทแปลไม่สามารถสื่อถึงความมุ่งหมายของผู้เขียนได้เท่าที่ควร ส่วน "ว.วินิจัยกุล" จะไม่มีการตัดทอนเนื้อหาใดๆ บทแปลจึงถ่ายทอดรายละเอียดและน้ำเสียงที่ผู้ประพันธ์ตั้งใจสื่อได้อย่างครบถ้วน

6.1.2.5 การใช้ภาษา

เนื่องจากว่า “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” เป็นผู้แปลต่างยุคต่างสมัย จึงมีการใช้ภาษาที่มีข้อแตกต่างบางประการได้แก่

- 1) “แม่วัน” นิยมใช้ถ้อยคำในเชิงกวีต่างๆ ที่ต้นฉบับเป็นคำทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะเลือกใช้คำแปลที่มีระดับเดียวกับคำในต้นฉบับ
- 2) “แม่วัน” มีการใช้คำที่สร้างขึ้นใหม่ให้หรูหรา ซึ่งไม่สามารถเข้าใจความหมายได้ในทันที ต้องตีความหมายจากเนื้อความในบริบท ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะนิยมใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่าย
- 3) การใช้คำซ้อนของ “แม่วัน” มักมีขนาดยาว และมีการเล่นคำเล่นสัมผัส เพื่อเพิ่มความไพเราะให้กับบทแปล ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะใช้คำซ้อนที่สั้นกระชับและใช้กันอย่างแพร่หลาย
- 4) คำศัพท์บางคำที่ “แม่วัน” เลือกใช้ จะไม่เป็นที่นิยมในยุคปัจจุบัน แต่การใช้คำโดยทั่วไปของ “ว.วินิจัยกุล” จะมีความร่วมสมัย

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบนวนิยายแปล เรื่อง “ความพยายาม” ลำนวน “แม่วัน” และ ลำนวน “ว.วินิจัยกุล” ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจดังนี้

6.2.1 การใช้กลวิธีต่างๆ ในการแปลของ “แม่วัน” และ “ว.วินิจัยกุล” เป็นแนวทางที่ผู้แปลแต่ละท่านเลือกใช้เพื่อให้ได้ผลงานแปลที่เหมาะสมสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้อ่านในแต่ละยุคสมัย การแปลในระดับคำของ “แม่วัน” ซึ่งมีการใช้คำทับศัพท์สำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงได้ในภาษาไทยอยู่มาก อาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก การที่ในยุคนี้ยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมตะวันตกบางคำ อีกทั้งการใช้คำภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ปะปนในภาษาไทย ถือเป็นที่ยอมรับและเป็นเรื่องปกติในวงการแปลสมัยนั้น นอกจากนี้ กลุ่มผู้อ่านงานแปลในยุคของ “แม่วัน” ส่วนใหญ่อาจเป็นบุคคลเฉพาะกลุ่มที่ได้เรียนรู้และเข้าใจภาษาอังกฤษดี ดังนั้น “แม่วัน” จึงเลือกการใช้คำทับศัพท์สำหรับคำที่มีคำเทียบเคียงได้ในภาษาไทย เพื่อให้งานแปลมีความเป็นตะวันตกแทรกอยู่ให้ดูทันสมัย ซึ่งตามหลักการแปลในปัจจุบันมักจะมองวิธีการนี้ว่าเป็นการทำให้ภาษาแปลไม่ลื่นไหลเท่าที่ควร ส่วน “ว.วินิจัยกุล” จะหลีกเลี่ยงการใช้คำทับศัพท์สำหรับคำที่มี

คำที่เทียบเคียงได้ จากจุดนี้ทำให้ภาษาในบทแปลของ "ว.วินิจัยกุล" มีความลื่นไหล เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับธรรมเนียมนิยมในการแปลยุคปัจจุบัน

ในเรื่องของการถ่ายเสียงในคำทับศัพท์ ผู้วิจัยสังเกตว่า "แม่วัน" มีการถ่ายเสียงคำที่มีความหมายเดียวกันในหลายลักษณะ โดยอิงการสะกดในต้นฉบับ นั่นคือคำว่า “กัปตัน” “กัปเตน” และ “กัปตันโน” จากคำว่า Captain, Capitaine และ Capitano ในตัวอย่างที่ 12-14 ตามลำดับ ในขณะที่ "ว.วินิจัยกุล" จะใช้คำว่า “กัปตัน” แทนทุกครั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในยุคนี้ยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ “กัปตัน” ให้ใช้เป็นมาตรฐาน นอกจากนี้ การถ่ายเสียงคำว่า “กัปเตน” หรือ “กัปตันโน” ของ "แม่วัน" ยังชี้ให้เห็นว่า การทับศัพท์ในสมัยก่อนจะถ่ายเสียงให้ใกล้เคียงกับคำที่มีใช้ในภาษาไทยเพื่อให้ออกเสียงได้ง่าย เช่นคำว่า “Capitano” เป็น “กัป (กะป) + ตัน+โน” อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันไม่มีการใช้คำว่า “กัปตันโน” แล้ว และไม่ว่าต้นฉบับคำนี้เป็นภาษาใด เราก็มักจะใช้คำว่า “กัปตัน” แทนเสมอ เพราะเป็นที่ยอมรับและเข้าใจกันโดยทั่วไปมากกว่า

การแปลในระดับประโยคของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจัยกุล" จะมีการปรับรูปแบบการเสนอความหมายที่แตกต่างไปจากต้นฉบับ คือมีการปรับใช้รูปประโยคกรรตุจากในกรณีที่ข้อความสื่อไปในทางที่ดีหรือเป็นกลาง และมีการปรับระเบียบวิธีเรียงคำในประโยคให้เหมาะสมกับการใช้ในภาษาไทย ซึ่งวิธีการของผู้แปลทั้งสองทำให้ประโยคแปลที่ได้มีความสละสลวย เข้าใจง่าย และเป็นธรรมชาติภาษาไทย ส่วนกรณีที่ "แม่วัน" หลีกเลียงรูปประโยคกรรตุจาก “ถูก+กริยา” ในทุกกรณี ขณะที่ "ว.วินิจัยกุล" จะเลือกใช้รูปประโยคนี้เมื่อข้อความมีความหมายเชิงลบนั้น มีสาเหตุจากในยุคอดีต คนไทยจะไม่ยอมรับการใช้ภาษาที่ติดโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงของภาษา ทำให้การใช้รูปประโยค “ถูก+กริยา” เมื่อสื่อถึงความหมายเชิงลบกลายเป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้น

การแปลในระดับย่อหน้าของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจัยกุล" จะมีการแบ่งย่อหน้าเดียวเป็นหลายย่อหน้า ซึ่งทำให้ย่อหน้าใหม่มีขนาดสั้นลง จับประเด็นสำคัญง่ายขึ้น น่าอ่านน่าติดตามขึ้น แต่ "ว.วินิจัยกุล" จะมีการแบ่งย่อหน้าเมื่อแปลบทสนทนาอย่างสม่ำเสมอตลอดเรื่องอีกด้วย ทำให้การแบ่งย่อหน้าในบทแปลของ "ว.วินิจัยกุล" มีการนำเสนอใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าได้เด่นชัด และมีระบบ ตามแบบแผนการเขียนในยุคปัจจุบัน ในขณะที่ "แม่วัน" จะไม่แยกย่อหน้าที่เป็นบทสนทนากับบทบรรยายออกจากกันโดยตลอดเหมือน "ว.วินิจัยกุล" ทั้งนี้เนื่องมาจาก ระบบการ

เขียนย่อหน้าในยุคอดีต จะมีลักษณะเฉพาะที่รวมเอาบทสนทนากับบทบรรยายเข้าไว้ด้วยกัน แม้จะทำให้ย่อหน้าที่ได้มีขนาดยาวก็ตาม ซึ่งลักษณะนี้มีความแตกต่างไปจากปัจจุบัน

ส่วนใหญ่แล้วย่อหน้าในต้นฉบับมักมีขนาดยาว ดังนั้น "ว.วินิจฉัยกุล" ซึ่งยึดหลักการถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับอย่างละเอียดจึงไม่มีการรวมหลายย่อหน้าเป็นย่อหน้าเดียว เพราะจะทำให้บทแปลยาวเกินไป ไม่มีจุดพักสายตา และไม่อ่าน แต่บทแปลของ "แม่วัน" มีการรวมหลายย่อหน้าเป็นย่อหน้าเดียวโดยย่อหน้าใหม่ที่ได้ไม่ยาวเกินไป เพราะ "แม่วัน" ได้ตัดรายละเอียดที่ไม่สำคัญบางส่วนทิ้ง ทั้งนี้เพื่อให้บทแปลมีความกระชับ การดำเนินเรื่องรวดเร็ว แต่ไม่สามารถถ่ายทอดความหมายได้ครบถ้วนตามต้นฉบับ การที่ "แม่วัน" แปลแบบรวบรัดเช่นนี้ อาจเป็นผลจากปัจจัยที่ว่า "แม่วัน" เป็นนักแปลผู้ชาย ซึ่งผู้ชายส่วนใหญ่มักมีลักษณะนิสัยชอบทำสิ่งต่างๆ อย่างรวดเร็ว และไม่ละเอียดละอ่อเท่าผู้หญิง ด้วยเหตุนี้ จึงอาจทำให้ "แม่วัน" แปลโดยเลือกเก็บแต่ใจความสำคัญก็ว่าได้

การแปลบทร้อยกรองของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจฉัยกุล" เป็นการถ่ายทอดความงามทางวรรณศิลป์จากต้นฉบับลงสู่ฉบับแปล ทำให้บทแปลมีเสน่ห์น่าสนใจ ก่อให้เกิดอารมณ์ซาบซึ้งได้เทียบเคียงต้นฉบับ แต่ทั้งนี้ "แม่วัน" แปลบทร้อยกรองภาษาอังกฤษเพียงบทเดียวเท่านั้น แต่ไม่แปลบทร้อยกรองอื่นที่เป็นภาษาไทย เนื่องจากอาจเห็นว่าเป็นรายละเอียดที่ไม่สำคัญนัก และต้องการดำเนินเรื่องให้กระชับ จึงตัดบทร้อยกรองออกไป ผู้วิจัยเห็นว่าการที่ "แม่วัน" ไม่แปลบทร้อยกรองภาษาไทย ไม่น่ามีสาเหตุจากความสามารถในเชิงภาษาของ "แม่วัน" เพราะเนื้อความตอนอื่นที่มีภาษาไทยสอดแทรกอยู่ "แม่วัน" ก็ถ่ายทอดความหมายเป็นภาษาไทยได้ อีกทั้งบทร้อยกรองที่ "แม่วัน" แปลออกเป็นโคลงสี่สุภาพ ก็แสดงให้เห็นถึงความสามารถทางการประพันธ์ที่น่าขบขัน ดังนั้นการไม่แปลบทร้อยกรองของ "แม่วัน" อาจเป็นเพราะความต้องการส่วนตัวของ "แม่วัน" ที่จะให้บทแปลมีเนื้อหาที่กระชับมากกว่า

6.2.2 การศึกษาถึงความแตกต่างในการแปลนวนิยาย เรื่อง "ความพยายาม" พบว่า บทแปลทั้งสองสำนวนซึ่งแปลมาจากต้นฉบับเรื่องเดียวกัน แต่การถ่ายทอดรายละเอียดบางประการมีความแตกต่างกัน โดยบทแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" ถ่ายทอดความหมายได้ถูกต้องครบถ้วนตามต้นฉบับมากกว่าบทแปลของ "แม่วัน" ซึ่งมีการเพิ่มความและการตัดแปลงเนื้อความบางส่วนให้เป็นเรื่องที่คนไทยรู้จักดี เพื่อความสะดวกแก่การเข้าใจของผู้อ่านในยุคนั้น อันส่งผลให้บทแปลมีเนื้อความเกินและแตกต่างไปจากต้นฉบับ นอกจากนี้ "แม่วัน" ยังมีการรวบความและการไม่แปล โดย

ตัดรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่กระทบต่อการดำเนินเรื่องออกไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ "แม่วัน" ต้องการเรียบเรียงเนื้อหาให้มีความกระชับ เพราะในครั้งนั้นบทแปล เรื่อง "ความพยายาม" จะตีพิมพ์เป็นตอนๆ ในวารสาร "ลักวิทยา" เนื้อที่หน้ากระดาษในหนังสืออาจมีจำกัด "แม่วัน" จึงต้องแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้ หรืออีกสาเหตุหนึ่ง "แม่วัน" อาจมีจุดมุ่งหมายในการแปลเพื่อให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินกับการดำเนินเรื่องของตัวเองเท่านั้น และต้องการทำให้เนื้อหามีความกระชับ จึงไม่ให้ความสำคัญกับรายละเอียดที่ไม่เกี่ยวข้อง ส่วนในฉบับแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" จะเป็นการแปลโดยละเอียด ไม่เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือตัดทอนเนื้อความใดๆ จากต้นฉบับทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องจาก "ว.วินิจฉัยกุล" มีจุดมุ่งหมายที่จะสื่อถึงความคิดที่ผู้เขียนแฝงไว้ รวมทั้งถ่ายทอดลีลาการเขียนของผู้ประพันธ์ รสชาติ บรรยากาศ และความหมายทั้งหมดที่ปรากฏในต้นฉบับ ทำให้ผู้อ่านบทแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" ได้รับรายละเอียดต่างๆ ตามที่ปรากฏในต้นฉบับมากกว่าบทแปลของ "แม่วัน"

การถ่ายทอดความหมายที่ต่างกันของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจฉัยกุล" นอกจากจะเป็นลีลาส่วนตัวของผู้แปลแต่ละท่านแล้ว ยังอาจสืบเนื่องมาจากธรรมเนียมในการแปลในแต่ละยุคสมัยด้วย กล่าวคือ "แม่วัน" แปลเรื่อง "ความพยายาม" ในยุคที่มีการแปลเรื่องจีน และเรื่องสั้นจากประเทศตะวันตก ซึ่งผู้แปลส่วนมากมักปรับเปลี่ยนและเรียบเรียงเนื้อความเองอย่างอิสระ ทั้งยังเป็นแบบแผนที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปอีกด้วย "แม่วัน" จึงอาจได้รับอิทธิพลในการแปลนวนิยายแบบเอาความด้วยเหตุนี้ ส่วน "ว.วินิจฉัยกุล" ซึ่งยึดแนวทางการแปลแบบตรงตัว ถ่ายทอดความหมายอย่างละเอียดตามต้นฉบับ อาจเนื่องมาจาก "ว.วินิจฉัยกุล" เป็นผู้แปลในยุคปัจจุบัน ซึ่งทฤษฎีการแปลได้มีการศึกษากันอย่างกว้างขวาง และทฤษฎีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเคารพต้นฉบับ ดังนั้น "ว.วินิจฉัยกุล" จึงไม่เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือเพิ่มเติมเนื้อความใดๆ ในฉบับแปล

6.2.3 เมื่อพิจารณาถึงการใช้ภาษาในฉบับแปลของ "แม่วัน" และ "ว.วินิจฉัยกุล" ผู้วิจัยพบว่า บทแปลทั้งสองมีสำนวนภาษาที่ไพเราะ และสื่อความหมายได้ดี แต่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ต่างกัน คือการใช้ภาษาตามยุคสมัยของผู้แปลแต่ละท่าน ทำให้นวนิยายเรื่องเดียวกันแต่ต่างสำนวนกัน ให้ความรู้สึกหรือบรรยากาศของความเก่าและความร่วมสมัยที่แตกต่างกันได้ โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ "แม่วัน" เป็นผู้แปลร่วมยุคกับผู้เขียนต้นฉบับ ทำให้การถ่ายทอดภาษาในบทแปลของท่านมีความสมจริง และสอดคล้องกับยุคสมัยในเรื่องเป็นอย่างดี อีกทั้งการใช้ถ้อยคำเชิงกวี และการสร้างคำใหม่ของท่าน ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ ที่จะทำให้ภาษาในบทแปลมีความไพเราะ ประณีต และแปลกใหม่ อันเป็นจุดเด่นที่เห็นได้ชัด ส่วน "ว.วินิจฉัยกุล" นั้น ก็มีการเลือกใช้ภาษาให้เหมาะกับงานแปลวรรณกรรมยุควิคตอเรีย โดยไม่ใช่ศัพท์สแลง

หรือคำสมัยใหม่เกินไป แต่เนื่องจาก "ว.วินิจฉัยกุล" เป็นนักแปลยุคปัจจุบัน ในบทบรรยายโดยรวม จึงมักเป็นการถ่ายทอดด้วยภาษาร่วมสมัย ซึ่งผู้อ่านในยุคนี้จะทำความเข้าใจได้ไม่ยาก

6.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

6.3.1 ปัญหา

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ากรณีที่ "แม่วัน" ใช้วิธีการแปลแบบเอาความ โดยมีการเพิ่มความ เปลี่ยนความ รวบรวม และไม่แปลข้อความในบางตอน ทำให้การเรียบเรียงความคิดในบทแปลมีความต่างไปจากต้นฉบับ และทำให้การรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับบทแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" และต้นฉบับทำได้ค่อนข้างยาก นอกจากนั้น ในขณะที่ "ว.วินิจฉัยกุล" ได้แปลอย่างละเอียด เนื้อหาสามารถเทียบกับต้นฉบับได้ตรงกันบทต่อบท แต่ "แม่วัน" มีการตัดความทิ้ง ทำให้เนื้อความบางส่วนขาดหายไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่สามารถหาตัวอย่างการแปลของ "แม่วัน" เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ในทุกกรณี บางครั้งจึงต้องวิเคราะห์การแปลของ "ว.วินิจฉัยกุล" เพียงด้านเดียว

6.3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายแปล เรื่อง "ความพยายาม" สำนวน "แม่วัน" และ สำนวน "ว.วินิจฉัยกุล" ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการที่อาจนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่

- 1) วิเคราะห์กลวิธีการแปลและการใช้ภาษาของผู้แปลท่านอื่น ที่แปลงานจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในช่วงสมัยเดียวกับ "แม่วัน" (พ.ศ. 2443) หรือใกล้เคียง เพื่อศึกษาว่ากลวิธีการแปลและการใช้ภาษาที่ปรากฏมีความสอดคล้องหรือแตกต่างจากผลการวิเคราะห์บทแปลของ "แม่วัน" ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้หรือไม่ อย่างไร
- 2) ศึกษาถึงพัฒนาการในการแปลนวนิยายจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยอย่างละเอียดขึ้น โดยวิเคราะห์จากนวนิยายแปลในแต่ละยุคสมัยมากกว่าหนึ่งเรื่อง เพื่อหาจุดร่วมหรือข้อสรุปของ

แนวทางการแปลในแต่ละยุคสมัย และศึกษาว่าผลการวิเคราะห์ที่ได้ มีความสอดคล้องหรือแตกต่างจากการศึกษาพัฒนาการในการแปลนวนิยายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้หรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. (2540). คู่มือการแปล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- , (2533). จากภาษาต่างประเทศสู่ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ. (ที่ระลึกเนื่องในโอกาสพระราชทานเพลิงศพ นายเฮง เกษมเศรษฐี วันที่ 3 มีนาคม 2533).
- , (2541). พจนานุกรม (ร.ศ. 120). (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คำชัย ทองหล่อ. (2530). หลักภาษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.
- คอเรลลี, มารี. (2518). ความพยายาม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). (แม่วัน, ผู้แปล). พระนคร: ครุสภา.
- , (2537). ความพยายาม (ฉบับสมบูรณ์). (ว.วินิจัยกุล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- จุไรรัตน์ สุกประ โคนเขต. (2543). การศึกษาเชิงวิเคราะห์ที่นวนิยายแปลเรื่อง คำสารภาพของ มารี อังตัวแนตต์: การถ่ายทอดศิลปะการเขียน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เชวง จันทรเขตต์. (2538). การแปลเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงตา สุพล. (2541). ทฤษฎีและกลวิธีการแปล. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นววรรณ พันธุมธา. (2544). คลังคำ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ป. วัชรภรณ์. (2526). ประวัตินักประพันธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- ประทีป เหมือนนิล. (2542). 100 นักประพันธ์ไทย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เปลื้อง ณ นคร. (2529). ปริทรรศน์แห่งวรรณคดีอังกฤษ. กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.
- ปรีชา อุรรัตน์. (2540). การแปลอังกฤษเป็นไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- ปัญญา บริสุทธิ์. (2537). ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติในการแปล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เปลื้อง ณ นคร. (2513). พจนานุกรม ฉบับทันสมัย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ผะอบ โปษกฤษณะ. (2541). ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

- มยุรฉัตร เอี่ยมกุล. (2545). วิเคราะห์เปรียบเทียบการแปลนวนิยายเรื่อง “สะพานนี้มีความรัก” ของเสรี ปิยะฉัตร กับเรื่อง “รักนี้ชั่วชีวิต” ของ “บุญญรัตน์” จากฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง “The Bridges of Madison County”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2513). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรรณาด วิมลเฉลา. (2535). คู่มือสอนแปล. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณีย์ พุทธเจริญทอง. (ม.ป.ป.). พัฒนาการวรรณกรรมแปลสมัยรัตนโกสินทร์. รายงานการวิจัย เสรียมหลักสูตร สาขาภาษาและวรรณคดีไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชรพงษ์ แจ่มประจักษ์. (2544). การศึกษากลวิธีของ อาษา ขจรจิตต์เมตต์ ในการแปลเรื่องสั้นของ เออร์เนสต์ เฮมิงเวย์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วัลยา วิวัฒน์ศร. (2545). การแปลวรรณกรรม. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทย์ เทียงบูรณธรรม. (2541). พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วินิตา คิติยนต์. (2542). วรรณกรรมแปลสมัยรัชกาลที่ ๒. เอกสารประกอบการบรรยายวิชา พัฒนาการการแปลในประเทศไทย. สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สัญญาวิ สายบัว. (2540). หลักการแปล. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธิา พินิจภูวดล. (2542). คู่มือนักแปลอาชีพ. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- สุพรรณณี วราทร. (2519). ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทยตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึงพ.ศ. 2475. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสาวลักษณ์ จ้อยเจริญสุข. (2544). กลวิธีการแปลประโยคกรรมวาจกในนวนิยายภาษาอังกฤษของ “นิดา” “บุญญรัตน์” และ “ว. วินิจัยกุล”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- หอมหวล ชื่นจิตร์. (2527). การแปล: อาชีพสู่ปวงชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2542). ภาษาในสังคมไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรสา ถาวรเลิศรัตน์. (2530). บทวิเคราะห์เปรียบเทียบนวนิยายแปลเรื่อง “เดียวดาย” และ “โลนลี่ เลดี้” กับ “The Lonely Lady”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2531). หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ภาษาอังกฤษ

Barnwell, K.G.L. (1980). Introduction to Semantic and Translation. England: Summer Institute of Linguistics.

Catford, J.C. (1965). A Linguistic Theory of Translation. London: Oxford University Press.

Corelli, M. (1971). Vendetta, or the Story of One Forgotten. (49 ed.). London: Methuen.

Fitz, Eva. (No Date). Marie Corelli (1855-1924) [Online]. Available: <http://www.lrz-muenchen.de/~literature/authors/corelli.html> [2003, April 19].

Hornby, A.S. (1984). Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. (Fourteenth Impression) London: Oxford University Press.

Larson, M.L. (1984). Meaning-based Translation: A Guide to Cross-Language Equivalence. New York: University Press of America.

Newmark, P. (1981). Approaches to Translation. Oxford: Pergamon Press.

Nida, E.A. (1964). Toward a Science of Translating. The Netherlands: Leiden, I.J. Brill.

Salmonson, J. A. (No Date). The Gothic & Supernatural Works of Marie Corelli [Online]. Available: <http://www.violetbooks.com/corelli-bib.html> [2003, April 19].

เรื่องย่อ “ความพยาบาท” (Vendetta!)

เรื่อง "ความพยาบาท" เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความรักและการแก้แค้นของคนสามคน คือ “ฟาบีโอ โรมานี” ท่านเคานต์หนุ่มผู้มีน้ำใจโอบอ้อมอารี “นิน่า” ภรรยาสาวสวยที่นอกใจสามี และ “กิโด เฟอร์รารี” เพื่อนผู้ทรยศ

ในปี ค.ศ. 1884 อหิวาตกโรคระบาดหนักทั่วเมืองเนเปิลส์ ประเทศอิตาลี วันหนึ่งฟาบีโอ ได้ช่วยเหลือเด็กที่กำลังจะตายด้วยโรคนี้ ตัวเขาเองจึงติดเชื้อและไข้ขึ้นจนหมดสติไป ผู้คนที่อยู่ในเหตุการณ์คิดว่าเขาเสียชีวิตแล้ว จึงรีบจัดการนำตัวเขาไปฝังในสุสานโรมานีด้วยความหวาดกลัวต่อโรคร้าย แต่ทว่า ฟาบีโอรู้สึกตัวฟื้นขึ้นในวันถัดมา แล้วพบว่าตนเองอยู่ในสุสานอันเต็มไปด้วยสิ่งที่น่าสะพรึงกลัวและขยะแขยง เขาตกในสุดขีดจนเส้นผมหวดเคราหงอกขาวไปหมด เขาพยายามอยู่นานจนร่างกายทรุดโทรมหมดสภาพ จึงหาทางออกจากสุสานแห่งนั้นได้ จากนั้นเขาริบดีนทางกลับบ้านไปหาภรรยาและเพื่อนด้วยความรักและคิดถึงเป็นที่สุด แต่สิ่งที่เขาได้เห็น คือภาพผู้รักนิน่ากับกิโดกำลังพลอดรักกันอย่างไม่ละอายต่อบาป โดยคนทั้งสองไม่รู้ตัวว่าฟาบีโอได้ออกมาจากสุสานแล้ว และแอบมองพวกเขาอยู่ด้วยความแค้นอย่างยิ่ง ฟาบีโอจึงเริ่มวางแผนแก้แค้นคนคู่นี้ด้วยการปลอมตัวเป็น เคานต์เซซาร์ โอลิวา เศรษฐีเฒ่าผู้มั่งคั่งด้วยทรัพย์สินมรดกที่ค้นพบในสุสานโดยบังเอิญ จากนั้นก็เข้ามาคบหากับกิโดและนิน่า จนทั้งสองให้ความสนิทสนมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นิน่าจะชื่นชอบท่านเคานต์ผู้นี้เป็นพิเศษ เพราะเห็นแก่เพชรนิลจินดาที่เขามอบให้ ในขณะที่กิโดไม่รู้ตัวว่า ตนกำลังจะถูกนิน่าหักหลังเป็นรายต่อไป

ครั้งหนึ่ง กิโดต้องไปจัดการรับมรดกกรุงโรม ทำให้นิน่าสบโอกาสที่จะอยู่กับเคานต์โอลิวาตามลำพัง นิน่าสารภาพรักกับท่านเคานต์และถึงกับตกลงว่าจะแต่งงานด้วย เพราะความละโมภในสมบัติของเขา ซึ่งเท่ากับว่าการแก้แค้นของฟาบีโอใกล้ความจริงขึ้นทุกขณะ เมื่อกิโดกลับมาแล้วรู้ว่าเคานต์โอลิวาคิดคดต่อตน จึงโกรธแค้นอย่างมาก ทั้งสองยุติข้อพิพาทกันด้วยการควลงาน ผลก็คือกิโดแพ้ถูกสังหาร จากนั้นเคานต์โอลิวาก็แต่งงานกับนิน่า ระหว่างงานเลี้ยงท่านเคานต์แอบพานิน่าเดินทางไปยังที่เก็บสมบัติ ซึ่งเขาเคยออกอุบายสัญญากับเธอไว้ว่าจะพามาเมื่อแต่งงานกันแล้ว ที่แห่งนั้นก็คือสุสานที่เขาเคยถูกฝัง เขาพานิน่ามาที่นี่เพื่อจะเปิดเผยให้เธอรู้ว่าที่จริงแล้วเขาคือฟาบีโอ อดีตสามีซึ่งต้องทนทุกข์ทรมานอย่างมาก เขาตั้งใจจะขังเธอไว้ในสุสานเพื่อแก้แค้น นิน่าแกล้งทำเป็นยอมรับผิดเพื่อให้ฟาบีโอเปลี่ยนใจ แต่แล้วเมื่อฟาบีโอเฉลอ เธอกลับลอบทำร้ายเขาอีก ทั้งสองต่อสู้กันและขณะนั้นสุสานกำลังจะถล่ม ฟาบีโอหนีออกไปได้ แต่นิน่าต้องตายท่ามกลางสมบัติและโลงศพ เมื่อคนทรยศทั้งสองจบชีวิตลง ก็เท่ากับว่าการแก้แค้นสิ้นสุดลงด้วย ฟาบีโอตัดสินใจใช้ชีวิตช่วงที่เหลืออย่างสันโดษในป่าอันไกลโพ้น ไม่มีความรัก และความพยาบาทใดๆ อีกต่อไป

ประวัติผู้เขียน มารี คอเรลลี (Marie Corelli)

มารี คอเรลลี (1855-1924) มีนามจริงว่า แมรี แม็คเคย์ เป็นบุตรบุญธรรมของ ชาร์ลส์ แม็คเคย์ ซึ่งเป็นกวีและนักเขียนบทความที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งกลางศตวรรษที่ 19 แมรี แม็คเคย์เป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือมาตั้งแต่เด็ก และได้เรียนรู้อย่างแตกฉานในวรรณคดีมากกว่าเด็กในวัยเดียวกัน เธอเริ่มอาชีพด้วยการเป็นนักเปียโน และได้แต่งจุลอุปรากรไว้เรื่องหนึ่งเป็นที่นิยมมาก หากแต่สุขภาพไม่อำนวย จึงไม่สามารถก้าวหน้าต่อไปได้ เธอหันมาแต่งนวนิยายแทน นวนิยายเรื่องแรกของเธอคือ A Romance of Two Worlds (1886) ปรากฏว่าประสบความสำเร็จเกินความคาดหมาย จึงเป็นกำลังใจให้เธอแต่งเรื่องที่สองคือ Vendetta (1886) และได้รับการตอบรับอย่างดีจากผู้อ่าน พร้อมกับนามปากกา มารี คอเรลลี เป็นที่โด่งดังขึ้นมา

นวนิยายเรื่องที่สามของเธอคือ Thelma (1887) เป็นนวนิยายขายดีอันดับหนึ่งของอังกฤษ และนวนิยายเรื่องต่อๆ มาก็ขายดีมากขึ้นกัน ทำให้มารี คอเรลลี เป็นนักเขียนยอดนิยมของอังกฤษอยู่เป็นเวลากว่าสองทศวรรษ

นวนิยายที่ขายดีที่สุดของมารี คอเรลลี คือ The Sorrows of Satan (1895) หรือที่ “อมราวดี” ได้แปลโดยให้ชื่อว่า “ขุนคลัง” นวนิยายหลายเรื่องได้แปลออกเป็นภาษาต่างๆ ทั่วโลก นวนิยายเรื่องที่ใกล้เคียงกับประวัติส่วนตัวของเธอมากที่สุดคือ Innocent (1914) ซึ่งอมราวดีแปลโดยให้ชื่อว่า “ผู้บริสุทธิ์” แฟนประจำของ มารี คอเรลลี ที่ควรเอ่ยถึงคือ สมเด็จพระราชินาวิกตอเรียแห่งอังกฤษ พระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 7 นายกรัฐมนตรีแกลดสตันแห่งอังกฤษ นักประพันธ์ใหญ่จอร์จ เมอริตซ์ พระราชินีแห่งอิตาลี และ จักรพรรดินีแห่งออสเตรเลีย คอเรลลีได้มีโอกาสเข้าสังคมระดับชาติของอังกฤษบ่อยครั้ง และอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เธอมีแนวคิดต่อต้านสังคม และเป็นพวกหัวรุนแรงทางอนุรักษนิยม มารี คอเรลลีมักตีแผ่ความรู้สึกลึกลับในสังคมชั้นสูงของอังกฤษให้ปรากฏอยู่ในงานเขียนของเธอ โดยเฉพาะในเรื่อง ‘Vendetta!’ คอเรลลีได้โจมตีความเสื่อมศีลธรรมของสังคมอังกฤษอย่างมากมาย ในฉากของเรื่องซึ่งทำที่ว่าเป็นสังคมของประเทศอิตาลี แต่ความจริงแล้วสังคมที่เธอวิจารณ์ก็คือประเทศอังกฤษนั่นเอง

(ที่มา: หนังสือ “ปริทรรศน์แห่งวรรณคดีอังกฤษ” โดย เปลื้อง ณ นคร)

ประวัติผู้แปล “แม่วัน”

“แม่วัน” หรือ พระยาสุรินทรราชา มีนามเดิมว่า นกยูง วิเศษกุล เกิดเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2418 จบการศึกษาจากโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งตั้งขึ้นที่พระราชวังนันทอุทยาน ภายหลังย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนสุนันทาลัย หรือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทาในปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2439 ได้มีโอกาสไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ

เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ภาษาอังกฤษและมีปฏิภาณไหวพริบดี เมื่ออายุเพียง 16 ปี ก็ได้รับเลือกให้เป็นล่ามประจำอยู่กับสมเด็จพระเจ้าชาร์นิโคลาส เมื่อครั้งยังทรงเป็นมกุฎราชกุมารคราวที่เสด็จเมืองไทย พ.ศ. 2433 และเป็นเหตุให้ผู้ใหญ่นำตัวถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งได้ตามเสด็จโอกาสที่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ ไปทรงศึกษาที่ประเทศอังกฤษ และทำให้มีโอกาสศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษในช่วงนี้ด้วย

ชีวิตส่วนใหญ่ของพระยาสุรินทรราชา คือ การรับราชการตั้งแต่รัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 เคยดำรงตำแหน่งปลัดกรมสรรพากรนอก เลขาธิการพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เกษตรมณฑลภูเก็ต เจ้ากรมเพาะปลูก อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข เลขธิการหอพระสมุดวชิรญาณ อองคมนตรี สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต และมณฑลนครศรีธรรมราช และอธิบดีกรมนคราทร จนถึงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2475 จึงได้ลาออกจากราชการ เพื่อรับพระราชทานบำนาญ รวมเวลารับราชการนาน 31 ปี

สำหรับชื่อเสียงในวงการประพันธ์ คือ การแปลนวนิยายเรื่อง ‘Vendetta!’ ในชื่อไทยว่า “ความพยาบาท” เมื่อปี พ.ศ. 2444 ซึ่งนับเป็นนวนิยายเรื่องแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย พระยาสุรินทรราชาใช้นามปากกาว่า “แม่วัน” อันมีที่มาคือ นามจริงของท่าน “นกยูง” ตรงกับคำในภาษาอิตาลี ‘Povane’ ซึ่งออกเสียงว่า “โพวานะ” ซึ่งเมื่อนำมาแปลงให้เป็นสำเนียงไทยก็ควรจะเป็น “พ่อวัน” แต่ท่านคงจะเห็นว่าใครๆ จะรู้ได้ง่าย และตามธรรมเนียมนิยมนักเขียนมักใช้นามแฝงที่ขึ้นด้วยคำว่า “แม่” ด้วยเหตุนี้ท่านจึงใช้นามปากกาว่า “แม่วัน” แทน “พ่อวัน”

พระยาสุรินทรราชาถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2485 ที่บ้านวิเศษคาม ศาลาแดง กรุงเทพมหานคร รวมอายุได้ 66 ปี

(ที่มา: หนังสือ “ประวัตินักประพันธ์” โดย ป. วัชรภรณ์)

ประวัติผู้แปล "ว.วินิจัยกุล"

"ว.วินิจัยกุล" มีนามจริงว่า ดร. คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์ เกิดเมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2492 เป็นบุตรคนโตของนายวัลลภ และนางกาญจณี วินิจัยกุล เริ่มศึกษาชั้นประถมถึงมัธยมต้นที่ โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย แล้วศึกษาต่อในระดับมัธยมปลายที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จบปริญญาตรีจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2512 และปริญญาเอกสาขา Curriculum and Instruction (Literature) จาก University of Northern Colorado สหรัฐอเมริกา

ประวัติการทำงาน เคยเป็นรองศาสตราจารย์ระดับ 9 คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนลาออกมารับบำนาญเมื่อรับราชการมาครบ 25 ปี ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาการแปลให้นักศึกษาปริญญาโท สาขาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาฯ มหาวิทยาลัยมหิดล

ดร. คุณหญิงวินิตา มีผลงานทางด้านนวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปล บทความทางวิชาการ ฯลฯ ได้รับรางวัลวรรณกรรมจากภาครัฐและเอกชน ตั้งแต่ พ.ศ. 2528 จนถึงปัจจุบัน รวม 16 รางวัล รวมทั้งรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ จากนวนิยายเรื่อง “รัตนโกสินทร์” และ “นิรมิต” และรางวัลดีเด่นจากบัณฑิตสภาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น เรื่อง “ลินลาน่ารัก”

รางวัลเกียรติยศ

- นักอนุรักษ์มรดกไทยดีเด่น สาขาภาษาและวรรณกรรม เนื่องในป้อมอนุรักษ์มรดกไทย สาขาภาษาและวรรณกรรม ประจำปี พ.ศ. 2537
- ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาวรรณศิลป์ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2540
- นิสิตเก่าดีเด่น คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปี พ.ศ. 2544

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ประถมาภรณ์มงกุฎไทย
- ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก
- ตติยจุลจอมเกล้า

(ที่มา: หนังสือ “100 นักประพันธ์ไทย” โดย ประทีป เหมือนนิล)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาววิไลลักษณ์ เรืองมานะ
วัน เดือน ปีเกิด	31 ธันวาคม 2518
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2537-2540 สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต วิชาเอกสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2541-2546 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาและวัฒนธรรม เพื่อการสื่อสารและการพัฒนา) วิชาเอกการแปล
ที่อยู่ปัจจุบัน	295 ถ.ยมราชสุขุม ป้อมปราบฯ กรุงเทพมหานคร 10100

Executive Summary

This thesis is a comparative analysis of the two Thai translations by Mae-Wan (1900) and V.Vinicchayakul (1987) of the novel entitled ‘Vendetta!’ . This summary consists of introduction to the original novel and the respective translations, methods and materials, findings, and conclusion.

1. Introduction

Cultural exchange among people in different parts of the world has increased apparently and translation has become an essential cross-cultural communicative device for transferring knowledge, thoughts, values, and innovations of one society to another.

When translation first appeared in Thailand, most texts that were translated were religious treatises, national treaties, and historical chronicles for academic and religion expansion and international relation supporting. As, translation became more popular more literary text were translated.

In 1900, during the reign of H.M. Rama V, a number of scholars who returned from various western countries joined together to create “Lakwittaya”, a new monthly magazine for translated news, fiction, and miscellaneous articles in order to introduce western culture including modern knowledge to Thai society. That same year, this magazine published the first novel translated from English into Thai. The original novel, ‘Vendetta, or the Story of One Forgotten’, was written in 1886 by Marie Corelli, a Victorian author of English bestsellers. The novel is a melodrama of affection and revenge and shows a fantastic imagination. Its distinctive plot would seem new to Thai readers at that time. Mae-Wan or Praya-Surindharaja, a Thai scholar who returned to Thailand from England translated this novel into the Thai version entitled “Kuam-Pyabat” in 1900.

Mae-Wan's translated version is incomplete. He changed, added, and deleted text from the original in order to facilitate readers' enjoyment and understanding. On the other hand, V.Vinicchayakul, a contemporary professional novelist and translator, translated 'Vendetta!' into Thai again and created a more complete version in 1987 because she strove for equivalence between her translation and the original.

Because of the 87 years difference between translations, both method and language style of these two translators differ. This comparative study of Mae-Wan's and V.Vinicchayakul's Thai translations of 'Vendetta!' isolates each translator's techniques and partly shows the development of novel translation in Thailand.

2 Methods and Materials

This qualitative research analyzed and compared the techniques and language styles used for each translation of an English novel into Thai. First, the researcher reviewed the concepts and theories of translation. Then the researcher separately read and analyzed the English version of 'Vendetta!' by Marie Corelli [1971, 49th edition] and the two Thai translations, "Kuam-Pyabat," by Mae-Wan [1975, (first printed in 1900)], and "Kuam-Pyabat: completed version", by V.Vinicchayakul [1987].

The researcher divided and classified data from the Thai translations into two main categories: the translation techniques and language styles used for transferring meaning and text. The Thai versions were compared with each other, then later compared to the original English text in order to analyze the appropriateness and accuracy of the translators' choices according to the concepts and theories of translation.

3 Findings

3.1 Comparative analysis of translation techniques

In this research, the translation techniques in both Thai versions were studied in four aspects: lexical level, sentence level, paragraph level, and translation of verse as follows.

3.1.1 *Lexical level*

3.1.1.1 Usage of transliterated words – Both Mae-Wan and V.Vinicchayakul transliterated words and, in some instances, added explanations for English words which had no equivalent in Thai. It was found that only Mae-Wan had used a number of unnecessary transliterated words to substitute original words there were equivalent terms in Thai.

3.1.1.2 Translation of idioms or comparative phrases – Mae-Wan used semantic interpretation most often while V.Vinicchayakul used literal translation. The third technique, both translators used was Thai idiom for an equivalent English one.

3.1.2 *Sentence level*

3.1.2.1 Translation of passive sentence – For natural sounding and appropriated Thai sentences, both translators reformed the passive structure to the active structure by adding a specific subject, using the word “มี” in the first position of the sentence, alternating certain verbs, or avoiding some words indicating passive form. However, V.Vinicchayakul also applied the pattern “ถูก + verb” for sentences with a negative meaning according to conventional Thai usage while Mae-Wan always avoided this pattern.

3.1.2.2 Word order – Both translators had similar techniques in order to maintain the original meaning. The first technique was to keep a word to word translation, keeping the English

structure the same but in Thai; the second was to rearrange words according to Thai grammar when the first option had no meaning in Thai.

31.3 Paragraph level

3.1.3.1 Division of one paragraph in many – Both translators applied this strategy when the original paragraph was too long and many main ideas needed to be separated to clarify meaning. V.Vinicchayakul split paragraphs according to narration and dialogues divisions, while Mae-Wan did not.

3.1.3.2 Combining many paragraphs into one – This technique could be found only in Mae-Wan’s version, who used this in order to simplify and shorten the story. This technique lost some direct meaning and inferred subtlety from the source text.

31.4 Translation of verse

Mae-Wan translated only one English poem using the Thai pattern “โคลงสี่สุภาพ” while V.Vinicchayakul neatly and strictly conveyed the meaning including the poetic beauty of all four of the English and Italian poems using the patterns “โคลงสี่สุภาพ”, “กลอนสุภาพ”, “กาพย์ยานี 11”, “กาพย์ฉบัง 16”. As the result, V.Vinicchayakul’s could keep the author’s writing style and emphasize the reader’s feeling more effective than Mae-Wan’s version.

32 Comparative analysis in terms of meaning transference

Mae-Wan’s version intentionally conveys an unequal meaning to the source text because of his free translation methods. On the other hand, V.Vinicchayakul’s version which translated literally is able to maintain all meaning including writer’s style, implication, and purpose apparently. Mae-Wan’s remarkable methods found in this study are:

3.2.1 Addition – This method inserts an explanation of English and Italian culture as well as adds particular aspects of conventional Thai culture.

3.2.2 Meaning alternation – Mae-Wan changed the original context, characters' appearances, feelings, and original settings to be more accessible to Thai readers.

3.2.3 Summarizing – The translator omitted details which he felt were unimportant, mostly are overlong narration of characters' feelings and general supporting descriptions, finally keeping only the main idea.

3.2.4 Omission – Mae-Wan shortened his version by omitting several parts of the source text, even though they contain writer's sarcastic implication of English society that the original novel aimed to mainly convey. Furthermore, the researcher found that a great deal of meaning and taste had been lost, especially as the whole of chapter IX which was omitted.

33 Comparative analysis of language use

An obvious difference between Mae-Wan's and V.Vinichayakul's translation of 'Vendetta!' due to the variable of time is language usage of both translators which has been comparative analyzed in this study as follows:

3.3.1 Mae-Wan's version used classical language while V.Vinichayakul's used modern language in some parts of context.

3.3.2 Mae-Wan usually used literary words instead of words more equivalent to those in the English version. V.Vinichayakul used words in an equivalent style to the original manuscript.

3.3.3 Mae-Wan used newly-coined words whose meanings are difficult to interpret because they consist of Pali vocabulary root and not common in Thai language. In contrast, V.Vinicchayakul used words which are understood easily and clearly.

3.3.4 Mae-Wan's frequently used traditional long couplets containing rhyming of vowels' sounds and assonance, while V.Vinicchayakul's used the more popular, shorter style.

4 Conclusion

Mae-Wan and V.Vinicchayakul applied several translation techniques in order to enhance readers' understanding. These techniques are using transliterated words for substitution of those Thai words with equivalent meaning were not existed, interpretation of comparative words, applying Thai idioms, sentence reformation, paragraph adjustment, and transferring of meaning and form of original verse into Thai verse. In terms of meaning convey, it was found that Mae-Wan's version is intentionally overtranslation, undertranslation, and also mistranslation as for the purpose of readers' enjoyment and easily understanding. On the other hand, V.Vinicchayakul's version retains more of the original text due to her literal translation. V.Vinicchayakul's aim of translation is to reserve the target readers' response as same as the source readers' one. Another significant difference found in these two translated version is language use of each translators; Mae-Wan's is classical style but V.Vinicchayakul's modern. Nevertheless, both translations can similarly remain the same plot, main characters, and the main theme as well.

Mae-Wan's translation represents the initial attempts of a translation style which held that the original text and content could be transferred freely to the target text depending on the translator's personal decisions. Since translation theories and strategies have been identified and studied widely, it is more appropriate for a translation to have an equivalent meaning and form of the original text, which V.Vinicchayakul's translation is a good example. Thus, V.Vinicchayakul's translation is more complete and honest to the original novel than Mae-Wan's.